

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΣΑΕΚ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2026

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ

Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων

ΣΑΕΚ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2026

ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ «ΦΥΛΑΚΑΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ»

Συγγραφική ομάδα

Ιορδάνης Μαγειράκης
Λεωνίδας Αναστασόπουλος
Ειρήνη Βοϊδάκου
Γεώργιος Δαμασκηνίδης
Ελπίς Καλοφωλιά
Ζήσιμος Λυκούδης
Ελευθερία Μαυρομάτη
Αναστάσιος Παπαθανασίου
Θεοδώρα Παπαθανασίου
Ερμόλαος Ψαριανός

Σύμβουλος μεθοδολογίας ανάπτυξης του εκπαιδευτικού εγχειριδίου

Χρυσούλα Κολίτσα

Γλωσσική επιμέλεια

Εκδόσεις Σοκόλη

Σχεδιασμός-σελιδοποίηση

Mr. Moschos / WINK DESIGN

Το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού εγχειριδίου της ειδικότητας διαμορφώθηκε από τη συγγραφική ομάδα με βάση μεθοδολογικές προδιαγραφές και ειδικά πρότυπα που επεξεργάστηκε το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ στο πλαίσιο της Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)» (κωδικός ΟΠΣ [MIS] 5069281) του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020», που υλοποιήθηκε με σύμπραξη των κοινωνικών εταίρων και, ειδικότερα, από το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ (επικεφαλής εταίρο της κοινοπραξίας), το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, το ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, το ΚΑΕΛΕ/ΕΣΕΕ, το ΙΝΣΕΤΕ και τον ΕΟΠΠΕΠ, και συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Κ.Τ.). Το παρόν εκπαιδευτικό εγχειρίδιο αναπτύχθηκε με την ευθύνη του ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, τα επιστημονικά στελέχη του οποίου παρακολούθησαν και υποστήριξαν τον συντονισμό του έργου σε όλες του τις φάσεις.

Περιεχόμενα

1	Πρόλογος	7
2	Εισαγωγή	9
A	Περιγραφή ειδικότητας	11
1	Τίτλος της ειδικότητας και ομάδα προσανατολισμού	11
1 . 1	Τίτλος ειδικότητας	11
1 . 2	Ομάδα προσανατολισμού (επαγγελματικός τομέας)	11
2	Συνοπτική περιγραφή ειδικότητας	12
2 . 1	Ορισμός ειδικότητας	12
2 . 2	Αρμοδιότητες/Καθήκοντα	12
2 . 3	Προοπτικές απασχόλησης στον κλάδο ή τομέα	13
2 . 4	Πρόσθετες πηγές πληροφόρησης	14
B	Σκοπός και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας	16
1	Σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας	16
2	Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης	17
Γ	Βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές και αναλυτικό περιεχόμενο του προγράμματος της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης	20
1	Ωρολόγιο πρόγραμμα	21
2	Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης	23
2 . 1	ΕΞΑΜΗΝΟ Α΄	23
2 . 1 . A	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	23
2 . 1 . B	ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΧΩΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	29
2 . 1 . Γ	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ	35
2 . 1 . Δ	ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	42
2 . 1 . Ε	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	48
2 . 1 . ΣΤ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ	54
2 . 1 . Ζ	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ	59
2 . 1 . Η	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	65

2 . 2	ΕΞΑΜΗΝΟ Β΄	72
2 . 2 . Α	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	72
2 . 2 . Β	ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΧΩΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	78
2 . 2 . Γ	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ	84
2 . 2 . Δ	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	91
2 . 2 . Ε	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ	96
2 . 2 . ΣΤ	ΠΑΡΟΧΗ ΠΡΩΤΩΝ ΒΟΗΘΕΙΩΝ	103
2 . 2 . Ζ	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	109
2 . 3	ΕΞΑΜΗΝΟ Γ΄	117
2 . 3 . Α	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	117
2 . 3 . Β	ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΧΩΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	123
2 . 3 . Γ	ΑΓΓΛΙΚΗ/ΓΑΛΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ	129
2 . 3 . Δ	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΑΜΥΝΑ	140
2 . 3 . Ε	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ	145
2 . 3 . ΣΤ	ΑΡΧΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	151
2 . 3 . Ζ	ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	157
2 . 3 . Η	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	163
2 . 4	ΕΞΑΜΗΝΟ Δ΄	171
2 . 4 . Α	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	171
2 . 4 . Β	ΑΓΓΛΙΚΗ/ΓΑΛΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ	177
2 . 4 . Γ	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΑΜΥΝΑ	187
2 . 4 . Δ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ	193
2 . 4 . Ε	ΑΡΧΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	199
2 . 4 . ΣΤ	ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	205
2 . 4 . Ζ	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ	212
2 . 4 . Η	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	218
3	Διδακτική μεθοδολογία	225
4	Υγεία και ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης	228
4 . 1	Βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας	228
4 . 2	Μέσα ατομικής προστασίας	229
Δ	Προδιαγραφές υλοποίησης πρακτικής άσκησης	230
1	Ο θεσμός της πρακτικής άσκησης	231
2	Οδηγίες για τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η	233
2 . 1	Προϋποθέσεις εγγραφής στο πρόγραμμα πρακτικής άσκησης	233

2 . 2	Δικαιώματα και υποχρεώσεις του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης	233
2 . 3	Φορείς υλοποίησης πρακτικής άσκησης	235
3	Ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας της πρακτικής άσκησης	237
4	Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα της πρακτικής άσκησης	238
5	Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος πρακτικής άσκησης	242
5 . 1 . Α	ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ-ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ/-ΤΡΙΩΝ	242
5 . 1 . Β	ΜΕΡΙΜΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	242
5 . 1 . Γ	ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΧΩΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	243
5 . 1 . Δ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΕΙΛΩΝ, ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ	244
5 . 1 . Ε	ΓΝΩΣΕΙΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	245
5 . 2	Μεθοδολογία υλοποίησης πρακτικής άσκησης	246
	Βιβλιογραφία	248
Α	Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με την ειδικότητα	249
Β	Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με τη μεθοδολογία ανάπτυξης των εκπαιδευτικών εγχειριδίων	257
Γ	Σχετική εθνική νομοθεσία	260

1 | Πρόλογος

Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο της ειδικότητας «Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων» αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)» [κωδικός ΟΠΣ (MIS) 5069281], η οποία υλοποιήθηκε από σύμπραξη των κοινωνικών εταίρων, και, ειδικότερα από το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ (επικεφαλής εταίρο της κοινοπραξίας), το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, το ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, το ΚΑΕΛΕ/ΕΣΕΕ, το ΙΝΣΕΤΕ και τον ΕΟΠΠΕΠ, και συγχρηματοδοτήθηκε από το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση».

Το έργο αυτό αποτέλεσε μια ολοκληρωμένη παρέμβαση για τη βελτίωση και ενίσχυση του θεσμού της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης σε μια περίοδο κατά την οποία, περισσότερο από ποτέ, το αίτημα της διασύνδεσής του με την αγορά εργασίας είναι επιτακτικό και επίκαιρο. Ιδιαίτερα, μετά τη μακρά περίοδο οικονομικής κρίσης και ύφεσης την οποία αντιμετώπισε η ελληνική κοινωνία αλλά και τις συνέπειες από την πανδημική κρίση Covid-19, οι αναδυόμενες προκλήσεις καθιστούν αναγκαία τα στοχευμένα μέτρα εκσυγχρονισμού του θεσμού. Το συγκεκριμένο έργο αποτέλεσε μια συστηματική προσπάθεια αντιμετώπισης χρόνιων αδυναμιών του πεδίου, αναβάθμισης του επιπέδου των παρεχόμενων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, και βελτίωσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων που απορρέουν από την επαγγελματική κατάρτιση σε συγκεκριμένες ειδικότητες.

Εμπερικλείοντας μια καινοτόμο δέσμη αλληλοσυμπληρούμενων δράσεων, μεθόδων και πρακτικών επιδίωξε να συμβάλει με πολλαπλασιαστικό τρόπο στην ενίσχυση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του πεδίου της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του έργου:

- Διεξήχθη ποιοτική έρευνα με στόχο τη διερεύνηση των χαρακτηριστικών και της δυναμικής που διέπει το πεδίο της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης στη χώρα μας και στον ευρωπαϊκό χώρο, με στόχο τη διαμόρφωση σχετικών προτάσεων πολιτικής.
- Αναπτύχθηκαν:
 - Επικαιροποιημένοι «οδηγοί κατάρτισης» για 130 ειδικότητες αρχικής κατάρτισης.
 - Αντίστοιχα εκπαιδευτικά εγχειρίδια, για την υποστήριξη της κατάρτισης/εκπαίδευσης των σπουδαστών/-τριών.
 - Συναφείς τράπεζες θεμάτων για κάθε ειδικότητα.
- Το σύνολο των παραπάνω στηρίχθηκε σε ένα ενιαίο μεθοδολογικό πλαίσιο, μέσω του οποίου επιδιώχθηκε η σύνδεση της κοινωνικής εμπειρίας της εργασίας, της εκ-

παίδευσης και της πιστοποίησής της λαμβάνοντας υπόψη του το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, καθώς και τις ιδιαιτερότητες του πεδίου της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης.

- Τέλος, με γνώμονα την ενίσχυση της θετικής επενέργειας του έργου σε θεσμικό επίπεδο, αναπτύχθηκε μια μεθοδολογία ευέλικτης τακτικής περιοδικής επανεξέτασης και επικαιροποίησης των περιεχομένων των οδηγών κατάρτισης, των εγχειριδίων και των τραπεζών θεμάτων, ώστε αυτά να βρίσκονται –κατά το δυνατόν– σε αντιστοιχία με τα νέα τεχνολογικά, οργανωσιακά, εργασιακά, περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και των εκπαιδευομένων.

2 | Εισαγωγή

Το παρόν εγχειρίδιο, εκκινώντας από την περιγραφή της ειδικότητας, εστιάζεται στο αναλυτικό περιεχόμενο και τις βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές ενός προγράμματος κατάρτισης στην ειδικότητα «Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων». Στοχεύει στην ενημέρωση του συνόλου των συντελεστών του, λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο των καθηκόντων και τις ιδιαιτερότητές της, καθώς και τους ισχύοντες θεσμικούς περιορισμούς στο πεδίο.

Απευθύνεται κυρίως στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες αλλά και στους/στις εκπαιδευτές/-τριες των προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Επιπλέον, αποτελεί ένα χρήσιμο εγχειρίδιο για τα στελέχη σχεδιασμού, τους σχετικούς φορείς υλοποίησής τους –τις Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης– αλλά και για το σύνολο των υπόλοιπων δυνάμει συντελεστών ενός προγράμματος αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ιδιαίτερα για όσους/-ες συμμετέχουν στην υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Το εγχειρίδιο αυτό αποτελεί μια συστηματική βάση η οποία περιλαμβάνει βασικά στοιχεία για την κατανόηση του πεδίου της συγκεκριμένης ειδικότητας, αλλά κυρίως εστιάζεται στην ανάλυση των μαθησιακών ενοτήτων και των εκπαιδευτικών προδιαγραφών της θεωρητικής και της εργαστηριακής κατάρτισης, καθώς και στην υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Στην κατεύθυνση αυτή, για κάθε υλοποιούμενο πρόγραμμα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, είναι απαραίτητο να ληφθούν συστηματικά υπόψη τα εκπαιδευτικά περιεχόμενα, αλλά και οι μεθοδολογικές προδιαγραφές που περιλαμβάνονται σε αυτό.

Ειδικότερα, το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο αποτελείται από τέσσερα (Α' - Δ') Μέρη.

- **Το Μέρος Α' παρέχει συνοπτικά τις πληροφορίες που αφορούν την περιγραφή της ειδικότητας.**

Περιλαμβάνει την περιγραφή της ειδικότητας, των κύριων εργασιακών καθηκόντων της, των προοπτικών απασχόλησης σε αυτήν, ενώ γίνεται αναφορά σε βασικές πηγές πληροφόρησης σε σχέση με την ειδικότητα.

- **Το Μέρος Β' εστιάζεται στον καθορισμό των ευρύτερων αλλά και των επιμέρους ενοτήτων προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων του προγράμματος κατάρτισης.**

Αναφέρεται στις δραστηριότητες που θα είναι σε θέση να επιτελέσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες μετά το πέρας της συνολικής κατάρτισής τους στη συγκεκριμένη ειδικότητα.

- **Το Μέρος Γ΄ εστιάζεται στο περιεχόμενο και τη διάρθρωση του προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης, καθώς και σε βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές υλοποίησής του.**

Το Μέρος Γ΄ περιλαμβάνει το ωρολόγιο πρόγραμμα, καθώς και την περίληψη, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, τις ώρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα, τις βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά, ένα κείμενο αναφοράς και τις προτεινόμενες πηγές μελέτης κάθε μαθησιακής ενότητας. Επιπλέον, αναφέρεται στην προτεινόμενη διδακτική μεθοδολογία, καθώς και σε σημαντικές πληροφορίες που αφορούν την υγεία και την ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης.

- **Το Μέρος Δ΄ εστιάζεται στην περιγραφή του περιεχομένου, των χαρακτηριστικών και των προδιαγραφών υλοποίησης της πρακτικής άσκησης.**

Περιλαμβάνεται η περιγραφή του θεσμού της πρακτικής άσκησης και παρέχονται χρήσιμες οδηγίες για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες και τους/τις εκπαιδευτές/-τριες στον χώρο εργασίας. Στα περιεχόμενα συγκαταλέγονται, επίσης, οι ενότητες μαθησιακών αποτελεσμάτων της πρακτικής άσκησης, οι ενδεικτικές εργασίες τις οποίες θα εκτελέσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες, καθώς και οι ειδικές προδιαγραφές υλοποίησης που αφορούν τον εξοπλισμό. Αναλύονται οι ενότητες μαθησιακών αποτελεσμάτων, ενώ προτείνονται βασικές μεθοδολογικές αρχές για την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο και η τράπεζα θεμάτων της ειδικότητας συνδέονται οργανικά με τον αντίστοιχο οδηγό κατάρτισης της ειδικότητας.¹

Για τη συγγραφή της μεθοδολογίας ανάπτυξης των εκπαιδευτικών εγχειριδίων συνεργάστηκαν οι Ρένα Βαρβιτσιώτη, Ελένη Θεοδωρή, Κωνσταντίνος Μαρκίδης και Δέσποινα Μπαμπανέλου, η οποία ανέλαβε και τη συντακτική της επιμέλεια. Αυτή εκπονήθηκε στο πλαίσιο της «Οριζόντιας Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας» της εν λόγω Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)» και με βάση μια κατάλληλη προσαρμοσμένη εκδοχή του Προτύπου ανάπτυξης εκπαιδευτικών υλικών του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ (Γούλας, Μαρκίδης & Μπαμπανέλου, 2021).

1 Μαγειράκης, Ι., Αναστασόπουλος, Λ., Σακκή, Ζ. & Νικολακοπούλου-Λιαντίνη, Δ. (2023). *Οδηγός Κατάρτισης Ειδικότητας: «Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων»*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας.

Περιγραφή ειδικότητας

1 | Τίτλος της ειδικότητας και ομάδα προσανατολισμού

1.1 • Τίτλος ειδικότητας

«Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων».²

1.2 • Ομάδα προσανατολισμού (επαγγελματικός τομέας)

Η ειδικότητα ανήκει στην ομάδα προσανατολισμού «Επιμέρους τομείς και επαγγέλματα».

2 ΦΕΚ 2661/Β'/30-5-2022

Ο παρών οδηγός κατάρτισης αφορά την ειδικότητα «Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων» της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης που παρέχεται στα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) του Ν. 4186/2013 «Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ 193/Α' /17-9-2013), όπως εκάστοτε ισχύει και είναι αντίστοιχη με την ειδικότητα των ΙΕΚ «Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων» (παλαιά ειδικότητα βάσει Ν. 2009/1992):

https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/N_4186_2013_fek193.pdf

2 | Συνοπτική περιγραφή ειδικότητας

2.1 • Ορισμός ειδικότητας

Ο/Η «Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων» είναι ο/η επαγγελματίας ο/η οποίος/-α, με τις εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες που έχει αποκτήσει κατά την εκπαίδευσή του/της και αναγνωρίζοντας το μεγάλο αίσθημα ευθύνης της υψηλής αποστολής του/της, θα παρέχει, σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, υπηρεσίες ασφάλειας και φύλαξης που αποσκοπούν ιδίως και κυρίως στην πρόληψη εγκληματικών πράξεων και στην προστασία των αντικειμένων που εκτίθενται σε αυτούς από ανθρωπογενείς ή μη κινδύνους.

Επιπρόσθετα, ο/η «Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων» είναι αρμόδιος/-α και για την εξυπηρέτηση-πληροφόρηση, με πρόθυμο και ευγενικό τρόπο, των ατόμων που επισκέπτονται τους χώρους αυτούς.

2.2 • Αρμοδιότητες / Καθήκοντα

Ο/Η «Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων» ασκεί (ενδεικτικά και όχι περιοριστικά) τις παρακάτω αρμοδιότητες/καθήκοντα:

- Παρέχει, με ευγενική συμπεριφορά, εξυπηρέτηση, ενημέρωση, καθοδήγηση και πληροφόρηση στους/στις επισκέπτες/-τριες σχετικά με τα μνημεία, τις δράσεις, τις εκδηλώσεις, τις ώρες λειτουργίας, τις τιμές και το δικαίωμα ελεύθερης εισόδου,
- Απασχολείται σε πωλητήρια και εκδοτήρια εισιτηρίων εντός των μουσείων,
- Ομιλεί καλά τουλάχιστον μία ξένη γλώσσα, παρέχοντας πληροφορίες στους/στις ξένους/-ες επισκέπτες/-τριες,
- Αποκτά βασικές γνώσεις για τις διαφορετικές μορφές και εκφάνσεις της τέχνης και εν γένει του πολιτισμού, από την αρχαιότητα έως σήμερα, ώστε να διαμορφώσει πολιτισμική συνείδηση,
- Κατανοεί τις βασικές αρχές της μουσειολογίας που αφορούν την προστασία, την ερμηνεία και την επικοινωνία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς,
- Παρίσταται σε διαδικασίες διαχείρισης και φροντίδας της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- Αναγνωρίζει τις βασικές αρχές συντήρησης και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- Μεριμνά για την ασφάλεια των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, των επισκεπτών/-τριών και λοιπών παρευρισκομένων, καθώς και των αντικειμένων που εκτίθενται μέσα σε αυτούς,
- Πραγματοποιεί σταθερές φυλάξεις και περιπολίες προς επιτήρηση των εξωτερικών περιμέτρων των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, λαμβάνοντας τα απαραίτητα μέτρα αυτοπροστασίας,

- Παρακολουθεί αυστηρά και συστηματικά τις εισόδους και εξόδους για τυχόν παραβατικές ενέργειες,
- Χειρίζεται αποτελεσματικά τα σύγχρονα ηλεκτρονικά συστήματα ασφάλειας και επιτήρησης χώρων, τηρώντας κάθε διαδικασία του πρωτοκόλλου ασφάλειας και εμπιστευτικότητας,
- Εφαρμόζει τους γενικούς κανόνες επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας,
- Ενημερώνει άμεσα τους/τις ιεραρχικά προϊστάμενους/-ές του/της και τις αρμόδιες δημόσιες αρχές για κάθε απειλή, κίνδυνο και κατάσταση έκτακτης ανάγκης,
- Αντιμετωπίζει εγκληματικά περιστατικά και συμβάντα, λειτουργώντας σύμφωνα με τις βασικές αρχές της αυτοπροστασίας,
- Διαχειρίζεται ανθρωπογενείς κρίσεις και καταστροφές, σύμφωνα με το ισχύον σχέδιο έκτακτης ανάγκης,
- Διαχειρίζεται φυσικές καταστροφές, σύμφωνα με το ισχύον σχέδιο έκτακτης ανάγκης,
- Προστατεύει τη σκηνή του εγκλήματος με κάθε πρόσφορο μέσο και τρόπο, έως την άφιξη των αρμόδιων δημόσιων αρχών,
- Παρέχει πρώτες βοήθειες σε τραυματίες και ασθενείς που βρίσκονται στον χώρο, έως την άφιξη των αρμόδιων δημόσιων αρχών,
- Λειτουργεί σύμφωνα με τη νομοθεσία που αφορά την προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς,
- Αξιοποιεί τις αρχές του ποινικού δικαίου, ουσιαστικού και δικονομικού,
- Κατανοεί τη σημασία της ψυχολογίας στη συμπεριφορά των επισκεπτών/-τριών, κατά την επικοινωνία μαζί τους,
- Εποπτεύει τους/τις φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων που βρίσκονται υπό τις εντολές του/της ως προς την ορθή εκτέλεση των καθηκόντων τους,
- Διαχειρίζεται περιστατικά συγκρούσεων, χρησιμοποιώντας τις επικοινωνιακές του/της δεξιότητες.

2.3 • Προοπτικές απασχόλησης στον κλάδο ή τομέα

Ο/Η κάτοχος διπλώματος της ειδικότητας «Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων» μπορεί να εργαστεί σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς τόσο του δημοσίου όσο και του ιδιωτικού τομέα, ιδίως σε: μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, μονές και ιερούς ναούς, πινακοθήκες και γλυπτοθήκες, καθώς και κάθε είδους πολιτιστικούς χώρους, εφόσον διαθέτουν και εκθεσιακούς χώρους (βιβλιοθήκες, χώρους μουσι-

κών ακροάσεων και άλλων θεαμάτων, αστεροσκοπεία, πλανητάρια, ενυδρεία, νίναρια κ.λπ.), καθώς και σε ιδιωτικά μουσεία ή πινακοθήκες και σε συλλογές έργων τέχνης οργανισμών, τραπεζών, βιομηχανιών ή άλλων ιδιωτικών πολιτιστικών φορέων.³

2.4 • Πρόσθετες πηγές πληροφόρησης

- Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού:
<https://www.eoppep.gr>
- Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού:
<https://www.culture.gov.gr>
- Εκπαιδευτικός Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών-United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO):
<https://www.unesco.org/en>
- Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων, Ελληνικό Τμήμα ICOM:
<https://icom-greece.mini.icom.museum/>
- Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών, Ελληνικό Τμήμα ICOMOS:
<https://icomos.gr/>
- Διεθνές Κέντρο για τη Μελέτη της Διατήρησης και Αποκατάστασης Πολιτιστικής Περιουσίας-International Center for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Properties (ICCROM):
<https://www.iccrom.org/>
- Οργανισμός Πόλεων Παγκόσμιας Κληρονομιάς-Organization of World Heritage Cities (OWHC):
<https://www.ovpm.org/>
- Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη:
<https://www.minocp.gov.gr/>
- Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας:
<https://www.civilprotection.gr>
- Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής:
<https://www.ynanp.gr>
- Ελληνική Αστυνομία:
<http://www.astynomia.gr>

3 Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς (2017). *Οδηγός Σπουδών της ειδικότητας: «Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων»*. Ανακτήθηκε στις 22 Ιουνίου 2022 από: <http://www.gsae.edu.gr/attachments/article/1427/%CE%A6%CE%A5%CE%9B%CE%91%CE%9A%CE%91%CE%A3%20%CE%9C%CE%9F%CE%A5%CE%A3%CE%95%CE%99%CE%A9%CE%9D%20%CE%9A%CE%91%CE%99%20%CE%91%CE%A1%CE%A7%CE%91%CE%99%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%9A%CE%A9%CE%9D%20%CE%A7%CE%A9%CE%A1%CE%A9%CE%9D.pdf>

- Πυροσβεστικό Σώμα Ελλάδος:
<https://www.fireservice.gr>
- Αρχηγείο Λιμενικού Σώματος Ελληνικής Ακτοφυλακής:
<https://www.hcg.gr>
- Κέντρο Μελετών Ασφάλειας:
<https://www.minocp.gov.gr/>
- Ιστοσελίδα «Αρχαιολογία και Τέχνες»:
<https://www.archaiologia.gr/>
- Περιοδικό για την Ασφάλεια «Security Manager»:
<https://www.securitymanager.gr/>

B

Σκοπός και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας

1 | Σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας

Ο βασικός σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας είναι να προετοιμάσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία στην ειδικότητα «Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων». Επιδιώκεται, μέσω της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης αλλά και της πρακτικής άσκησης, να αποκτήσουν τις αναγκαίες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες για την άσκηση της ειδικότητας «Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων».

2 | Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης

Οι γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που θα αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατά τη διάρκεια της κατάρτισής τους, οργανώνονται σε ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα ανά ενότητα.

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
A. «Εξυπηρέτηση-πληροφόρηση επισκεπτών/-τριών»	• Παρέχουν, με ευγενική συμπεριφορά, εξυπηρέτηση, ενημέρωση, καθοδήγηση και πληροφόρηση στους/στις επισκέπτες/-τριες για τα μνημεία, τις δράσεις, τις εκδηλώσεις, τις ώρες λειτουργίας, τις τιμές και το δικαίωμα ελεύθερης εισόδου, • Απασχολούνται σε πωλητήρια και εκδοτήρια εισιτηρίων εντός των μουσείων, • Ομιλούν καλά τουλάχιστον μία ξένη γλώσσα, παρέχοντας πληροφορίες στους/στις ξένους/-ες επισκέπτες/-τριες.
B. «Μέριμνα για την πολιτιστική κληρονομιά»	• Αποκτούν βασικές γνώσεις για τις διαφορετικές μορφές και εκφάνσεις της τέχνης και εν γένει του πολιτισμού, από την αρχαιότητα έως σήμερα, ώστε να διαμορφώσουν πολιτισμική συνείδηση, • Κατανοούν τις βασικές αρχές της μουσειολογίας που αφορούν την προστασία, την ερμηνεία και την επικοινωνία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, • Παρίστανται σε διαδικασίες διαχείρισης και φροντίδας της πολιτιστικής κληρονομιάς, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, • Αναγνωρίζουν τις βασικές αρχές συντήρησης και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.
Γ. «Ασφάλεια χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς» συνέχεια >>	• Μεριμνούν για την ασφάλεια των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, των επισκεπτών/-τριών και λοιπών παρευρισκομένων, καθώς και των αντικειμένων που εκτίθενται μέσα σε αυτούς, σύμφωνα με τα καθήκοντά τους,

συνέχεια >>

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
« συνέχεια Γ. «Ασφάλεια χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς»	• Πραγματοποιούν σταθερές φυλάξεις και περιπολίες προς επιτήρηση των εξωτερικών περιμέτρων των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, λαμβάνοντας τα απαραίτητα μέτρα αυτοπροστασίας, • Παρακολουθούν αυστηρά και συστηματικά τις εισόδους και εξόδους για τυχόν παραβατικές ενέργειες, • Χειρίζονται αποτελεσματικά τα σύγχρονα ηλεκτρονικά συστήματα ασφάλειας και επιτήρησης χώρων, τηρώντας κάθε διαδικασία του πρωτοκόλλου ασφάλειας και εμπιστευτικότητας, • Εφαρμόζουν τους γενικούς κανόνες επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας.
Δ. «Διαχείριση απειλών, κινδύνων και καταστάσεων έκτακτης ανάγκης»	• Ενημερώνουν άμεσα τους/τις ιεραρχικά προϊστάμενους/-ές τους και τις αρμόδιες δημόσιες αρχές για κάθε απειλή, κίνδυνο και κατάσταση έκτακτης ανάγκης, • Αντιμετωπίζουν εγκληματικά περιστατικά και συμβάντα, λειτουργώντας σύμφωνα με τις βασικές αρχές της αυτοπροστασίας, • Διαχειρίζονται ανθρωπογενείς κρίσεις και καταστροφές, σύμφωνα με το ισχύον σχέδιο έκτακτης ανάγκης, • Διαχειρίζονται φυσικές καταστροφές, σύμφωνα με το ισχύον σχέδιο έκτακτης ανάγκης, • Προστατεύουν τη σκηνή του εγκλήματος, με κάθε πρόσφορο μέσο και τρόπο, έως την άφιξη των αρμόδιων δημόσιων αρχών, • Παρέχουν πρώτες βοήθειες σε τραυματίες και ασθενείς που βρίσκονται στον χώρο, έως την άφιξη των αρμόδιων δημόσιων αρχών.
Ε. «Γνώσεις Δικαίου και λοιπών επιστημών» συνέχεια >>	• Λειτουργούν σύμφωνα με τη νομοθεσία που αφορά την προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των καθηκόντων τους, • Αξιοποιούν τις αρχές του ποινικού δικαίου, ουσιαστικού και δικονομικού, κατά την επιτέλεση των καθηκόντων τους, • Κατανοούν τη σημασία της ψυχολογίας στη συμπεριφορά των επισκεπτών/-τριών κατά την επικοινωνία μαζί τους,

συνέχεια >>

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
« συνεχής » Ε. «Γνώσεις Δικαίου και λοιπών επιστημών»	• Εποπτεύουν τους/τις φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων που βρίσκονται υπό τις εντολές τους, ως προς την ορθή εκτέλεση των καθηκόντων τους, • Διαχειρίζονται περιστατικά συγκρούσεων χρησιμοποιώντας τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες.

Βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές και αναλυτικό περιεχόμενο του προγράμματος της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης

1 | Ωρολόγιο πρόγραμμα

Παρατίθεται το ωρολόγιο πρόγραμμα της ειδικότητας «Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων», με παρουσίαση των εβδομαδιαίων ωρών θεωρίας (Θ), εργαστηρίων (Ε), καθώς και του συνόλου (Σ) αυτών ανά μάθημα και ανά εξάμηνο:

Πίνακας 2 /// Ωρολόγιο πρόγραμμα

ΕΞΑΜΗΝΟ		Α			Β			Γ			Δ		
Α/Α	ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ
1	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	2		2	2		2	2		2	2		2
2	ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΧΩΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	3		3	3		3	3		3			
3	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ	2		2	2		2						
4	ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	3		3									
5	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	3		3									
6	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ	2		2									
7	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ	2		2									
8	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ				3		3						
9	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ				1	3	4						
10	ΠΑΡΟΧΗ ΠΡΩΤΩΝ ΒΟΗΘΕΙΩΝ				1	2	3						
11	ΑΓΓΛΙΚΗ/ΓΑΛΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ							2		2	2		2
12	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΑΜΥΝΑ							1	2	3	1	2	3
13	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ							1	2	3	1	2	3
14	ΑΡΧΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ							2		2	2		2
15	ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ							2		2			

συνέχεια >>

Πίνακας 2 /// Ωρολόγιο πρόγραμμα

ΕΞΑΜΗΝΟ		Α			Β			Γ			Δ		
Α/Α	ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ
16	ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ										1	2	3
17	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ										2		2
18	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ		3	3		3	3		3	3		3	3
ΣΥΝΟΛΟ		17	3	20	12	8	20	13	7	20	11	9	20

2 | Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης

2.1 • ΕΞΑΜΗΝΟ Α΄

2.1.A • ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν βασικές γνώσεις για τις καταβολές της τέχνης και του πολιτισμού, από την προϊστορία έως και τους ελληνιστικούς χρόνους. Στο πλαίσιο αυτό, δίνεται έμφαση στα χαρακτηριστικά στοιχεία και τις ιδιαιτερότητες κάθε εποχής, ενώ αναλύονται τα βασικά γνωρίσματα των διαφορετικών εκφάνσεων της τέχνης και του πολιτισμού (Ζιρώ κ.ά., 2009). Στην αρχή, η ενότητα πραγματεύεται συνοπτικά την ανθρώπινη καλλιτεχνική δημιουργία στη διάρκεια της προϊστορικής εποχής (εποχές λίθου και χαλκού), συμπεριλαμβανομένης της τέχνης της Αιγύπτου και των πολιτισμών της Μεσοποταμίας (Γέμτου, 2017, Ζιρώ κ.ά., 2009). Ιδιαίτερος λόγος γίνεται για τις καλλιτεχνικές δημιουργίες και εκφάνσεις των πολιτισμών του Αιγαίου: κυκλαδικού, μινωικού και μυκηναϊκού (Gombrich, 1994). Στη συνέχεια, η ενότητα επικεντρώνεται στην ιστορική εποχή και πραγματεύεται τις ποικίλες καλλιτεχνικές δημιουργίες και πτυχές του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού κατά τη γεωμετρική, την αρχαϊκή, την κλασική και την ελληνιστική εποχή (Γέμτου, 2017).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν χαρακτηριστικά στοιχεία της τέχνης από την προϊστορία έως και τους ελληνιστικούς χρόνους,
- Προσδιορίζουν στοιχεία της τέχνης που διαμόρφωσαν τον ελληνικό πολιτισμό από την προϊστορία έως και τους ελληνιστικούς χρόνους,
- Αναγνωρίζουν διαφορετικούς προϊστορικούς και ιστορικούς πολιτισμούς (έως και τους ελληνιστικούς χρόνους),
- Ονομάζουν ιδιαιτερότητες πολιτισμών από την προϊστορία έως και τους ελληνιστικούς χρόνους,
- Εξετάζουν τις δημιουργίες και εκφάνσεις του κυκλαδικού, του μινωικού και του μυκηναϊκού πολιτισμού,
- Διακρίνουν τις καλλιτεχνικές δημιουργίες και εκφάνσεις της τέχνης της Αιγύπτου και των πολιτισμών της Μεσοποταμίας,

- Εξασκούνται στην ανάγνωση βασικών στοιχείων και ιδιαιτεροτήτων διαφορετικών πολιτισμών, από την προϊστορία έως και τους ελληνοιστικούς χρόνους,
- Ταξινομούν καλλιτεχνικές εκφάνσεις του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού σε δημιουργίες της αρχαϊκής, της κλασικής και της ελληνοιστικής εποχής,
- Κατηγοριοποιούν πολιτιστικές δημιουργίες και έργα τέχνης στους πολιτισμούς από τους οποίους προέρχονται (από την προϊστορία έως και τους ελληνοιστικούς χρόνους), βάσει χαρακτηριστικών, ιδιαιτεροτήτων, διαφορών κ.λπ.,
- Προσδιορίζουν τις αξίες διαφορετικών πολιτισμών και καλλιτεχνικών επιτευγμάτων, από την προϊστορία έως και τους ελληνοιστικούς χρόνους,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς τις καταβολές της τέχνης και του πολιτισμού, από την προϊστορία έως και τους ελληνοιστικούς χρόνους,
- Υιοθετούν θετική στάση ως προς τον πολιτισμό των προϊστορικών χρόνων έως και τους ελληνοιστικούς χρόνους,
- Συνθέτουν το πολιτιστικό πλαίσιο και την ιστορική συνέχεια του τόπου τους σε συνδυασμό με τον πολιτισμό από τους προϊστορικούς χρόνους έως και τους ελληνοιστικούς χρόνους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αιγυπτιακή τέχνη / Αιγαιακή τέχνη / Αρχαϊκή τέχνη / Γεωμετρική τέχνη / Γλυπτά / Ελληνοιστική τέχνη / Κλασική τέχνη / Μεγαλιθικές κατασκευές / Μνημειακή τέχνη / Προϊστορική τέχνη / Ρωμαϊκή τέχνη / Τέχνη της Μεσοποταμίας.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενότητων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
2	ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ
3	ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ
4	ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
5	ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ
6	ΚΛΑΣΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Κείμενο αναφοράς

2.1.A.1 | ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Η μαθησιακή ενότητα της «Ιστορίας Τέχνης και Πολιτισμός», τμήμα της οποίας είναι η υποενότητα της προϊστορικής τέχνης, αναφέρεται στην ανθρώπινη καλλιτεχνική

δημιουργία, φωτίζει τις εικαστικές διαδρομές των πολιτισμών και εξοικειώνει τους/τις μελλοντικούς/-ές φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων με τις αξίες και τα στοιχεία των καλλιτεχνικών έργων, προσεγγίζοντας το παρόν μέσα από τη σύνδεσή με το παρελθόν. Σκοπός της μαθησιακής υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν βασικές γνώσεις για τις καταβολές της τέχνης, την αρχιτεκτονική, τη μικροτεχνία και τις κατασκευές που δημιουργήσαν οι άνθρωποι για την επιβίωσή τους. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν την καλλιτεχνική δημιουργία της παλαιολιθικής εποχής (ζωγραφική, εγχάρακτες παραστάσεις, μικρογλυπτική, κοσμήματα, αγαλματίδια) και τις μνημειακές, μεγαλιθικές κατασκευές της Ευρώπης και άλλων ηπείρων. Συνεχίζουν με τη μελέτη των οικισμών, των εργαλείων, των όπλων, των αγγείων και των ειδωλίων της νεολιθικής περιόδου, ακολουθώντας μαθησιακά τα ανθρώπινα ίχνη στον μεσογειακό χώρο. Εξοικειώνονται με τους σημαντικότερους νεολιθικούς οικισμούς του ελλαδικού χώρου (του Σέσκλου και του Διμηνίου στην περιοχή του Βόλου, και του πασσαλόπηκτου Δισπηλιού στην Καστοριά) και με τις προστατευόμενες από την UNESCO θέσεις, όπως είναι η Χοιροκοιτία στην Κύπρο, οι ναοί στη Μάλτα και το Stonehenge στην Αγγλία. Παράλληλα, μελετούν τις μορφές τέχνης που αναπτύχθηκαν κατά τη νεολιθική περίοδο (αρχιτεκτονική, ειδώλια, αγγεία, κοσμήματα), τις πρωτογενείς κατοικίες και ιερά, καθώς και τα υλικά και την τεχνολογία που χρησιμοποιήθηκαν. Αναφορά γίνεται στην εξέλιξη της μεταλλουργικής τέχνης, της πηλοπλαστικής και της αγγειοπλαστικής, καθώς και στους τρόπους μεταφοράς και επεξεργασίας των τροφών, παράλληλα με τις πρώτες μήτρες-καλούπια (3.000 π.Χ.) από διάφορα υλικά, που σκαλίστηκαν ή διαμορφώθηκαν για τη μαζική κατασκευή εργαλείων ή όπλων, (βελών και πελέκεων) κατά την πρώιμη χαλκοκρατία στην Ήπειρο, τη Μακεδονία και, ευρύτερα, στα Βαλκάνια. Ολοκληρώνοντας την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν εμβαθύνει στο προϊστορικό πολιτιστικό πλαίσιο και θα κατανοούν την ιδιαίτερη σημασία που έχουν τα προϊστορικά μουσειακά αντικείμενα για την ιστορική συνέχεια της ανθρώπινης ύπαρξης.

2.1.A.2 | ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ

Οι μεγάλοι πολιτισμοί της Εγγύς Ανατολής που ήκμασαν στη Μεσοποταμία (σουμεριακός, ασσυριακός, βαβυλωνιακός) βρίσκονται στο επίκεντρο της μαθησιακής υποενότητας, με στόχο να αναδειχθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ανατολικής Μεσογείου. Θα μελετηθούν οι σημαντικότερες χρονικές περίοδοι και τα κυριότερα καλλιτεχνικά επιτεύγματα στην αρχιτεκτονική (ναοί, ζιγκουράτ, πύλες), στη γλυπτική, στη ζωγραφική (τοιχογραφίες, ταφική ζωγραφική, πάπυροι), στην αγγειοπλαστική (απαρχές της τέχνης), στην υφαντική και στην κοσμηματοποιία. Σκοπός της μαθησιακής υποενότητας είναι να αναδειχθούν τα ιδιαίτερα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της ανατολικής Μεσογείου και τα σπουδαιότερα καλλιτεχνικά επιτεύγματα, τα κατάλοιπα των οποίων φυλάσσονται από τους φύλακες της ειδικότητας. Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες προσεγγίζουν την τέχνη της αρχαίας Μεσοποταμίας κατά την

ακμή των αυτοκρατοριών των Σουμερίων, των Ασσυρίων και των Βαβυλωνίων, τις τεχνολογικές και τεχνικές εφευρέσεις (τροχό, άροτρο, μνημειώδη αρχιτεκτονική) και τη σημασία της γραφής, της αντιγραφής κειμένων, της δημιουργίας μοντέλων (πήλινης άμαξας και βάρκας) και αντικειμένων από μήτρες (κοσμημάτων, αγαλμάτων), καθώς και της κατασκευής πηλογύψινων δαπέδων, πήλινων δομικών στοιχείων και πλακών. Κατανοούν την εξέλιξη της χειροποίητης αγγειοπλαστικής και της επιτάχυνσης του πολιτισμού και της τέχνης, που σχετίζεται με την ανακάλυψη του κεραμικού τροχού. Με την απόκτηση των γνώσεων αυτών, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι ικανοί/-ές να συνδέσουν την κοινωνική/οικονομική ευρωστία με τα καλλιτεχνικά επιτεύγματα και να κατανοήσουν τον κρίσιμο ρόλο των βασιλέων της Μεσοποταμίας στην πολιτιστική εξέλιξη γενικότερα. Συνολικά, η ανάλυση των πολιτισμών της Εγγύς Ανατολής εφοδιάζει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες με γνώσεις σχετικά με την τέχνη της περιοχής, θέτει τις βάσεις για την περιγραφή των βασικών εικαστικών εκφράσεων στη Μεσοποταμία και την κατανόηση της διαχρονικής αλληλεπίδρασης της τέχνης με τη λογοτεχνική έκφραση, την ανάπτυξη των αυτοκρατοριών και τον ελληνικό πολιτισμό.

2.1.A.3 | ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ

Στη μαθησιακή υποενοότητα της αιγυπτιακής τέχνης αναλύονται, ερμηνεύονται και διερευνώνται τα αρχαιολογικά ευρήματα της αρχαίας Αιγύπτου, ώστε να κατανοηθεί βαθύτερα η άνθηση του αιγυπτιακού πολιτισμού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ψηλαφούν τον πολιτισμό που αναπτύσσεται και διαρκεί πολλές χιλιετίες στις παρόχθιες περιοχές του Νείλου, δίνοντας έργα τέχνης απaráμιλλης ομορφιάς και τεχνικής δεινότητας. Γνωρίζουν τα αιγυπτιακά βασίλεια (της Άνω και της Κάτω Αιγύπτου) που σταδιακά ισχυροποιούνται και ενώνονται, καθώς και το Νέο Βασίλειο που δημιουργείται και επεκτείνεται, αποκτώντας πλούτο και δύναμη, εξαιτίας των εύφορων παραποτάμιων εδαφών και της δυνατότητας πλεύσης του Νείλου. Αντιλαμβάνονται τις μνημειώδεις κατασκευές και τις ακμάζουσες μορφές τέχνης, στις οποίες κυριαρχούν τα ευκρινή περιγράμματα, οι λεπτομερείς αναπαραστάσεις και τα καθαρά χρώματα, ως αποτέλεσμα του εκτυφλωτικού φωτός και του επίπεδου εδάφους της περιοχής. Παρακολουθούν την εξέλιξη του αιγυπτιακού πολιτισμού (Αρχαίου, Μέσου και Νέου Βασιλείου), κατανοούν τη μνημειακή αιγυπτιακή αρχιτεκτονική και γλυπτική (πυραμίδες, σφίγγες) που απορρέει από την εξουσία των Φαραώ, και γνωρίζουν τα γύψινα εκμαγεία (μοντέλα) της Αμάρνα, τις τεχνικές στη λάξευση της πέτρας, την αντίληψη των χρωμάτων, καθώς και τους τρόπους απόδοσης των τριών διαστάσεων. Παρακολουθούν επίσης την τέχνη της μικροτεχνίας (κοσμήματα, μεταλλοτεχνία), και τη χρήση σφραγιδόλιθων, ξύλινων εγχάρακτων σφραγίδων και ξυλογραφιών για τη δημιουργία επαναληπτικών απεικονίσεων σε αγαθά, έγγραφα, τούβλα και αντικείμενα από πηλό (δημιουργία προστύπων-εκτύπων, σφραγισμάτων και σχεδίων σε τούβλα σε τάφους των Θηβών και άλλων περιοχών). Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποενοότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν γνώσεις και δεξιότητες που χρησιμεύουν στη φύλαξη των αιγυπτια-

κών συλλογών στα μουσεία και, παράλληλα, κατανοούν τη διαχρονική αλληλεπίδραση του αιγυπτιακού με τον ελληνικό πολιτισμό, καθώς και τη σημασία των καλλιτεχνικών επιτευγμάτων αυτής της περιόδου για την εξέλιξη της παγκόσμιας τέχνης.

2.1.A.4 | ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Η τέταρτη μαθησιακή υποενότητα αναφέρεται στους πολιτισμούς που δημιουργήθηκαν στην ευρύτερη περιοχή του Αιγαίου (μινωικός και κυκλαδικός στο Αιγαίο, μυκηναϊκός στην ηπειρωτική Ελλάδα) με τη μετακίνηση πληθυσμών από τη Μεσόγειο και Μικρά Ασία (3000-1100 π.Χ.) και την ανάμειξή τους με τους τοπικούς πληθυσμούς της περιοχής. Σκοπός της μαθησιακής υποενότητας είναι να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες την εξέχουσα σημασία των αιγαιακών πολιτιστικών αντικειμένων που εκτίθενται στα μουσεία της χώρας και των αρχαιολογικών χώρων που θα κληθούν να φυλάξουν όταν ολοκληρώσουν την ειδικότητα. Στις διάφορες μορφές αιγαιακής τέχνης αποτυπώνονται διαχρονικά οι αλληλεπιδράσεις με τον ελληνικό πολιτισμό και αναδεικνύεται η μακραίωνη παρουσία του ελληνισμού στην περιοχή. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τη σημασία του μινωικού πολιτισμού και τις διάφορες καλλιτεχνικές εκφάνσεις του (οικιστική και ταφική αρχιτεκτονική, τυπολογία ανακτόρων, αγγειοπλαστική, μεταλλοτεχνία): παρακολουθούν τη μικροτεχνία (φαγεντιανά ειδώλια, αρχιτεκτονικά πήλινα ομοιώματα, κοσμήματα, μήτρες, εργαλεία, όπλα) και τους ρυθμούς κεραμικής διακόσμησης (φυτικός, θαλάσσιος, ανακτορικός, καμαραϊκά αγγεία): αποκτούν γνώσεις για τις τρεις περιόδους ανάπτυξης του κυκλαδικού πολιτισμού, τους κυκλαδικούς οικισμούς και την τέχνη (κεραμική, μαρμαροπλαστική, αρχιτεκτονική, πολεοδομία, μικροτεχνία, κατασκευή ειδωλίων). Διατρέχοντας, τέλος, τη μυκηναϊκή τέχνη (οχυρωματική, οικιστική και ταφική αρχιτεκτονική, κεραμική, λιθογλυπτική, μεταλλουργία, οπλουργία), αναλύουν τις αλληλεπιδράσεις με τη μινωική και κυκλαδική τέχνη, και κατανοούν ολιστικά τους πολιτισμούς του Αιγαίου και τις καλλιτεχνικές δημιουργίες τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ολοκληρώνουν την υποενότητα της αιγαιακής τέχνης με τη μελέτη των αλληλεπιδράσεων και των εκφάνσεων της τέχνης του κυπριακού πολιτισμού. Συνολικά, η ολοκλήρωση της μαθησιακής υποενότητας παρέχει εκτενή γνώση της αρχαίας αιγαιακής τέχνης και δίνει τη δυνατότητα στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να συνδυάσουν τις γνώσεις τους με τη σημασία της φύλαξης των καλλιτεχνικών καταλοίπων στα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους.

2.1.A.5 | ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αφορά την εξέλιξη της ελληνικής τέχνης μετά την παρακμή του μυκηναϊκού πολιτισμού (σκοτεινοί χρόνοι). Μελετάται το πέρας στη γεωμετρική εποχή, κατά την οποία παρατηρούνται ριζικές μεταβολές στη μυκηναϊκή παραδοσιακή κεραμογραφία, και, στη συνέχεια, στην αρχαϊκή περίοδο, με έμφαση στην τέχνη που αναπτύχθηκε στις ελληνικές πόλεις-κράτη μεταξύ 11ου και 6ου αι. π.Χ. Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν την

εξάπλωση του ελληνικού πολιτισμού στη λεκάνη της Μεσογείου κατά τους γεωμετρικούς χρόνους, την ανανέωση της κεραμοπλαστικής και αγγειογραφίας, την υποταγή σχημάτων και παραστάσεων στη γεωμετρία, και το πέρασμα σε νέες εικονιστικές συνθέσεις με την αναπαράσταση μορφών. Κατανοούν την αρχιτεκτονική εξέλιξη, με την αντικατάσταση των ξύλινων ελλειψοειδών κατασκευών με αντίστοιχες λίθινες, και την εμφάνιση του κτιρίου «εν παραστάσι», ως προδρόμου για τη μετάβαση στον μεταγενέστερο περίπτερο ναό. Διερευνούν παράλληλα την πλαστική τέχνη (ειδώλια), τη μεταλλουργία (μεταλλικά αγγεία διακοσμημένα με μυθολογικές παραστάσεις), καθώς και την κοσμηματοτεχνία. Στη συνέχεια, αναλύουν την αρχαϊκή τέχνη στις διάφορες εκφάνσεις της. Κατανοούν τις νέες εκφραστικές τάσεις στα κεραμικά εργαστήρια (κυρίως της Αθήνας και της Κορίνθου), την ανατολίζουσα περίοδο πριν από την εμφάνιση του μελανόμορφου και ερυθρόμορφου ρυθμού, τη γένεση της μεγάλης πλαστικής (κούροι, κόρες) και τη μεγαλειώδη αρχιτεκτονική δημιουργία του δωρικού και ιωνικού ρυθμού. Με το τέλος της μαθησιακής υποεπενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται τους νεωτερισμούς της γεωμετρικής και την πολυμορφία της αρχαϊκής τέχνης, ως βασικά πρότυπα για την κατανόηση της ταυτότητας της τέχνης της κλασικής περιόδου. Οι δεξιότητες που αποκτούν στην αναγνώριση της τέχνης αυτών των περιόδων τούς ευαισθητοποιεί στη σύνδεση του πολιτιστικού πλαισίου και της ιστορικής συνέχειας του τόπου τους, με αποτέλεσμα να υιοθετούν θετική στάση ως προς το πολιτιστικό αντικείμενο της ειδικότητάς τους.

2.1.A.6 | ΚΛΑΣΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Η μαθησιακή υποεπενότητα αφιερώνεται στην κλασική και ελληνιστική τέχνη, περιόδους με ισχυρό ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα και παγκόσμια καλλιτεχνική επίδραση. Οι περσικοί πόλεμοι, οι ελληνικές νίκες και οι κοινωνικές-οικονομικές ανακατατάξεις διαμορφώνουν νέα αρχιτεκτονική και γλυπτική έκφραση, τη φημισμένη κλασική τέχνη (480-333 π.Χ.), και στη συνέχεια την ελληνιστική τέχνη (έως 31 π.Χ.). Στόχος είναι η κατανόηση της κλασικής και ελληνιστικής τέχνης, η γνώση των καλλιτεχνικών χαρακτηριστικών (συμμετρία, συμφωνία αναλογιών, μέτρο, ρυθμός) των δύο ιστορικών περιόδων που αποτέλεσαν τους πυλώνες της σύγχρονης τέχνης του δυτικού πολιτισμού, και η σύνδεση σημαντικών έργων της εποχής με τη σύγχρονη ελληνική και παγκόσμια καλλιτεχνική πραγματικότητα. Στη μαθησιακή υποεπενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν τα βασικά χαρακτηριστικά της κλασικής εποχής και την εξέλιξη της αρχιτεκτονικής και της γλυπτικής. Εξετάζουν αρχιτεκτονικούς τύπους και μορφές, όπως τον ελληνικό ναό, τα πανελλήνια ιερά, τα θέατρα και την πολεοδομία, καθώς και οικοδομικά προγράμματα, κοσμικά κτίρια, θόλους και ταφικά μνημεία. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αρχιτεκτονική της αρχαίας Αθήνας, στα οικοδομήματα της Ακρόπολης και στα γλυπτά του Παρθενώνα, καθώς και στη γλυπτική της ώριμης και της ύστερης κλασικής εποχής. Αναφέρονται τα έργα των κλασικών γλυπτών, τα σωζόμενα αντίγραφα, οι τεχνικές μαζικής αναπαραγωγής αγαλμάτων και προσώπων,

οι κατακτήσεις των ζωγράφων της αγγειογραφίας και της μνημειακής ζωγραφικής, τα λευκά αγγεία και η κεραμική παραγωγή της Μεγάλης Ελλάδας. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την ελληνιστική τέχνη, τις αρχιτεκτονικές καινοτομίες, τον νεοεμφανιζόμενο κορινθιακό ρυθμό, τις μνημειακές προσόψεις, τους βωμούς, τα πολεοδομικά συστήματα, τα πορτρέτα στη γλυπτική και τη ζωγραφική, ενώ παίρνουν πληροφορίες για τη μικροτεχνία, τα ψηφιδωτά και τις τοιχογραφίες. Στο τέλος της μαθησιακής υποενότητας οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αντιληφθούν τη μεγαλειώδη σημασία της κλασικής και ελληνιστικής τέχνης για τη σύγχρονη Ελλάδα και τον λόγο για τον οποίο πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή κατά τη διάρκεια φύλαξης των συγκεκριμένων ανεκτίμητων πολιτιστικών αντικειμένων.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Winckelmann, J.-J. (2010). *Ιστορία της αρχαίας τέχνης, Η τέχνη των ανατολικών λαών, των Ετρούσκων, των Ελλήνων και των Ρωμαίων* (μτφρ. Λ. Αναγνώστου). Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
2. Gombrich, E. H. (1994). *Το χρονικό της τέχνης* (μτφρ. Λ. Κάσδαγλη). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

Συμπληρωματικές

1. Φίκας, Ι. (2005). *Τέχνη και πολιτισμός του αρχαίου κόσμου*. Αθήνα: Εκδόσεις Καρακώτσογλου.
2. Πλάντζος, Δ. (2018). *Η τέχνη της ζωγραφικής στον αρχαιοελληνικό κόσμο*. Αθήνα: Εκδόσεις Καπόν.

2.1.B • ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΧΩΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι η απόκτηση γνώσεων για τα καθήκοντα του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, ενώ παράλληλα επιδιώκεται η εισαγωγή στην ασφάλεια μουσειακών χώρων. Αρχικά, αναπτύσσονται το προφίλ, η αποστολή, ο ρόλος, οι αρμοδιότητες, τα καθήκοντα και τα επαγγελματικά προσόντα του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων. Επίσης, γίνεται αναφορά σε διεθνείς κώδικες δεοντολογίας που διέπουν το εν λόγω επάγγελμα αναφορικά με τη συμπεριφορά προς τους/τις επισκέπτες/-τριες, αλλά και την ασφάλεια των χώρων (Ελληνικό Τμήμα ICOM, 2014· ΥΠΠΟΑ, 2017). Ακολούθως, γίνεται εισαγωγή στη θεωρία και εφαρμογή της ασφάλειας πολιτιστικών χώρων και αγαθών. Παρατίθενται βασικές

αρχές ασφάλειας, γενικές οδηγίες και κατευθύνσεις, θέματα για τη λήψη αποφάσεων, ενώ επισημαίνονται τα συνήθη λάθη και οι παραλείψεις και αναγνωρίζονται τόσο τα προβλήματα ασφάλειας, όσο και η αναγκαιότητα της καλής γνώσης του χώρου και των εργαζομένων (Liston, 1993· Ελληνικό Τμήμα ICOM, 2014). Επιπλέον, εξετάζονται τα εφόδια, ο εξοπλισμός (ατομικός και της υπηρεσίας) και η εκτέλεση της υπηρεσίας του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων. Συγκεκριμένα, αναλύονται οι ενέργειες που λαμβάνουν χώρα στην ανάληψη καθηκόντων κατά το άνοιγμα και κλείσιμο του μουσείου, καθώς και στην αλλαγή βάρδιας (Ελληνικό Τμήμα ICOM, 2014· ΥΠΠΟΑ, 2017). Τέλος, αναφέρονται οι πληροφορίες που ο/η φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων μπορεί να παρέχει σε επισκέπτες/-τριες.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν τα βασικά καθήκοντα του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων,
- Αναγνωρίζουν το τυπικό προφίλ και τα απαιτούμενα προσόντα του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων,
- Προσδιορίζουν την αποστολή, τον ρόλο και τις αρμοδιότητές τους,
- Κατονομάζουν τον απαραίτητο εξοπλισμό και τα απαιτούμενα για την εκτέλεση της υπηρεσίας τους,
- Προσδιορίζουν τον προσωπικό εξοπλισμό του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων,
- Επεξηγούν κώδικες δεοντολογίας που διέπουν το επάγγελμα αναφορικά με τη συμπεριφορά προς τους/τις επισκέπτες/-τριες αλλά και την ασφάλεια των χώρων,
- Εξετάζουν θέματα σχετικά με τη θεωρία και την εφαρμογή της ασφάλειας πολιτιστικών χώρων και αγαθών,
- Ερευνούν θέματα σχετικά με τις βασικές αρχές ασφάλειας,
- Εξασκούνται στη λήψη αποφάσεων αναφορικά με την εκτέλεση των καθηκόντων τους,
- Υπολογίζουν συνήθη λάθη και παραλείψεις αναφορικά με την εκτέλεση των καθηκόντων τους,
- Διακρίνουν χαρακτηριστικά προβλήματα ασφάλειας,
- Γνωρίζουν γενικές οδηγίες και κατευθύνσεις αναφορικά με την εκτέλεση των καθηκόντων τους,
- Εξασκούνται στη λήψη αποφάσεων αναφορικά με την ασφάλεια πολιτιστικών χώρων και αγαθών,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς τα βασικά καθήκοντα του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων,
- Αποδέχονται το τυπικό προφίλ και τα απαιτούμενα προσόντα του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ασφάλεια / Προστασία / Κώδικας δεοντολογίας / Καθήκοντα / Βασικές αρχές ασφάλειας / Θανάσιμα λάθη και παραλείψεις / Προσωπικός εξοπλισμός / Αρμόδιες δημόσιες αρχές.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (3), Εργαστήριο (0), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ
2	ΑΠΟΣΤΟΛΗ, ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΑΚΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ
3	ΕΜΦΑΝΙΣΗ, ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
4	ΘΑΝΑΣΙΜΑ ΛΑΘΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ
5	ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΘΗ ΧΡΗΣΗ
6	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΔΕΣΜΩΝ ΜΕ ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΑΡΧΕΣ

Κείμενο αναφοράς

2.1.B.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί αρχικά να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες σε βασικές έννοιες της ασφάλειας, και πιο συγκεκριμένα στην έννοια του security και στην έννοια του safety. Οι δύο έννοιες είναι παραπλήσιες, έχουν ωστόσο ουσιώδη διαφορά, καθώς έχουν σχέση με τους κινδύνους που παρουσιάζονται κάθε φορά, είτε τους ανθρωπογενείς (π.χ. κλοπή, ληστεία, τοποθέτηση βόμβας κ.ά.) είτε τους μη ανθρωπογενείς (π.χ. σεισμούς, πλημμύρες, ατυχήματα κ.ά.). Η μαθησιακή αυτή υποενότητα εστιάζεται στην κατανόηση και εφαρμογή των ανωτέρω εννοιών, ενώ αναλύονται και άλλες έννοιες, όπως, ενδεικτικά, «μουσείο», «αρχαιολογικός χώρος», «ιστορικός τόπος», «κίνδυνος», «απειλή», «επίπτωση» κ.ά., προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξοικειωθούν με τη σχετική ορολογία. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν σημαντικά σημεία του κώδικα δεοντολογίας του ICOM (International Council of Museums/Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων) για τα μουσεία, που αποτελεί το πλαίσιο των βασικών κανόνων για τη λειτουργία των μουσείων, καθώς και τους κανόνες κοινωνικής ευπρέπειας και επαγγελματικότητας. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν βασικές έννοιες γύρω από την ασφάλεια των μουσείων και των αρχαιολογικών χώρων και μαθαίνουν να τις χρησιμοποιούν ορθά κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευ-

όμενοι/-ες είναι σε θέση να εφαρμόζουν τις πρακτικές της ασφάλειας αλλά και τους κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας.

2.1.B.2 | ΑΠΟΣΤΟΛΗ, ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΑΚΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Η δεύτερη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στον καθορισμό της αποστολής των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, η οποία είναι κυρίως η αποτελεσματική ασφάλεια του μουσείου ή του αρχαιολογικού χώρου που τους έχει ανατεθεί, καθώς και η προστασία των εκθεμάτων που βρίσκονται σε αυτά. Βαρύνουσας σημασίας για την εκπλήρωση της αποστολής τους είναι και η πρόθυμη εξυπηρέτηση των επισκεπτών/-τριών. Επιπλέον, η υποενότητα ασχολείται με την ανάδειξη των βασικών προσόντων των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, όπως είναι η ψυχραιμία, η ετοιμότητα, η άψογη και επαγγελματική εμφάνιση, η ευγενική συμπεριφορά, η σοβαρότητα και αποφασιστικότητα, το αίσθημα ευθύνης, το πνεύμα συνεργασίας, η εχεμύθεια κ.ά. Στην εν λόγω υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τα βασικά καθήκοντα των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, τα οποία έχουν σχέση με την ασφάλεια του χώρου, το άνοιγμα-κλείσιμο του μουσείου και την αλλαγή βάρδιας, την καλή γνώση του χώρου και των εργαζομένων, καθώς και με την προετοιμασία τους πριν και μετά την ανάληψη των καθηκόντων τους. Κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, εξοικειώνονται με πρακτικές ασκήσεις και παραδείγματα που ανταποκρίνονται σε πραγματικές καταστάσεις της αποστολής τους, η οποία έχει άμεση σύνδεση με τη διαφύλαξη του κύρους του μουσείου/αρχαιολογικού χώρου, και κατ' επέκταση με την εικόνα του κράτους, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντά τους πριν από την ανάληψη υπηρεσίας αλλά και κατά τη διάρκεια αυτής, ώστε να διαφυλάξουν στον απόλυτο βαθμό την πολιτιστική μας κληρονομιά.

2.1.B.3 | ΕΜΦΑΝΙΣΗ, ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην κατανόηση της σπουδαιότητας της άψογης και επαγγελματικής εμφάνισης και παράστασης των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, καθώς και της ευγενικής συμπεριφοράς τους στην επικοινωνία με τους/τις επισκέπτες/-τριες. Είναι σημαντικό να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες ότι οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων είναι τα πρώτα πρόσωπα με τα οποία οι επισκέπτες/-τριες έρχονται, συνήθως, σε επαφή, και από αυτούς/-ές εξαρτάται η πρόκληση θετικών ή αρνητικών εντυπώσεων. Στην εν λόγω υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τη σωστή παρουσία των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων (π.χ. ευπρεπής ενδυμασία, καλή φυσική κατάσταση κ.ά.), η οποία εμπνέει επαγγελματισμό και σεβασμό. Τις περισσότερες μάλιστα φορές δύναται να λειτουργήσει αποτρεπτικά απέναντι στο ενδεχόμενο κακόβουλης ενέργειας σε βάρος των ιδίων αλλά και του χώρου. Επιπλέον, μαθαίνουν για τη συμπερι-

φορά των φυλάκων, η οποία επιβάλλεται να είναι φιλική, φιλόξενη, ευγενική, διακριτική και γεμάτη προθυμία για παροχή βοήθειας και εξυπηρέτησης των επισκεπτών/-τριών. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και πραγματικών παραδειγμάτων από περιστατικά σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν στον μέγιστο βαθμό πως η επαγγελματική παρουσία αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την τέλεση αξιόποινων πράξεων από επίδοξους/-ες δράστες/-τριες σε βάρος των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι πρέπει να επενδύουν στην εμφάνισή τους, στην παρουσία τους, στη συμπεριφορά τους και στις επικοινωνιακές δεξιότητες και ικανότητές τους για να εκπέμπουν επαγγελματική εικόνα κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

2.1.B.4 | ΘΑΝΑΣΙΜΑ ΛΑΘΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην απαρίθμηση των συνηθέστερων λαθών και παραλείψεων από τους/τις φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, τα οποία δύνανται να οδηγήσουν σε αρνητικές συνέπειες για τη ζωή και τη σωματική ακεραιότητά τους κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Τονίζεται ιδιαίτερα η σπουδαιότητα/κρισιμότητα της αποτροπής του εφησυχασμού και της νοοτροπίας ότι «δεν πρόκειται να συμβεί το κακό σε εμένα», της έλλειψης αυτοσυγκέντρωσης και της κατάστασης υπνηλίας, αλλά και της απασχόλησης με άλλα αντικείμενα κατά την εκτέλεση υπηρεσίας, καταστάσεις άκρως επικίνδυνες για τη ζωή και τη σωματική τους ακεραιότητα. Στην εν λόγω υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την προσοχή που πρέπει να επιδεικνύουν στα «σημάδια κινδύνου» και στα χέρια των υπόπτων ατόμων, όταν κληθούν να τους ελέγξουν. Επιπλέον, ασχολείται με την αναγκαιότητα διατήρησης του «ανέπαφου» του χώρου του συμβάντος, της άμεσης ενημέρωσης των αρμόδιων δημόσιων αρχών και της ορθής χρήσης του εξοπλισμού, ενέργειες που, αν παραλειφθούν, επηρεάζουν και την εξέλιξη του συμβάντος. Κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, εξοικειώνονται με πρακτικά παραδείγματα και ασκήσεις που ανταποκρίνονται σε πραγματικές καταστάσεις, κατά τις οποίες οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων υπέπεσαν σε θανάσιμα λάθη και παραλείψεις, ενώ παράλληλα επισημαίνονται οι συνέπειες που υπέστησαν οι ίδιοι ή τα μουσεία και οι αρχαιολογικοί χώροι. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να αποφεύγουν κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους λάθη ή/και παραλείψεις, ώστε να εξασφαλίσουν τη ζωή και τη σωματική τους ακεραιότητα.

2.1.B.5 | ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΘΗ ΧΡΗΣΗ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην παρουσίαση του βασικού εξοπλισμού που πρέπει να φέρουν οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, καθώς και στην ανάλυση της χρησιμότητάς του. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν ότι, όταν αναλαμβάνουν την υπηρεσία τους, πρέπει να παραλαμβάνουν, να ελέγχουν και να φέρουν τον

προσωπικό εξοπλισμό τους, ο οποίος είναι αναγκαίος προκειμένου να εκτελέσουν αποτελεσματικά τα καθήκοντά τους. Επισημαίνεται η χρησιμότητα του σημειωματάρου και του στιλό, του ραδιοτηλεφώνου (συσκευή ασύρματης επικοινωνίας), του κουμπιού κλήσης βοήθειας, του φακού χειρός, της σφυρίχτρας κ.ά. που πρέπει να φέρουν οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, καθώς και η σπουδαιότητα της ορθής χρήσης τους. Επιπλέον, η υποενότητα ασχολείται με τη μελέτη επιπρόσθετου, πέραν του προσωπικού, εξοπλισμού, τον οποίο δύναται να χρησιμοποιούν οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, όπως, ενδεικτικά, προστατευτικά ρούχα και άλλα μέσα ατομικής προστασίας (π.χ. μάσκα, γάντια κ.λπ.). Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη χρησιμότητα του εξοπλισμού, καθώς και την ανάγκη να γνωρίζουν την ορθή λειτουργία του. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να γνωρίζουν τον προσωπικό εξοπλισμό των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, και τυχόν επιπρόσθετο εξοπλισμό που χρησιμοποιείται κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, προκειμένου να ασκούν αποτελεσματικά τα καθήκοντα που τους έχουν ανατεθεί.

2.1.B.6 | ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΔΕΣΜΩΝ ΜΕ ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΑΡΧΕΣ

Η τελευταία μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην κατανόηση της αναγκαιότητας της συνεργασίας με τις αρμόδιες δημόσιες αρχές στο πλαίσιο των καθηκόντων των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, προκειμένου να παράσχουν με αποτελεσματικό τρόπο ασφάλεια στα μουσεία και στους αρχαιολογικούς χώρους, στα εκθέματα αλλά και στους/στις επισκέπτες/-τριες. Στην εν λόγω υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τις κύριες δημόσιες αρχές, όπως η Ελληνική Αστυνομία (ΕΛΑΣ), το Πυροσβεστικό Σώμα (ΠΣ), το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (ΕΚΑΒ), το Λιμενικό Σώμα/Ελληνική Ακτοφυλακή (ΛΣ/ΕΛΑΚΤ), καθώς και με τους τηλεφωνικούς αριθμούς επικοινωνίας με αυτές, ώστε να μπορούν να έρχονται άμεσα σε επικοινωνία, όταν αυτό απαιτείται. Επιπλέον, η υποενότητα ασχολείται με τη σημασία παροχής συνδρομής από τους/τις φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων στις αρμόδιες δημόσιες αρχές, όταν αυτό τους ζητηθεί, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση συμβάντων, αξιόποινων πράξεων και κρίσεων στους χώρους που παρέχουν τις υπηρεσίες τους. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και πραγματικών παραδειγμάτων από συμβάντα που έχουν συμβεί σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη σημασία ανάπτυξης συνεργατικών δεσμών με τις αρμόδιες δημόσιες αρχές για την αποτελεσματική διαχείριση αυτών, αλλά και για τον μετριασμό των επιπτώσεων. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να γνωρίζουν με ποια αρμόδια δημόσια αρχή πρέπει να έρθουν άμεσα σε επικοινωνία για κάθε συμβάν, αξιόποινή πράξη ή κρίση, καθώς και τους τρόπους παροχής της συνδρομής τους, εφόσον ζητηθεί.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Τσενές, Ι. Σ. (2014). *Εγχειρίδιο φύλαξης μουσείων και αρχαιολογικών χώρων*. Αθήνα: Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM), Ελληνικό Τμήμα.
2. Μονοβάσιος, Ε., Πετρόπουλος, Ν. & Χασάπης, Γ. Α. (επιμ.). (2022). *Περί ιδιωτικής ασφάλειας. Επιχειρώντας μια ολιστική προσέγγιση...* (τόμος Β΄). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Συμπληρωματικές

1. Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕΜΕΑ). (2018). *Εγχειρίδιο. Εκπαιδεύσεις για την προστασία των υποδομών ζωτικής σημασίας*. Ανακτήθηκε από: <http://www.ciprotection.gr/images/CIPManual/CIPmanual.pdf>
2. Ταρνάρης, Β. (2017). *Επιχειρησιακή ασφάλεια και προστασία φυσικών προσώπων*. Αθήνα: Athens Dynamic Services.

2.1.Γ • ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα έχει σκοπό να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες σε ορισμένες από τις θεματικές που μελετά η μουσειολογία. Αρχικά, η ενότητα εξετάζει βασικές έννοιες και ορισμούς αναφορικά με το μουσείο και τη μουσειολογία. Παράλληλα, παρουσιάζεται το ηθικό και δεοντολογικό πλαίσιο που διέπει τον χώρο των μουσείων. Στη συνέχεια, εξετάζεται η καταγωγή και η ιστορική διαδρομή των συλλογών και των μουσείων ανά τους αιώνες, μέχρι το σύγχρονο μουσείο, ενώ παρουσιάζονται οι διαφορετικοί τύποι μουσείων και οι ιδιαιτερότητές τους. Γίνεται αναφορά σε θέματα οργάνωσης των μουσείων και παρατίθενται οι αρμοδιότητες και ο ρόλος των διαφόρων επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται σε αυτά (αρχαιολόγοι, επιμελητές/-τριες, συντηρητές/-τριες, υπεύθυνοι/-ες εκπαιδευτικών προγραμμάτων κ.λπ.). Επίσης, αναλύεται εν συντομία ο πολυδιάστατος σύγχρονος ρόλος του μουσείου, η φιλοσοφία του και η δημόσια εικόνα του, οι αναδυόμενες τάσεις και οι σύγχρονες προοπτικές, καθώς και η ευθύνη απέναντι στην κοινωνία και την ανάπτυξη της.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν βασικές έννοιες και ορισμούς αναφορικά με το μουσείο και τη μουσειολογία,
- Παραθέτουν βασικά στοιχεία για την καταγωγή και την ιστορική εξέλιξη του μουσείου,

- Προσδιορίζουν βασικά χαρακτηριστικά της σύγχρονης μουσειακής πρακτικής και λειτουργίας των μουσείων (κοινωνικό, ηθικό, πολιτικό πλαίσιο κ.λπ.),
- Ονομάζουν διαφορετικούς τύπους μουσείων και τις ιδιαιτερότητές τους,
- Αναλύουν αξίες, αρχές και την ηθική που διέπει τον χώρο των μουσείων,
- Εξετάζουν συνοπτικά την ιστορική διαδρομή των συλλογών και των μουσείων ανά τους αιώνες,
- Διακρίνουν χαρακτηριστικά στοιχεία του πολυδιάστατου σύγχρονου ρόλου του μουσείου,
- Ερευνούν θέματα φιλοσοφίας στη λειτουργία και οργάνωση του σύγχρονου μουσείου,
- Ταξινομούν αρμοδιότητες διαφορετικών επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται στον χώρο του μουσείου,
- Προσδιορίζουν θεμελιώδη στοιχεία της δημόσιας εικόνας του μουσείου,
- Εξετάζουν την ευθύνη του μουσείου απέναντι στην κοινωνία και την ανάπτυξή της,
- Ευαισθητοποιούνται αναφορικά με τις αρχές που διέπουν τον χώρο των μουσείων και τη μουσειολογική θεωρία και πράξη,
- Αποδέχονται το κοινωνικό, ηθικό, δεοντολογικό και πολιτιστικό πλαίσιο που διέπει τα μουσεία,
- Υιοθετούν θετική στάση ως προς τη σύγχρονη μουσειακή πρακτική και τον σύγχρονο τρόπο λειτουργίας των μουσείων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ορισμοί μουσείου / Λειτουργίες μουσείου / Εξέλιξη μουσείων / Είδη μουσείων / Προσωπικό μουσείων / Δημόσια εικόνα / Σύγχρονες τάσεις.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών εννοιών σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΟΡΙΣΜΟΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ
2	ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ
3	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΟΥΣΕΙΩΝ
4	ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΕΙΔΗ ΜΟΥΣΕΙΩΝ
5	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΩΝ: ΡΟΛΟΙ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ
6	ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΙΚΟΝΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ
7	ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Γ.1 | ΟΡΙΣΜΟΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

Η αρχική υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην έννοια του μουσείου μέσα από τη διαχρονική εξέταση των ορισμών του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (International Council of Museums-ICOM), αλλά και συνδυαστικά με σχετικούς δευτερεύοντες ορισμούς επιστημονικών ενώσεων. Η συνολική αυτή εξέταση των ορισμών καταδεικνύει την ιστορική διαμόρφωσή τους μέσω των παράλληλων ιστορικοκοινωνικών εξελίξεων, ώστε να διαφανεί ότι το μουσείο είναι αναπόσπαστο μέρος της κοινωνίας και αντανακλά τις παραμέτρους της. Η έμφαση δίνεται στον εκάστοτε τελευταίο ορισμό του μουσείου από το ICOM, καθώς και στα στοιχεία που τον διαφοροποιούν από τον προηγούμενο, με στόχο να γίνονται κατανοητές οι σύγχρονες κάθε φορά προσεγγίσεις που προκρίνονται. Παράλληλα, μέσω εξέτασης σχετικών άρθρων του καταστατικού του ICOM, θα αναδειχθεί η διεύρυνση της έννοιας και της αντίληψης του μουσείου. Πριν από την έναρξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ενδείκνυται να διερευνηθούν με πρόσφορους τρόπους οι αντιλήψεις των ίδιων των εκπαιδευόμενων σχετικά με την έννοια του μουσείου (π.χ. μέσω καταιγισμού ιδεών, μέσω ανάπτυξης ενός δικού τους ορισμού, μέσω απαντήσεων σε κατάλληλα δομημένο ερωτηματολόγιο ή ερωτήσεων μέσω ομαδοσυνεργατικών μεθόδων), ώστε ο/η εκπαιδευτής/-τρια να διαγνώσει το πολιτιστικό υπόβαθρό τους και να κατανοήσει επαρκέστερα τις ανάγκες τους. Ανάλογα, αναπτύσσεται και η έννοια της επιστήμης της μουσειολογίας μέσω επιλεγμένων σχετικών ορισμών, ώστε να γίνει αντιληπτό ότι καλύπτει όλα τα θεωρητικά και πρακτικά θέματα των μουσείων. Η κατανόηση αυτών των εννοιών θα επιτρέψει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να διαμορφώσουν ένα αρχικό θεωρητικό πλαίσιο των μουσειακών χώρων όπου πρόκειται να εργαστούν, καθώς και των παραμέτρων που τους διέπουν, αλλά και να οριοθετήσουν τα βασικά θέματα που πραγματεύεται η επιστήμη της μουσειολογίας, βάσει της οποίας δομείται και η εν λόγω μαθησιακή ενότητα.

2.1.Γ.2 | ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Στο πλαίσιο του ορισμού της έννοιας του μουσείου είναι απαραίτητο να γίνουν κατανοητές οι λειτουργίες του (συλλογή, έρευνα, μελέτη, καταγραφή, τεκμηρίωση, ταξινόμηση, προστασία, διατήρηση, συντήρηση, φύλαξη, ασφάλεια, επικοινωνία, γνωστοποίηση, εκπαίδευση, έκθεση, ερμηνεία), αλλά και τα ορθά πρότυπα που τις διέπουν. Γίνεται αναφορά στον δεοντολογικό κώδικα του ICOM, ο οποίος ορίζει την ορθή και νόμιμη λειτουργία του μουσείου, καθώς και στις εξειδικεύσεις του (π.χ. ειδικό δεοντολογικό κώδικα για Μουσεία Φυσικής Ιστορίας). Μέσω αυτής της αναφοράς, πέρα από τη γνωστοποίηση των ορθών επαγγελματικών προτύπων εργασίας, οι φύλακες θα ευαισθητοποιηθούν και στα θέματα της ηθικής των μουσείων. Για παράδειγμα, η αποφυγή ή/και αντιμετώπιση περιπτώσεων κλεπταποδοχής επιβάλλει την προσεκτική εξέταση των αντικειμένων πριν από την απόκτησή τους από το μουσείο. Εκτός από

το ηθικό δεοντολογικό πλαίσιο, οι ορθές προδιαγραφές λειτουργίας θα καθορίζονται τα επόμενα χρόνια και με πρόσθετες δικλείδες ελέγχου. Γι' αυτό γίνεται αναφορά στο πρόσφατα θεσμοθετημένο Ελληνικό Σύστημα Αναγνώρισης και Πιστοποίησης των Μουσείων, μέσω του οποίου στην Ελλάδα σταδιακά θα αναγνωριστεί μεγάλος αριθμός μουσείων που δεν ανήκουν στο Υπουργείο Πολιτισμού (ΥΠΠΟ) και θα πιστοποιηθεί το σύνολο των μουσείων που ανήκουν στο ΥΠΠΟ, ώστε να αναβαθμιστούν ποιοτικά τα μουσειακά ιδρύματα και να δοθούν εγγυήσεις ορθής λειτουργίας και διαχείρισής τους. Οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων οφείλουν να είναι ενημερωμένοι/-ες για αυτές τις εξελίξεις, καθώς είναι πιθανό τα μουσεία στα οποία θα εργαστούν να περάσουν από τέτοιες διαδικασίες αξιολόγησης, στις οποίες θα συμβάλει το σύνολο του προσωπικού για την επιτυχή ολοκλήρωσή τους.

2.1.Γ.3 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Για την επαρκέστερη κατανόηση της εξέλιξης των μουσείων, καλό θα είναι να προηγηθεί μια αναφορά στη φιλοσοφία και τη δραστηριότητα του συλλέγειν, καθώς και στους ορισμούς των συλλογών, στα κίνητρα δημιουργίας τους και στην εμπλουτιστική πολιτική των συλλογών των μουσείων. Στη συνέχεια, διερευνάται η ιστορική διαδρομή των μουσείων εκκινώντας από την αρχαιότητα, με τις πρώτες συλλογές έργων τέχνης και αντικειμένων που θεωρούνταν ιδιαίτερα πολύτιμα (θησαυροί σε μεγάλα ιερά, πινακοθήκη Προπυλαίων κ.ά.). Διευκρινίζεται η έννοια του μουσείου εκείνη την εποχή, το πώς εξελίσσεται η συλλεκτική δραστηριότητα και η έννοια του μουσείου στην ελληνιστική και τη ρωμαϊκή εποχή, ποια μορφή παίρνει στους βυζαντινούς χρόνους, μέχρι την τομή που παρατηρείται στην Αναγέννηση, οπότε η λέξη «μουσείο» σταδιακά αποκτά τη σημερινή έννοια, του χώρου δηλαδή όπου συγκεντρώνονται πολύτιμα αντικείμενα. Γίνεται αναφορά στα δωμάτια αξιοπερίεργων αντικειμένων (cabinets des curiosités), στην ίδρυση των πρώτων μεγάλων μουσείων στην Ευρώπη και στη σταδιακή δημιουργία μουσείων με αντικείμενα του πιο πρόσφατου παρελθόντος, μέχρι τις μεγάλες αλλαγές στη δημιουργία των μουσείων που παρατηρούνται στον 20ό αλλά και στον 21ο αιώνα. Παράλληλα, συγκρίνεται η διαφορετική εξέλιξη των μουσείων στην Ελλάδα σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη, ειδικά στα χρόνια από την Αναγέννηση και μετά, καθώς επικρατούσαν διαφορετικές ιστορικοκοινωνικές συνθήκες που διαφοροποιούσαν αντίστοιχα τους λόγους δημιουργίας συλλογών και τον τρόπο ιδρύσεως των μουσείων. Η παραπάνω ανασκόπηση επιτρέπει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αποκτήσουν σφαιρική αντίληψη των μουσειακών ιδρυμάτων όπου θα εργάζονται αλλά και να κατανοούν καλύτερα τις σημερινές παραμέτρους των μουσείων, οι οποίες αντικατοπτρίζουν την ιστορική τους εξέλιξη.

2.1.Γ.4 | ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΕΙΔΗ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Η παρούσα υποενότητα περιλαμβάνει την περιγραφή των διαφορετικών ειδών μουσείων κυρίως με βάση τις συλλογές τους, την επιστημονική κατάταξή τους και το κα-

θεστώς λειτουργίας τους. Αναφέρονται οι κυριότερες κατηγοριοποιήσεις μουσείων: αρχαιολογικά, βυζαντινά, εικαστικά, ιστορικά, λαογραφικά, πολυσυλλεκτικά, θεατρικά, παιδικά, επιστημών, βιομηχανικά, φυσικής ιστορίας, αθλητικά, μονοθεματικά, οικομουσεία, ψηφιακά κ.ά. Η παρουσίαση διαφορετικών ειδών μουσείων βοηθά στη διευρυμένη αντίληψη της εμβέλειας των μουσείων, καθώς και στις επαγγελματικές επιλογές και προοπτικές των εκπαιδευομένων. Η ενότητα διασυνδέεται με την αμέσως προηγούμενη, καθώς τα είδη των μουσείων εξαρτώνται από τον διαφορετικό ρυθμό εξέλιξής τους, αλλά και με τις εκάστοτε επιστημονικές και ιστορικές συνθήκες σε διαφορετικές περιοχές. Είναι καλό να διευκρινιστούν τα διαφορετικά είδη μουσείων που αναπτύχθηκαν και αναπτύσσονται διεθνώς αλλά και στην Ελλάδα και να γίνει αναφορά στη διασύνδεσή τους, στις ομοιότητες και στις διαφορές τους. Τα διαφορετικά είδη μουσείων έχουν κάποιες κοινές παραμέτρους λειτουργίας: κατά περίπτωση μπορεί να είναι και αποκλίνουσες. Σε αυτή την περίπτωση απαιτούνται ξεχωριστές συνθήκες φύλαξης, με συγκεκριμενοποίηση των ιδιαίτερων αναγκών φύλαξης και προδιαγραφών. Για την καλύτερη εμπέδωση της υποενότητας μπορούν να ανατεθούν σχετικές εργασίες με παρουσιάσεις διαφορετικών ειδών μουσείων. Επιπλέον, η συγκεκριμένη υποενότητα μπορεί πρόσφορα να διασυνδεθεί με το μάθημα «Πρακτική εφαρμογή στην ειδικότητα» και να πραγματοποιηθούν επισκέψεις, ξεναγήσεις και αναθέσεις εργασιών σε μουσεία διαφορετικών κατηγοριών.

2.1.Γ.5 | ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΩΝ: ΡΟΛΟΙ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

Με βάση το μέγεθος των μουσείων προβλέπεται διευρυμένη ή συνεπτυγμένη εργασιακή οργάνωση, και έτσι μπορεί να περιλαμβάνονται διαφορετικά τμήματα, ειδικότητες και υποειδικότητες. Μέσα από τη μουσειακή οργανωτική διάρθρωση προκύπτει πλήθος ειδικοτήτων, των οποίων τους ρόλους και τις αρμοδιότητες οφείλουν να γνωρίζουν οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, ώστε να συνεργάζονται εντελέστερα μεταξύ τους οι εργαζόμενοι/-ες. Ενδεικτικά αναφέρονται οι διοικητικές, συντονιστικές, επιστημονικές και τεχνικές θέσεις, και φυσικά οι θέσεις φύλαξης και ασφάλειας. Πιο συγκεκριμένα, με βάση τη διευρυμένη εργασιακή οργάνωση, αναφέρονται οι ρόλοι και οι αρμοδιότητες του/της διευθυντή/-τριας, του/της οικονομικού/-ής διευθυντή/-τριας, της γραμματειακής υποστήριξης, του/της υπευθύνου/-ης ανάπτυξης, του/της νομικού/-ής συμβούλου, του/της επιμελητή/-τριας, του/της υπεύθυνου/-ης συλλογών, του/της τεκμηριωτή/-τριας, του/της αρχειοθέτη/-τριας και υπεύθυνου/-ης αρχείων, του/της συντηρητή/-τριας, του/της φωτογράφου, του/της υπεύθυνου/-ης εκδόσεων, του/της ξεναγού, του/της μουσειολόγου, του/της μουσειοπαιδαγωγού, του/της μουσειογράφου, του/της γραφίστα/-τριας, του ειδικού φωτιστή/-τριας, του υπεύθυνου/-ης νέων τεχνολογιών, του/της διευθυντή/-τριας μάρκετινγκ, του/της υπεύθυνου/-ης επικοινωνίας, και των θέσεων φύλαξης και ασφάλειας. Τα πολυπληθή και εξειδικευμένα τμήματα των μεγάλων μουσείων συχνά απουσιάζουν από τα μικρότερα. Σε αυτές τις περιπτώσεις, τα μικρότερα μουσεία είτε

ενοποιούν ομάδες εργαζομένων και αρμοδιότητες είτε συνεργάζονται με εξωτερικούς/-ές συνεργάτες/-τριες σε επιμέρους τομείς. Στην υποενοότητα γίνεται επίσης αναφορά στη σταδιακή αλλαγή του υπόβαθρου κατάρτισης των εργαζομένων των μουσείων. Παλαιότερα οι περισσότεροι/-ες εργάζονταν εμπειρικά, χωρίς να έχουν ανάλογες σπουδές, κάτι που τις τελευταίες δεκαετίες έχει αλλάξει, καθώς ολοένα και περισσότεροι/-ες εργαζόμενοι/-ες στα μουσεία, σπουδάζουν, εξειδικεύονται και καταρτίζονται σχετικά.

2.1.Γ.6 | ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΙΚΟΝΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Στη συγκεκριμένη υποενοότητα αναλύονται οι τρόποι με τους οποίους τα μουσεία, ανάλογα με τον τρόπο οργάνωσής τους, μπορούν να αναπτύξουν τη δημόσια εικόνα τους με βάση τη φιλοσοφία και τους στόχους που τα διέπουν, ώστε να προσελκύσουν και να διευρύνουν το κοινό τους. Η ενίσχυση της δημόσιας εικόνας τους μπορεί να επιτευχθεί με την προβολή και τη διαφήμιση του μουσείου μέσω της ιστοσελίδας του και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Η υιοθέτηση συγκεκριμένου λογότυπου, η κατάλληλη προσέγγιση των μέσων μαζικής επικοινωνίας, η συνεργασία με πολιτιστικούς χορηγούς, η σύμπραξη με άλλα πολιτιστικά ιδρύματα και η συμμετοχή σε δίκτυα μουσείων είναι κάποιοι ακόμα τρόποι ενίσχυσης της εικόνας τους. Σημαντικές σε αυτή την κατεύθυνση είναι και οι περιοδικές εκθέσεις, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις, οι εκδόσεις, οι ειδικές προσφορές και τα εκπαιδευτικά προγράμματα. Τέλος, η συνεργασία με άλλους φορείς, το άνοιγμα στην τοπική κοινωνία, η δημιουργία σωματείου φίλων του μουσείου, η συμμετοχή του ευρύτερου κοινού στην οργάνωση εκθέσεων και δραστηριοτήτων, η διεξαγωγή ερευνών κοινού, η δημιουργία πωλητηρίου και καφετέριας-εστιατορίου, τα προσαρμοσμένα ωράρια κ.λπ. μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο στην αναβάθμιση του προφίλ του μουσείου. Οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων μπορούν να επιδράσουν καίρια, με θετικό ή αρνητικό τρόπο, στη δημόσια εικόνα του μουσείου, καθώς αποτελούν «τα πρόσωπα του μουσείου» – είναι εκείνοι/-ες που έρχονται σε επαφή καθημερινά με τους/τις επισκέπτες/-τριες, τους/τις οποίους/-ες ενημερώνουν και εξυπηρετούν. Συνεπώς, όσο και αν η πρόθεση του μουσείου είναι να είναι ανοικτό στο κοινό, αν οι φύλακές του δεν συμμερίζονται την ίδια αντίληψη, αυτή η προσπάθεια είναι καταδικασμένη από τη βάση της να αποτύχει. Γι' αυτό θα πρέπει να ενστερνίζονται την επικοινωνιακή πολιτική του μουσειακού χώρου στον οποίο εργάζονται, ώστε να μπορούν να συνεργάζονται με τις υπόλοιπες ειδικότητες εργαζομένων.

2.1.Γ.7 | ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η τελευταία υποενοότητα της μαθησιακής ενότητας αυτού του εξαμήνου αφορά τα μουσεία σήμερα: τις αναδυόμενες μουσειολογικές τάσεις και τις σύγχρονες προοπτικές τους. Περιλαμβάνει νέες τάσεις από όλες τις προηγούμενες υποενοότητες, οι οποίες εδώ συμπυκνώνονται ανακεφαλαιωτικά αλλά και συμπληρωματικά. Αναλύ-

ονται νέες κατηγορίες μουσείων που αναδύονται τα τελευταία χρόνια, νέοι τρόποι δημιουργίας συλλογών, καινοφανείς τρόποι χρηματοδότησης μουσείων, νέες ειδικότητες εξειδικευμένων εργαζομένων, νέες σχέσεις εργασίας και καθεστώτα διοίκησης μουσείων. Παράλληλα, αναφέρονται οι αλλαγές που έχουν επέλθει στα μουσεία μετά τη διάδοση της λεγόμενης «νέας μουσειολογίας», η οποία οδήγησε σε μια μουσειακή προσέγγιση περισσότερο ανθρωποκεντρική παρά αντικειμενοκεντρική, όπως ίσχυε παλαιότερα. Επιπρόσθετα, εντοπίζεται η αλλαγή που παρατηρείται στη θεματική των μουσειακών εκθέσεων με την επιλογή πιο σύνθετων θεμάτων, συνδυαστικών ή και δυσκολότερων στην πραγμάτευση, τα οποία αποφεύγονταν να προσεγγιστούν παλαιότερα, όπως κοινωνικά προβλήματα, ιατρικά θέματα, συνδυασμός διεπιστημονικών θεματικών (π.χ. τέχνη και μελαγχολία κ.λπ.), δυσκολότερα ιστορικά θέματα (π.χ. εθνικές πληγές κ.λπ.). Επιπλέον, η υποεπαισθησία πραγματεύεται τη σύγχρονη τάση των μουσείων να προβάλλουν τα «παρασκήνια» της λειτουργίας τους σε εκθεσιακό επίπεδο, μέσω πρακτικών όπως το open storage, η προβολή των εργαστηρίων και η ανάδειξη ολόκληρης της πορείας των ευρημάτων, από την ανακάλυψή τους έως την έκθεσή τους. Τέλος, αναφέρεται η στροφή πολλών μουσείων στην παροχή ευρύτερων πολιτιστικών δραστηριοτήτων, στις νέες ιδέες προσέλκυσης κοινού και στη μετατροπή ορισμένων από αυτά σε πολιτιστικά πολυκέντρα, σύμφωνα με τις σύγχρονες αρχές του art management, εξέλιξη που συνεπάγεται και τη διαφοροποίηση των αναγκών φύλαξης.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Hooper-Greenhill, E. (2006). *Το Μουσείο και οι πρόδρομοί του* (μτφρ. Α. Παππάς). Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς.
2. Μπούνια, Α. (2009). *Στα παρασκήνια του μουσείου. Η διαχείριση των μουσειακών συλλογών*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Συμπληρωματικές

1. Κόκκου, Α. (2009). *Η μέριμνα για τις αρχαιότητες στην Ελλάδα και τα πρώτα μουσεία* (2η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Καπόν.
2. Tobelem, J. M. (2015). *Η νέα εποχή των μουσείων. Τα πολιτιστικά ιδρύματα απέναντι στην πρόκληση της διαχείρισης* (μτφρ. Φ. Βλαχοπούλου). Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς.

2.1.Δ • ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ**Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα έχει σκοπό να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές αρχές και έννοιες αναφορικά με το θεωρητικό πλαίσιο της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, και παράλληλα να αναδείξει την αναγκαιότητα διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς για τις επόμενες γενιές. Εισαγωγικά, στην ενότητα περιγράφονται βασικές έννοιες προστασίας, διαφύλαξης και διάσωσης της πολιτιστικής κληρονομιάς, αναλύονται οι ιδιότητες των μνημείων (γνησιότητα, ιστορικότητα, ποιότητα, συμβολισμός κ.λπ.), και παρουσιάζονται διεθνείς οργανισμοί που ασχολούνται με την προστασία των πολιτιστικών αγαθών (Μαρμαράς κ.ά., 2000). Η ενότητα αναφέρεται σε προστατευόμενα αρχαιολογικά και ιστορικά μνημεία, σε προστατευόμενους τόπους που συνδυάζουν την πολιτιστική με τη φυσική κληρονομιά (Μετέωρα, Άγιο Όρος κ.λπ.), και παρουσιάζει παραδείγματα από τις εθνικές και διεθνείς προσπάθειες προστασίας και διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς του 20ού και 21ου αιώνα (ανασκαφές, αναστηλώσεις, αποκαταστάσεις κ.λπ.). Επιπλέον, η ενότητα αναφέρεται σε επεμβάσεις αποκατάστασης και ανάδειξης ιστορικών κέντρων πόλεων ή/και τμημάτων πόλεων (στην Ελλάδα και στο εξωτερικό), καθώς και του ύφους παραδοσιακών οικισμών (Μαρμαράς κ.ά., 2000).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Περιγράφουν βασικές έννοιες προστασίας, διαφύλαξης και διάσωσης της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- Αναφέρουν τις ιδιότητες των μνημείων (γνησιότητα, ιστορικότητα, ποιότητα, συμβολισμός κ.λπ.),
- Παραθέτουν διεθνείς οργανισμούς για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών,
- Παρουσιάζουν διεθνείς οργανισμούς για την αναστήλωση αρχαιολογικών χώρων και μνημείων,
- Εξετάζουν, συνοπτικά, αρχές και ηθικές αξίες της αναστήλωσης, της διάσωσης και εν γένει της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- Ερευνούν θέματα αναφορικά με τις εθνικές και διεθνείς προσπάθειες προστασίας και διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- Ταξινομούν προστατευόμενα μνημεία (αρχαιολογικά, ιστορικά) και τόπους πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς,
- Συνθέτουν τις διαδικασίες διάσωσης και προστασίας των πολιτιστικών αγαθών και μνημείων,
- Διακρίνουν χαρακτηριστικά στοιχεία της προστασίας και διαφύλαξης των ιστορικών κέντρων πόλεων ή/και τμημάτων πόλεων,

- Αναλύουν το ύψος των παραδοσιακών οικισμών,
- Αποδέχονται την αναγκαιότητα προστασίας και διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- Ευαισθητοποιούνται για τα προστατευόμενα μνημεία και τους τόπους πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς,
- Υιοθετούν θετική στάση ως προς την προστασία και διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς για τις επόμενες γενιές.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Τρόποι προστασίας / Διεθνείς οργανισμοί / Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά / Ένοπλες συρράξεις / Αρχαιοκαπηλία / Επαναπατρισμοί.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (3), Εργαστήριο (0), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΤΡΟΠΟΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
2	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
3	ΟΡΙΣΜΟΙ ΣΧΕΤΙΚΟΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
4	ΜΝΗΜΕΙΑ ΕΝΤΑΓΜΕΝΑ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥΣ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΑ ΤΗΣ UNESCO
5	ΕΝΟΠΛΕΣ ΣΥΡΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ
6	ΘΕΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΟΚΑΠΗΛΙΑΣ, ΠΑΡΑΝΟΜΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΜΟΥ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Δ.1 | ΤΡΟΠΟΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η πρώτη υποενότητα θίγει περιγραμματικά σε ένα γενικό εισαγωγικό πλαίσιο τους τρόπους προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς τόσο στην Ελλάδα, αλλά και διεθνώς μέσα από αναφορές παραδειγμάτων, ώστε σταδιακά οι επόμενες μαθησιακές υποενότητες να εξειδικεύουν τα όσα θα αναφερθούν εδώ ακροθιγώς. Διατυπώνονται οι επιπτώσεις που προκαλούνται από το περιβάλλον, καθώς και τα προβλήματα που μπορεί να προκύψουν από τη σταδιακή φθορά του χρόνου. Αυτά συνδέονται με κλιματολογικές, περιβαλλοντικές και βιολογικές επιβαρύνσεις, με λανθασμένες επεμβάσεις, κακοτεχνίες και αμελείς μεταγενέστερες επισκευές, καθώς και με ακατάλληλες μετατροπές για άλλες χρήσεις. Επιπλέον, επισημαίνονται ζητήματα που προκύπτουν από την κακή μεταχείριση των μνημείων κατά την τουριστική τους εκμετάλλευση από μερίδα επισκεπτών/-τριών, από την καταστροφή τους στο πλαίσιο

λαθρανασκαφών και από τη βίαιη αποκοπή τμημάτων τους με σκοπό τη διαρπαγή και την ενδεχόμενη εμπορική τους εκμετάλλευση. Αναφέρονται τρόποι προστασίας και αντιμετώπισης αυτών των απειλών μέσω διεθνούς κινητοποίησης, αλλά και ειρμότητας διαφορετικών ειδικοτήτων επιστημόνων και εργαζομένων στον πολιτισμό, ανάμεσα στους οποίους συμπεριλαμβάνονται και οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων. Αναλύονται οργανωμένα σχέδια επεμβάσεων προστασίας με βάση διεθνείς συνθήκες, τα οποία εντάθηκαν και οργανώθηκαν καλύτερα μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Γίνεται επίσης αναφορά και σε δίκτυα διεθνών συνεργασιών για τον περιορισμό αρνητικών φαινομένων και απειλών κατά της πολιτιστικής κληρονομιάς και για την αποτροπή της επανάληψής τους, ώστε να συνειδητοποιηθεί η αναγκαιότητα συνεχούς μέριμνας και συμβολής όλων των εργαζομένων στον χώρο του πολιτισμού για την προστασία του.

2.1.Δ.2 | ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Στην παρούσα υποενότητα περιγράφονται διεθνείς διακυβερνητικοί και μη κυβερνητικοί οργανισμοί που συμμετέχουν στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς· θα δοθούν βασικές πληροφορίες για το ιστορικό, την οργάνωση και τις σχετικές δράσεις τους. Γίνεται αναφορά στην UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization/Εκπαιδευτική Επιστημονική και Πολιτιστική Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών), στο ICOM (International Council of Museums/Διεθνές συμβούλιο Μουσείων) και στο ICOMOS (International Council on Monuments and Sites/Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών). Αναφέρεται η συμβολή του πολιτιστικού τομέα του Συμβουλίου της Ευρώπης και τα σχετικά βραβεία που απονέμονται κάθε χρόνο, καθώς και το ICCROM (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property/Διεθνές Κέντρο για τη Μελέτη της Διατήρησης και της Αποκατάστασης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς). Αναφέρεται, επίσης, η Blue Shield (Μπλε Ασπίδα) με τις τέσσερις μη κυβερνητικές οργανώσεις που τη συγκροτούν. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στον OWHC (Organization of World Heritage Cities/Διεθνής Οργανισμός για τις Ιστορικές Πόλεις), στην Europa Nostra (πανευρωπαϊκή ομοσπονδία ΜΚΟ για τη διαφύλαξη και την προώθηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς), με ιδιαίτερη έμφαση στο πρόγραμμά της «7 υπό απειλή», και στην TICCIH (The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage/Διεθνής Επιτροπή για τη Διατήρηση της Βιομηχανικής Κληρονομιάς). Τέλος, αποτυπώνονται όσα ελληνικά τμήματα των παραπάνω οργανισμών λειτουργούν στη χώρα μας, με αναφορά στη διεθνή τους παρουσία, στη συμμετοχή τους, στο έργο και τη συμβολή τους στην προστασία της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.1.Δ.3 | ΟΡΙΣΜΟΙ ΣΧΕΤΙΚΟΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποσαφηνίζονται οι ορισμοί της πολιτιστικής κληρονομιάς, κυρίως σε διεθνές επίπεδο, όπως διατυπώνονται από την

UNESCO και άλλους διεθνείς φορείς, καθώς και το περιεχόμενο του όρου «πολιτιστική κληρονομιά». Αναφέρεται η έννοια της αρχαιολογικής κληρονομιάς του ICOMOS και διασαφηνίζονται οι έννοιες των μνημείων και των αξιών που τα συνοδεύουν (γνησιότητα, ιστορικότητα, ποιότητα, ακεραιότητα, συμβολισμός, σπανιότητα κ.λπ.), ενώ αναλύονται οι έννοιες των επεμβάσεων συντήρησης, αναστήλωσης και ανακατασκευής μνημείων, πόλεων και παραδοσιακών οικισμών. Επιπλέον, διατυπώνεται η έννοια της αρχαιολογικής ανασκαφής της UNESCO, του ιστορικού τόπου, του αρχαιολογικού χώρου, της οριοθέτησης και επαναοριοθέτησής του, και των Ζωνών Προστασίας Α΄ και Β΄. Γίνεται αναφορά στη διεθνή έννοια της υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO αλλά και στο τι ισχύει σήμερα νομοθετικά στην Ελλάδα για την οριοθέτηση, τους κινδύνους και την προστασία των εναλίων αρχαιολογικών χώρων. Θα γίνει επιπρόσθετη αναφορά και στην τυχόν δυνατότητα συμμετοχής των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων στη φύλαξη των εναλίων αρχαιολογικών χώρων. Τέλος, αναφέρεται η Χάρτα του Πολιτιστικού Τουρισμού του ICOMOS, η καλύτερη δυνατή διαχείριση των παραμέτρων της, οι νέες πτυχές του θεματικού και ειδικού τουρισμού, οι δράσεις του έξυπνου τουρισμού, και η αξιοποίηση του πολιτιστικού κεφαλαίου σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και τη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων.

2.1.Δ.4 | ΜΝΗΜΕΙΑ ΕΝΤΑΓΜΕΝΑ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥΣ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΑ ΤΗΣ UNESCO

Στην παρούσα υποενότητα αναφέρεται αρχικά το πρόγραμμα της καταγραφής των Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO, που ξεκίνησε μετά τη Διεθνή Σύμβαση της UNESCO για την Προστασία της Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς (Παρίσι 1972), γεγονός που έθεσε τα θεμέλια της παγκόσμιας διακυβερνητικής οργάνωσης για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς. Παρουσιάζονται τα κριτήρια και η διαδικασία ένταξης των μνημείων σε αυτόν τον κατάλογο, τα ελληνικά μνημεία αυτού του καταλόγου που παρουσιάζουν πολιτιστικό, φυσικό ή μεικτό ενδιαφέρον, καθώς και τα ελληνικά μνημεία που βρίσκονται στην προσωρινή λίστα της UNESCO και ενδέχεται να ενταχθούν τα επόμενα χρόνια στον επίσημο κατάλογο. Επίσης, αναφέρονται και μνημεία που είναι ενταγμένα στον κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO και βρίσκονται σε κίνδυνο. Γίνεται αναφορά στις επικαιροποιήσεις που αφορούν την προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς για τα επόμενα πενήντα χρόνια, όπως αυτές διατυπώθηκαν μετά το Συνέδριο των Δελφών (Νοέμβριος 2022), το οποίο πραγματοποιήθηκε με αφορμή τη συμπλήρωση πενήντα ετών από την παραπάνω σύμβαση της UNESCO. Η έμφαση πλέον δίνεται στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς σε σχέση με την κλιματική αλλαγή, στους κινδύνους που απορρέουν από τον υπερτουρισμό, καθώς και στην άρση της υποαντιπροσωπευτικότητας ορισμένων περιοχών στον Κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Τέλος, απαριθμούνται τα ελληνικά πολιτιστικά αγαθά που έχουν ενταχθεί και σε άλλους

καταλόγους και δίκτυα της UNESCO, όπως το «Δίκτυο Γεωπάρκων», ο «Κατάλογος Μνήμης του Κόσμου» και ο «Κατάλογος της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας».

2.1.Δ.5 | ΕΝΟΠΛΕΣ ΣΥΡΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Σε αυτή την υποενότητα γίνεται αναφορά στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και στις προσπάθειες της Ελλάδας να διασώσει και να αποκρύψει αρχαιότητες, καθώς και σε προσπάθειες άλλων ευρωπαϊκών κρατών να προστατέψουν την πολιτιστική τους κληρονομιά κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Σύντομη αναφορά γίνεται και στον σχεδιασμό για την απόκρυψη αρχαιοτήτων μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974. Αναλύονται τα μέτρα που προβλέπονται από τη Σύμβαση της Χάγης του 1954 αναφορικά με την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, τόσο εν καιρώ ειρήνης όσο και κατά τη διάρκεια του πολέμου. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρονται οι τρόποι μεταφοράς των έργων τέχνης εν μέσω ένοπλης σύρραξης, τα δύο πρωτόκολλα της Σύμβασης της Χάγης (1954 και 1999), τα οποία αφορούν την παρεμπόδιση της εξαγωγής πολιτιστικών αγαθών από κατεχόμενα εδάφη και τη διασφάλιση της επιστροφής τους στα κράτη από τα οποία είχαν μετακινηθεί, ενώ αναλύονται οι όροι της ειδικής και της ενισχυμένης προστασίας. Γίνεται αναφορά στο Στρατιωτικό Εγχειρίδιο της UNESCO για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε καιρό πολέμου, το οποίο βασίζεται στη Σύμβαση της Χάγης και τα πρωτόκολλά της, καθώς και στις Συμβάσεις της Γενεύης του 1949 και τα πρωτόκολλα του 1977. Τέλος, περιγράφονται πρόσφατα γεγονότα πολεμικών συρράξεων με τις επιπτώσεις τους στην πολιτιστική κληρονομιά, καθώς και οι τρόποι προστασίας των πολιτιστικών μνημείων, όπου ήταν εφικτό. Ενδεικτικά, περιγράφονται οι επιπτώσεις του πολέμου στην πολιτιστική κληρονομιά της Γιουγκοσλαβίας, της Κύπρου, του Ιράκ (1991, 2003), του Αφγανιστάν, της Αιγύπτου, της Λιβύης, της Συρίας, της Ουκρανίας κ.ά.

2.1.Δ.6 | ΘΕΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΟΚΑΠΗΛΙΑΣ, ΠΑΡΑΝΟΜΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΜΟΥ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, με βάση τα διεθνή νομικά κείμενα για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς από λαθρανασκαφές, αρχαιοκαπηλία και παράνομο εμπόριο έργων τέχνης, περιγράφονται γνωστές κλοπές έργων τέχνης (όπως η κλοπή της «Μόνα Λίζα» από το μουσείο του Λούβρου, η κλοπή των δεκατριών σημαντικών έργων τέχνης από το μουσείο Ιζαμπέλα Στιούαρτ Γκάρντνερ της Βοστώνης, παραδείγματα πρόσφατων κλοπών από ελληνικά μουσεία κ.ά.), επισημαίνεται ο ρόλος της Ιντερπόλ και αναφέρονται οι προσπάθειες επιστροφής των έργων που εκλάπησαν. Αναλύονται περιπτώσεις νομικής διεκδίκησης παρανόμως εξαχθέντων αρχαιοτήτων και έργων τέχνης, όπως το επιτυχημένο παράδειγμα του επαναπατρισμού του «Θησαυρού των Αηδονιών», της υπόθεσης της «Αυτοκέφαλής Ελληνορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου και Goldberg» κ.ά., αλλά και το παρασκήνιο πίσω από τη μη

διεκδίκηση από την Ελλάδα του «Θησαυρού του Πριάμου», καθώς και άλλων νομικά ατελέσφορων προσπαθειών (π.χ. στο Ρότερνταμ, η υπόθεση του Ολλανδού Γουίλεμ Ότο Άριε Λανς). Ξεχωριστή αναφορά γίνεται για την περίπτωση των μαρμάρων του Παρθενώνα, του ιστορικού της απόσπασής τους, των προσπαθειών επαναπατρισμού τους, καθώς και των επιχειρημάτων επιστροφής από την ελληνική πλευρά αλλά και των επιχειρημάτων μη επιστροφής από τη μεριά του Βρετανικού Μουσείου. Επιπλέον, αναφέρονται και άλλα παραδείγματα διαρπαγής ελληνικών αρχαιοτήτων, όπως από τον ναό του Επικούριου Απόλλωνα στις Βάσσες της Φιγαλείας, από τον ναό της Αθηνάς Αφάιας στην Αίγινα κ.ά. Τέλος, επισημαίνονται οι προσπάθειες ευαισθητοποίησης του κοινού μέσω της διοργάνωσης σχετικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εκθέσεων (π.χ. «Η Κλοπή της Ιστορίας» – 2008, «Αρχαιοκαπηλία τέλος» – 2012-2013, «Κλεμμένο παρελθόν-Χαμένο μέλλον» – 2022, και η κινητή πολιτιστική μονάδα-μουσειοσκευή «Κλεμμένες Αρχαιότητες, λαοί χωρίς μνήμη», που περιοδεύει ανά την Ελλάδα – 2022).

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Περράκης, Σ. (επιμ.). (2014). *Η σύμβαση για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς. 40 χρόνια μετά. Μια κριτική αποτίμηση*. Αθήνα: Εκδόσεις Ι. Σιδέρη.
2. Μπούρας, Χ. & Τουρνικιώτης, Π. (επιμ.). (2010). *Συντήρηση, αναστήλωση και αποκατάσταση μνημείων στην Ελλάδα 1950-2000*. Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς.

Συμπληρωματικές

1. Κρανιάς, Γ. Α. (2010). *Το Ισχύον Διεθνές Νομικό Πλαίσιο για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς* [Διπλωματική εργασία]. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Νομικών Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών. Ανακτήθηκε από:
<https://ikee.lib.auth.gr/record/125870/files/GRI-2011-6277.pdf>
2. Χεριανίδου, Μ. (2019). *Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς σε ένοπλες συρράξεις* [Μεταπτυχιακή εργασία]. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Νομική Σχολή, Τομέας Διεθνών Σπουδών. Ανακτήθηκε από:
<https://ikee.lib.auth.gr/record/303625/files/GRI-2019-23909.pdf>

2.1.Ε • ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι η απόκτηση βασικών γνώσεων για το πολιτιστικό δίκαιο και την προστασία του, στο πλαίσιο της εθνικής νομοθεσίας αλλά και του ευρωπαϊκού και του διεθνούς δικαίου. Η ενότητα πραγματεύεται συνοπτικά την έννοια του περιβάλλοντος (π.χ. Ν. 1650/1986 και Ν. 360/1976 όπως αυτοί ισχύουν σήμερα), τα είδη και τα χαρακτηριστικά προσβολών του περιβάλλοντος, τον ρόλο του δικαίου (δημόσιου και ιδιωτικού) στην προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και τη στενή σχέση του δικαίου για το περιβάλλον με τη σύγχρονη οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη (Καρακώστας, 2006· Σιούτη, 2003). Έμφαση δίνεται στον ισχύοντα αρχαιολογικό νόμο (Ν. 4858/2021) με τον οποίο κυρώνεται ο Κώδικας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ακόμα, αναλύονται επαρκώς τα πολιτιστικά αγαθά και η σχέση τους με τις έννοιες του χώρου (κινητά/ακίνητα μνημεία κ.λπ.), του χρόνου (αρχαία, βυζαντινά κ.λπ.) και της αειφορίας (Καρακώστας, 2006· Σιούτη, 2003). Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τη συνταγματική προστασία, την προστασία του περιβάλλοντος στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου και του δικαιώματος στο περιβάλλον ως πολιτιστικού δικαιώματος (Σιούτη, 2003).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Παραθέτουν βασικές έννοιες του δικαίου του περιβάλλοντος και του πολιτιστικού περιβάλλοντος,
- Αναφέρουν βασικές έννοιες του πολιτιστικού δικαίου και της προστασίας του,
- Προσδιορίζουν τη συνταγματική προστασία του περιβάλλοντος και των πολιτιστικών αγαθών,
- Περιγράφουν το δικαίωμα στο περιβάλλον ως πολιτιστικό δικαίωμα,
- Αναλύουν τα είδη και τα χαρακτηριστικά προσβολών του περιβάλλοντος,
- Ερευνούν θέματα αναφορικά με το πολιτισμικό περιβάλλον (πολιτιστική κληρονομιά) και την προστασία του,
- Ταξινομούν τα πολιτιστικά αγαθά σε σχέση με τις έννοιες του χώρου και του χρόνου,
- Συγκρίνουν την προστασία του περιβάλλοντος, όπως αυτή διατυπώνεται στο ελληνικό Σύνταγμα, στο ευρωπαϊκό δίκαιο και στο διεθνές δίκαιο,
- Εξετάζουν την έννοια της αειφορίας σε συνάρτηση με το πολιτιστικό περιβάλλον,
- Συσχετίζουν τα πολιτιστικά αγαθά με την αειφόρο ανάπτυξη και την τεχνολογική ανάπτυξη, στο πλαίσιο της νομοθεσίας,

- Ευαισθητοποιούνται τόσο ως προς τη νομοθεσία για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς όσο και ως προς την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος,
- Υιοθετούν θετική στάση ως προς τη νομοθεσία για την προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Δίκαιο του περιβάλλοντος / Συνταγματική προστασία / Περιβαλλοντικά εγκλήματα / Πολιτιστική κληρονομιά / Πολιτιστικά αγαθά / Αειφορία.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (3), Εργαστήριο (0), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
2	Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
3	ΠΡΟΣΒΟΛΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ
4	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
5	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
6	ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Κείμενο αναφοράς

2.1.E.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα αποτελεί την εισαγωγή στο δίκαιο του περιβάλλοντος, το οποίο θεμελιώνεται σε ένα σύνολο κανόνων δικαίου που οριοθετούν την ανθρώπινη δράση, ατομική ή συλλογική, με σκοπό την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ του φυσικού, πολιτιστικού, οικιστικού περιβάλλοντος και άλλων ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Βασικοί νόμοι, όπως ο Ν. 1650/1986 και ο Ν. 360/1976, καθορίζουν το νομικό πλαίσιο για την προστασία του περιβάλλοντος στην Ελλάδα. Στην υποενότητα αυτή παρουσιάζονται βασικές έννοιες του δικαίου του περιβάλλοντος και του πολιτιστικού περιβάλλοντος. Οι έννοιες αυτές περιλαμβάνουν την πρόληψη και καταστολή βλαβερών επιδράσεων στο περιβάλλον, τον προγραμματισμό, τη διαχείριση και τη χωροταξία. Παρουσιάζεται το δίκαιο του περιβάλλοντος, το οποίο διακρίνεται σε πρωτογενές (άμεσο), το οποίο αφορά τις διατάξεις για την πρόληψη ή την καταστολή βλαβερών επενεργειών, σε δευτερογενές (έμμεσο), που σχετίζεται με τον προγραμματισμό και τη διαχείριση, και σε τριτογενές, το οποίο περιλαμβάνει κανόνες που μπορούν να

χρησιμοποιηθούν αντανakλαστικά για την προστασία του περιβάλλοντος, όπως οι αγωγές ιδιοκτητών. Η υποεπνότητα αναλύει τον ρόλο του δικαίου, τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού, στην προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και τη σχέση του με τη σύγχρονη οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη. Η στενή αυτή σχέση απαιτεί την προσαρμογή και την εξέλιξη των νομικών πλαισίων, ώστε να ανταποκρίνονται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες της κοινωνίας. Προτείνεται η χρήση διαδραστικών μεθόδων διδασκαλίας, όπως παρουσιάσεις με PowerPoint, μελέτες περίπτωσης και ομαδικές συζητήσεις, για την ενίσχυση της κατανόησης των εκπαιδευομένων. Με την ολοκλήρωση της μαθησιακής ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να κατανοούν τις βασικές αρχές και διατάξεις του δικαίου του περιβάλλοντος, και να αναγνωρίζουν τη σημασία της προστασίας του για την ανθρώπινη ευημερία και ανάπτυξη.

2.1.E.2 | Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Η δεύτερη μαθησιακή υποενότητα αποτελεί την εισαγωγή στη συνταγματική προστασία του περιβάλλοντος, η οποία αποτελεί κρίσιμη διάσταση του σύγχρονου δικαίου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τη συνταγματική προστασία του περιβάλλοντος στην Ελλάδα, με την προστασία του στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου, καθώς και με το δικαίωμα στο περιβάλλον ως πολιτιστικό δικαίωμα. Έμφαση δίνεται στη σύγκριση της έννοιας της «προστασίας του περιβάλλοντος», όπως αυτή διατυπώνεται στο ελληνικό Σύνταγμα, στο ευρωπαϊκό δίκαιο και στο διεθνές δίκαιο, ώστε να δοθεί στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες μια ολοκληρωμένη εικόνα της θεσμικής προσέγγισης για τη διαφύλαξη του περιβάλλοντος. Αναφέρεται, ακόμα, ότι στο Σύνταγμα του 1975 περιλήφθηκαν για πρώτη φορά ρητές διατάξεις για την προστασία του περιβάλλοντος, οι οποίες ενισχύθηκαν με την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001. Επισημαίνεται το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος, το οποίο θέτει τις βάσεις για την προστασία όλων των σημαντικών αγαθών του φυσικού, οικιστικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος: «Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του, το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας». Αναφέρεται ότι οι πηγές του δικαίου περιβάλλοντος αντλούν τις ρίζες τους από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Σύνταγμα και τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας, ενώ η συνταγματική προστασία περιλαμβάνει μέτρα για τη διαφύλαξη των πολιτιστικών αγαθών και τη βιώσιμη ανάπτυξη, εναρμονισμένα με τις διεθνείς συμβάσεις και το ευρωπαϊκό δίκαιο. Με την ολοκλήρωση της μαθησιακής υποεπνότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να προσδιορίζουν τη συνταγματική προστασία του περιβάλλοντος και των πολιτιστικών αγαθών, να συγκρίνουν την εθνική νομοθεσία με το ευρωπαϊκό και διεθνές δίκαιο, και να κατανοούν τη σημασία της αειφορίας. Προτείνονται διαδραστικές εκπαιδευτικές τεχνικές, όπως παρουσιάσεις με PowerPoint και συζητήσεις σε ομάδες, για την καλύτερη κατανόηση του ρόλου του δικαίου στην προστασία του περιβάλλοντος.

2.1.E.3 | ΠΡΟΣΒΟΛΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα ορίζονται οι προσβολές κατά του περιβάλλοντος και τα περιβαλλοντικά εγκλήματα, σύμφωνα με τον Ν. 1650/1986. Η ενότητα πραγματεύεται τα είδη και τα χαρακτηριστικά των προσβολών αυτών, καθώς και την έννοια της ρύπανσης και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, και τις συνέπειές τους. Αρχικά, παρουσιάζονται τα είδη προσβολών κατά του περιβάλλοντος, τα οποία περιλαμβάνουν τη ρύπανση του αέρα, του νερού και του εδάφους, την ηχορύπανση, τη ρύπανση από χημικές ουσίες και τα απόβλητα, καθώς και την υποβάθμιση των φυσικών οικοσυστημάτων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν τα χαρακτηριστικά κάθε είδους προσβολής, όπως την πηγή, την έκταση και τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία. Στη συνέχεια, δίνεται έμφαση στο προστατευόμενο έννομο αγαθό, το οποίο, στις περιπτώσεις των περιβαλλοντικών εγκλημάτων, είναι η διατήρηση της ποιότητας και της ακεραιότητας του φυσικού περιβάλλοντος, ως απαραίτητου στοιχείου για την ανθρώπινη υγεία και ευημερία. Αναλύεται η ειδική υπόσταση του εγκλήματος της προσβολής του περιβάλλοντος, δηλαδή τα συγκεκριμένα στοιχεία που απαιτούνται για τη θεμελίωση μιας τέτοιας πράξης ως εγκλήματος. Η εννοιολογική προσέγγιση της ρύπανσης και της υποβάθμισης περιλαμβάνει την κατανόηση των ορισμών που περιέχονται στον περιβαλλοντικό νόμο, καθώς και των ποινικών και διοικητικών συνεπειών για τους/τις υπαίτιους/-ες αυτών των πράξεων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν τόσο για τις νομικές διατάξεις που επιβάλλουν κυρώσεις όσο και για τα μέτρα αποκατάστασης για την προστασία του περιβάλλοντος. Με την ολοκλήρωση της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να περιγράφουν τα είδη και τα χαρακτηριστικά των προσβολών κατά του περιβάλλοντος, να κατανοούν το προστατευόμενο έννομο αγαθό στις περιβαλλοντικές προσβολές, να αναλύουν την ειδική υπόσταση των περιβαλλοντικών εγκλημάτων, καθώς και να συζητούν τις έννοιες της ρύπανσης και της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και τις συνέπειές τους.

2.1.E.4 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζεται η νομοθεσία για την προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς, με έμφαση στον ισχύοντα αρχαιολογικό νόμο Ν. 4858/2021, ο οποίος κυρώνει τον Κώδικα για την προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η προστασία που παρέχεται με τον παραπάνω Κώδικα καλύπτει την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας από τους αρχαιότετους χρόνους μέχρι σήμερα. Ο σκοπός αυτής της προστασίας είναι η διατήρηση της ιστορικής μνήμης για τις παρούσες και τις μελλοντικές γενιές, και η αναβάθμιση του πολιτιστικού περιβάλλοντος. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ευαισθητοποιούνται τόσο ως προς τη νομοθεσία για την προστασία των αρχαιοτήτων όσο και για την πολιτιστική κληρονομιά γενικότερα. Αναλύεται το περιεχόμενο της προστασίας

που παρέχεται από τον νόμο, καλύπτοντας τόσο τα ακίνητα μνημεία και τους χώρους όσο και τα κινητά μνημεία. Εξετάζονται οι διάφορες κατηγορίες πολιτιστικής κληρονομιάς και οι ειδικές διατάξεις που ισχύουν για την προστασία τους, καθώς και οι διαδικασίες αναγνώρισης, καταγραφής και διατήρησής τους. Η ενότητα εστιάζεται επίσης στη σημασία της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς για την ιστορική και πολιτιστική ταυτότητα της χώρας και την αναπτυξιακή της προοπτική. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ερευνούν θέματα αναφορικά με το πολιτισμικό περιβάλλον και την προστασία του, αποκτώντας έτσι βαθύτερη κατανόηση του νομικού πλαισίου που διέπει την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Με την ολοκλήρωση της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να κατανοούν τη σημασία του αρχαιολογικού νόμου Ν. 4858/2021, να αναλύουν το περιεχόμενο της προστασίας όπως ορίζεται από τον νόμο, και να συζητούν τη σημασία της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς για την παρούσα και τις μελλοντικές γενιές.

2.1.E.5 | ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα αναλύεται η έννοια και τα είδη των πολιτιστικών αγαθών, καθώς και η νομική προστασία τους. Η ανάλυση αυτή περιλαμβάνει κυρίως τα πολιτιστικά αγαθά που αποτελούν αντικείμενο της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως μνημεία, αρχαιολογικούς χώρους και ιστορικούς τόπους. Επιπλέον, εξετάζεται η αρχιτεκτονική κληρονομιά, η οποία περιλαμβάνει παραδοσιακούς οικισμούς και διατηρητέα κτίρια, καθώς και τα οικιστικά πολιτιστικά αγαθά, όπως πόλεις και οικισμούς. Τέλος, αναλύονται τα πνευματικά πολιτιστικά αγαθά, τα οποία αποτελούν αντικείμενο της πνευματικής ιδιοκτησίας και της πνευματικής κληρονομιάς, όπως έργα λόγου, τέχνης και επιστήμης. Η ενότητα αυτή εξετάζει επαρκώς τα πολιτιστικά αγαθά και τη σχέση τους με τις έννοιες του χώρου και του χρόνου. Αναφορικά με τον χώρο, γίνεται διάκριση μεταξύ κινητών και ακίνητων μνημείων, ενώ αναφορικά με τον χρόνο, η διάκριση αφορά αρχαία, βυζαντινά και νεότερα έργα τέχνης. Επιπλέον, συζητείται η σχέση των πολιτιστικών αγαθών με την αειφορία, αναδεικνύοντας τη σημασία της διατήρησής τους για την παρούσα και τις μελλοντικές γενιές. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να ταξινομήσουν τα πολιτιστικά αγαθά σε σχέση με τις έννοιες του χώρου και του χρόνου, κατανοώντας τη σημασία τους στην ιστορική και πολιτιστική συνέχεια. Επιπλέον, συσχετίζουν τα πολιτιστικά αγαθά με την αειφόρο και τεχνολογική ανάπτυξη, στο πλαίσιο της νομοθεσίας, αντιλαμβανόμενοι τον ρόλο τους στην ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης. Με την ολοκλήρωση της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να κατανοούν την έννοια και τα είδη των πολιτιστικών αγαθών, να αναγνωρίζουν τη σχέση τους με τις έννοιες του χώρου και του χρόνου, και να συσχετίζουν τα πολιτιστικά αγαθά με την αειφόρο ανάπτυξη και την τεχνολογική πρόοδο, εντός του νομικού πλαισίου που τα προστατεύει.

2.1.E.6 | ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Στην παρούσα μαθησιακή ενότητα παρουσιάζονται αναλυτικά οι ποινικές διατάξεις για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ελλάδα, σύμφωνα με τον αρχαιολογικό νόμο Ν. 4858/2021. Δίνεται έμφαση στο ότι ο νόμος αυτός, που κυρώνει τον Κώδικα για την προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς, περιλαμβάνει διατάξεις που καλύπτουν μια σειρά από αδικήματα, όπως η παράνομη διακίνηση, η καταστροφή ή η φθορά πολιτιστικών αγαθών. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρονται ενδεικτικά ζητήματα που αφορούν παράνομη ανασκαφή και έρευνα, παράνομη κατοχή, διακίνηση και εμπορία αρχαιοτήτων, φθορά και καταστροφή πολιτιστικών αγαθών, παράβαση όρων προστασίας, και συμμετοχή σε οργανωμένες ομάδες που ασχολούνται με την παράνομη διακίνηση και εμπορία πολιτιστικών αγαθών. Τονίζεται ότι οι παραπάνω ποινικές διατάξεις επιβάλλουν στους παραβάτες αυστηρές ποινές, οι οποίες περιλαμβάνουν χρηματικά πρόστιμα, φυλάκιση, καθώς και δήμευση των παράνομα αποκτηθέντων ή κατεστραμμένων πολιτιστικών αγαθών, ενώ η εφαρμογή αυτών των διατάξεων αποσκοπεί στην προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας, εξασφαλίζοντας ότι τα πολιτιστικά αγαθά θα παραμείνουν προσβάσιμα και ασφαλή για τις επόμενες γενιές. Με την ολοκλήρωση της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τις ποινικές διατάξεις και να κατανοούν τη σημασία της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Σιούτη, Γ. Π. (2003). *Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος. Δημόσιο δίκαιο και περιβάλλον*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.
2. Καρακώστας, Ι. Κ. (2006). *Περιβάλλον & Δίκαιο. Δίκαιο διαχείρισης και προστασίας των περιβαλλοντικών αγαθών*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Συμπληρωματικές

1. Νόμος 4858/2021, *Κύρωση Κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς*, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 220/Α΄/19.11.2021).
2. Νόμος 1650/1986, *Για την προστασία του περιβάλλοντος*, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 160/Α΄/16.10.1986).

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν γνώσεις για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία (ΥΑΕ) και, παράλληλα, να προλάβουν κινδύνους στο εργασιακό περιβάλλον. Στην ενότητα αυτή εξετάζονται βασικές έννοιες σε θέματα ΥΑΕ: η ενημέρωση αναφορικά με τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας, η πρόληψη (έννοια-κλειδί) στη διαχείριση της ΥΑΕ, η μείωση των εργατικών ατυχημάτων, καθώς και η ευαισθητοποίηση και η διαβούλευση στους χώρους εργασίας (ΥΠΕΚΑ, 2009· Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, χ.χ.). Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να αναγνωρίζουν και να αξιολογούν τους επαγγελματικούς κινδύνους με σκοπό την επιλογή μέτρων πρόληψης και τη χρήση μέσων ομαδικής και ατομικής προστασίας (ΥΠΕΚΑ, 2009). Ακόμα, αναλύονται οι μυοσκελετικές παθήσεις, οι ψυχοκοινωνικοί κίνδυνοι και το άγχος στην εργασία (Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία, 2021). Τέλος, στην παρούσα ενότητα παρουσιάζεται η εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία αναφορικά με την ΥΑΕ, με έμφαση στον Ν. 3850/2010 «Κύρωση του Κώδικα νόμων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων» (με τις τελευταίες αλλαγές από τον Νόμο 4808/2021).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν βασικές έννοιες σε θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία,
- Παραθέτουν βασικές έννοιες και αρχές της πρόληψης των κινδύνων στο εργασιακό περιβάλλον,
- Προσδιορίζουν τους επαγγελματικούς κινδύνους στο εργασιακό περιβάλλον,
- Αναλύουν τις συνθήκες εργασίας και τη βελτίωσή τους,
- Ερευνούν θέματα πρόληψης στη διαχείριση της υγείας και ασφάλειας στην εργασία,
- Αξιολογούν τους επαγγελματικούς κινδύνους στο εργασιακό περιβάλλον,
- Συσχετίζουν την επιλογή μέτρων πρόληψης με τους αντίστοιχους κινδύνους στο εργασιακό περιβάλλον,
- Διακρίνουν τα κατάλληλα μέσα ομαδικής και ατομικής προστασίας, ανάλογα με τους κινδύνους στο εργασιακό περιβάλλον,
- Εξετάζουν μεθόδους μείωσης των εργατικών ατυχημάτων, καθώς και να αναγνωρίζουν τη σημασία της ευαισθητοποίησης και της διαβούλευσης στους χώρους εργασίας,
- Συνθέτουν τα βασικά στοιχεία αναφορικά με τις μυοσκελετικές παθήσεις, τους ψυχοκοινωνικούς κινδύνους και το άγχος στην εργασία,
- Αναλύουν την εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία αναφορικά με την ΥΑΕ,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς την υγεία και ασφάλεια στην εργασία (ΥΑΕ),

- Ευαισθητοποιούνται ως προς την πρόληψη των επαγγελματικών κινδύνων,
- Υιοθετούν θετική στάση ως προς την πρόληψη των κινδύνων στο εργασιακό περιβάλλον.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Υγεία και ασφάλεια στην εργασία / Εργατικό ατύχημα / Πρόληψη ατυχημάτων / Μέσα ατομικής προστασίας / Σήμανση ασφαλείας / Επαγγελματικός κίνδυνος / Επαγγελματική ασθένεια / Εργασιακό στρες.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ: ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ
2	ΑΙΤΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΨΗ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ
3	ΣΗΜΑΝΣΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
4	ΜΕΣΑ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
5	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ
6	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ ΦΥΛΑΚΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.1.ΣΤ.1 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ: ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα αποτελεί την εισαγωγή των εκπαιδευομένων στην υγεία και ασφάλεια στην εργασία (ΥΑΕ). Σκοπός της είναι αρχικά να ορίσει ένα πλαίσιο κανόνων και εν συνέχεια να ερμηνεύσει βασικές έννοιες σε θέματα υγείας και ασφαλείας στην εργασία, όπως ο/η εργαζόμενος/-η και ο/η εργοδότης/-τρια, ο τόπος εργασίας, ο κίνδυνος, η εκτίμηση κινδύνου, οι πηγές κινδύνου, η υγεία, η ασφάλεια, η επαγγελματική ασθένεια, το εργατικό ατύχημα κ.ά. Επιπλέον, εξετάζεται η σημασία της υγιεινής, τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο, ως βασικός παράγοντας πρόληψης επαγγελματικών ασθενειών και μολύνσεων στον επαγγελματικό χώρο. Απώτερος σκοπός είναι η ευαισθητοποίηση των εκπαιδευομένων ως προς τη λήψη μέτρων που αφορούν την υγεία και ασφάλεια στους χώρους εργασίας τους, και η υιοθέτηση κοινής επαγγελματικής ορολογίας ασφαλείας. Ακολούθως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να κατανοήσουν το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την υγεία και ασφάλεια στην εργασία, με έμφαση στον ρόλο και τις ευθύνες του φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων. Ειδικότερα, παρουσιάζονται βασικά σημεία της ισχύουσας εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας αναφορικά με την ΥΑΕ, δίνοντας έμφαση στον Ν. 3850/2010 «Κύρωση

του Κώδικα νόμων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων» και στις εκάστοτε αλλαγές του, καθώς σύμφωνα με αυτόν διατυπώνονται, μεταξύ άλλων, οι βασικές απαιτήσεις εργοδοτών και εργαζομένων, και οι συναφείς θεσμοί παροχής υπηρεσιών προστασίας και πρόληψης. Ενδεδειγμένες εκπαιδευτικές τεχνικές είναι αρχικά η εμπλουτισμένη εισήγηση, προκειμένου να αναπτυχθεί το γνωστικό υπόβαθρο των εκπαιδευομένων, και εν συνέχεια η ανάπτυξη μικρών ομάδων εργασίας με σκοπό τη μελέτη των βασικών κανόνων και των κατευθυντήριων γραμμών της ισχύουσας νομοθεσίας σε θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία.

2.1.ΣΤ.2 | ΑΙΤΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΨΗ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ

Η δεύτερη μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στην κατανόηση της σημασίας της ανθρώπινης ζωής στο εργασιακό περιβάλλον. Για τον λόγο αυτό, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων και στην ανάλυση των αιτιών που τα προκαλούν. Αρχικά, παρουσιάζονται οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για να χαρακτηριστεί ένα συμβάν ως «εργατικό ατύχημα». Ακολούθως, γίνεται διεξοδική ανάλυση ζητημάτων που αφορούν τις αιτίες των εργατικών ατυχημάτων, οι οποίες μπορεί να αποδοθούν άμεσα ή έμμεσα σε έναν ή περισσότερους παράγοντες, όπως στον ανθρώπινο παράγοντα, στα υλικά στοιχεία της εργασίας και στις συνθήκες του εργασιακού περιβάλλοντος.

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται και αναλύονται τα μέτρα πρόληψης που πρέπει να λαμβάνονται για την αποφυγή τέτοιων ατυχημάτων, όπως είναι η τεχνική πρόληψη, η ιατρική πρόληψη και η συλλογική και ατομική πρόληψη. Κομβικής δε σημασίας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν ότι σχεδόν όλα τα εργατικά ατυχήματα μπορούν να προληφθούν, εάν εντοπιστούν και αντιμετωπιστούν οι αιτίες τους. Ενδεδειγμένη εκπαιδευτική μαθησιακή διαδικασία είναι η χρήση παραδειγμάτων και μελετών περίπτωσης, μέσω των οποίων οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να αναγνωρίζουν τις αιτίες των εργατικών ατυχημάτων στον χώρο εργασίας τους, ώστε να είναι σε θέση να εφαρμόζουν με αποτελεσματικό τρόπο τα κατάλληλα μέτρα ασφάλειας, διασφαλίζοντας την προστασία των ιδίων, των συναδέλφων/-ισμών τους αλλά και των επισκεπτών/-τριών σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.1.ΣΤ.3 | ΣΗΜΑΝΣΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Η τρίτη μαθησιακή υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στα σήματα ασφάλειας και υγείας που πρόκειται να συναντήσουν στους εργασιακούς τους χώρους, όπου με την κατάλληλη χρήση τους προσελκύουν την προσοχή των εργαζομένων, προειδοποιώντας τους για πιθανούς κινδύνους ή υπενθυμίζοντας τους συγκεκριμένες οδηγίες. Αρχικά, παρουσιάζεται και αναλύεται η μόνιμη σήμανση των χώρων: πινακίδες με εικονοσύμβολα, όπως τα σήματα απαγόρευσης, προειδοποίησης, υποχρέωσης, διάσωσης ή βοήθειας, καθώς και σήματα που αφορούν το πυροσβεστικό υλικό ή εξοπλισμό. Παράλληλα, επισημαίνονται οι προϋποθέσεις και

οι συνθήκες τοποθέτησης και χρήσης τους, ώστε να είναι ευδιάκριτα από τους εργαζόμενους. Κομβικής σημασίας είναι επίσης η σήμανση κινδύνων που προκύπτουν από εμπόδια ή επικίνδυνα σημεία στο εσωτερικό των κτηριακών χώρων. Η σήμανση αυτή πραγματοποιείται με λωρίδες κίτρινου χρώματος που εναλλάσσεται με μαύρο, ή κόκκινου που εναλλάσσεται με λευκό, και εντάσσεται επίσης στη μόνιμη σήμανση των χώρων. Επιπλέον, ιδιαίτερη μνεία γίνεται αναφορικά με την περιστασιακή σήμανση, η οποία μπορεί να είναι ένα φωτεινό ή ηχητικό σήμα, ένα σήμα διά χειρονομιών ή και κάποια προφορική ανακοίνωση. Τα σήματα αυτά μπορούν να σχετίζονται κυρίως με την επισήμανση επικίνδυνων συμβάντων, την κλήση ατόμων για μια συγκεκριμένη ενέργεια, την επείγουσα απομάκρυνση ατόμων, καθώς και την καθοδήγηση ατόμων που εκτελούν χειρισμούς. Ενδεικτικά, καταλληλότερες εκπαιδευτικές μέθοδοι είναι, πέραν της αρχικής εισήγησης, η προβολή φωτογραφιών που απεικονίζουν σήματα ασφάλειας και υγείας, και η παράθεση παραδειγμάτων σηματοδότησης από χώρους εργασίας. Μέσω αυτών, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να αναγνωρίζουν τα σήματα, να τα περιγράφουν και να τα ερμηνεύουν, ενώ θα εξοικειωθούν με τις οδηγίες σηματοδότησης και ασφάλειας στον χώρο εργασίας τους, με στόχο τη μείωση των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών.

2.1.ΣΤ.4 | ΜΕΣΑ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Η τέταρτη μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στα μέσα ατομικής προστασίας (ΜΑΠ) και τη σημασία της χρήσης τους σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Στην υποενότητα αυτή οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν κάθε εξοπλισμό μαζί με τα εξαρτήματά του, τον οποίο ο εργαζόμενος πρέπει να φέρει για να προστατεύεται από κινδύνους που απειλούν την ασφάλεια και την υγεία του. Αρχικά, παρουσιάζονται μέσω προβολής βίντεο και φωτογραφιών τα μέσα ατομικής προστασίας ανάλογα με τα μέρη του σώματος που μπορούν να προστατέψουν· αυτά σχετίζονται με την προστασία του κεφαλιού, του κορμού, των ματιών, του προσώπου, της ακοής, των αναπνευστικών οδών, των χεριών, των βραχιόνων και των ποδιών, προκειμένου να προστατευτεί ο φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων από πιθανούς κινδύνους. Ακολούθως, παρουσιάζονται οι γενικές απαιτήσεις που συνοδεύουν τα μέσα ατομικής προστασίας, όπως οι οδηγίες χρήσης τους, ο τρόπος συντήρησής τους, η επιλογή τους με βάση τις συγκεκριμένες κάθε φορά συνθήκες και ανάγκες, και οι εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις σχετικά με τον σχεδιασμό και την κατασκευή τους από άποψη ασφάλειας και υγείας. Ακόμη, είναι σημαντικό να σημειωθεί πως όλα τα μέσα ατομικής προστασίας θα πρέπει να προορίζονται για προσωπική χρήση, να προσαρμόζονται στον/στην κάθε χρήστη/-τρια και να ελέγχεται η ημερομηνία λήξης, ή πιθανή φθορά τους. Τέλος, γίνεται λεπτομερής αναφορά σχετικά με τον τρόπο ορθής χρήσης των μέσων ατομικής προστασίας που φέρει ο/η φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, και τονίζεται η αναγκαιότητα χρήσης τους.

2.1.ΣΤ.5 | ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ

Η πέμπτη μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στην ανάλυση των επαγγελματικών κινδύνων με τους οποίους οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων έρχονται αντιμέτωποι καθημερινά στο εργασιακό τους περιβάλλον. Σκοπός της υποενότητας είναι να διατυπώσει, να προσδιορίσει και να ερμηνεύσει τους επαγγελματικούς κινδύνους και τις κατηγορίες στις οποίες μπορούν να ταξινομηθούν. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται εκ μέρους των εκπαιδευτών/-τριών στην εξέταση των παραγόντων κινδύνου (φυσικών, χημικών, βιολογικών), των προδιαγραφών και των συνθηκών των χώρων όπου συνήθως εργάζονται οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, όπως του φωτισμού, της ακτινοβολίας, των χαμηλών και υψηλών θερμοκρασιών, του θορύβου, των εύφλεκτων υλικών, της ανεπάρκειας οξυγόνου σε χώρους εργασίας, της εργονομίας του χώρου, του εξοπλισμού ασφάλειας. Παράλληλα, εξετάζονται κίνδυνοι, όπως ο εκφοβισμός, η σεξουαλική παρενόχληση, οι λεκτικές ή σωματικές επιθέσεις, οι κίνδυνοι που σχετίζονται με τον εξοπλισμό και τις εγκαταστάσεις κ.ά. Κομβικής σημασίας είναι και η ανάπτυξη ζητημάτων σχετικά με την αξιολόγηση των κινδύνων στην εργασία, η οποία αποτελεί τη βάση για την εφαρμογή των ενδεδειγμένων μέτρων πρόληψης και προστασίας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι η εκτίμηση κινδύνου αποτελεί την αφετηρία για τη διαχείριση των κινδύνων που σχετίζονται με την υγεία και ασφάλεια στην εργασία, με στόχο την προστασία της σωματικής και ψυχικής τους υγείας. Οι εκπαιδευτές/-τριες ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευόμενων μέσω τεχνικών όπως ο καταγιγισμός ιδεών και η μελέτη περίπτωσης, προκειμένου να αναλύσουν υποθετικά σενάρια με εμφάνιση σχετικών επαγγελματικών κινδύνων, τα οποία ανταποκρίνονται σε πραγματικές συνθήκες εργασίας.

2.1.ΣΤ.6 | ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ ΦΥΛΑΚΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Η έκτη μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στην κατανόηση και την αντιμετώπιση των επαγγελματικών ασθενειών που σχετίζονται με την εργασία του φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων. Αρχικά, προσδιορίζονται τα είδη των επαγγελματικών ασθενειών, οι κυριότεροι παράγοντες που ενοχοποιούνται για την πρόκλησή τους, ενώ παράλληλα οι εκπαιδευόμενοι/-ες υιοθετούν ασφαλείς πρακτικές για την πρόληψη τέτοιων προβλημάτων. Εξηγείται η έννοια της επαγγελματικής ασθένειας και παρουσιάζονται τα συχνότερα εμφανιζόμενα προβλήματα υγείας, όπως οι μυοσκελετικές παθήσεις, οι ψυχοκοινωνικοί κίνδυνοι, το άγχος στην εργασία και η επαγγελματική εξουθένωση που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι. Επιπλέον, αναπτύσσονται διεξοδικά ζητήματα που αφορούν το εργασιακό στρες, το οποίο αντιμετωπίζουν συχνά οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, και το οποίο αποτελεί έναν κρίσιμο παράγοντα που επηρεάζει αρνητικά την ψυχολογική και σωματική υγεία τους. Αποσαφηνίζονται οι έννοιες άγχος και στρες, διατυπώνονται τα αίτια εμφάνισής τους, τα συμπτώματα και οι επιπτώσεις τους στον ανθρώπινο οργανισμό, τόσο σε σωματικό

και ψυχολογικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο εργασιακής στάσης και συμπεριφοράς. Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στην αποτελεσματική διαχείριση του εργασιακού στρες για την προστασία της ψυχολογικής και σωματικής ευεξίας των εργαζομένων. Τέλος, παρουσιάζεται το μετατραυματικό στρες και τα συμπτώματά του, και αναλύονται τεχνικές διαχείρισης των συμπτωμάτων της κρίσης πανικού. Ενδεδειγμένες εκπαιδευτικές τεχνικές είναι η εμπλουτισμένη εισήγηση, ο καταγισμός ιδεών και η ανάλυση μελετών περίπτωσης, προκειμένου να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες σχετικά με τις επαγγελματικές ασθένειες και τα αίτιά τους, καθώς και σχετικά με τη διαχείριση του εργασιακού στρες.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας (ΕΛΙΝΥΑΕ). (2007). *Θέματα υγείας και ασφάλειας της εργασίας*.
2. Μονοβάσιος, Ε., Πετρόπουλος, Ν. & Χασάπης, Γ. Α. (επιμ.). (2022). *Περί ιδιωτικής ασφάλειας. Επιχειρώντας μια ολιστική προσέγγιση...* (τόμος Α΄). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Συμπληρωματικές

1. Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. (2001). *Σήμανση ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας*. Αθήνα. Ανακτήθηκε από:
<https://chem-deax.web.auth.gr/Nomothesia/3448-%CE%A3%CE%AE%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CF%83%CE%B7%20%CE%91%CF%83%CF%86%CE%AC%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%A5%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82%20%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82%20%CE%A7%CF%8E%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%82%20%CE%95%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%82.pdf>
2. Αντωνίου, Α. Σ. & Cooper, C. L. (επιμ.). (2007). *Αποτελεσματική διαχείριση εργασιακού στρες. Stress Management*. Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.

2.1.Ζ • ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα έχει σκοπό να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες σε βασικές έννοιες και θέματα της επιστήμης της ψυχολογίας, και ειδικότερα της ψυχολογίας των τουριστών/-τριών. Αρχικά, γίνεται συνοπτική αναφορά στο αντικείμενο και στους κλάδους της επιστήμης της ψυχολογίας. Στο πλαίσιο αυτό, μελετώνται η

προσωπικότητα, η νοημοσύνη, η κινητήρια δύναμη, η προσαρμογή και οι μηχανισμοί άμυνας του Εγώ, όπως αυτά εξετάζονται στο πλαίσιο της ψυχολογίας (Νασιάκου, 1982). Η ενότητα εξετάζει επιστημονώς την τουριστική ψυχολογία, αναλύοντας και ερμηνεύοντας τόσο τη συμπεριφορά των τουριστών/-τριών όσο και των εργαζομένων που έρχονται σε άμεση επαφή μαζί τους, όπως είναι οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων. Παρουσιάζονται βασικές έννοιες της τουριστικής ψυχολογίας, το αντικείμενό της, καθώς και οι μέθοδοι και οι εφαρμογές της. Επίσης, αναλύονται οι μορφές του τουρισμού, οι ανάγκες και τα κίνητρα των τουριστών/-τριών (Λύτρας, 2015). Έμφαση δίνεται στη συμπεριφορά των τουριστών/-τριών εντός των μουσείων, καθώς και στην ενδεδειγμένη επαγγελματική συμπεριφορά που οφείλουν να έχουν οι εργαζόμενοι/-ες των μουσείων απέναντί τους.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν βασικές έννοιες και θέματα της επιστήμης της ψυχολογίας,
- Περιγράφουν καταστάσεις όπως φόβο, πανικό, κρίσεις άγχους κ.λπ.,
- Παραθέτουν βασικές έννοιες και θέματα της τουριστικής ψυχολογίας,
- Προσδιορίζουν βασικά στοιχεία ως προς τη συμπεριφορά των επισκεπτών/-τριών,
- Εκτιμούν το αντικείμενο και τους κλάδους της επιστήμης της ψυχολογίας,
- Επισημαίνουν βασικά στοιχεία ως προς τον ρόλο της ψυχολογίας,
- Ερευνούν, συνοπτικά, την προσωπικότητα, τη νοημοσύνη, την κινητήρια δύναμη, την προσαρμογή και τους μηχανισμούς άμυνας του Εγώ, στο πλαίσιο της ψυχολογίας,
- Διακρίνουν τις ιδιαιτερότητες της επικοινωνίας με τους/τις επισκέπτες/-τριες του μουσείου,
- Αναλύουν, συνοπτικά, τις ψυχολογικές παραμέτρους του κοινωνικού τουρισμού,
- Εξασκούνται στην αντιμετώπιση των αρνητικών, κυρίως, αντιδράσεων από τους/τις επισκέπτες/-τριες απέναντι σε αυτούς ή στον μουσειακό χώρο,
- Ερευνούν θέματα κοινωνικοποίησης στο εργασιακό περιβάλλον,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς τους ψυχολογικούς παράγοντες που καθορίζουν τη συμπεριφορά των επισκεπτών/-τριών,
- Υιοθετούν θετική στάση ως προς την επιστήμη της ψυχολογίας και της ψυχολογίας των τουριστών/-τριών,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς την κοινωνικοποίηση στο εργασιακό περιβάλλον.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Τουριστική συμπεριφορά / Ψυχολογία τουριστών /-τριών / Μεθοδολογία τουριστικής ψυχολογίας / Συμπεριφορά εργαζομένων / Κίνητρα συμπεριφοράς / Τουρισμός.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΚΛΑΔΟΙ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
2	ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
3	ΟΙ ΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ
4	ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ/-ΤΡΙΩΝ
5	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ/-Η ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ
6	ΤΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Ζ.1 | ΚΛΑΔΟΙ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές έννοιες της ψυχολογίας. Στην υποενότητα αναλύονται βασικά ζητήματα της τουριστικής ψυχολογίας, η οποία αποτελεί κλάδο της εφαρμοσμένης ψυχολογίας. Σκοπός της είναι διττός: αφενός η μελέτη, η κατανόηση και η ερμηνεία της συμπεριφοράς του ανθρώπου ως τουρίστα, καθώς και των στάσεων και των κινήτρων του, και αφετέρου η διερεύνηση της συμπεριφοράς των απασχολούμενων στον τουριστικό τομέα, με στόχο τη διαμόρφωση γενικευμένων προτύπων συμπεριφοράς. Παράλληλα, επιδιώκεται η εφαρμογή των σχετικών γνώσεων σε πραγματικές συνθήκες εργασίας, ώστε, με την αξιοποίηση των ερευνητικών ευρημάτων, να προτείνονται κατάλληλες λύσεις. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα αναγνωρίζουν τους βασικούς κλάδους της ψυχολογίας και συγκεκριμένα της τουριστικής ψυχολογίας, η οποία επιδρά στη βελτίωση των σχέσεων ανάμεσα στους επαγγελματίες του τουρισμού και τους ταξιδιώτες, δημιουργώντας θετικές εντυπώσεις και στις δυο πλευρές. Επιπλέον, κατανοούν τη χρησιμότητα της τουριστικής ψυχολογίας, καθώς αποτελεί έρεισμα για την τουριστική ανάπτυξη, συμβάλλοντας σημαντικά στην άνοδο της οικονομίας των τόπων προορισμού. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, στην παρούσα μαθησιακή ενότητα, αντιλαμβάνονται τον ρόλο και τη συμβολή της τουριστικής ψυχολογίας, ώστε να είναι ικανοί να κατανοούν τη συμπεριφορά των ανθρώπων και να μπορούν να τους προσεγγίζουν με τον καλύτερο τρόπο κατά τη διάρκεια της εργασίας τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν τους βασικούς λόγους που παρακινούν τους ανθρώπους να κάνουν τουρισμό και αποκτούν τις απαραίτητες δεξιότητες προκειμένου να αξιοποιήσουν τα πορίσματα της ψυχολογίας στον τουρισμό. Στην παρούσα μαθησιακή ενότητα αναλύεται ο βασικός σκοπός του κλάδου της τουριστικής ψυχολογίας, που είναι η παροχή υπηρεσιών φιλοξενίας και ψυχαγωγίας.

2.1.Ζ.2 | ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις κυριότερες μεθόδους της τουριστικής ψυχολογίας, και εστιάζεται στη μεθοδολογία και τις τεχνικές της. Επικεντρώνεται στον κλάδο του συμπεριφορισμού, καθώς θεωρείται μία από τις μεθόδους της τουριστικής ψυχολογίας, η οποία υποστηρίζει ότι η συμπεριφορά μαθαίνεται από το περιβάλλον. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μαθαίνοντας τις βασικές αρχές του συμπεριφορισμού, μπορούν να αναγνωρίσουν τους παράγοντες του εξωτερικού περιβάλλοντος και τα ερεθίσματα που διαμορφώνουν τη συμπεριφορά των τουριστών. Έτσι, μέσω της παρατήρησης της συμπεριφοράς και της προσήλωσής τους στην εκάστοτε εκδηλωμένη συμπεριφορά από την πλευρά των τουριστών/-τριών, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες ικανότητες μελέτης των ανθρώπινων αντιδράσεων, ώστε να επιτυγχάνουν συμπεριφορές βιώσιμου τουρισμού. Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή και με τη μέθοδο της παρατήρησης, καθώς αποτελεί μία από τις μεθόδους της τουριστικής ψυχολογίας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες παρατηρούν κάποιο φαινόμενο ή συμπεριφορά και αντιλαμβάνονται τον ρόλο του παρατηρητή. Οι πληροφορίες που συλλέγονται με τη μέθοδο της παρατήρησης και η αξιολόγηση των συμπερασμάτων συντελούν στη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της ψυχολογίας του τουρισμού. Επίσης, η μέτρηση της τουριστικής δραστηριότητας αποτυπώνεται με δείκτες που εξάγονται από μαθηματικούς τύπους. Για παράδειγμα, ο μέσος όρος τουριστικής παραμονής, ο τουριστικός κορεσμός, η μέση ετήσια τουριστική απασχόληση και η ημερήσια τουριστική δαπάνη προκύπτουν από μαθηματικούς τύπους.

2.1.Ζ.3 | ΟΙ ΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ

Η μαθησιακή υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην κατανόηση της έννοιας του τουρίστα και των φάσεων του ταξιδιού του. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν την έννοια του τουρίστα και μελετούν τη διαφορά από τους/τις εκδρομείς ή επισκέπτες/-τριες. Επισκέπτες/-τριες είναι αυτοί/-ες που επισκέπτονται μια χώρα και διαμένουν για λιγότερο από μία μέρα, ενώ εκδρομείς εννοούνται οι επιβάτες κρουαζιερόπλοιων, οι αυθημερόν επισκέπτες, καθώς και τα πληρώματα πλοίων, αεροπλάνων κ.λπ. Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τις φάσεις διεξαγωγής του ταξιδιού, καθώς είναι άμεσα συνδεδεμένες με ψυχολογικούς παράγοντες του ατόμου που ταξιδεύει. Σε κάθε φάση της διεξαγωγής του ταξιδιού, συμβαίνουν πολλές ψυχικές διεργασίες στο άτομο που πραγματοποιεί το ταξίδι. Η τουριστική ψυχολογία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη βελτίωση του τουρισμού. Μελετώντας τον ψυχισμό και τις επιθυμίες των τουριστών, και αναλύοντας τα ενδιαφέροντα και τις αντιδράσεις τους, μπορούν να ερμηνευτούν διάφορων συμπεριφορές καθ' όλη τη διάρκεια της τουριστικής πράξης. Επιπλέον, η κατανόηση της συμπεριφοράς των τουριστών είναι καθοριστική για τη δημιουργία των συνθη-

κών εκείνων που θα επιτρέψουν θετικές και ικανοποιητικές τουριστικές εμπειρίες, και θα ελαχιστοποιήσουν τυχόν αρνητικές συνέπειες του ταξιδιού, τόσο αναφορικά με την κοινότητα προορισμού όσο και με τους ίδιους τους τουρίστες.

2.1.Z.4 | ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ/-ΤΡΙΩΝ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα αναλύει τη σημασία της εξέτασης της ψυχολογίας των τουριστών. Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποδέχονται το γεγονός ότι ο εντοπισμός των βαθύτερων ψυχολογικών αιτιών των τουριστών επιτρέπει στις επιχειρήσεις να ανταποκριθούν καλύτερα στις απαιτήσεις τους και, έτσι, είναι καλύτερα προετοιμασμένες, παρέχουν καλύτερα προϊόντα και τουριστικές υπηρεσίες, αλλά και είναι σε θέση να δημιουργούν ισχυρούς δεσμούς, οι οποίοι θα κρατήσουν την τουριστική κίνηση και θα αυξήσουν το ανταγωνιστικό πλεονέκτημά τους. Ακόμα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν τα κοινωνικοοικονομικά φαινόμενα και τα αντίστοιχα ψυχολογικά φαινόμενα των τουριστών· η μελέτη τους αποτελεί στρατηγική θεραπείας και πρόληψης αντίστοιχα. Ο συνδυασμός τους μπορεί να φέρει σημαντικά θετικά αποτελέσματα για τους τουριστικούς προορισμούς. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν ότι η δυναμική και η ακριβής ανάλυση της ανθρώπινης συμπεριφοράς αποτελεί μια βάση για το κτίσιμο περισσότερης γνώσης αλλά και μια πρόκληση για τον κλάδο του τουρισμού – υπάρχουν προκλήσεις σχετικά με την εύρεση νέων ευκαιριών αλλά και την αποφυγή επανάληψης εσφαλμένων εμπειριών ή πρακτικών του παρελθόντος. Ενδεικτικές εκπαιδευτικές τεχνικές αποτελούν οι μελέτες περίπτωσης των πορισμάτων της τουριστικής ψυχολογίας, οι οποίες αντλούνται από ένα τεράστιο πεδίο γνωστικών αντικειμένων, όπως είναι η κοινωνική ψυχολογία, η ψυχολογία της προσωπικότητας, η φυσιολογική ψυχολογία αλλά και η ψυχολογία της ανάπτυξης.

2.1.Z.5 | ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ/-Η ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Η μαθησιακή υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες σε βασικά ζητήματα της ψυχολογίας των εργαζομένων στον κλάδο του τουρισμού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι ένας εργαζόμενος στον κλάδο του τουρισμού πρέπει να διαθέτει ορισμένα χαρακτηριστικά για την ικανοποιητική εξυπηρέτηση των πελατών, ενώ παράλληλα αναπτύσσουν την ικανότητα επικοινωνίας, την ικανότητα αναγνώρισης της ευαισθησίας των πελατών και την αποφασιστικότητα. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν γνώσεις και δεξιότητες σε θέματα που αφορούν την ενεργητικότητα, την ευελιξία, την παρακολούθηση και την πρωτοβουλία· αποκτούν δεξιότητες ανάληψης δράσης ώστε να προλαμβάνουν, στο μέτρο του δυνατού, τις προσδοκίες των πελατών· κατανοούν τη σημασία της ακεραιότητας, δηλαδή της συμμόρφωσης και αποδοχής διαφορετικών κοινωνικών προτύπων· και αναπτύσσουν την κριτική τους ικανότητα ώστε, βάσει των διαθέσιμων πληροφοριών, να προσεγγίζουν αποτελεσματικά τις ανάγκες και τα προβλήματα των πελατών. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαί-

νουν πώς να αντλούν ικανοποίηση από την εκπλήρωση των σκοπών της εργασίας τους, ενώ αποκτούν και ικανότητες πειθούς, ώστε να κερδίζουν τη σύμφωνη γνώμη των πελατών. Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα τονίζει τη σημασία του σχεδιασμού της εργασίας, ώστε οι εργαζόμενοι να είναι προετοιμασμένοι για τις πιθανές αντιδράσεις των πελατών, την ικανότητα ανάλυσης συγκεκριμένων καταστάσεων, τα υψηλά πρότυπα εργασίας με συνεχή προσπάθεια ικανοποίησής τους και τις εργασιακές δεξιότητες (την άριστη γνώση του προϊόντος και του είδους των παρεχόμενων υπηρεσιών). Μέσω της προβολής βίντεο και φωτογραφιών εργαζομένων στον κλάδο του τουρισμού, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για τον ρόλο τους ως φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων.

2.1.Ζ.6 | ΤΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ

Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην κατανόηση της έννοιας των τουριστικών κινήτρων. Ο κύριος σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι η απόκτηση γνώσεων σχετικών με τα τουριστικά κίνητρα, καθώς αποτελούν παράγοντες ενθάρρυνσης των τουριστών ώστε να ταξιδέψουν, τα οποία δημιουργούνται μέσα από κοινωνικές, προσωπικές αλλά και πολιτισμικές συνθήκες. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν δεξιότητες και διαμορφώνουν στάσεις, οι οποίες αποτελούν βαθύτερα εσωτερικά χαρακτηριστικά του ατόμου και επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο ενεργεί και συμπεριφέρεται. Οι στάσεις αυτές συνοδεύουν το άτομο σε μεγάλο βαθμό καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του, και επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων και τη συμπεριφορά του. Παράλληλα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τα τουριστικά προϊόντα και τις τουριστικές υπηρεσίες κατανοώντας τη σημασία των τουριστικών κινήτρων, τα οποία επηρεάζουν την επιλογή προορισμών και δραστηριοτήτων. Επιπλέον, η μαθησιακή ενότητα επικεντρώνεται στη διαπροσωπική επικοινωνία. Η επικοινωνία αυτή αφορά την ανταλλαγή μηνυμάτων μεταξύ του τουρίστα και του περιβάλλοντός του, καθώς και την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο ο τουρίστας αντιλαμβάνεται και ερμηνεύει τα ερεθίσματα που λαμβάνει. Τα ερεθίσματα αυτά προέρχονται από τις ανθρώπινες αισθήσεις –όσφρηση, γεύση, αφή, ακοή και όραση– και συμβάλλουν στη διαμόρφωση της γνώσης και των αντιλήψεων του ατόμου. Οι αντιλήψεις αυτές μπορούν να επηρεάσουν τη συμπεριφορά του τουρίστα, όπως συμβαίνει και με τις στάσεις. Ωστόσο, σε αντίθεση με τις στάσεις, οι αντιλήψεις δεν είναι τόσο βαθιά ριζωμένες και μπορούν να μεταβληθούν πιο εύκολα, μέσα από νέες εμπειρίες και πληροφορίες. Ενδεδειγμένες εκπαιδευτικές τεχνικές αποτελούν οι μελέτες περίπτωσης και ο καταγιγισμός ιδεών, με σκοπό οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν τον σπουδαίο ρόλο των τουριστικών κινήτρων στην εργασιακή τους ζωή.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Λύτρας, Π. Ν. (2015). *Τουριστική ψυχολογία και συμπεριφορά τουρίστα-καταναλωτή. Διερεύνηση της συμπεριφοράς των τουριστών και των ασχολούμενων με τα τουριστικά επαγγέλματα*. Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.
2. Νασιάκου, Μ. (1982). *Η ψυχολογία σήμερα. 1. Γενική ψυχολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Συμπληρωματικές

1. Λύτρας, Π. Ν. (1993). *Τουριστική ψυχολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.
2. Μανώλογλου, Ε., Τσάρτας, Π., Μάρκου, Α. & Παπλιάκου, Β. (1999). *Ο τουρισμός ως παράγοντας κοινωνικής αλλαγής*. Αθήνα: Εκδόσεις Εξάντας.

2.1.Η • ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι να εισαγάγει πρακτικά θέματα που σχετίζονται με την ειδικότητα του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εγκλιματιστούν με τον μελλοντικό εργασιακό τους χώρο και το αντικείμενο της εργασίας τους. Στο πλαίσιο της ενότητας εφαρμόζονται σύγχρονες βιωματικές τεχνικές –κυρίως πρακτικές μέθοδοι– εκπαίδευσης ενηλίκων, αναπτύσσονται ζητήματα προστασίας, διαφύλαξης και διάσωσης της πολιτιστικής κληρονομιάς, γίνονται αντιληπτές οι χαρακτηριστικές ιδιότητες των μνημείων, και εξετάζεται ο Κώδικας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς. Παράλληλα, αναλύεται, μέσα από πρακτικές ασκήσεις, το προφίλ, η αποστολή, ο ρόλος, οι αρμοδιότητες, τα καθήκοντα και τα επαγγελματικά προσόντα του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, και μελετώνται πρακτικά ζητήματα ασφάλειας πολιτιστικών χώρων και αγαθών. Επιπλέον, μέσω της τεχνικής της εκπαιδευτικής επίσκεψης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν διαφορετικούς τύπους μουσείων και τις ιδιαιτερότητές τους, προστατευόμενα αρχαιολογικά και ιστορικά μνημεία, τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, καθώς και έργα τέχνης της αρχαιότητας. Στους χώρους αυτούς, ενίοτε συνδυαστικά με την εκπαιδευτική τεχνική της συνέντευξης από ειδικό ή/και επαγγελματία, γίνεται αναγνώριση και αξιολόγηση επαγγελματικών κινδύνων, καθώς και παρατήρηση και ανάλυση της συμπεριφοράς των τουριστών/-τριών ή επισκεπτών/-τριών των μουσειακών χώρων.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Απαριθμούν τύπους μουσείων, αρχαιολογικά και ιστορικά μνημεία, καθώς και τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, στο πλαίσιο εφαρμογής βιωματικών τεχνικών εκπαίδευσης,
- Παραθέτουν το προφίλ, την αποστολή, τον ρόλο, τις αρμοδιότητες, τα καθήκοντα και τα επαγγελματικά προσόντα του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων εφαρμόζοντας βιωματικές τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων,
- Προσδιορίζουν τις έννοιες της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, στο πλαίσιο βιωματικών τεχνικών και εκπαιδευτικών επισκέψεων,
- Περιγράφουν συμπεριφορές τουριστών/-τριών ή επισκεπτών/-τριών σε μουσειακούς χώρους, βάσει εκπαιδευτικών επισκέψεων,
- Διαμορφώσουν μια συνολική αντίληψη αναφορικά με την ασφάλεια των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, η οποία αφορά τόσο τους/τις επισκέπτες/-τριες των χώρων αυτών όσο και το λοιπό προσωπικό του μουσείου,
- Μελετούν πρακτικά ζητήματα ασφάλειας πολιτιστικών χώρων και αγαθών,
- Αναγνωρίζουν επαγγελματικούς κινδύνους, στο πλαίσιο εκπαιδευτικών επισκέψεων,
- Ανακαλούν στη μνήμη τους χαρακτηριστικές ιδιότητες των μνημείων, εφαρμόζοντας βιωματικές τεχνικές εκπαίδευσης,
- Αναλύουν στοιχεία του μελλοντικού εργασιακού τους περιβάλλοντος, μέσα από εκπαιδευτικές επισκέψεις,
- Κατατάσσουν χρονολογικά διαφορετικές μορφές τέχνης από την προϊστορία έως και τους ελληνοιστικούς χρόνους, στο πλαίσιο βιωματικών τεχνικών και εκπαιδευτικών επισκέψεων,
- Ταξινομούν έννοιες και αρχές της μουσειολογίας αναφορικά με την ερμηνεία και την επικοινωνία, στο πλαίσιο βιωματικών τεχνικών και εκπαιδευτικών επισκέψεων,
- Προσδιορίζουν βασικά στοιχεία που αφορούν την προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, στο πλαίσιο βιωματικών τεχνικών εκπαίδευσης,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς τη διαμόρφωση της πολιτισμικής συνείδησης,
- Υιοθετούν αρχές που διέπουν εργασιακούς χώρους του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Πολιτιστική κληρονομιά / Μουσειολογία / Ασφάλεια / Προστασία / Νομοθεσία / Ψυχολογία τουρισμού / Επαγγελματικό περιβάλλον.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (3), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
2	ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ
3	ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΧΩΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
4	ΔΙΚΑΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
5	ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
6	ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Η.1 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στις βασικές αρχές και έννοιες που αφορούν την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, προσδιορίζοντας τις έννοιες της προστασίας, στο πλαίσιο βιωματικών τεχνικών και εκπαιδευτικών επισκέψεων. Σκοπός της υποενότητας είναι να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις θεμελιώδεις αρχές προστασίας, διαφύλαξης και διάσωσης της πολιτιστικής κληρονομιάς, αναδεικνύοντας τη σημασία της διατήρησης για τις επόμενες γενιές, μέσα από βιωματικές τεχνικές και πρακτικές μεθόδους. Αρχικά, η υποενότητα περιγράφει τις βασικές έννοιες της προστασίας, διαφύλαξης και διάσωσης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν σε επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, όπου θα έχουν την ευκαιρία να παρατηρήσουν και να αναλύσουν επιτόπου τις ιδιότητες των μνημείων, όπως η γνησιότητα, η ιστορικότητα, η ποιότητα και ο συμβολισμός. Κατά τις επισκέψεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμπληρώνουν φύλλα παρατήρησης για να καταγράψουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με την κατάσταση των μνημείων και τις μεθόδους διατήρησης που εφαρμόζονται. Επιπλέον, διεξάγονται παιχνίδια ρόλων, όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες υιοθετούν ρόλους όπως ξεναγών ή αρχαιολόγων, προκειμένου να μάθουν τον τρόπο προσέγγισης των επισκεπτών/-τριών και τη σημασία της ευαισθητοποίησης του κοινού για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών. Η υποενότητα περιλαμβάνει επίσης μελέτες περιπτώσεων από εθνικές και διεθνείς προσπάθειες προστασίας και διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς του 20ού και 21ου αιώνα, όπως ανασκαφές, αναστηλώσεις και αποκαταστάσεις. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν επεμβάσεις αποκατάστασης και ανάδειξης ιστορικών κέντρων πόλεων ή τμημάτων πόλεων, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, ενώ αναλύουν και το ύφος των παραδοσιακών οικισμών.

2.1.Η.2 | ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στη χρονολογική κατάταξη των διαφορετικών μορφών τέχνης από την προϊστορία έως και τους ελληνιστικούς

χρόνους, και στην ταξινόμηση βασικών εννοιών και αρχών της μουσειολογίας, χρησιμοποιώντας βιωματικές τεχνικές και εκπαιδευτικές επισκέψεις. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατατάσσουν χρονολογικά τις καλλιτεχνικές δημιουργίες από την προϊστορική εποχή (εποχή λίθου, εποχή χαλκού), περιλαμβάνοντας την τέχνη της Αιγύπτου και των πολιτισμών της Μεσοποταμίας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν και εξετάζουν, μέσω εκπαιδευτικών επισκέψεων, τις καλλιτεχνικές δημιουργίες των πολιτισμών του Αιγαίου, όπως του κυκλαδικού, του μινωικού και του μυκηναϊκού πολιτισμού. Συνεχίζοντας, κατανοούν τις καλλιτεχνικές εκφάνσεις της γεωμετρικής, αρχαϊκής, κλασικής και ελληνιστικής εποχής του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, αναλύοντας τα βασικά γνωρίσματα της κάθε περιόδου. Παράλληλα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ταξινομούν πρακτικά έννοιες και αρχές της μουσειολογίας. Εξετάζουν, με τη χρήση προσομοιώσεων, βασικές έννοιες, όπως την ερμηνεία και την επικοινωνία, κατανοούν τη σημασία της δημόσιας εικόνας του μουσείου, αναλύουν το ηθικό και δεοντολογικό πλαίσιο που διέπει τα μουσεία, και ερευνούν την καταγωγή και την ιστορική τους εξέλιξη, καθώς και τις σύγχρονες προοπτικές τους. Επίσης, αναγνωρίζουν τους διαφορετικούς τύπους μουσείων (αρχαιολογικά, ιστορικά, τέχνης κ.λπ.) και τις ιδιαιτερότητές τους. Με τη χρήση βιωματικών τεχνικών και εκπαιδευτικών επισκέψεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν ενεργά στην ανακάλυψη και κατανόηση των πολιτιστικών και καλλιτεχνικών επιτευγμάτων από την προϊστορία έως τους ελληνιστικούς χρόνους. Αναπτύσσουν την κριτική σκέψη τους και ευαισθητοποιούνται στη σημασία της διαφύλαξης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς. Κατά τη διάρκεια των επισκέψεων, έχουν την ευκαιρία να συνδυάζουν τη θεωρία με την πράξη, ενισχύοντας την κατανόηση και την εκτίμηση της πολιτιστικής τους ταυτότητας. Με την ολοκλήρωση της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να αναγνωρίζουν και να ταξινομούν τις καλλιτεχνικές δημιουργίες, και να ερμηνεύουν μουσειολογικές έννοιες, συμβάλλοντας στην προστασία και προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.1.Η.3 | ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΧΩΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στα βασικά καθήκοντα και τις ευθύνες του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, με έμφαση στην ασφάλεια και την προστασία των πολιτιστικών χώρων. Η υποενότητα περιλαμβάνει μια σειρά από βιωματικές τεχνικές και πρακτικές μεθόδους για την ενίσχυση της μάθησης και της κατανόησης του ρόλου του/της φύλακα. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν σε εκπαιδευτικές επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία, όπου έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν τις καθημερινές διαδικασίες ασφάλειας, όπως το άνοιγμα και κλείσιμο των χώρων, και την αλλαγή βάρδιας. Κατά τη διάρκεια αυτών των επισκέψεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμπληρώνουν φύλλα παρατήρησης, στα οποία καταγράφουν τις διαδικασίες και τα μέτρα ασφάλειας που παρατηρούν. Επιπλέον, διεξάγονται παιχνίδια ρόλων, στα οποία οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στον τρόπο προσέγγισης και επικοινωνίας με τους/

τις επισκέπτες/-τριες, ακολουθώντας τους διεθνείς κώδικες δεοντολογίας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλαμβάνουν ρόλους, όπως φύλακες, επισκέπτες/-τριες και συντονιστές/-τριες, για να αναπτύξουν δεξιότητες στην επαγγελματική συμπεριφορά και την αποτελεσματική επικοινωνία. Ακόμη, εξετάζονται πρακτικά ζητήματα ασφάλειας και προστασίας πολιτιστικών αγαθών, όπως οι βασικές αρχές ασφάλειας, οι γενικές οδηγίες, τα συνηθισμένα λάθη και παραλείψεις, και η αναγνώριση προβλημάτων ασφάλειας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τα βασικά καθήκοντα του/της φύλακα μουσείων, αναγνωρίζουν το τυπικό προφίλ και τα απαιτούμενα προσόντα, εξηγούν τους κώδικες δεοντολογίας και εξετάζουν θέματα ασφάλειας πολιτιστικών χώρων. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να παρέχουν πληροφορίες στους/στις επισκέπτες/-τριες σχετικά με την ασφάλεια και την προστασία των πολιτιστικών αγαθών, ενώ, για την καλύτερη κατανόηση και εφαρμογή των γνώσεων αυτών, χρησιμοποιούνται βιωματικές τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων και εκπαιδευτικές επισκέψεις.

2.1.Η.4 | ΔΙΚΑΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Αυτή η μαθησιακή ενότητα επικεντρώνεται στην κατανόηση του Κώδικα για την προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς, με έμφαση στην εθνική νομοθεσία και το διεθνές δίκαιο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν βασικές γνώσεις για την προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω βιωματικών τεχνικών και πρακτικών μεθόδων. Κατά τη διάρκεια της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν σε εκπαιδευτικές επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, όπου έχουν την ευκαιρία να παρατηρήσουν τις διαδικασίες προστασίας και συντήρησης των πολιτιστικών αγαθών. Αυτές οι επισκέψεις συνοδεύονται από τη συμπλήρωση φύλλων παρατήρησης, όπου καταγράφουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με την εφαρμογή των νομικών διατάξεων και την προστασία των χώρων. Η ενότητα περιλαμβάνει επίσης παιχνίδια ρόλων, όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες υποδύονται ρόλους, όπως φύλακες, επισκέπτες/-τριες και ειδικοί/-ές, για να εξασκηθούν στην προσέγγιση των επισκεπτών/-τριών και την παροχή πληροφοριών σχετικά με τη νομοθεσία και τη σημασία της προστασίας των πολιτιστικών χώρων. Μέσω αυτών των δραστηριοτήτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναπτύσσουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες και κατανοούν καλύτερα τον ρόλο τους στη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν σε ομαδικές εργασίες και προσομοιώσεις, όπου αναλύουν και συζητούν συγκεκριμένες περιπτώσεις παραβίασης της νομοθεσίας για την προστασία του περιβάλλοντος και των πολιτιστικών αγαθών. Αυτές οι δραστηριότητες βοηθούν τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να κατανοήσουν τις νομικές πτυχές και τις επιπτώσεις των παραβιάσεων, καθώς και τον ρόλο του δημόσιου και ιδιωτικού δικαίου στην προστασία αυτών των πόρων. Τέλος, η υποενότητα περιλαμβάνει αναλύσεις και συζητήσεις σχετικά με την προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς, με έμφαση στην εφαρμογή των διεθνών και εθνικών νόμων.

2.1.Η.5 | ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στην απόκτηση πρακτικών γνώσεων για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία (ΥΑΕ), με στόχο την πρόληψη κινδύνων και τη βελτίωση των εργασιακών συνθηκών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν, μέσω πρακτικών σεναρίων, τις βασικές έννοιες της ΥΑΕ και τον ρόλο της πρόληψης στη διαχείριση επαγγελματικών κινδύνων, όπως μυοσκελετικές παθήσεις, ψυχοκοινωνικούς κινδύνους και το άγχος στην εργασία. Εξετάζονται επίσης οι μέθοδοι μείωσης εργατικών ατυχημάτων, καθώς και η εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία περί ΥΑΕ, με έμφαση στον Ν. 3850/2010 και τις τρέχουσες τροποποιήσεις από τον Νόμο 4808/2021. Η υποενότητα περιλαμβάνει εκπαιδευτικές επισκέψεις σε χώρους εργασίας, όπου μπορούν να παρατηρήσουν και να αξιολογήσουν τις συνθήκες εργασίας σε πραγματικά περιβάλλοντα. Κατά τη διάρκεια αυτών των επισκέψεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμπληρώνουν φύλλα παρατήρησης για να καταγράψουν επαγγελματικούς κινδύνους και να προτείνουν μέτρα πρόληψης. Επιπλέον, συμμετέχουν σε παιχνίδια ρόλων, όπου ασκούνται στη διαχείριση κινδύνων και στην επικοινωνία με συναδέλφους για την προώθηση της ασφάλειας στον χώρο εργασίας. Η υποενότητα περιλαμβάνει επίσης ομαδικές εργασίες και προσομοιώσεις, όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν συγκεκριμένες περιπτώσεις παραβιάσεων της νομοθεσίας περί ΥΑΕ και συζητούν τις επιπτώσεις τους. Τέλος, η υποενότητα προωθεί τη χρήση βιωματικών τεχνικών, όπως η πρακτική εξάσκηση σε πραγματικά ή εικονικά περιβάλλοντα, για να δοθεί έμφαση στις αρχές της πρόληψης των κινδύνων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να αναγνωρίζουν και να αξιολογούν επαγγελματικούς κινδύνους, καθώς και να συσχετίζουν τα κατάλληλα μέτρα πρόληψης με τους αντίστοιχους κινδύνους στο εργασιακό περιβάλλον.

2.1.Η.6 | ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στην εισαγωγή των εκπαιδευομένων στις βασικές έννοιες και θέματα της ψυχολογίας, με ιδιαίτερη έμφαση στην τουριστική ψυχολογία. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξερευνούν διαφορετικούς κλάδους της ψυχολογίας, κατανοώντας τη σημασία της προσωπικότητας, της νοημοσύνης, της κινητήριας δύναμης, της προσαρμογής και των μηχανισμών άμυνας του εγώ. Παράλληλα, η υποενότητα αναλύει τις κύριες έννοιες της τουριστικής ψυχολογίας, επικεντρώνοντας στις μορφές του τουρισμού, τις ανάγκες και τα κίνητρα των τουριστών/-τριών. Για την εφαρμογή των θεωρητικών γνώσεων, η υποενότητα περιλαμβάνει εκπαιδευτικές επισκέψεις σε μουσειακούς και αρχαιολογικούς χώρους, όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες παρατηρούν τη συμπεριφορά των επισκεπτών/-τριών και την επαγγελματική συμπεριφορά των εργαζομένων. Κατά τη διάρκεια αυτών των επισκέψεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμπληρώνουν φύλλα παρατήρησης, καταγράφοντας αντιδράσεις και συμπεριφορές. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν σε παιχνίδια ρόλων, μέσω των οποίων εξασκούνται στην προσέγγιση και την αλληλεπίδραση με επισκέ-

πτες/-τριες σε ποικίλες καταστάσεις. Αυτό τους επιτρέπει να αναπτύξουν κατάλληλες επαγγελματικές αντιδράσεις σε αρνητικές καταστάσεις, όπως φόβοι, πανικός ή κρίσεις άγχους. Η υποεπνότητα προωθεί επίσης τη συνεργατική μάθηση μέσω ομαδικών εργασιών και προσομοιώσεων, όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν συγκεκριμένες περιπτώσεις και συζητούν τους κοινωνικούς παράγοντες που καθορίζουν τη συμπεριφορά των επισκεπτών/-τριών. Τέλος, η υποεπνότητα περιλαμβάνει πρακτική εξάσκηση και βιωματικές τεχνικές, όπως η προσομοίωση πραγματικών καταστάσεων που μπορεί να αντιμετωπίσουν οι επαγγελματίες σε μουσειακό περιβάλλον. Αυτές οι πρακτικές μέθοδοι ενισχύουν τις ψυχολογικές δεξιότητες των εκπαιδευομένων/ων, βοηθώντας τους να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τις αλληλεπιδράσεις με τους επισκέπτες/-τριες.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Τσενές, Ι. Σ. (2014). *Εγχειρίδιο φύλαξης μουσείων και αρχαιολογικών χώρων*. Αθήνα: Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM), Ελληνικό Τμήμα.
2. Μαρμαράς, Ε. Β., Ράπτη, Σ. Χ. & Σταματίου, Ε. (2000). *Προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς – Β΄ & Γ΄ ΕΠΑ.Λ*, Τομέας Εφαρμοσμένων Τεχνών. Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ». Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από: <http://ebooks.edu.gr/ebooks/handle/8547/3779>
3. ΥΠΕΚΑ. (2009). *Ασφαλείς και υγιείς χώροι εργασίας. Εργαλείο για την εκτίμηση κινδύνου. Οφέλη για εσένα προσωπικά. Οφέλη για τις επιχειρήσεις* (2η έκδοση). Γενική Διεύθυνση Συνθηκών και Υγιεινής της Εργασίας. Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης (ΥΠΕΚΑ).
4. Νασιάκου, Μ. (1982). *Η Ψυχολογία σήμερα. 1. Γενική Ψυχολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Συμπληρωματικές

1. Γέμτου, Ε. (2017). *Σημειώσεις για το μάθημα «Ιστορία Τέχνης και Πολιτισμού»*. Αθήνα: ΕΚΠΑ, Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης (ΙΦΕ), Σχολή Θετικών Επιστημών.
2. Νόμος 4858/2021. *Κύρωση Κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς*. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 220/Α΄/19-11-2021)
3. Νόμος 3850/2010. *Κύρωση του Κώδικα νόμων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων*. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 84Α΄/2-6-2010)

2.2 • ΕΞΑΜΗΝΟ Β΄

2.2.A • ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν βασικές γνώσεις για τη ρωμαϊκή, τη βυζαντινή και τη μεσαιωνική (Γέμτου, 2017). Στο πλαίσιο αυτό, δίνεται έμφαση σε χαρακτηριστικά στοιχεία και ιδιαιτερότητες της κάθε εποχής, ενώ αναλύονται βασικά γνωρίσματα διαφορετικών εκφάνσεων της τέχνης και του πολιτισμού (Ζιρώ κ.ά., 2009). Αρχικά, η ενότητα κάνει σύντομη αναφορά στη ρωμαϊκή τέχνη. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εμβαθύνουν στις καλλιτεχνικές δημιουργίες κατά τη διάρκεια της βυζαντινής εποχής: παλαιοχριστιανική τέχνη, πρωτοβυζαντινή περίοδος, μεσοβυζαντινή περίοδος, υστεροβυζαντινή περίοδος (Γέμτου, 2017· Ζιρώ κ.ά., 2009). Επίσης, στην ενότητα γίνεται λόγος για τις καλλιτεχνικές δημιουργίες και εκφάνσεις του πολιτισμού της ρομανικής και γοθικής τέχνης στη διάρκεια του Μεσαίωνα στην Ευρώπη (Γέμτου, 2017· Ζιρώ κ.ά., 2009). Τέλος, γίνεται περιληπτική αναφορά σε εξω-ευρωπαϊκούς πολιτισμούς, όπως στην τέχνη της Κίνας, της Ινδίας, της Ιαπωνίας, του Ισλάμ, της προκολομβιανής Αμερικής και της Αφρικής (Ζιρώ κ.ά., 2009).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν χαρακτηριστικά στοιχεία της τέχνης και της πολιτιστικής ζωής στη ρωμαϊκή, τη βυζαντινή και τη μεσαιωνική εποχή,
- Προσδιορίζουν τα στοιχεία εκείνα της ρωμαϊκής τέχνης που επηρέασαν τη διαμόρφωση της βυζαντινής τέχνης και της χριστιανικής τέχνης του Μεσαίωνα,
- Κατονομάζουν σημαντικές καλλιτεχνικές δημιουργίες της βυζαντινής τέχνης,
- Ονομάζουν τις ιδιαιτερότητες της ρομανικής και της γοθικής τέχνης,
- Εξασκούνται στην ανάγνωση βασικών στοιχείων και ιδιαιτεροτήτων της ρωμαϊκής τέχνης,
- Προσδιορίζουν μνημεία κατασκευασμένα κατά τη ρωμαϊκή εποχή,
- Αναλύουν χαρακτηριστικά γνωρίσματα της βυζαντινής τέχνης,
- Κατηγοριοποιούν πολιτιστικές δημιουργίες και έργα της βυζαντινής τέχνης,
- Διακρίνουν καλλιτεχνικές δημιουργίες και εκφάνσεις της βυζαντινής τέχνης,
- Εξετάζουν, συνοπτικά, τις δημιουργίες και εκφάνσεις της ρομανικής και της γοθικής τέχνης, που αναπτύχθηκαν κατά τον Μεσαίωνα,
- Ταξινομούν καλλιτεχνικές δημιουργίες, βάσει των χαρακτηριστικών τους, στη ρωμαϊκή, τη βυζαντινή και τη μεσαιωνική τέχνη,
- Προσδιορίζουν τις αξίες διαφορετικών πολιτισμών και καλλιτεχνικών επιτευγμάτων της ρωμαϊκής, της βυζαντινής και της μεσαιωνικής τέχνης,

- Ευαισθητοποιούνται ως προς τα καλλιτεχνικά επιτεύγματα που δημιουργήθηκαν κατά τη ρωμαϊκή, βυζαντινή και μεσαιωνική εποχή,
- Υιοθετούν θετική στάση ως προς τη ρωμαϊκή, τη βυζαντινή και τη μεσαιωνική τέχνη,
- Συνθέτουν το πολιτισμικό πλαίσιο και την ιστορική συνέχεια του τόπου τους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αρχιτεκτονική γλυπτική / Γοτθική τέχνη / Ετρουσκική κεραμική / Εικονομαχία / Λατρευτική αρχιτεκτονική / Μεσαίωνας / Μικρογραφίες χειρογράφων / Ταφική αρχιτεκτονική / Τοιχογραφίες / Φορητές εικόνες / Χριστιανισμός / Ψηφιδωτά.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΤΡΟΥΣΚΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΟΡΩΜΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ
2	ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
3	ΠΡΩΤΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ
4	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ
5	ΡΟΜΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΓΟΤΘΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
6	ΤΕΧΝΗ ΤΩΝ ΕΞΩ-ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.2.A.1 | ΕΤΡΟΥΣΚΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΟΡΩΜΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στην ανάπτυξη των γνώσεων σχετικά με την τέχνη, η οποία ήκμασε και εξαπλώθηκε σε όλον τον τότε γνωστό κόσμο την περίοδο της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, ενδεικτικά από το 31 π.Χ. μέχρι το 313 μ.Χ., οπότε αποδυναμώνεται σταδιακά και φθίνει. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες πληροφορούνται για τον πρόδρομο της ρωμαϊκής τέχνης, την ετρουσκική τέχνη, τα ελληνικά εργαστήρια στην Ετρουρία, τα οποία καθόρισαν τη ρωμαϊκή τέχνη, την αντιγραφή των ελληνικών έργων τέχνης, και την απόδοση έργων με διαφορετική θεματολογία και μεγαλύτερο μέγεθος. Έρχονται σε επαφή με την ετρουσκική κεραμική (impasto italico και bucchero nero αγγεία, idria ceretane και malacena ware κεραμικά) και τα ρεαλιστικά ταφικά πορτρέτα οπτής γης (terracotta). Γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά της ρωμαϊκής αρχιτεκτονικής, της πολεοδομίας και της γλυπτικής (εικονιστική προτομή, ανάγλυφο, ιστορικό ανάγλυφο), και κατανοούν τα ιδιαίτερα τεχνοτροπικά γνωρίσματα των τοιχογραφιών, της ζωγραφικής και των ψηφιδωτών της εποχής. Εξοικειώνονται με τη μικροτεχνία και τη ρωμαϊκή κεραμική, μελετώντας

τα αρρετινά αγγεία (πρώιμα terra sigillata) και αναλύουν τα αιγυπτιακά νεκρικά πορτρέτα φαγιούμ, ως αντικείμενα ελληνορωμαϊκής τέχνης. Η εκπαιδευτική μαθησιακή υποεπένδυση ολοκληρώνεται με τη γνωριμία των ιδιαίτερων εκφράσεων της γλυπτικής, το αυτοκρατορικό και ιδιωτικό πορτρέτο, τους κοσμητές και τις σαρκοφάγους. Τα οφέλη από τη μελέτη της συγκεκριμένης υποεπένδυσης, καθώς και από όλες τις μαθησιακές υποεπένδυτες της ιστορίας τέχνης του πρώτου έτους, αποδεικνύονται πολλαπλά, καθώς οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατέχουν πλέον το ιστορικό υπόβαθρο της αρχαίας τέχνης. Σε συνδυασμό με τη βυζαντινή τέχνη που έπεται, θα έχουν όλες τις απαραίτητες γνώσεις για την αναγνώριση, ανάλυση και καλλιτεχνική ένταξη των έργων, τα οποία αποτελούν το αντικείμενο της εργασίας τους.

2.2.A.2 | ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Στη μαθησιακή υποεπένδυση μελετάται η εξελικτική διαδρομή της ελληνικής τέχνης κατά τη διάρκεια της παλαιοχριστιανικής της φάσης, και εξετάζονται συστηματικά τα μνημεία της. Ενδεικτικά, η βυζαντινή τέχνη χωρίζεται σε τέσσερις περιόδους: παλαιοχριστιανική, βυζαντινή, υστεροβυζαντινή, μεταβυζαντινή. Για τις ανάγκες της συγκεκριμένης μαθησιακής ενότητας εξετάζουμε την παλαιοχριστιανική τέχνη, η οποία αναπτύχθηκε στα διάφορα κέντρα και περιοχές του Βυζαντίου τους επτά πρώτους χριστιανικούς αιώνες. Στην αρχή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την παλαιοχριστιανική τέχνη, έως τη γένεση της Βυζαντινής, η οποία συντελεί στην ερμηνεία των πνευματικών, κοινωνικών, καλλιτεχνικών και υλικών εκφάνσεων του βυζαντινού πολιτισμού. Ακολουθεί η επισκόπηση της παλαιοχριστιανικής αρχιτεκτονικής, η γνωριμία με τις κατακόμβες, τα υπόγεια κοιμητήρια, τους πρώτους ναούς, το ιουστινιάνειο οικοδομικό πρόγραμμα, τα περίκεντρα κτίρια, τους σταυρικούς ναούς (με έμφαση στην τυπολογία της Αγίας Σοφίας), την κοσμική αρχιτεκτονική και τα μοναστήρια. Επικεντρώνεται το ενδιαφέρον τους στη ζωγραφική των πρώτων αιώνων τη ζωής της Εκκλησίας και στη συνάφεια των τοιχογραφιών στις κατακόμβες και τους τάφους με το χριστιανικό δόγμα. Αναλύονται οι μορφές ψηφιδωτών, οι διαφορές τους, οι τεχνικές ψηφοθέτησης και η θεματολογία τους. Γίνεται γνωριμία με τις σημαντικότερες φορητές εικόνες, τις τεχνικές τους και τα εικονογραφημένα χειρόγραφα. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες παρατηρούν τα κύρια χαρακτηριστικά της μικροτεχνίας, της χρήσης πολύτιμων μετάλλων ως αντικείμενων που αντικατοπτρίζουν το αυτοκρατορικό μεγαλείο, και επισημαίνουν διαφορές και ομοιότητες των διάφορων καλλιτεχνικών κέντρων αναφορικά με τα υλικά και τη θεματολογία τους. Ολοκληρώνοντας την υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να εκτιμούν την αξία της παλαιοχριστιανικής τέχνης, να αποκωδικοποιούν την εποχή μέσω της μορφής, της τεχνοτροπίας και των μηνυμάτων που μετέφεραν τα έργα ανά περιοχή, και να εξαίρουν τη σημασία των αντικειμένων φύλαξης της παλαιοχριστιανικής περιόδου.

2.2.A.3 | ΠΡΩΤΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

Στη μαθησιακή υποενότητα γίνεται αναφορά στην περίοδο του τέλους της ελληνο-ρωμαϊκής παράδοσης και της έναρξης της βυζαντινής τέχνης, η οποία συνδέεται αναπόσπαστα με τις ιστορικές αλλαγές της περιόδου. Ως σημείο έναρξης καθορίζεται ο θάνατος του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Γ΄ και η απαρχή της αραβικής επέλασης. Στον τομέα της αρχιτεκτονικής παρατηρείται η προοδευτική διαμόρφωση και επικράτηση του σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο ναού, καθώς και η εμφάνιση του σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο και περίστω, οι οποίοι ενίοτε συνδυάζονται με τον τύπο της βασιλικής. Παράλληλα, διακρίνονται τα προεικονομαχικά χαρακτηριστικά της βυζαντινής ζωγραφικής, με αντικλασική και αφηρημένη τεχνοτροπία, σε αφιερωτικές παραστάσεις και εικόνες, καθώς και σε λίγες σωζόμενες φορητές εικόνες, που φυλάσσονται κυρίως σε μοναστήρια και μουσεία. Σημαντικές μαρτυρίες προέρχονται επίσης από τοιχογραφίες και ψηφιδωτά της Θεσσαλονίκης, ιδίως από τον ναό του Αγίου Δημητρίου, που αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό τεκμήριο της εποχής, αλλά και από άλλες περιοχές, όπως η χερσόνησος του Αίμου, η Ρώμη, το Μιλάνο, η Συρία, η Παλαιστίνη και η Αίγυπτος. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν την αλλαγή στη διακόσμηση, τις ανεικονικές παραστάσεις (σταυροί, τετράγωνα, τεμνόμενοι κύκλοι) με πουλιά και την περιορισμένη καλλιτεχνική δραστηριότητα που οφείλεται στις ιστορικές συγκυρίες της Εικονομαχίας. Τέλος, εξοικειώνονται με τα εικονογραφημένα χειρόγραφα της εποχής και αναζητούν την εξέλιξη της μικροτεχνίας μέσα από τα σωζόμενα αντικείμενα: χρηστικά, διακοσμητικά και λατρευτικά σκεύη, θησαυρούς, όπως κοσμήματα και νομίσματα, καθώς και υφάσματα, κυρίως μεταξωτά και υφάσματα με διακοσμητικά μοτίβα. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται επίσης μικροτεχνήματα όπως εικόνες, εικονογραφημένα ευαγγέλια, λειψανοθήκες και αντικείμενα σμαλτωμένης κεραμικής. Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα προτείνεται επίσκεψη σε σχετικό μουσείο (Βυζαντινό, Μπενάκη) για την αναζήτηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών καλλιτεχνημάτων της πρωτοβυζαντινής περιόδου και εξάσκηση στις αποκτηθείσες γνώσεις, προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν ευχέρεια στον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών στοιχείων της περιόδου, στοιχείο χρήσιμο κατά τη διάρκεια της εργασίας τους ως φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων.

2.2.A.4 | ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εξετάζει την κοσμική και θρησκευτική τέχνη που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της χριστιανικής θρησκείας, στην ακμή και παρακμή της Βυζαντινής αυτοκρατορίας έως τη σύσταση του ελληνικού κράτους.

Αρχικά, αφιερώνεται χρόνος στην τέχνη που ανθεί μετά την Εικονομαχία (867-1071) στα αρχιτεκτονικά έργα του Ιουστινιανού Β΄, στις πρακτικές αναστήλωσης-ανακαίνισης και ανοικοδόμησης κτιρίων. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τις αντίρροπες τάσεις που επικρατούν διαχρονικά στη βυζαντινή τέχνη

(πίστη στην κλασική ελληνική παράδοση, επικράτηση του πνευματικού στοιχείου) και εμβαθύνουν στα απεικονιστικά χαρακτηριστικά των παραστάσεων (σύμβολα και θέματα), όπως αυτά υποβάλλονται και εξελίσσονται στο ιστορικό φιλοσοφικο-θρησκευτικό πλαίσιο της εκάστοτε εποχής. Κατανοούν τις διάφορες μορφές τέχνης ως έκφραση ενός συνόλου, και μαθαίνουν να διακρίνουν τη «γλώσσα» έκφρασης στη ζωγραφική (τοιχογραφία και εικόνα, σχολές αγιογραφίας, μορφές, φόντο, σύνθεση, εικονογραφικά προγράμματα, μανιέρες), στη γλυπτική (ολόγλυφα, ανάγλυφα, αρχιτεκτονικός διάκοσμος), στην αρχιτεκτονική (κατακόμβες, υπόγεια κοιμητήρια, συστήματα δόμησης, βασιλικές, περίκεντρα κτίρια, σταυροειδείς ναοί με τρούλο/-ους, μοναστήρια, κοσμικά κτίρια), και στη μνημειακή τέχνη (μεγαλοπρεπείς ναοί, τοιχογραφίες, ψηφιδωτά, μωσαϊκά δάπεδα). Γίνεται επίσης αναφορά στην εκκλησιαστική και κοσμική μικροτεχνία (υφάσματα, εικονογραφημένα χειρόγραφα και μικρογραφίες). Η γνωριμία με τη βυζαντινή και υστεροβυζαντινή τέχνη επιτρέπει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να εντυπώσουν στους δημιουργικότερους τομείς της, να κατανοήσουν τη σημασία των καλλιτεχνικών τάσεων και της εξέλιξής τους κατά την περίοδο αυτή, καθώς και την αφομοίωση και δημιουργική μετάπλαση στοιχείων της ελληνορωμαϊκής παράδοσης υπό την επίδραση του χριστιανισμού. Με τον τρόπο αυτόν αναδεικνύεται η συμβολή της βυζαντινής τέχνης στη διαμόρφωση μιας παγκόσμιας καλλιτεχνικής δημιουργίας και ο ρόλος της ως θεμέλιου λίθου της μεσαιωνικής και της νεότερης τέχνης. Παράλληλα, επισημαίνεται η σημασία της ανάδειξης και της προστασίας των πολιτιστικών τεκμηρίων της εποχής από τους φορείς διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως είναι τα μουσεία και οι αρχαιολογικοί χώροι.

2.2.A.5 | ΡΟΜΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΓΟΤΘΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Η μαθησιακή υποεπάρκεια επικεντρώνεται στην εξέλιξη της τέχνης κατά την περίοδο του Μεσαίωνα στη Δύση, στη δυτική μεσαιωνική τέχνη και την ανάπτυξη της πολιτισμικής ταυτότητας των λαών, η οποία αποτελεί μια σημαντική περίοδο της ευρωπαϊκής τέχνης και καθορίζεται από τα ιδιαίτερα ιστορικά χαρακτηριστικά της εποχής· διακρίνεται στη ρομανική και στη γοτθική τέχνη. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ασχολούνται με τη ρομανική τέχνη (κυρίως 11ο-12ο αιώνα), κατανοούν τις καταβολές της (απόδοση ανθρώπινης μορφής) και τα βασικά χαρακτηριστικά της στην αρχιτεκτονική, τη γλυπτική και την κεραμική, συμπεριλαμβανομένης της θρησκευτικής θεματολογίας, της συμμετρίας και του συμβολισμού. Γνωρίζουν τη χρήση πέτρας και την ενίσχυση των εκκλησιαστικών κτιρίων, τα κτίρια με πολύπλοκες αψίδες και στολίσματα, και τη ζωγραφική που εστιάζεται σε θρησκευτικές παραστάσεις με βαθύ πνευματικό νόημα, αποδίδοντας με μεγαλύτερη ακρίβεια τα φυσικά χαρακτηριστικά στις ανθρώπινες μορφές. Παράλληλα, γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά της γοτθικής τέχνης (12ος και κυρίως 13ος-14ος αιώνας), όπως την εισαγωγή νέων τάσεων, την οικονομική άνθηση, τις υπερβολικές διαστάσεις, την εξέλιξη του ψηφιδωτού, καθώς και τη μεταστροφή από το «ελληνικό ιδίωμα» των προηγούμενων περιόδων. Συνεχίζουν αναλύοντας

τα χαρακτηριστικά ψηλά, λεπτά κτίρια με τις λεπτομερείς γραμμές, τα περίτεχνα υαλουργήματα (βιτρό) που αποτυπώνουν το θρησκευτικό αίσθημα και την εκδήλωση της αγάπης για την εκκλησία, και τις πολύπλοκες κατασκευές. Κατακτώντας αυτές τις γνώσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν μια βαθιά ιστορική κατανόηση της μεσαιωνικής τέχνης του δυτικού κόσμου και του τρόπου με τον οποίο αυτή εξελίσσεται και επηρεάζεται από το πνεύμα της εποχής, ευαισθητοποιούνται ως προς τα καλλιτεχνικά επιτεύγματα που δημιουργήθηκαν κατά τη μεσαιωνική εποχή, και τα συνδέουν με την ιστορική συνέχεια του τόπου τους.

2.2.A.6 | ΤΕΧΝΗ ΤΩΝ ΕΞΩ-ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα κρίνεται αναγκαία η αναφορά στην τέχνη των πολιτισμών στις ηπείρους της Αφρικής, της Αμερικής και του ανατολικού τμήματος της Ευρασίας, οι οποίοι αναπτύχθηκαν παράλληλα και αλληλεπίδρασαν με τις προαναφερθείσες τέχνες. Επομένως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν για την τέχνη της Κίνας και της Ιαπωνίας, όπου αναπτύσσεται σε μεγάλο βαθμό η κεραμική (αγγεία, πορσελάνη, πήλινος στρατός), η ζωγραφική πάνω σε διάφορα υπόβαθρα (μετάξι, κύλινδροι, έπιπλα), η αρχιτεκτονική (παγόδες, ιερά κτίρια, κήποι και ναοί στην Κίνα, ορεινά μοναστήρια στην Ιαπωνία) και η ιαπωνική ξυλογραφία. Στο ίδιο πολιτιστικό σύνολο της Άπω Ανατολής, διερευνούν την τέχνη της Ινδίας, όπως αυτή εκφράστηκε στην αρχιτεκτονική (βουδιστικοί ναοί, στούπες), στη γλυπτική (αγάλματα και αφηγηματικά ανάγλυφα), στη ζωγραφική (πάπυροι, πίνακες, τοιχογραφίες) και στη χαρακτηριστική. Τμήμα της μαθησιακής υποενότητας ασχολείται με την ισλαμική ανεικονική τέχνη, δηλαδή με την τέχνη που κοσμεί και τα στοιχεία που έχει ενσωματώσει από τις διάφορες περιοχές, όπως η διακοσμητική (αραβουργήματα, καλλιγραφία), η ταπητουργία, η αρχιτεκτονική (παλάτια, τεμένη) και η τέχνη του ψηφιδωτού (πλακάκια, επιτοίχια και δάπεδα). Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα ολοκληρώνεται με την τέχνη των λαών της Αμερικής (Αζτέκοι, Ίνκας και Μάγια) και την τέχνη της Αφρικής (γλυπτική, αρχιτεκτονική και μικροτεχνία). Συνολικά, η συγκεκριμένη υποενότητα αναλύει την εξω-ευρωπαϊκή τέχνη, ως αξιόλογη μορφή τέχνης, με δάνεια από την ελληνορωμαϊκή τέχνη αλλά και επιδράσεις στην ευρωπαϊκή τέχνη του 19ου και 20ού αιώνα. Έτσι, η υποενότητα εφοδιάζει τους φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων με γνώσεις που χρειάζονται για την αναγνώριση και τον σεβασμό των αντικειμένων που θα αποτελέσουν αντικείμενο της εργασίας τους.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Gombrich, E. H. (1994). *Το χρονικό της τέχνης* (μτφρ. Λ. Κάσδαγλη). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
2. Φίκας, Ι. (2005). *Τέχνη και πολιτισμός του αρχαίου κόσμου*. Αθήνα: Εκδόσεις Καρακώτσογλου.

Συμπληρωματικές

1. Γούναρης, Γ. Γ. (2000). *Εισαγωγή στην παλαιοχριστιανική αρχαιολογία* (τόμος Α': Αρχιτεκτονική). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press.
2. Γούναρης, Γ. Γ. (2007). *Εισαγωγή στην παλαιοχριστιανική αρχαιολογία* (τόμος Β': Ζωγραφική). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press.

2.2.B • ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΧΩΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός αυτής της μαθησιακής ενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν επαρκείς γνώσεις αναφορικά με τα καθήκοντα για τη φυσική ασφάλεια μουσειακών χώρων και μνημείων, τα οποία εκτελούνται σε καθημερινή βάση. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της ενότητας παρουσιάζονται οι βασικές υπηρεσίες εξωτερικής και εσωτερικής ασφάλειας σε χώρους πολιτισμού και μουσεία. Εξηγείται ο ρόλος της ασφάλειας, τα στοιχεία που τη συνθέτουν, το σχέδιο, καθώς και οι τεχνικές ασφαλείας μουσειακών χώρων και μνημείων. Γίνεται αναλυτική περιγραφή της φυσικής ασφάλειας (όπως πύλες, φράχτες, πόρτες, τοίχοι κ.λπ.), των ζωνών ασφάλειας, της περιμέτρου, της σημάσεως των εισόδων-εξόδων αλλά και του ρόλου της περιπολίας και της στατικής φύλαξης. Επίσης, αναφορικά με την ασφάλεια των χώρων και την προσβασιμότητα σε αυτούς εξετάζεται η χρήση καρτών, κλειδιών αλλά και μηχανικών μέσων (Liston, 1993· Ελληνικό Τμήμα ICOM, 2014· ΥΠΠΟΑ, 2017). Επίσης, η ενότητα κάνει αναφορά στον έλεγχο εγκαταστάσεων, αλληλογραφίας, αποσκευών, δεμάτων και αντικειμένων, πάντα σε συνάρτηση με την ασφάλεια (Ελληνικό Τμήμα ICOM, 2014· ΥΠΠΟΑ, 2017).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Παραθέτουν καθημερινές ενέργειες αναφορικά με την ασφάλεια των μουσειακών χώρων,
- Αναγνωρίζουν τα ουσιαστικά στοιχεία της φυσικής ασφάλειας χώρων και μνημείων,
- Ονομάζουν βασικές υπηρεσίες ασφάλειας σε χώρους πολιτισμού και μουσεία,

- Διακρίνουν βασικά στοιχεία για την ασφάλεια της περιμέτρου, των ζωνών ασφαλείας και τη σημασία των εισόδων-εξόδων,
- Προσδιορίζουν χαρακτηριστικά στοιχεία της περιπολίας και της στατικής φύλαξης,
- Ερευνούν, συνοπτικά, θέματα για τον ρόλο της ασφάλειας και τα στοιχεία που τη συνθέτουν,
- Ελέγχουν το σχέδιο και τις τεχνικές ασφαλείας μουσειακών χώρων και μνημείων,
- Αναλύουν μεθόδους εντοπισμού παραβάσεων στην εξωτερική περίμετρο, στις εισόδους και εξόδους, αλλά και ευρύτερα σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς (εσωτερικούς και εξωτερικούς),
- Εξασκούνται στην ενημέρωση των προϊσταμένων τους και των αρμόδιων δημόσιων αρχών σε περιπτώσεις απειλής και κινδύνου,
- Αναλύουν τον ρόλο της εξωτερικής και εσωτερικής ασφάλειας,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς τον ρόλο της ασφάλειας σε μουσειακούς και πολιτιστικούς χώρους,
- Υιοθετούν θετική στάση ως προς την αναγκαιότητα καθημερινής και συστηματικής μέριμνας για την ασφάλεια των μουσειακών και πολιτιστικών χώρων,
- Εφαρμόζουν στάση ευθύνης ως προς την ασφάλεια των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς και των αντικειμένων που εκτίθενται μέσα σε αυτούς.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Μελέτη ασφάλειας / Σχέδιο ασφάλειας / Φυσική ασφάλεια / Ζώνες ασφάλειας / Στατική φύλαξη / Περιπολία / Τυποποιημένες διαδικασίες ασφάλειας / Έλεγχος εγκαταστάσεων / Έλεγχος αλληλογραφίας, αποσκευών, δεμάτων και αντικειμένων.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (3), Εργαστήριο (0), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
2	ΜΕΛΕΤΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
3	ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ
4	ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ
5	ΣΤΑΤΙΚΗ ΦΥΛΑΞΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΟΛΙΑ
6	ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Κείμενο αναφοράς

2.2.B.1 | ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται σε ειδικότερα θέματα ασφάλειας των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς. Βασικός στόχος είναι η κατανόηση της σημασίας της ασφάλειας ως ενός ολοκληρωμένου συστήματος μέτρων, τακτικών και επιχειρησιακών διαδικασιών που αποσκοπούν στην πρόληψη και αποτροπή κινδύνων, αξιοποιώντας το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό και τον υποστηρικτικό τεχνικό και τεχνολογικό εξοπλισμό. Πριν από οποιαδήποτε περαιτέρω ανάλυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες πρέπει να κατανοήσουν βασικούς όρους και έννοιες που σχετίζονται με την ασφάλεια εγκαταστάσεων, όπως οι έννοιες της απειλής, του κινδύνου, της καταστροφής, της επικινδυνότητας, της επίπτωσης, της τρωτότητας-ευαλωτότητας, καθώς και τις έννοιες των υποδομών ζωτικής σημασίας και των ευπαθών στόχων, με έμφαση στην κατανόηση της σημασίας τους, ώστε να μπορούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναγνωρίζουν τις συγκεκριμένες κτηριακές εγκαταστάσεις που εντάσσονται σε αυτές τις κατηγορίες. Κρίνεται επίσης σκόπιμο, οι εκπαιδευτές/-τριες να εστιαστούν στην τοποθέτηση ενός γενικότερου πλαισίου που ορίζει, περιγράφει και διατυπώνει τον ρόλο και τα στοιχεία που συνθέτουν την ασφάλεια σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και τις βασικές υπηρεσίες της. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποσαφηνίζουν ότι με τον όρο «ασφάλεια χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς» εννοούμε τη δημιουργία περιβάλλοντος αποτελεσματικής προστασίας των εργαζομένων (συμπεριλαμβανομένου του προσωπικού φύλαξης), των επισκεπτών/-τριών, των εκθεμάτων και γενικότερα των κτηριακών εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού. Για να επιτευχθούν τα παραπάνω μαθησιακά αποτελέσματα, συστήνεται η χρήση εκπαιδευτικών τεχνικών, όπως η εμπλουτισμένη εισήγηση για την επαρκή ανάλυση των προαναφερθέντων όρων και εννοιών, η αντιστοίχιση και η επαλήθευση της κατανόησης των όρων και εννοιών, ώστε να εμπεδωθεί το περιεχόμενό τους.

2.2.B.2 | ΜΕΛΕΤΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Στη δεύτερη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εμβαθύνουν στην ασφάλεια χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς. Πιο συγκεκριμένα, αποκτούν ουσιαστικές γνώσεις και δεξιότητες σχετικά με τη μελέτη ασφάλειας σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Αρχικά, προσδιορίζονται οι βασικοί πυλώνες της μελέτης ασφάλειας, που είναι η ασφάλεια των φυσικών εγκαταστάσεων, η ασφάλεια του προσωπικού και η ασφάλεια των πληροφοριών, και περιγράφονται οι λόγοι για τους οποίους πρέπει να διεξαχθεί μελέτη ασφάλειας, με έμφαση στα πλεονεκτήματα της διαδικασίας εκπόνησής της. Οι εκπαιδευτές/-τριες πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στον προσδιορισμό και την ανάλυση των προαπαιτούμενων για τη σύνταξη ενός σχεδίου ασφάλειας, με στόχο οι εκπαιδευόμενοι/-ες να είναι σε θέση να αναλύουν την υπάρχουσα κατάσταση ασφάλειας ενός μουσείου ή αρχαιολογικού χώρου, να εκτιμούν την επι-

κινδυνότητά του, να προσδιορίζουν την τρωτότητά του, και να προτείνουν τρόπους βελτίωσης των υφιστάμενων μέτρων ασφάλειας, στοχεύοντας στην ελαχιστοποίηση εμφάνισης εγκληματικών ενεργειών. Επιπλέον, αναπτύσσεται βήμα βήμα η διαδικασία σχεδιασμού ασφάλειας και δημιουργίας σχεδίου ανταπόκρισης, εξασφαλίζοντας ότι περιλαμβάνονται όλες οι αναγκαίες πληροφορίες για τους υπεύθυνους υλοποίησης, αλλά και για τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, οι οποίες θα επέμβουν σε ένα περιστατικό. Με την ολοκλήρωση της υποεπένδυσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για την εκπόνηση μελετών ασφάλειας για χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Ως ενδεδειγμένες εκπαιδευτικές μέθοδοι προτείνονται η παρουσίαση και ανάλυση υπαρχουσών μελετών ασφάλειας, και η ανάθεση εργασιών σύνταξης μελετών ασφάλειας για χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, τους οποίους οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν επισκεφτεί στο πλαίσιο εκπαιδευτικών επισκέψεων.

2.2.B.3 | ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Η τρίτη μαθησιακή υποεπένδυση εστιάζεται στην ασφάλεια των φυσικών εγκαταστάσεων, η οποία αποτελεί τον πρώτο πυλώνα της μελέτης ασφάλειας. Αρχικά, διατυπώνεται ο κρίσιμος ρόλος της ύπαρξης ενός ολοκληρωμένου συστήματος περιμετρικής προστασίας σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς και παρουσιάζεται η αρχή της «ασφάλειας σε βάθος». Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη σημασία του διαχωρισμού των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς σε ζώνες ασφάλειας (ζώνες περιορισμένης πρόσβασης και ζώνες ελεύθερης πρόσβασης). Ακολουθεί συνοπτική αναφορά των μέτρων ασφάλειας που εφαρμόζονται σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, τα οποία μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε ανθρώπινο δυναμικό, τεχνικό και τεχνολογικό εξοπλισμό, και τυποποιημένες διαδικασίες ασφάλειας. Σημεία ιδιαίτερης προσοχής είναι η παρουσίαση του τεχνικού εξοπλισμού ασφάλειας: οι εκπαιδευόμενοι/-ες δίνουν έμφαση στον ρόλο και στις κατηγορίες της περίφραξης, καθώς και στις πύλες και στους εξωτερικούς αισθητήρες ασφάλειας, με στόχο την αύξηση του επιπέδου ασφάλειας. Επίσης, εξετάζουν τον αποτρεπτικό ρόλο των πορτών και των παραθύρων, της χρήσης κλειδαριών και προστατευτικών μέσων, καθώς και της εξωτερικής διαμόρφωσης ενός κτιρίου, με σκοπό την αποτροπή κάθε προσπάθειας εκδήλωσης κακόβουλης ενέργειας. Τέλος, προσδιορίζονται τα βασικά χαρακτηριστικά του φωτισμού ασφάλειας, αναδεικνύοντας τα πλεονεκτήματά του και τις περιοχές όπου είναι προτιμότερο να χρησιμοποιείται. Η κατανόηση της λειτουργίας και της συνδυαστικής χρήσης αυτών των στοιχείων ασφάλειας θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αναπτύξουν αποτελεσματικά σχέδια ασφάλειας και να βελτιώσουν την προστασία των χώρων ευθύνης που εποπτεύουν. Ως ενδεδειγμένες εκπαιδευτικές τεχνικές προτείνονται οι μελέτες περίπτωσης για την αξιολόγηση των μέτρων ασφάλειας, και η προβολή βίντεο και φωτογραφιών, όπου θα παρουσιαστεί ο τεχνικός εξοπλισμός ασφάλειας.

2.2.B.4 | ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Η τέταρτη μαθησιακή υποενοότητα επικεντρώνεται στην ασφάλεια του προσωπικού και των πληροφοριών, οι οποίες αποτελούν τον δεύτερο και τον τρίτο πυλώνα της μελέτης ασφάλειας. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι η ασφάλεια του προσωπικού έχει ως κύριο στόχο να υιοθετήσει μια «κουλτούρα ασφάλειας» στους/στις εργαζόμενους/-ες, με στόχο την αναγνώριση και ελαχιστοποίηση του κινδύνου απασχόλησης αναξιόπιστου προσωπικού, καθώς και τον έγκαιρο εντοπισμό και εξουδετέρωση ύποπτων συμπεριφορών. Επίσης, διερευνώνται όλες οι πιθανές απειλές που μπορεί να αντιμετωπίσει ένας/μία εργαζόμενος/-η ή ένα στέλεχος σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η ασφάλεια των συστημάτων και δικτύων πληροφορικής ως ζωτικό στοιχείο προστασίας, δεδομένου ότι η βλάβη των συστημάτων αυτών επιφέρει σημαντικές δυσλειτουργίες στον οργανισμό. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιλαμβάνονται αρχικά τις βασικές έννοιες και τα επιμέρους στοιχεία που συνθέτουν ένα πληροφοριακό σύστημα, ώστε να είναι σε θέση να αντιληφθούν ενδεχόμενους κινδύνους και απειλές. Ενημερώνονται για ενδεικτικές πρακτικές αντιμετώπισής τους, με σκοπό την προστασία των πληροφοριών και την αποτροπή μη εξουσιοδοτημένης πρόσβασης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο κλασικό τρίπτυχο της ασφάλειας πληροφοριών (εμπιστευτικότητα, ακεραιότητα, διαθεσιμότητα), και στις πρακτικές και τα εργαλεία ασφάλειας των ψηφιακών πληροφοριών. Επιπλέον, εξετάζεται η φυσική ασφάλεια: ορισμένα αντίμετρα ή μέτρα που σχετίζονται με τον έλεγχο πρόσβασης του προσωπικού σε ευαίσθητες πληροφορίες και χώρους. Τέλος, παρουσιάζεται η ασφάλεια των δικτύων, η χρήση τηλεπικοινωνιακών μέσων, και οι βασικές πρακτικές και αρχές ασφάλειας για την εξασφάλιση της ακεραιότητας και της εμπιστευτικότητας των πληροφοριών. Ενδεικτικές εκπαιδευτικές τεχνικές είναι η χρήση ερωτήσεων-απαντήσεων, πρακτικών ασκήσεων και μελετών περίπτωσης, προκειμένου να ενισχυθεί η κριτική σκέψη, και η αναγνώριση και διαχείριση πιθανών απειλών ασφάλειας σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.2.B.5 | ΣΤΑΤΙΚΗ ΦΥΛΑΞΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΟΛΙΑ

Η πέμπτη μαθησιακή υποενοότητα αναφέρεται στις ενέργειες του φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων που εκτελεί υπηρεσίες στατικής φύλαξης και περιπολίας. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν γνώσεις και δεξιότητες σχετικά με τη στατική φύλαξη, τη σημασία της και πώς αυτή λειτουργεί αποτρεπτικά, αντιμετωπίζοντας καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Ακολούθως, απαριθμούνται, προσδιορίζονται και διατυπώνονται τα βασικά καθήκοντα της στατικής φύλαξης, και δίνεται έμφαση στην προετοιμασία και στις ενέργειες ανάληψης υπηρεσίας φύλαξης σε εσωτερικούς ή εξωτερικούς χώρους, όπου αποτελούν βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων στατικής φύλαξης και την αποφυγή του αιφνιδιασμού. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες επικεντρώνονται στην εκτέλεση περιπολιών, για την οποία γίνεται λεπτομερής αναφορά σχετικά με τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις

του προσωπικού που διενεργεί περιπολίες. Αναλύονται επίσης οι διαδικασίες προετοιμασίας πριν από την ανάληψη υπηρεσίας περιπολίας και γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στις τακτικές διαδικασίες περιπολίας, οι οποίες συμβάλλουν καθοριστικά στην αποτελεσματική εκτέλεσή της. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στη διαφοροποίηση μεταξύ πεζής και εποχούμενης περιπολίας, καθώς και στη χορήγηση του απαραίτητου εξοπλισμού με μέσα άμεσης επικοινωνίας. Αξίζει επίσης να αναφερθούν οι τεχνικές περιπολίας σε ευάλωτες για διάρρηξη ζώνες, η περιπολία με καθήκοντα πυρασφάλειας, καθώς και η περιπολία με χρήση ειδικού εκπαιδευμένου σκύλου περιπολίας, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τις δυνατότητές του και να κατανοούν τα πλεονεκτήματά του κατά την περιπολία.

2.2.B.6 | ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Η έκτη μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στις τυποποιημένες διαδικασίες ασφάλειας, προσφέροντας μια ολοκληρωμένη ανάλυση και πρακτική εφαρμογή πρωτοκόλλων και διαδικασιών ασφάλειας που εφαρμόζονται σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τον ορθό τρόπο εκτέλεσης επαναλαμβανόμενων, σχεδιασμένων και συνήθων διαδικασιών ελέγχου. Σε αυτές περιλαμβάνονται ο έλεγχος προσωπικού ή επισκεπτών/-τριών με ειδικά μηχανήματα (μαγνητική πύλη, φορητός ανιχνευτής μετάλλων κ.ά.) ή/και με διακριτικό έλεγχο, ο έλεγχος της αλληλογραφίας είτε με φυσικό τρόπο (μέσω των αισθήσεων) είτε με μηχανήμα ακτινοσκόπησης (X-ray) ή άλλα μέσα, καθώς και ο έλεγχος δεμάτων, αποσκευών και αντικειμένων με μακροσκοπικό οπτικό έλεγχο, με μηχανήμα ακτινοσκόπησης ή/και με διακριτικό έλεγχο, με σκοπό την ανίχνευση παράνομων ουσιών, υλικών ή απαγορευμένων και ύποπτων αντικειμένων. Επιπλέον, εξετάζεται ο έλεγχος πρόσβασης μέσω της χορήγησης ειδικών καρτών. Παράλληλα, αναλύονται διαδικασίες και μέθοδοι ανίχνευσης και αντιμετώπισης παραβατικών ενεργειών στην εξωτερική περίμετρο, στις εισόδους και εξόδους, καθώς και γενικότερα στους εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Τέλος, τονίζεται η υποχρέωση άμεσης ενημέρωσης των προϊσταμένων και των αρμόδιων δημόσιων αρχών σε περιπτώσεις εμφάνισης των παραπάνω απειλών ή άλλων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Τέλος, ιδιαίτερη σημασία δίνεται στις ενέργειες που πρέπει να γίνονται όταν καλύπτονται ιδιαίτερα ευαίσθητες ζώνες (κυρίως όσον αφορά τον κίνδυνο διάρρηξης), στις διαδικασίες που ακολουθούνται σε περιπτώσεις ανεύρεσης απολεσθέντων αντικειμένων, καθώς και στην προσοχή που οφείλουν να επιδεικνύουν οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων κατά την εμφάνιση ή όχληση από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Οι εκπαιδευτές/-τριες εστιάζονται στην παρουσίαση πραγματικών περιστατικών. Με τη χρήση προσομοιώσεων καταστάσεων, μελετών περίπτωσης και οργανωμένων συζητήσεων, βοηθούν τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να κατανοήσουν καλύτερα τις τυποποιημένες διαδικασίες ασφάλειας που ακολουθούνται σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Τσενές, Ι. Σ. (2014). *Εγχειρίδιο φύλαξης μουσείων και αρχαιολογικών χώρων*. Αθήνα: Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM), Ελληνικό Τμήμα.
2. Μονοβάσιος, Ε., Πετρόπουλος, Ν. & Χασάπης, Γ. Α. (επιμ.). (2022). *Περί ιδιωτικής ασφάλειας. Επιχειρώντας μια ολιστική προσέγγιση...* (τόμος Β'). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Συμπληρωματικές

1. Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕΜΕΑ). (2018). *Εγχειρίδιο. Εκπαιδεύσεις για την προστασία των υποδομών ζωτικής σημασίας*. Ανακτήθηκε από: <http://www.ciprotection.gr/images/CIPManual/CIPmanual.pdf>
2. Ταρνάρης, Β. (2017). *Επιχειρησιακή ασφάλεια και προστασία φυσικών προσώπων*. Αθήνα: Athens Dynamic Services.

2.2.Γ • ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα έχει σκοπό να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες σε θεματικές που μελετά η μουσειολογική θεωρία και πράξη, κυρίως σε συνάρτηση με τους/τις χρήστες/-τριες των μουσείων. Συγκεκριμένα, στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται θέματα για την προσβασιμότητα και τη μουσειακή επίσκεψη, τα είδη, τα χαρακτηριστικά και οι ιδιαιτερότητες των εκθέσεων, τα είδη των επισκεπτών/-τριών και οι ανάγκες τους, καθώς και οι προσφερόμενες στους/στις επισκέπτες/-τριες υπηρεσίες (πωλητήριο, καφέ κ.λπ.). Εξετάζεται η ερμηνεία των αντικειμένων, ο ρόλος του μουσείου στη διαδικασία πρόσληψης μηνύματος από τους/τις επισκέπτες/-τριες, καθώς και οι διαφορετικές σύγχρονες τεχνικές παρουσίασης των εκθεμάτων. Επίσης, γίνεται αναφορά στις δυνατότητες μάθησης μέσω του μουσείου, στις υπηρεσίες εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας, αλλά και στον ρόλο των νέων τεχνολογιών, τόσο στην επίτευξη των μαθησιακών στόχων της έκθεσης όσο και στη διασύνδεση και επικοινωνία του μουσείου με την κοινωνία. Τέλος, στην παρούσα ενότητα παρατίθενται θέματα διοίκησης, διαθέσιμων πόρων και αξιολόγησης στον χώρο του μουσείου. Επιπλέον, αναλύεται εν συντομία η αρχιτεκτονική του μουσείου και ο ρόλος της.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν λειτουργίες του σύγχρονου μουσείου για διαφορετικές ομάδες επισκεπτών/-τριών,
- Παραθέτουν βασικά ζητήματα διοίκησης, πιστοποίησης, οικονομικής ευθύνης, διάθεσης και χρήσης πόρων,
- Περιγράφουν τις υπηρεσίες εκπαίδευσης και μάθησης στο μουσείο,
- Προσδιορίζουν βασικά στοιχεία του ρόλου της αρχιτεκτονικής των μουσείων,
- Συνθέτουν βασικά στοιχεία της προσβασιμότητας, της μουσειακής επίσκεψης και της χρήσης νέων τεχνολογιών στο μουσείο (στον εκθεσιακό χώρο, στο Διαδίκτυο κ.λπ.),
- Προσδιορίζουν διαφορετικούς τρόπους ερμηνείας των αντικειμένων στο πλαίσιο των μουσειακών εκθέσεων,
- Συνθέτουν τα χαρακτηριστικά των μόνιμων και περιοδικών εκθέσεων,
- Ερευνούν θέματα διασύνδεσης μεταξύ επισκεπτών/-τριών και ερμηνείας αντικειμένων στον εκθεσιακό χώρο,
- Εξετάζουν τα είδη και τις ανάγκες των επισκεπτών/-τριών αλλά και τις προσφερόμενες στους/στις επισκέπτες/-τριες υπηρεσίες (πωλητήριο, καφέ κ.λπ.),
- Ερευνούν θέματα διοίκησης, διάθεσης πόρων και αξιολόγησης στο μουσείο,
- Αναλύουν τον ρόλο των επαγγελματιών του μουσείου στη διαμόρφωση της δημόσιας εικόνας του μουσείου,
- Διακρίνουν χαρακτηριστικά στοιχεία της μάθησης μέσω του μουσείου αλλά και των υπηρεσιών εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας στο μουσείο,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς τη διασύνδεση του μουσείου με τους/τις επισκέπτες/-τριες και την κοινωνία,
- Υιοθετούν θετική στάση ως προς τους/τις χρήστες/-τριες του σύγχρονου μουσείου,
- Υποστηρίζουν τη μουσειολογική θεωρία και πράξη, κυρίως σε συνάρτηση με τους/τις χρήστες/-τριες των μουσείων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ειδικές κατηγορίες επισκεπτών / Εκπαιδευτικές δράσεις / Ερμηνεία εκθέσεων / Οργάνωση εκθέσεων / Νέες τεχνολογίες / Διοίκηση μουσείων / Αρχιτεκτονική μουσείων.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ
2	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ
3	ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΕΙΔΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ
4	ΘΕΜΑΤΑ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΝ
5	ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑ
6	ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ
7	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΜΟΥΣΕΙΩΝ, ΝΕΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

Κείμενο αναφοράς

2.2.Γ.1 | ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Στην πρώτη υποενότητα αναφέρονται οι διαφορετικές κατηγορίες κοινού και ειδικότερα τα άτομα με αναπηρίες και τα εμποδιζόμενα άτομα. Αναλύονται οι διευκολύνσεις προσβασιμότητας για τα άτομα με κινητική αναπηρία (π.χ. ανελκυστήρες, αναβατόρια, χειρολισθήρες, προθήκες, κείμενα, οθόνες σε συγκεκριμένο ύψος, περιπατητήρες, αμαξίδια κ.λπ.), για τα άτομα με προβλήματα όρασης (π.χ. γραφή braille, μεγαλογράμματη γραφή, έντονα χρώματα, επιδαπέδιοι οδηγοί όδευσης, ριαf/ συσκευή παραγωγής ανάγλυφων γραφικών, ανάγλυφες κατόψεις, μακέτες, ειδικά ψηφιακά υποστηρίγματα κ.λπ.) και για τα άτομα με προβλήματα ακοής (π.χ. υπομνηματισμοί προβολών, ξεναγήσεις στη νοηματική γλώσσα κ.λπ.). Τονίζονται επίσης οι διευκολύνσεις για τα άτομα στο φάσμα του αυτισμού (ειδικός αισθητηριακός οδηγός), με νοητική υστέρηση, με ψυχικά νοσήματα (ειδικές περιηγήσεις) ή ακόμα και πολυαναπηρίες. Επιπλέον γίνεται αναφορά στις ιδιαίτερες συνθήκες περιήγησης των ηλικιωμένων ατόμων, των ατόμων με άνοια και Alzheimer, καθώς και στις ιδιαίτερες προδιαγραφές των εκθέσεων που προβλέπονται για αυτά τα άτομα. Αρκετές από τις παραπάνω διευκολύνσεις εξυπηρετούν και τα εμποδιζόμενα άτομα, τα οποία προσωρινά –για διάφορους λόγους– αντιμετωπίζουν προβλήματα προσβασιμότητας. Είναι απαραίτητο οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων να γνωρίζουν τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες όλων αυτών των κατηγοριών των επισκεπτών/-τριών των μουσείων, τον κατάλληλο τρόπο εξυπηρέτησής τους, τις προβλεπόμενες διευκολύνσεις τους, καθώς και τον βέλτιστο τρόπο συνεργασίας με τις υπόλοιπες ειδικότητες εργαζομένων του μουσείου, που έρχονται σε επαφή με τα παραπάνω άτομα. Καλό θα ήταν να γίνει μια σύντομη αναφορά και στην προσβασιμότητα των αρχαιολογικών χώρων, καθώς κάποια μουσεία βρίσκονται εντός αρχαιολογικών χώρων ή σε άμεση γειτνίαση με αυτούς.

2.2.Γ.2 | ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Νευραλγικός τομέας των μουσείων είναι αυτός της οργάνωσης και της διεξαγωγής εκπαιδευτικών προγραμμάτων, και εν γένει εκπαιδευτικών δράσεων. Σε αυτή την υποενότητα αναλύονται οι διαφορετικές κατηγορίες των επωφελούμενων από τις εκπαιδευτικές δράσεις. Αρχικά, αναφέρονται οι δράσεις με βάση το ηλικιακό κριτήριο: για βρέφη (ακόμη και λίγων μηνών), για μαθητές νηπιαγωγείου, δημοτικού, γυμνασίου και λυκείου, που αποτελούν τις συχνότερες δράσεις, για φοιτητές και για διαφορετικές κατηγορίες ενηλίκων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι εκπαιδευτικές δράσεις για άτομα με αναπηρίες όλων των κατηγοριών, όπως αναλύθηκαν στην προηγούμενη υποενότητα, αλλά και για ηλικιωμένους, καθώς και άτομα με άνοια. Περιγράφονται τα στάδια διεξαγωγής ενός εκπαιδευτικού προγράμματος, οι πιθανές δράσεις που μπορεί να περιλαμβάνει, αλλά και οι τρόποι ευρύτερης εκπαιδευτικής διασύνδεσης του μουσείου με το σχολείο και την κοινωνία, δυναμώνοντας την ακτινοβολία του. Οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο κατά τη διάρκεια των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, ιδιαίτερα όταν αυτά πραγματοποιούνται μέσα στους εκθεσιακούς χώρους, εκτός ειδικών εκπαιδευτικών αιθουσών ή σε συνδυασμό διαφορετικών χώρων. Συμβάλλουν στη ρύθμιση της ροής των επισκεπτών/-τριών και στη διατήρηση των κατάλληλων συνθηκών τάξης και ησυχίας, επιδεικνύοντας παράλληλα μια ευαίσθητη και υποστηρικτική στάση απέναντι στα παιδιά. Όπως και στην προηγούμενη υποενότητα, χρειάζεται να γίνει αναφορά και στη διαφοροποίηση των εκπαιδευτικών δράσεων που διεξάγονται στους αρχαιολογικούς χώρους, λόγω της χωροταξικής συσχέτισης πολλών εξ αυτών με μουσεία, αλλά και για τη διαμόρφωση ευρύτερης αντίληψης των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων σχετικά με τις εκπαιδευτικές δράσεις στον χώρο του πολιτισμού.

2.2.Γ.3 | ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΕΙΔΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Σε αυτή την υποενότητα γίνεται αναφορά στις βασικές κατηγορίες εκθέσεων, τις μόνιμες και τις περιοδικές. Επισημαίνονται τα βασικά χαρακτηριστικά της κάθε κατηγορίας με χρήση παραδειγμάτων: η διάρκεια, ο τρόπος στησίματος και οι λόγοι δημιουργίας τους. Αναφέρονται τα ιδιαίτερα οφέλη (επιστημονικά, μουσειολογικά, οικονομικά, επικοινωνιακά κ.λπ.) που προκύπτουν από τη δημιουργία περιοδικών εκθέσεων, και πώς αυτές μπορούν να αναβαθμίσουν παρωχημένες μόνιμες εκθέσεις. Δεν παραλείπεται και αναφορά στα τυχόν προβλήματα που μπορεί να δημιουργηθούν λόγω κακού προγραμματισμού ή/και οργάνωσης. Επιπλέον, αναλύονται σύγχρονες τάσεις που επιχειρούν να συνδυάσουν τις δύο βασικές κατηγορίες εκθέσεων. Αυτό επιτυγχάνεται, αφενός, μέσω της εμφάνισης αναδυόμενων (pop-up) περιοδικών εκθέσεων μέσα στους χώρους των μόνιμων εκθέσεων και, αφετέρου, μέσω της διάθεσης ορισμένων τμημάτων των μουσείων για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα σε περιοδικές εκθέσεις που εναλλάσσονται πιο αραιά, με αποτέλεσμα να αποκτούν σχεδόν ημιμόνιμο χαρακτήρα. Το προσωπικό φύλαξης των μουσείων και των αρχαιο-

λογικών χώρων πρέπει να γνωρίζει την τυχόν διαφοροποίηση του ρόλου του σε σχέση με την κάθε κατηγορία εκθέσεων, με τη συνεπαγόμενη αλλαγή της επισκεψιμότητας, των επιπρόσθετων εκθεμάτων και των τυχόν εμπλουτιστικών νέων ερμηνευτικών μέσων, όπως αυτών των νέων τεχνολογιών. Επίσης, διατυπώνονται οι διαφορετικές κατηγορίες εργαζομένων που συνεργάζονται για την οργάνωση των περιοδικών εκθέσεων, καθώς και οι δυνατότητες συνέργειας των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων με το υπόλοιπο προσωπικό των μουσείων. Περιγράφεται, ακόμα, και η κατηγορία των περιοδικών περιοδεουσών εκθέσεων, οι οποίες αφορούν εκθέσεις μεγαλύτερης κλίμακας και ευρέως διαφημιζόμενες. Δεν παραλείπεται, τέλος, να αναφερθεί και η σύγχρονη τάση οργάνωσης περιοδικών εκθέσεων εντός αρχαιολογικών χώρων, με ό,τι αυτή συνεπάγεται για τον ρόλο των φυλάκων, αφού απαιτείται παράλληλη φύλαξη μνημείων και εμπεριεχομένων περιοδικών εκθεμάτων.

2.2.Γ.4 | ΘΕΜΑΤΑ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Η συγκεκριμένη υποενότητα, σε συνέχεια της προηγούμενης, εξειδικεύει περαιτέρω τον τρόπο δημιουργίας των εκθέσεων. Αρχικά, αναφέρονται κάποιες βασικές παράμετροι (ατομική/πολιτισμικό υπόβαθρο επισκέπτη, κοινωνική/περιβάλλον του μουσείου και οι εργαζόμενοι του, φυσική /φιλοσοφία, ατμόσφαιρα, αρχιτεκτονική του μουσείου) με βάση τις οποίες ο επισκέπτης διευκολύνεται ή δυσκολεύεται στην πρόσληψη περισσότερων ερμηνειών και στην αποκωδικοποίηση των μηνυμάτων της έκθεσης. Τονίζεται η συμβολή των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων αναφορικά με την κοινωνική παράμετρο, καθώς είναι εκείνοι που καλούνται να διασφαλίσουν την τήρηση των κατάλληλων κοινωνικών συνθηκών κατά την επίσκεψη του κοινού. Παράλληλα, αναλύονται οι τρόποι με τους οποίους τα μουσεία μπορούν να προωθήσουν πολλαπλές ερμηνείες των εκθεμάτων: μέσω διαφορετικών διαδρομών περιήγησης, πολυαισθητηριακών προσεγγίσεων, του διαλόγου μεταξύ των αντικειμένων, της εκπαιδευτικής διάστασης της έκθεσης, της προσέγγισης των θεμάτων από πολλαπλές οπτικές γωνίες, της διαδραστικότητας, της αξιοποίησης ποικίλων ερμηνευτικών μέσων (όπως κειμένων και νέων τεχνολογιών), καθώς και της συμμετοχής διαφορετικών ερμηνευτών στη διαδικασία οργάνωσης της έκθεσης. Επισημαίνεται ότι η πρακτική οργάνωση των εκθέσεων μπορεί να περιλαμβάνει διάφορες προσεγγίσεις, όπως αισθητική, επιστημονική, θεατρική, πολυσυλλεκτική, πιο έντονη μουσειογραφική σκηνογραφία ή πιο μινιμαλιστική προσέγγιση, διαφορετικές μουσειογραφικές πορείες κ.λπ. Οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων πρέπει να είναι εξοικειωμένοι/-ες με τις παραπάνω προσεγγίσεις, ώστε να διαφοροποιούν τους φυλακτικούς τους ρόλους με βάση τις διαφορετικές μουσειογραφικές πορείες αλλά και να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση της μουσειακής κόπωσης των επισκεπτών, να παρέχουν βοήθεια για τη διάδραση των επισκεπτών/-τριών με διαφορετικά ερμηνευτικά μέσα και να ενισχύουν τη μετάδοση των μηνυμάτων των εκθέσεων.

2.2.Γ.5 | ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα αναφέρονται οι διαφορετικοί τομείς όπου μπορούν να εφαρμοστούν οι νέες τεχνολογίες στα μουσεία, όπως: στην τεκμηρίωση-καταγραφή των συλλογών (διαδικασία ψηφιοποίησης κ.λπ.), στη συντήρηση των συλλογών (εξοπλισμός που βοηθά στη λεπτομερέστερη εξέταση και επέμβαση των αντικειμένων), στην έκθεση των συλλογών (υποστηρικτικά πολυμέσα, οθόνες αφής, ψηφιακά εκθέματα, video mapping, ολογράμματα, QR codes, κάρτες RFID, εικονική και επαυξημένη πραγματικότητα κ.λπ.), στις εκπαιδευτικές δράσεις (υποβοήθηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων με νέες τεχνολογίες μέσω οθονών, audio guides, ξεναγοί robots, εκπαιδευτικά προγράμματα στο Διαδίκτυο, διασύνδεση εξ αποστάσεως σχολείων και μουσείων κ.λπ.), στην επικοινωνία του μουσείου μέσω Διαδικτύου (ιστοσελίδες μουσείων, εικονικές περιηγήσεις μουσείων, forum επικοινωνίας με επισκέπτες, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ψηφιακές έρευνες κοινού, εικονικά ψηφιακά μουσεία, έρευνα για την πολιτιστική κληρονομιά και ανταλλαγή δεδομένων με άλλα μουσεία, ψηφιακές εκδόσεις κ.λπ.), στα θέματα ασφάλειας (τα οποία αναλύονται στο μάθημα του «Χειρισμού Τεχνολογικού Χειρισμού» του εξαμήνου Δ'). Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα η έμφαση δίνεται στις νέες τεχνολογίες και τις εφαρμογές τους στη μουσειακή έκθεση, στα εκπαιδευτικά προγράμματα και στην επικοινωνία με το κοινό, χρησιμοποιώντας παραδείγματα από διαφορετικά είδη μουσείων (σύμφωνα και με την υποενότητα 4 «Διαφορετικά είδη μουσείων» του μαθήματος των «Στοιχείων μουσειολογίας» του εξαμήνου Α'). Οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων θα πρέπει να γνωρίζουν όλες αυτές τις πιθανές εφαρμογές των νέων τεχνολογιών στους μουσειακούς χώρους, ώστε να παρέχουν διευκρινίσεις, να επικουρούν κατά περίπτωση τους επισκέπτες, αλλά και να εντοπίζουν τυχόν προβλήματα για να συνεισφέρουν στην άμεση επίλυσή τους, είτε επεμβαίνοντας άμεσα είτε γνωρίζοντας σε ποιον αρμόδιο θα απευθυνθούν.

2.2.Γ.6 | ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Σε αυτή την υποενότητα εξετάζονται διαφορετικά παραδείγματα νομικών καθεστώτων διοίκησης μουσείων, όπως τα δημόσια, τα μουσεία που είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ), τα ιδιωτικά αλλά και τα μουσεία που ανήκουν σε διαφορετικούς φορείς και υπουργεία εκτός του Υπουργείου Πολιτισμού (π.χ. δημοτικά, πανεπιστημιακά, μουσεία βιβλιοθηκών, μουσεία επιστημονικών ιδρυμάτων, πολεμικά, ναυτικά). Μέσα από τη σύγχρονη πληθώρα των μουσείων διαμορφώνονται και διαφορετικά μοντέλα διοίκησής τους. Οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, αναγνωρίζοντας τα μοντέλα διοίκησης των μουσείων και αντιλαμβανόμενοι/-ες τον τρόπο λειτουργίας των μουσειακών ιδρυμάτων και των μεθόδων ηγεσίας, ελέγχου, αξιολόγησης, διαδικασιών των προσλήψεων, διαθέτουν μια σφαιρικότερη εικόνα του μελλοντικού τους επαγγέλματος και των πρακτικών εργασιακών του παραμέτρων. Μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα, τόσο σε διεθνές όσο και σε εθνικό επίπεδο,

αναφέρονται τα διοικητικά μοντέλα μονοπρόσωπης διεύθυνσης μουσείου, ομάδας διευθυντών, συνδυασμού διευθυντή και διοικητικού συμβουλίου. Αναλύονται οι πηγές χρηματοδότησης των μουσείων ανάλογα με το διοικητικό καθεστώς, που μπορεί να περιλαμβάνουν την κρατική χρηματοδότηση, τη χρηματοδότηση μέσω χορηγών, τον πληθοπορισμό (crowdsourcing), και τη μεικτή χρηματοδότηση μέσω κρατικών επιχορηγήσεων και ιδιωτικών χορηγιών. Ο τρόπος οργάνωσης, διοίκησης και χρηματοδότησης των μουσείων είναι άμεσα συνυφασμένος με τον τρόπο εξέλιξής τους αλλά και με τους διαφορετικούς ρόλους στους οποίους καλούνται να αντεπεξέλθουν. Επιπλέον, η διοίκηση των μουσείων συνδέεται με τις μουσειολογικές πολιτικές που ακολουθούν και συμβαδίζει με τις εκάστοτε τοπικές, ιστορικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες και αντιλήψεις.

2.2.Γ.7 | ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΜΟΥΣΕΙΩΝ, ΝΕΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα γίνεται αναφορά στην αρχιτεκτονική των μουσείων και τον ρόλο τους στη μετάδοση των εκάστοτε ιστορικών, κοινωνικών, οικονομικών, συμβολικών μηνυμάτων σε διαφορετικά χωροχρονικά περιβάλλοντα. Γίνεται μια ιστορική αναδρομή στην αρχιτεκτονική εξέλιξη των μουσείων και των αρχών που τα διέπουν, τόσο στο εξωτερικό, όσο και στην Ελλάδα, και διαπιστώνεται η άμεση διασύνδεση της αρχιτεκτονικής των μουσείων με την εξέλιξη των κοινωνιών. Αναλύεται η σύγχρονη αρχιτεκτονική των μουσείων, καθώς και τα χαρακτηριστικά παραδείγματα νέων μουσείων που έχουν δημιουργηθεί τόσο διεθνώς όσο και στον ελλαδικό χώρο. Αυτές οι γνώσεις συμβάλλουν στην αποκωδικοποίηση των βασικών αρχών δημιουργίας των μουσείων και γίνεται κατανοητός ο κοινωνικός ρόλος τους. Επισημαίνονται οι βασικές παράμετροι που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον σχεδιασμό και την κατασκευή των μουσείων (π.χ. ρόλος, εικόνα μουσείου, χαρακτήρας της συλλογής, προοπτικές ανάπτυξης της συλλογής, κοινό απεύθυνσης, ερμηνευτικός τρόπος παρουσίασης των συλλογών, προσφερόμενες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανόμενες δραστηριότητες, διαθέσιμοι οικονομικοί πόροι, πολιτική στελέχωσης, περιβαλλοντικές προδιαγραφές κ.λπ.). Έμφαση δίνεται στα νέα μουσεία στην Ελλάδα που έχουν δρομολογηθεί προς κατασκευή, καθώς και στις ανακαινίσεις και επεκτάσεις των υφιστάμενων μουσειακών υποδομών. Τα ζητήματα αυτά προσεγγίζονται σε σχέση με τις επιλογές των μουσειακών κελυφών, τις παραμέτρους και τις ιδεολογικές προσεγγίσεις που τα συνοδεύουν, τον ρόλο που καλούνται να επιτελέσουν, τη διασύνδεσή τους με την τοπική κοινωνία, καθώς και το βασικό σκεπτικό ανάδειξης των εκθεμάτων. Οι χώροι αυτοί ενδέχεται να αποτελέσουν το μελλοντικό πεδίο εργασίας των εκπαιδευόμενων φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, οι οποίοι θα πρέπει να είναι επαρκώς ενημερωμένοι και κατάλληλα προετοιμασμένοι για το σύγχρονο μουσειακό περιβάλλον στο οποίο θα κληθούν να δραστηριοποιηθούν.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Βέμη, Μ. & Νάκου, Ε. (επιμ.). (2010). *Μουσεία και εκπαίδευση*. Αθήνα: Εκδόσεις Νήσος.
2. Τσιτούρη, Α. (2005). «Καθολική πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία σε χώρους πολιτισμού: πραγματικότητα ή ουτοπία;», *Τετράδια Μουσειολογίας*, 2, σσ. 37-42. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.

Συμπληρωματικές

1. Μπούνια, Α., Νικονάνου, Ν. & Οικονόμου, Μ. (επιμ.). (2008). *Η τεχνολογία στην υπηρεσία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Διαχείριση, εκπαίδευση, επικοινωνία*. Αθήνα: Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο.
2. Dexter-Lord, G. & Lord, B. (2018). *Εγχειρίδιο διοίκησης μουσείων. Σύγχρονες προσεγγίσεις & παραδείγματα από την ελληνική πραγματικότητα* (μτφρ. Ε. Μάζη & Ε. Ριχάνη). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Δίσιγμα.

2.2.Δ • ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές έννοιες και αρχές του Ποινικού Κώδικα και του κώδικα ποινικής δικονομίας αναφορικά με τις αξιόποινες πράξεις σε μουσειακούς χώρους και χώρους πολιτισμού. Η ενότητα πραγματεύεται βασικές έννοιες και όρους, στο πλαίσιο του ποινικού κώδικα. Μελετώνται η αξιόποινη πράξη, ο καταλογισμός της πράξης (π.χ. τα είδη της υπαιτιότητας: ο δόλος, η αμέλεια), τα είδη ποινών, τα «εγκλήματα κατά της δημόσιας τάξης», τα «εγκλήματα κατά των περιουσιακών αγαθών», τα «κοινώς επικίνδυνα εγκλήματα», τα «εγκλήματα κατά της ζωής και προσβολές του εμβρύου», τα «εγκλήματα κατά της σωματικής ακεραιότητας», τα «εγκλήματα κατά συγκοινωνιών, τηλεπικοινωνιών και άλλων κοινωφελών εγκαταστάσεων», τα «εγκλήματα κατά της τιμής» κ.λπ. Στο πλαίσιο του ποινικού δικονομικού δικαίου, η ενότητα εστιάζεται στην ποινική δίωξη, στη μήνυση και στα είδη της, στο αυτόφωρο έγκλημα, στη σύλληψη, στα αποδεικτικά μέσα με έμφαση την αυτοψία, στους μάρτυρες κ.λπ. (ΚΕΜΕΑ, 2014).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν βασικές έννοιες και αρχές του ποινικού κώδικα και του κώδικα ποινικής δικονομίας,

- Παραθέτουν αξιόποινες πράξεις σε μουσειακούς χώρους και χώρους πολιτισμού,
- Περιγράφουν τα «κοινώς επικίνδυνα εγκλήματα», τα «εγκλήματα κατά της ζωής και προσβολές του εμβρύου» και τα «εγκλήματα κατά της σωματικής ακεραιότητας»,
- Προσδιορίζουν τα «εγκλήματα κατά της δημόσιας τάξης», τα «εγκλήματα κατά των περιουσιακών αγαθών» και τα «εγκλήματα κατά της τιμής»,
- Ερευνούν θέματα του ποινικού κώδικα και του κώδικα ποινικής δικονομίας,
- Αναλύουν περιστατικά αξιόποινων πράξεων σε μουσειακούς χώρους,
- Εξετάζουν, συνοπτικά, βασικά εγκλήματα του ποινικού κώδικα για τα έννομα αγαθά του ατόμου και της κοινωνίας,
- Ταξινομούν εγκλήματα που τελούνται με πράξη ή με παράλειψη, βάσει της ποινικής τους σοβαρότητας και των συνεπειών τους για τον συνάνθρωπο ή/και την κοινωνία,
- Αναλύουν την ποινική δίωξη, τη μήνυση και τα είδη της, τα αποδεικτικά μέσα, το αυτόφωρο έγκλημα, τη σύλληψη κ.λπ.,
- Προσδιορίζουν παραλείψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, οι οποίες συνιστούν αξιόποινες πράξεις σύμφωνα με τον ποινικό κώδικα,
- Διακρίνουν τα είδη των ποινών στο πλαίσιο του ποινικού κώδικα,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς την τήρηση της νομιμότητας στο πλαίσιο του ποινικού κώδικα και του κώδικα ποινικής δικονομίας,
- Υιοθετούν στάση υπευθυνότητας ως προς τις αξιόποινες πράξεις σε μουσειακούς χώρους και χώρους πολιτισμού.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ποινικός κώδικας / Κώδικας ποινικής δικονομίας / Αξιόποινη πράξη / Άμυνα / Κατάσταση ανάγκης / Ποινική δίωξη / Αποδεικτικά μέσα / Αυτόφωρο έγκλημα / Σύλληψη.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (3), Εργαστήριο (0), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ
2	ΛΟΓΟΙ ΑΡΣΗΣ ΤΟΥ ΑΔΙΚΟΥ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ ΑΡΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΜΟΥ
3	ΑΞΙΟΠΟΙΝΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ Ι
4	ΑΞΙΟΠΟΙΝΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΙΙ
5	ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
6	ΑΥΤΟΦΩΡΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΥΛΛΗΨΗΣ

Κείμενο αναφοράς

2.2.Δ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην εισαγωγή των εκπαιδευόμενων στο ουσιαστικό ποινικό δίκαιο και πιο συγκεκριμένα στις διατάξεις του γενικού μέρους του ποινικού κώδικα. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν και αναλύουν τις βασικές αρχές του ποινικού δικαίου, καθώς και τη σημασία της θεμελιώδους αρχής του, «Κανένα έγκλημα, καμία ποινή χωρίς νόμο». Η υποενότητα εξετάζει την αναδρομική ισχύ του ηπιότερου νόμου, καθώς και τις βασικές έννοιες του Ποινικού Κώδικα, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην έννοια της αξιόποινης πράξης. Η μαθησιακή αυτή υποενότητα εστιάζεται στην κατανόηση της σημασίας του τόπου και του χρόνου τέλεσης του εγκλήματος, καθώς και στην κατηγοριοποίηση των αξιόποινων πράξεων σε κακουργήματα και πλημμελήματα. Επιπλέον, ασχολείται με τη μελέτη της υπαιτιότητας, δηλαδή του δόλου (πρόθεση) και της αμέλειας, των εννοιών της απόπειρας και της συμμετοχής στο έγκλημα. Στην εν λόγω υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τα είδη των ποινών (κύριες και παρεπόμενες), τους λόγους που εξαλείφουν το αξιόποينو, καθώς και τις διατάξεις για την παραγραφή των εγκλημάτων. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν και μπορούν να αναγνωρίζουν κάθε αξιόποινη πράξη, το είδος αυτής και τις ποινές που προβλέπονται κάθε φορά από τον ισχύοντα ποινικό κώδικα. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να κατηγοριοποιούν τις αξιόποινες πράξεις και να κάνουν εφαρμογή των διατάξεων του γενικού μέρους του Ποινικού Κώδικα.

2.2.Δ.2 | ΛΟΓΟΙ ΑΡΣΗΣ ΤΟΥ ΑΔΙΚΟΥ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ ΑΡΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΜΟΥ

Η δεύτερη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην κατανόηση και ανάλυση των λόγων άρσης του άδικου χαρακτήρα της πράξης, δηλαδή των περιπτώσεων κατά τις οποίες μια πράξη που αρχικά εμφανίζεται ως άδικη, τελικά δεν θεωρείται άδικη, επειδή συντρέχουν συγκεκριμένοι λόγοι που αίρουν τον άδικο χαρακτήρα της. Παράλληλα, γίνεται αναφορά και στους λόγους άρσης του καταλογισμού, σύμφωνα με τους οποίους, ακόμη και αν μια πράξη παραμένει άδικη, δεν αποδίδεται ευθύνη στον δράστη. Η υποενότητα αυτή εστιάζεται τόσο στην κατανόηση όσο και στην εφαρμογή των γενικών λόγων άρσης του άδικου χαρακτήρα της πράξης και των προϋποθέσεων υπό τις οποίες αυτοί ισχύουν, και ειδικότερα στις περιπτώσεις της προσταγής, της άμυνας και της κατάστασης ανάγκης που αίρει το άδικο. Επιπλέον, η υποενότητα αυτή ασχολείται με τη μελέτη της υπέρβασης των ορίων της άμυνας, ενώ παράλληλα αναδεικνύονται οι διαφορές μεταξύ της κατάστασης ανάγκης που αίρει το άδικο και της άμυνας, μέσα από την ανάλυση ενδεικτικών παραδειγμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν και εξετάζουν επίσης την έννοια της άρσης του κατα-

λογισμού, καθώς και τους λόγους που προβλέπονται στις διατάξεις του Γενικού Μέρους του Ποινικού Κώδικα, όπως η πραγματική πλάνη, η νομική πλάνη κ.ά., σύμφωνα με τους οποίους αίρεται ο καταλογισμός στον δράστη. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν με πρακτικό τρόπο τη σημασία των λόγων αυτών και τη σπουδαιότητα ύπαρξής τους στο ουσιαστικό ποινικό δίκαιο. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τους λόγους που αίρουν τον άδικο χαρακτήρα της πράξης και τους λόγους που αίρουν τον καταλογισμό.

2.2.Δ.3 | ΑΞΙΟΠΟΙΝΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ Ι

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην εισαγωγή των εκπαιδευομένων στις αξιόποινες πράξεις των αντίστοιχων κεφαλαίων του Ποινικού Κώδικα τα οποία αποσκοπούν στην προστασία συγκεκριμένων εννόμων αγαθών, όπως, ενδεικτικά, το δημοκρατικό πολίτευμα, την πολιτειακή εξουσία, τη δημόσια τάξη, το νόμισμα και τα λοιπά μέσα πληρωμής, τα υπομνήματα κ.ά. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τις αξιόποινες πράξεις που συνδέονται με τις προσβολές του δημοκρατικού πολιτεύματος, τις προσβολές της διεθνούς υπόστασης της χώρας, τα εγκλήματα κατά άλλων κρατών, τα εγκλήματα κατά των πολιτειακών και πολιτικών οργάνων, τα εγκλήματα κατά του εκλογικού σώματος, τις προσβολές κατά της πολιτειακής εξουσίας, τα εγκλήματα κατά της δημόσιας τάξης, και τα εγκλήματα της επιβουλής της θρησκευτικής ειρήνης. Επιπλέον, ασχολείται με τη μελέτη των εγκλημάτων σχετικών με το νόμισμα, τα λοιπά μέσα πληρωμής και τα ένσημα, με τα εγκλήματα σχετικά με τα υπομνήματα, τα εγκλήματα σχετικά με την απονομή της δικαιοσύνης, των εγκλημάτων σχετικών με την υπηρεσία, των κοινώς επικίνδυνων εγκλημάτων, καθώς και των εγκλημάτων κατά των συγκοινωνιών, τηλεπικοινωνιών και άλλων κοινωφελών εγκαταστάσεων. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τότε μια ανθρώπινη πράξη ή παράλειψη είναι αξιόποινη πράξη σύμφωνα με τις διατάξεις των αναφερόμενων κεφαλαίων του Ειδικού Μέρους του Ποινικού Κώδικα. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να διακρίνουν τις αξιόποινες πράξεις αυτών των κεφαλαίων, τα προστατευόμενα έννομα αγαθά, καθώς και τις ποινές που αυτά προβλέπουν.

2.2.Δ.4 | ΑΞΙΟΠΟΙΝΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΙΙ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην εισαγωγή των εκπαιδευομένων στις αξιόποινες πράξεις των αντίστοιχων κεφαλαίων του Ποινικού Κώδικα τα οποία προστατεύουν συγκεκριμένα έννομα αγαθά, όπως, ενδεικτικά, τη ζωή, τη σωματική ακεραιότητα, την προσωπική ελευθερία, την τιμή, τα περιουσιακά αγαθά κ.λπ. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν και αναλύουν τις αξιόποινες πράξεις που αφορούν τα εγκλήματα κατά της ζωής, της σωματικής ακεραι-

ότητας, της προσωπικής ελευθερίας, της γενετήσιας ελευθερίας και της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, καθώς και εκείνα που σχετίζονται με την οικογένεια, την τιμή και τις προσβολές του ατομικού απορρήτου και της επικοινωνίας. Επιπλέον, η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα ασχολείται με τη μελέτη των εγκλημάτων κατά των περιουσιακών αγαθών και πιο συγκεκριμένα των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας, με ιδιαίτερη έμφαση σε εγκλήματα που μπορεί να τελεστούν σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τότε μια ανθρώπινη πράξη ή παράλειψη είναι αξιόποινη πράξη σύμφωνα με τις διατάξεις των αναφερόμενων κεφαλαίων του Ειδικού Μέρους του Ποινικού Κώδικα. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να διακρίνουν τις αξιόποινες πράξεις αυτών των κεφαλαίων, τα προστατευόμενα έννομα αγαθά, καθώς και τις ποινές που αυτά προβλέπουν.

2.2.Δ.5 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην εισαγωγή των εκπαιδευομένων στις βασικές έννοιες του ποινικού δικονομικού δικαίου, προσφέροντας τη βάση για την απόκτηση γνώσεων πάνω σε σημαντικές διατάξεις του κώδικα ποινικής δικονομίας. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται στην ποινική δικαιοδοσία, στα πρόσωπα της ποινικής δίκης (δικαστικά πρόσωπα, διάδικοι, συνήγοροι κ.ά.), στο τεκμήριο της αθωότητας και στα δικαιώματα των διαδίκων. Επιπλέον, μέσω της υποενότητας αυτής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν ζητήματα ποινικής δίωξης, αναφέρονται στη μήνυση και στην έγκληση, καθώς και στα κυριότερα αποδεικτικά μέσα, δηλαδή τις ενδείξεις, την αυτοψία, την πραγματογνωμοσύνη, την ομολογία του κατηγορουμένου, τους μάρτυρες και τα έγγραφα. Επιπλέον, ασχολείται με την ανάδειξη της σπουδαιότητας της διατήρησης του ανέπαφου της σκηνής του εγκλήματος και του αναλλοίωτου των ιχνών, πειστηρίων και διαγνωστικών σημείων που υπάρχουν σε αυτή. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν, ακόμα, τις γενικές και ειδικές ανακριτικές πράξεις που χρησιμοποιούνται από τις αρχές για την εξιχνίαση των εγκλημάτων, ενώ δίνουν έμφαση στην κατανόηση και εφαρμογή των προϋποθέσεων για τις έρευνες (κατ' οίκον και σωματικές), καθώς και στα πρόσωπα από τους οποίους αυτές διενεργούνται. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τις έννοιες αυτές, ώστε να μπορούν να τις εφαρμόσουν όποτε αυτό απαιτηθεί στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να κατανοούν βασικές έννοιες του ποινικού δικονομικού δικαίου κατά την άσκηση των καθηκόντων τους ως φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων.

2.2.Δ.6 | ΑΥΤΟΦΩΡΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΥΛΛΗΨΗΣ

Η τελευταία μαθησιακή υποενότητα έχει ως στόχο την εισαγωγή των εκπαιδευομένων στην έννοια του αυτόφωρου εγκλήματος σύμφωνα με τον κώδικα ποινικής δι-

κονομίας, καθώς και στις δύο μορφές του (τη γνήσια μορφή «εν τω πράττεσθαι» και τη μη γνήσια μορφή «τελεστική πρόσφατα»). Επίσης, αναλύεται η πρακτική σημασία του αυτόφωρου εγκλήματος, καθώς και το πότε παύει το έγκλημα να θεωρείται αυτόφωρο σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα ποινικής δικονομίας. Επιπλέον, μέσω της υποενότητας αυτής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν πότε μπορεί να συλληφθεί κάποιο άτομο (ένταλμα σύλληψης και αυτόφωρο έγκλημα) και αναλύουν την περίπτωση του δικαιώματος σύλληψης από πολίτες στις περιπτώσεις των αυτοφώρων κακουργημάτων και πλημμελημάτων, αντιπαραβάλλοντας το δικαίωμα αυτό με την υποχρέωση σύλληψης από τους αστυνομικούς υπαλλήλους, σύμφωνα πάντα με τις διατάξεις του κώδικα ποινικής δικονομίας. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν με πρακτικό τρόπο την πρακτική σημασία των χρονικών ορίων του αυτόφωρου εγκλήματος, καθώς και του τρόπου σύλληψης των δραστών αυτόφωρων κακουργημάτων και πλημμελημάτων. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να καθορίζουν, στο πλαίσιο των καθηκόντων τους, πότε μια αξιόποινη πράξη είναι στα όρια του αυτόφωρου και σε ποιες περιπτώσεις έχουν δικαίωμα να συλλάβουν τους δράστες αυτούς, με την ταυτόχρονη υποχρέωση παράδοσής τους στις αρμόδιες δημόσιες αρχές.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Νόμος 4619/2019, *Κύρωση του ποινικού κώδικα*, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ/95/Α'/11.6.2019).
2. Νόμος 4620/2019, *Κύρωση του κώδικα ποινικής δικονομίας*, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ/96/Α'/11.6.2019).

Συμπληρωματικές

1. Μονοβάσιος, Ε., Πετρόπουλος, Ν. & Χασάπης, Γ. Α. (επιμ.). (2022). *Περί ιδιωτικής ασφάλειας. Επιχειρώντας μια ολιστική προσέγγιση...* (τόμος Α'). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
2. Παπαϊωάννου, Ζ. (2018). *Δίκαιο της ιδιωτικής ασφάλειας*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.

2.2.Ε • ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι να μελετήσει τη διαχείριση καταστροφών από φυσικές διεργασίες της γης ή/και του φυσικού περιβάλλοντος, οι οποίες απειλούν τους μουσειακούς χώρους. Συγκεκριμένα, οι καταστροφές κατηγοριοποιούνται σε

γεωλογικές, υδρομετεωρολογικές και βιολογικές, και αναλύονται οι ειδικότερες επιμέρους καταστροφές που επιφέρουν (Λέκκας & Ανδρεαδάκης, 2015). Η ενότητα επικεντρώνεται στις κύριες φυσικές καταστροφές που πλήττουν μουσειακούς χώρους, όπως σεισμοί, δασικές πυρκαγιές, πλημμύρες και έντονα καιρικά φαινόμενα, καθώς και στις εκάστοτε απειλές αναφορικά με τη ζωή του ανθρώπου και τους χώρους. Ακόμα, εξετάζεται η μεθοδολογία αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών, στο πλαίσιο του σχεδιασμού και των οδηγιών από τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, τις αρμόδιες δημόσιες αρχές και τους μουσειακούς φορείς. Επίσης, αναλύονται οι αρμοδιότητες του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων σε προ-καταστροφικό και σε μετα-καταστροφικό στάδιο, οι οποίες σχετίζονται άμεσα με την προστασία του αγαθού της ζωής και της πολιτιστικής κληρονομιάς (Ελληνικό Τμήμα ICOM, 2014· ΥΠΠΟΑ, 2017). Τέλος, παρατίθεται η νομοθεσία για την αντιμετώπιση καταστροφών με έμφαση στον Ν. 4662/2020 και στην ΥΑ1299/2003.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν καταστροφές από φυσικές διεργασίες της γης και του φυσικού περιβάλλοντος που απειλούν τους μουσειακούς χώρους, εσωτερικούς και εξωτερικούς,
- Προσδιορίζουν τις αρμοδιότητες του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων σε προ-καταστροφικό και μετα-καταστροφικό στάδιο, για την προστασία της ανθρώπινης ζωής,
- Περιγράφουν τις φυσικές καταστροφές που ως επί το πλείστον πλήττουν τα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους,
- Ταξινομούν σε κατηγορίες τις φυσικές καταστροφές,
- Συσχετίζουν τις γεωλογικές, υδρομετεωρολογικές και βιολογικές καταστροφές με τις ειδικότερες επιμέρους καταστροφές που επιφέρουν,
- Διαχωρίζουν τις κύριες φυσικές καταστροφές που πλήττουν μουσειακούς χώρους (σεισμοί, δασικές πυρκαγιές, πλημμύρες και έντονα καιρικά φαινόμενα),
- Συνδέουν τις κύριες φυσικές καταστροφές που πλήττουν μουσειακούς χώρους με τις απειλές για την ανθρώπινη ζωή και τους μουσειακούς χώρους (ανοιχτούς και κλειστούς),
- Εξετάζουν τη μεθοδολογία αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών στο πλαίσιο του σχεδιασμού και των οδηγιών από τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας,
- Εξασκούνται στην άμεση ενημέρωση των ιεραρχικά προϊσταμένων και των αρμόδιων δημόσιων αρχών σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών,
- Διαχειρίζονται φυσικές καταστροφές σύμφωνα με το ισχύον σχέδιο εκτάκτων αναγκών του μουσειακού φορέα,
- Προσδιορίζουν το νομικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση καταστροφών,

- Ευαισθητοποιούνται ως προς τους κινδύνους από φυσικά αίτια που απειλούν την ανθρώπινη ζωή και τους μουσειακούς χώρους,
- Υιοθετούν στάση ευθύνης ως προς τη μεθοδευμένη και αποτελεσματική αντιμετώπιση των κινδύνων από φυσικά αίτια σε μουσειακούς χώρους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Φυσική καταστροφή / Σεισμός / Πλημμύρα / Δασική πυρκαγιά / Κλιματική αλλαγή / Κύκλος διαχείρισης φυσικών καταστροφών / Έκτακτη ανάγκη / Πρόληψη / Απόκριση / Σχέδιο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών / Οργανωμένη προληπτική απομάκρυνση πολιτών / Εκκένωση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (3), Σύνολο (4).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ
2	ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ
3	ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ
4	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΕΙΣΜΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ
5	ΠΡΟ-ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑ-ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ
6	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ ΣΕ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Κείμενο αναφοράς

2.2.E.1 | ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην εισαγωγή των εκπαιδευομένων στην επιστήμη των φυσικών καταστροφών (π.χ. σεισμοί, εκρήξεις ηφαιστείων, κατολισθήσεις, πλημμύρες, ακραίες θερμοκρασίες, δασικές πυρκαγιές, επιδημίες κ.λπ.) και στην αποτελεσματική διαχείρισή τους με κύριο γνώμονα τη διαφύλαξη της ανθρώπινης ζωής. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατηγοριοποιούν τις φυσικές καταστροφές σε: α) γεωλογικές καταστροφές, όπως είναι τα σεισμικά φαινόμενα, οι ηφαιστειακές εκρήξεις, οι κατολισθήσεις, τα τσουνάμι κ.ά., β) υδρομετεωρολογικές καταστροφές, όπως είναι τα πλημμυρικά φαινόμενα, οι δασικές πυρκαγιές, οι ακραίες θερμοκρασίες και εν γένει τα ακραία καιρικά φαινόμενα κ.ά., γ) βιολογικές καταστροφές, όπως είναι οι επιδημίες ή/και οι πανδημίες (π.χ. COVID-19), οι ασθένειες καλλιεργείων και ζώων κ.ά. Επιπλέον, αναλύονται πραγματικά περιστατικά φυσικών καταστροφών από την Ελλάδα αλλά και από τον υπόλοιπο κόσμο, και

παρουσιάζονται οι επιπτώσεις τους (ανθρώπινες απώλειες, καταστροφή περιουσιών και υποδομών, υποβάθμιση του περιβάλλοντος), ως αποτέλεσμα κυρίως της κλιματικής αλλαγής. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν και ταξινομούν τις φυσικές καταστροφές σε υποκατηγορίες, ενώ εξάγουν χρήσιμα συμπεράσματα για το ποιες είναι οι πιο συχνά εμφανιζόμενες στην Ελλάδα, δίνοντας παράλληλα έμφαση στη σωστή διαχείρισή τους. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να κατηγοριοποιούν τις φυσικές καταστροφές, με σκοπό να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα διαχείρισής τους στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους ως φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων.

2.2.E.2 | ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενοότητα αποσκοπεί στην απόκτηση γνώσεων σχετικά με τη διαχείριση των φυσικών καταστροφών στα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους. Στο πλαίσιο αυτής της υποενοότητας οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν το προ-καταστροφικό στάδιο (προετοιμασία ή ετοιμότητα και πρόληψη) πριν από την εκδήλωση μιας φυσικής καταστροφής, καθώς και το μετα-καταστροφικό στάδιο (απόκριση ή αντιμετώπιση ή ανταπόκριση και αποκατάσταση ή βραχεία αποκατάσταση) μετά την εκδήλωση της φυσικής καταστροφής, τονίζοντας ιδίως τη σημασία του σταδίου πριν από την εμφάνιση της φυσικής καταστροφής, καθώς, με τη σωστή προετοιμασία και πρόληψη, δύναται να μετριαστούν οι ανθρώπινες απώλειες, οι ζημιές σε υποδομές και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος εξαιτίας των φυσικών καταστροφών. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη σημασία του κύκλου διαχείρισης των φυσικών καταστροφών, ως μια συνεχή, κυκλική διαδικασία, που συνίσταται στη σύνταξη ενός σχεδίου αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών, στην εκπαίδευση των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, στην εφαρμογή του ως άνω σχεδίου, στις ασκήσεις ετοιμότητας για τη δοκιμασία, τον έλεγχο του σχεδίου και την εξάσκηση των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, καθώς και στην αναθεώρηση/επικαιροποίηση του σχεδίου. Κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με πρακτικά παραδείγματα και ασκήσεις από την ανάλυση φυσικών καταστροφών που έχουν εκδηλωθεί στην Ελλάδα και στον υπόλοιπο κόσμο, τόσο σε προ-καταστροφικό όσο και σε μετά-καταστροφικό στάδιο. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να σχεδιάζουν μέτρα για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των φυσικών καταστροφών σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.

2.2.E.3 | ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΣΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενοότητα αποσκοπεί στην κατανόηση σε πρακτικό επίπεδο του τρόπου σύνταξης ενός σχεδίου αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών σε μουσείο ή/και αρχαιολογικό χώρο, καθώς και του ρόλου των φυλάκων μουσείων

και αρχαιολογικών χώρων στη διαχείρισή τους. Η εν λόγω μαθησιακή υποεπένδυση αναλύει τα μέρη ενός σχεδίου αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών (σχέδιο προετοιμασίας, σχέδιο πρόληψης, σχέδιο απόκρισης, σχέδιο αποκατάστασης) και το περιεχόμενο του καθενός από αυτά, με έμφαση στις περισσότερο εμφανιζόμενες φυσικές καταστροφές στην Ελλάδα, ήτοι σεισμούς, πλημμύρες και δασικές πυρκαγιές κ.ά. Επιπλέον, τονίζεται ο κύριος σκοπός αυτών των σχεδίων, που είναι πρωτίστως η διαφύλαξη της ανθρώπινης ζωής, γεγονός που καθιστά σκόπιμη την πρακτική εξάσκηση των εκπαιδευόμενων στη σύνταξή τους. Επιπρόσθετα, μελετώνται και αναλύονται τα γενικά σχέδια αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών που έχουν εκπονηθεί από το Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας (π.χ. «Εγκέλαδος», «Δάρδανος», «Βορέας», «Ιόλαος», «Τάλας» κ.ά.), καθώς και η βασική νομοθεσία που αφορά την επιστήμη των φυσικών καταστροφών, ώστε να εξαχθούν σημαντικά συμπεράσματα για τον τρόπο διαχείρισής τους αλλά και για τη συνεργασία των συναρμοδίων φορέων στην αποτελεσματική αντιμετώπισή τους. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να συντάσσουν σχέδια αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών για την ορθή διαχείρισή τους σε περίπτωση που εκδηλώνονται σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.

2.2.E.4 | ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΕΙΣΜΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπένδυση, αποσκοπώντας στην απόκτηση γνώσεων για τη διαχείριση των σεισμικών φαινομένων, ορίζει τον σεισμό και τα είδη του, την κλίμακα μέτρησής του, τον χάρτη σεισμικής επικινδυνότητας, τους εμπλεκόμενους φορείς στη διαχείρισή του και τις βασικές ενέργειες πριν από, κατά, αλλά και μετά την εκδήλωση του σεισμικού φαινομένου. Επιπλέον, η υποεπένδυση ασχολείται με τα μέτρα πρόληψης σεισμών σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους (π.χ. προσεισμικός έλεγχος, base isolator, προθήκες κ.ά.), καθώς και με τα μέτρα αντιμετώπισης, με έμφαση στο στάδιο εκκένωσης του χώρου του μουσείου, ενώ παράλληλα τονίζεται η σημασία της πραγματοποίησης ασκήσεων ετοιμότητας για την επιτυχή έκβασή της. Στο πλαίσιο αυτής της υποεπένδυσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν λεπτομερώς το γενικό σχέδιο αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών και διαχείρισης των συνεπειών από σεισμούς με την κωδική ονομασία «ΕΓΚΕΛΑΔΟΣ», που έχει εκδοθεί από το Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. Επιπλέον, μέσω της υποεπένδυσης αυτής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν σοβαρά σεισμικά φαινόμενα που έχουν πλήξει μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους στην Ελλάδα (π.χ. το μουσείο Αργοστολίου στον σεισμό του 2014 στην Κεφαλονιά, το μουσείο Φυσικής Ιστορίας στον σεισμό του 2017 στη Λέσβο, το Αρχαιολογικό Μουσείο στον σεισμό του 2017 στην Κω κ.ά.) αλλά και τον υπόλοιπο κόσμο (π.χ. τα ιστορικά μνημεία στο Κατμαντού στον σεισμό του 2015 κ.ά.). Προτείνεται η πρακτική εξάσκηση των εκπαιδευόμενων σε άσκηση σεισμού και εκκένωσης κτιρίου, με τη συμμετοχή στελεχών από τον Οργανισμό Αντισεισμικού

Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ.). Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να συμμετέχουν αποτελεσματικά στη διαχείριση σεισμικών φαινομένων ως αυριανοί/-ές φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων τόσο σε προ-καταστροφικό, όσο και σε μετα-καταστροφικό επίπεδο.

2.2.E.5 | ΠΡΟ-ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑ-ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην κατανόηση της έννοιας των πλημμυρικών φαινομένων, των τύπων, καθώς και των αιτιών που τα προκαλούν. Παρουσιάζεται η κωδικοποίηση των μέτρων πρόληψης για τη μείωση επικινδυνότητας από πλημμυρικά φαινόμενα, αλλά και οι βασικές ενέργειες που απαιτείται να εκτελεστούν από τους/τις φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων στο στάδιο της απόκρισης σε πλημμυρικά φαινόμενα για την προστασία των εκθεμάτων, μεταξύ άλλων. Παράλληλα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν τους ρόλους και τις αρμοδιότητες των λοιπών συναρμόδιων φορέων διαχείρισης των πλημμυρικών φαινομένων (π.χ. του Πυροσβεστικού Σώματος, της Ελληνικής Αστυνομίας κ.ά.) καθώς και την αναγκαιότητα ανάπτυξης συνεργατικών δεσμών με αυτούς. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν και γνωρίζουν λεπτομερώς το γενικό σχέδιο αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών εξαιτίας πλημμυρικών φαινομένων με την κωδική ονομασία «ΔΑΡΔΑΝΟΣ», που έχει εκδοθεί από το Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν σοβαρά πλημμυρικά φαινόμενα σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους στην Ελλάδα, αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο, αναλύοντας τις επιπτώσεις σε ανθρώπινες απώλειες, στα εκθέματα, αλλά και στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Προτείνεται μια εκπαιδευτική επίσκεψη σε υπηρεσία του Πυροσβεστικού Σώματος, προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν, με πρακτικό τρόπο και με τη βοήθεια των επιχειρησιακά υπευθύνων για τα πλημμυρικά φαινόμενα, όσα διδάχθηκαν στη θεωρία, αλλά και να υλοποιήσουν εκκένωση κτιρίου, λόγω πλημμυρικών φαινομένων. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να συμμετέχουν αποτελεσματικά στη διαχείριση πλημμυρικών φαινομένων, ως αυριανοί/-ές φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων.

2.2.E.6 | ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ ΣΕ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Η τελευταία μαθησιακή υποενότητα στοχεύει στην απόκτηση γνώσεων σχετικά με τη διαχείριση των δασικών πυρκαγιών. Εστιάζεται κυρίως στα αίτια που τις προκαλούν, στις κατηγορίες τους και στους παράγοντες που επηρεάζουν την εξάπλωσή τους. Παράλληλα, αναλύεται η σημασία της αντιπυρικής περιόδου και μελετάται η συχνότητα εμφάνισης των δασικών πυρκαγιών τόσο κατά τη διάρκεια του έτους, όσο και μέσα στη διάρκεια της ημέρας. Επιπρόσθετα, ασχολείται με τη μελέτη του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου για τις δασικές πυρκαγιές στην Ελλάδα και αναλύεται

η οργανωμένη προληπτική απομάκρυνση πολιτών από οικισμούς, ενώ τονίζεται η χρησιμότητα του «112» ως συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για την κατάρτιση του Ημερήσιου Χάρτη Πρόβλεψης Κινδύνου Πυρκαγιάς, μαθαίνοντας να τον μελετούν και να εξάγουν χρήσιμα συμπεράσματα για την πρόληψη δασικών πυρκαγιών. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν και γνωρίζουν λεπτομερώς το γενικό σχέδιο αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών εξαιτίας δασικών πυρκαγιών με την κωδική ονομασία «ΙΟΛΑΟΣ», που έχει εκδοθεί από το Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. Επιπλέον, αναλύουν εκτεταμένες δασικές πυρκαγιές που έχουν εκδηλωθεί στην Ελλάδα (π.χ. στην αρχαία Ολυμπία κ.α.) αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο, καταγράφοντας τυχόν λάθη και παραλείψεις στη διαχείρισή τους. Προτείνεται ομοίως μια εκπαιδευτική επίσκεψη σε υπηρεσία του Πυροσβεστικού Σώματος, προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν, με πρακτικό τρόπο και με τη βοήθεια των επιχειρησιακά υπευθύνων για τις δασικές πυρκαγιές, όσα διδάχθηκαν στη θεωρία, αλλά και να υλοποιήσουν εκκένωση αρχαιολογικού χώρου. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να συμμετέχουν αποτελεσματικά στη διαχείριση δασικών πυρκαγιών, ως αυριανοί/-ές φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μονοβάσιος, Ε., Πετρόπουλος, Ν. & Χασάπης, Γ. Α. (επιμ.). (2022). *Περί ιδιωτικής ασφάλειας. Επιχειρώντας μια ολιστική προσέγγιση...* (τόμος Β'). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
2. Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (KEMEA). (2018). *Εγχειρίδιο. Εκπαιδεύσεις για την προστασία των υποδομών ζωτικής σημασίας*. Ανακτήθηκε από: <http://www.ciprotection.gr/images/CIPManual/CIPmanual.pdf>

Συμπληρωματικές

1. Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (KEMEA). (2014). *Εγχειρίδιο Έγλης Security*. Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από: <https://saek-kardits.kar.sch.gr/openeclass/modules/document/file.php/162/%ce%95%ce%b3%cf%87%ce%b5%ce%b9%cf%81%ce%af%ce%b4%ce%b9%ce%bf%20KEMEA-final.pdf>
2. Μονοβάσιος, Ε., Πετρόπουλος, Ν. & Χασάπης, Γ. Α. (επιμ.). (2022). *Περί ιδιωτικής ασφάλειας. Επιχειρώντας μια ολιστική προσέγγιση...* (τόμος Α'). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της συγκεκριμένης μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες βασικές γνώσεις αναφορικά με την παροχή πρώτων βοηθειών, ώστε να είναι σε θέση να επιληφθούν περιστατικά ατυχημάτων και ασθενειών με ξαφνική εκδήλωση συμπτωμάτων στον εργασιακό τους χώρο. Στο πλαίσιο αυτό αναπτύσσονται βασικές έννοιες για την παροχή πρώτων βοηθειών, την εκτίμηση της κατάστασης του/της πάσχοντος/-ουσας, καθώς και την ασφαλή προσέγγιση ασθενούς. Παράλληλα, η ενότητα εμβαθύνει σε περιπτώσεις ατυχημάτων, όπως πνιγμονή, κάταγμα, θερμοπληξία, ρινορραγία, δηλητηρίαση κ.ά., καθώς και σε περιπτώσεις ασθενειών με ξαφνική εκδήλωση συμπτωμάτων, όπως επιληπτική κρίση, λιποθυμία, εγκεφαλικό επεισόδιο, υπογλυκαιμία κ.λπ. (ΕΚΑΒ, 2017). Τέλος, στην ενότητα γίνεται αναφορά στο κουτί πρώτων βοηθειών και στην κλήση στο ΕΚΑΒ (166 ή 112).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Παραθέτουν βασικές έννοιες για την παροχή πρώτων βοηθειών,
- Κατονομάζουν είδη τραυμάτων και ασθενειών με ξαφνική εκδήλωση συμπτωμάτων,
- Αναγνωρίζουν περιστατικά ατυχημάτων και ασθενειών με ξαφνική εκδήλωση συμπτωμάτων στον εργασιακό τους χώρο,
- Προσδιορίζουν τα προβλήματα και τις δυσκολίες των κατά περίπτωση ατυχημάτων και ασθενειών με ξαφνική εκδήλωση συμπτωμάτων στον εργασιακό τους χώρο,
- Αναλύουν την ασφαλή μεθοδολογία προσέγγισης ενός/μιας τραυματία ή ασθενούς,
- Εκτιμούν την κατάσταση του/της πάσχοντος/-ουσας (τραυματία ή ασθενούς),
- Εξασκούνται στο να παρέχουν τις πρώτες βοήθειες σε τραυματίες και ασθενείς με ενδεδειγμένες/σωστές μεθόδους,
- Αντεπεξέρχονται ικανοποιητικά και με ψυχραιμία στις απαιτήσεις περιστατικών ατυχημάτων και ασθενειών με ξαφνική εκδήλωση συμπτωμάτων στον εργασιακό τους χώρο,
- Χρησιμοποιούν το κουτί πρώτων βοηθειών,
- Διαχειρίζονται περιστατικά καρδιοπνευμονικής αναζωογόνησης (ΚΑΡΠΑ) σε ενήλικες, παιδιά και βρέφη,
- Χρησιμοποιούν αυτόματα εξωτερική απινίδωση σε ενήλικες, παιδιά και βρέφη,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς την αναγκαιότητα παροχής πρώτων βοηθειών σε τρίτους/-ες, στο πλαίσιο της άσκησης των καθηκόντων τους,
- Υιοθετούν θετική στάση ως προς την ενδεδειγμένη/σωστή μέθοδο παροχής πρώτων βοηθειών σε τραυματίες και ασθενείς.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Πρώτες βοήθειες / Εκτίμηση πάσχοντος/-ουσας / Καρδιοπνευμονική Αναζωογόνηση (ΚΑΡΠΑ) / Πνιγμονή / Χειρισμός Heimlich / Στηθάγχη / Έμφραγμα / Λιποθυμία / Θερμοπληξία.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (2), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΒΟΗΘΕΙΩΝ
2	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΑΣΧΟΝΤΟΣ/-ΟΥΣΑΣ
3	ΚΑΡΔΙΑΚΗ ΑΝΑΚΟΠΗ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΑΠΙΝΙΔΩΤΗΣ
4	ΑΠΟΦΡΑΞΗ ΑΕΡΑΓΩΓΟΥ ΚΑΙ ΠΝΙΓΜΟΝΗ
5	ΣΤΗΘΑΓΧΗ ΚΑΙ ΟΞΥ ΕΜΦΡΑΓΜΑ ΜΥΟΚΑΡΔΙΟΥ
6	ΛΙΠΟΘΥΜΙΑ
7	ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΛΟΓΩ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΥΣ

Κείμενο αναφοράς

2.2.ΣΤ.1 | ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΒΟΗΘΕΙΩΝ

Σκοπός της συγκεκριμένης υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν τις βασικές γνώσεις και τις απαραίτητες δεξιότητες, ώστε να αντιλαμβάνονται τις καταστάσεις που απειλούν την ανθρώπινη ζωή και να τις αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά. Οι συγκεκριμένες γνώσεις συνδέονται με την άσκηση της ειδικότητας, αφού είναι πολύ πιθανόν να κληθούν να αντιμετωπίσουν μια τέτοια επείγουσα κατάσταση στην καθημερινότητά τους σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, που είναι ιδιαίτερα πολυσύχναστοι και απαιτητικοί χώροι. Δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στα μέτρα προστασίας που λαμβάνονται σε περιπτώσεις ατυχήματος, καθώς επίσης στην ασφαλή προσέγγιση και εκτίμηση της κατάστασης του/της πάσχοντος/-ουσας, καθώς και της ασφάλειας του διασώστη/-τριας στον τόπο του ατυχήματος. Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό ότι, πολύ συχνά, η άμεση απειλή για τη ζωή ενός ανθρώπου εντοπίζεται στα πρώτα κρίσιμα λεπτά πριν και κατά τη διακομιδή του στο νοσοκομείο. Η παροχή άμεσης και αποτελεσματικής βοήθειας μπορεί να επηρεάσει καθοριστικά την πρόγνωση του/της ασθενούς. Για τον λόγο αυτό, δίνεται έμφαση στην ανάλυση βασικών εννοιών, όπως: ο/η διασώστης/-τρια, η διαλογή θυμάτων, η επείγουσα κατάσταση του θύματος, η ασφάλεια του χώρου για το θύμα, τον/τη διασώστη/-τρια και τους/τις παρευρισκόμενους/-ες, η σωστή περιγραφή κατά την κλήση ασθενοφόρου και τα απαραίτητα στοιχεία που πρέπει να δοθούν. Προτείνεται διδασκαλία με εμπλουτι-

σμένη εισήγηση, συζήτηση και μελέτες περίπτωσης, ώστε, ολοκληρώνοντας την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τις καταστάσεις που χρήζουν βοήθειας και να εφαρμόζουν τα προβλεπόμενα πρωτόκολλα, αντιμετωπίζοντας τις αποτελεσματικά σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.

2.2.ΣΤ.2 | ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΑΣΧΟΝΤΟΣ/-ΟΥΣΑΣ

Σκοπός της συγκεκριμένης υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις για τη γρήγορη εκτίμηση της κατάστασης του/της πάσχοντος/-ουσας ή του/της τραυματία, ώστε να εντοπιστούν και να αντιμετωπιστούν κατά προτεραιότητα οι απειλητικές για τη ζωή καταστάσεις. Με την ολοκλήρωση της αρχικής εκτίμησης, και εφόσον δεν απειλείται η ζωή του θύματος, ακολουθεί η δευτεροβάθμια, λεπτομερής εκτίμηση, που θα αναδείξει όλες τις κακώσεις και τα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν σε δεύτερο χρόνο, καθώς και η διακομιδή του/της σε οργανωμένο κέντρο. Αναλύονται τα κριτήρια με τα οποία καθορίζονται οι προτεραιότητες στην αντιμετώπιση των θυμάτων σε πολυσύχναστους χώρους, όπως είναι αυτοί των μουσείων και των αρχαιολογικών χώρων. Επεξηγούνται τα βήματα και η τεχνική της πρωτοβάθμιας εκτίμησης του/της τραυματία και του/της πάσχοντος/-ουσας, η ιεράρχηση των απειλητικών για τη ζωή καταστάσεων, η οργάνωση παροχής πρώτων βοηθειών ανάλογα με τα ευρήματα της πρωτοβάθμιας εκτίμησης, τα βήματα της δευτεροβάθμιας εκτίμησης του/της τραυματία και του/της πάσχοντος/-ουσας, και το ποια θύματα πρέπει να αντιμετωπιστούν κατά προτεραιότητα σε περιπτώσεις μαζικών καταστροφών. Για την πλήρη κατανόηση της υποενότητας, αναλύονται οι έννοιες: πρωτοβάθμια εκτίμηση, δευτεροβάθμια εκτίμηση, ζωτικά σημεία, αεραγωγός, κυκλοφορία του αίματος, μαζική καταστροφή, πολλαπλοί τραυματισμοί, θέση διασώστη/-τριας και διαλογή τραυματιών. Για τη διδασκαλία της υποενότητας προτείνεται η αξιοποίηση πρακτικών εφαρμογών μέσω σεναρίων, βασισμένων στην απαγωγική μέθοδο, τα οποία αναπαριστούν περιστατικά που μπορεί να προκύψουν σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.

2.2.ΣΤ.3 | ΚΑΡΔΙΑΚΗ ΑΝΑΚΟΠΗ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΑΠΙΝΙΔΩΤΗΣ

Σκοπός της συγκεκριμένης υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να είναι σε θέση να εκτιμήσουν αν ένα άτομο έχει υποστεί καρδιακή ανακοπή και να το διατηρήσουν στη ζωή εκτελώντας καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση, μια διαδικασία που μπορεί να αποβεί σωτήρια. Είναι σημαντικό να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες ότι η καρδιακή ανακοπή είναι το σταμάτημα της λειτουργίας της καρδιάς, το οποίο αναπόφευκτα οδηγεί και σε απώλεια της αναπνοής. Η καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση αποσκοπεί στην υποκατάσταση της αναπνοής, με εμφυσήσεις αέρα από το στόμα του διασώστη/-τριας στο στόμα του θύματος, και της κυκλοφορίας του αίματος, με θωρακικές συμπίεσεις. Επεξηγείται ότι η πιθανότητα να επιβιώσει το θύμα είναι μεγαλύτερη όταν η ανακοπή

διαπιστωθεί έγκαιρα και κληθεί επειγόντως εξειδικευμένη βοήθεια. Συμπληρωματικά προς την καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση, διδάσκεται η χρήση του αυτόματου εξωτερικού απινιδωτή, συσκευής απαραίτητης σε πολυσύχναστα μέρη όπως είναι αρχαιολογικοί χώροι και μουσεία: επεξηγείται το πρωτόκολλο λειτουργίας του, η ασφαλής τεχνική χειρισμού του και τα κριτήρια αναγνώρισης καρδιακής ανακοπής. Ακόμα, συνοψίζονται οι προδιαθεσικοί παράγοντες και οι συνέπειές τους, τα διαπιστωτικά κριτήρια για το πότε το άτομο που έχει χάσει τις αισθήσεις του έχει υποστεί καρδιακή ανακοπή, οι τεχνικές καρδιοπνευμονικής αναζωογόνησης, η τοποθέτηση του θύματος σε πλάγια θέση ασφάλειας, ο λόγος και η τεχνική της, ο αριθμός θωρακικών συμπίεσεων, ο αριθμός εμφυσήσεων, και η έννοια της αλυσίδας επιβίωσης. Συστήνεται ως μελέτη εξάσκησης να δοθεί σε κάθε εκπαιδευόμενο/-η πρόπλασμα, στο οποίο καλείται να αντιμετωπίσει περιστατικό ανακοπής σε συνδυασμό με συσκευή εξωτερικού απινιδωτή.

2.2.ΣΤ.4 | ΑΠΟΦΡΑΞΗ ΑΕΡΑΓΩΓΟΥ ΚΑΙ ΠΝΙΓΜΟΝΗ

Σκοπός της συγκεκριμένης υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν τις βασικές γνώσεις και τις απαραίτητες δεξιότητες, ώστε να αντιλαμβάνονται τις καταστάσεις που απειλούν την ανθρώπινη ζωή λόγω της απόφραξης της αεροφόρου οδού και να τις αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά. Αποσαφηνίζεται, μέσω εμπλουτισμένης εισήγησης, ότι πνιγμονή είναι η απόφραξη του αεραγωγού από ξένο σώμα. Εάν είναι πλήρης, το θύμα δεν μπορεί να αναπνεύσει. Είναι συχνό να προσπαθεί να δείξει ότι πνίγεται, τυλίγοντας τα χέρια του γύρω από τον λαιμό του (διεθνές σημείο πνιγμονής). Αν η απόφραξη είναι μερική, το θύμα βήχει, προσπαθώντας να απομακρύνει με αυτόν τον τρόπο το ξένο σώμα. Η βοήθεια σε αυτή τη φάση περιορίζεται στην ενθάρρυνση του θύματος να συνεχίσει να βήχει. Οποιοσδήποτε άλλος χειρισμός μπορεί να μετακινήσει το ξένο σώμα βαθύτερα στον αεραγωγό. Διδάσκονται οι αιτίες και η αντιμετώπιση της απόφραξης του αεραγωγού από ξένα σώματα. Περιγράφονται οι τεχνικές με τις οποίες μπορούμε να απομακρύνουμε ξένο σώμα από τον αεραγωγό και αποσαφηνίζονται οι κατευθυντήριες οδηγίες για το πώς δρούμε, ανάλογα με το αποτέλεσμα των χειρισμών. Παράλληλα με τα παραπάνω, αναλύονται ο ορισμός της πνιγμονής, η αναγνώριση των σημείων και των συμπτωμάτων της απόφραξης του αεραγωγού, οι τεχνικές απομάκρυνσης ξένων σωμάτων από τον αεραγωγό, οι τεχνικές πρώτων βοηθειών σε περίπτωση απόφραξης του αεραγωγού, το διεθνές σημείο πνιγμονής, και ο χειρισμός Heimlich. Ως πρακτικές μελέτης και εξάσκησης, προτείνονται καταστάσεις που απαιτούν λήψη απόφασης, καθώς και συλλογικές μαθησιακές δραστηριότητες που μιμούνται περιστατικά που μπορεί να συμβούν σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.

2.2.ΣΤ.5 | ΣΤΗΘΑΓΧΗ ΚΑΙ ΟΞΥ ΕΜΦΡΑΓΜΑ ΜΥΟΚΑΡΔΙΟΥ

Σε αυτή την υποενότητα παρουσιάζονται και αναλύονται καταστάσεις που σχετίζονται με τις δύο συχνότερες εκδηλώσεις της στεφανιαίας νόσου: τη στηθάγχη και

το οξύ έμφραγμα του μυοκαρδίου. Ειδικότερα, εξετάζονται βασικές έννοιες, όπως η λειτουργία της καρδιάς –η οποία συνίσταται στην κυκλοφορία του αίματος μέσω της αδιάκοπης, αυτόματης και ρυθμικής σύσπασής της, όπως λειτουργεί μια αντλία–, το οξύ έμφραγμα του μυοκαρδίου και τα συμπτώματά του, καθώς και η στηθάγχη και τα αίτιά της. Παράλληλα, εξηγούνται οι πρώτες βοήθειες σε περίπτωση στηθάγχης, τα στεφανιαία αγγεία, η στεφανιαία νόσος και οι αθηρωματικές πλάκες. Δίνεται έμφαση στο ότι η αδιάκοπη λειτουργία της καρδιάς αποσκοπεί στην κυκλοφορία του αίματος προς όλα τα όργανα του σώματος. Η αιμάτωση της ίδιας της καρδιάς επιτυγχάνεται μέσω του δικτύου των στεφανιαίων αγγείων. Η στένωση ή η απόφραξη των αγγείων αυτών από αθηρωματικές πλάκες οδηγεί στη στεφανιαία νόσο, κύριο σύμπτωμα της οποίας είναι η στηθάγχη, δηλαδή ο πόνος στο στήθος, που μπορεί να αντανακλά στην πλάτη, στο σαγόι και στα άνω άκρα. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, πρώτη εκδήλωση της στεφανιαίας νόσου μπορεί να είναι το έμφραγμα του μυοκαρδίου ή ακόμη και η καρδιακή ανακοπή. Παράγοντες που αυξάνουν την πιθανότητα εμφάνισης στεφανιαίας νόσου είναι η κληρονομικότητα, το κάπνισμα, ο σακχαρώδης διαβήτης, η υπέρταση, η παχυσαρκία, το στρες, η έλλειψη σωματικής άσκησης και οι ανθυγιεινές διατροφικές συνήθειες. Περιγράφονται οι αλλοιώσεις που οδηγούν στην εμφάνιση συμπτωμάτων (στηθάγχη) ή βλαβών μυοκαρδίου (έμφραγμα), τα συμπτώματα που θα βοηθήσουν να αναγνωρίσουμε το άτομο που έχει υποστεί έμφραγμα και οι ενέργειες μέχρι την άφιξη του ασθενοφόρου για τη μεταφορά του εμφραγματία. Για τη διδασκαλία, προτείνονται μελέτες περίπτωσης και συλλογικές μαθησιακές δραστηριότητες.

2.2.ΣΤ.6 | ΛΙΠΟΘΥΜΙΑ

Σκοπός της συγκεκριμένης υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν τις βασικές γνώσεις και τις απαραίτητες δεξιότητες, ώστε να αντιλαμβάνονται τον/την πάσχοντα/-ουσα που βρίσκεται σε κατάσταση λιποθυμίας, κάτι που οι εργαζόμενοι/-ες σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους θα συναντήσουν πολλές φορές. Στην υποενότητα αυτή περιγράφεται τι είναι η λιποθυμία, ποιες είναι οι συχνότερες αιτίες της και ποιες είναι οι ενέργειες που πρέπει να κάνουμε για να δώσουμε τις πρώτες βοήθειες σε κάποιον που έχει λιποθυμήσει. Αναλύονται: ο ορισμός της λιποθυμίας, η διάκριση από την καρδιακή ανακοπή, οι συχνότερες καταστάσεις που προκαλούν λιποθυμία, οι πρώτες βοήθειες σε κάποιον που έχει λιποθυμήσει, η απώλεια αισθήσεων, ο εργαστηριακός έλεγχος, η θέση ανάντησης και η ορθοστατική υπόταση. Αποσαφηνίζονται μερικές από τις συχνότερες καλοήθεις καταστάσεις που μπορεί να οδηγήσουν σε λιποθυμία: η απότομη πτώση της πίεσης του αίματος (με χαρακτηριστικό παράδειγμα την πτώση της πίεσης όταν σηκώνεται κανείς απότομα από την ύπτια θέση), η παρατεταμένη ορθοστάσια ή η παραμονή στο κρεβάτι (π.χ. ηλικιωμένοι, χειρουργημένοι, στρατιώτες σε αγήματα απόδοσης τιμών), η επίπονη εργασία ή το παιχνίδι, ειδικά σε υψηλές θερμοκρασίες, η ψυχολογική αναστάτωση, τα φάρμακα για την

υπέρταση (όταν λαμβάνονται λανθασμένα, ή στην αρχή της θεραπείας, ή έπειτα από αλλαγή της φαρμακευτικής αγωγής), και η απότομη στροφή του κεφαλιού προς τη μία πλευρά, που μπορεί να μειώσει τη ροή του αίματος στον εγκέφαλο. Περιγράφονται επίσης και τα προειδοποιητικά συμπτώματα, όπως η ζάλη, το αίσθημα αδυναμίας απώλειας ακοής, οι διαταραχές της όρασης, η ναυτία, η ωχρότητα του δέρματος και οι διαταραχές του καρδιακού ρυθμού (ταχυκαρδία, βραδυκαρδία ή αρρυθμία), και υγρό, κρύο και χλωμό δέρμα. Για τη διδασκαλία, προτείνονται μελέτες περίπτωσης και συλλογικές μαθησιακές δραστηριότητες.

2.2.ΣΤ.7 | ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΛΟΓΩ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΥΣ

Σκοπός της συγκεκριμένης υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν τις βασικές γνώσεις και τις απαραίτητες δεξιότητες, ώστε να αντιλαμβάνονται τις παθολογικές καταστάσεις που προκύπτουν από την έκθεση σε ακραίες θερμοκρασίες περιβάλλοντος, κάτι που ενδέχεται να συμβεί σε ανοιχτούς αρχαιολογικούς χώρους, ειδικά κατά τους θερινούς μήνες. Αναλύονται οι κλινικές εκδηλώσεις και τα μέτρα αντιμετώπισης της υπερθερμίας, της θερμοπληξίας και της υποθερμίας. Διατυπώνονται οι τρόποι αναγνώρισης και αντιμετώπισης των τοπικών βλαβών από ψύχος, και οι ορισμοί υπερθερμία, υποθερμία, θερμοπληξία, κρουοπαγήματα, ηλεκτρολύτες και αφυδάτωση. Περιγράφονται οι κλινικές εκδηλώσεις της υπερθερμίας, της θερμοπληξίας και της υποθερμίας, και οι πρώτες βοήθειες σε κάποιον που έχει εκτεθεί σε ακραίες θερμοκρασίες περιβάλλοντος. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην κατανόηση από πλευράς εκπαιδευομένων ότι η διατήρηση της θερμοκρασίας του σώματος σε σταθερά επίπεδα ελέγχεται από συγκεκριμένη περιοχή του εγκεφάλου, που αντιλαμβάνεται τις αυξομειώσεις της θερμοκρασίας του περιβάλλοντος και κινητοποιεί μηχανισμούς για τη διατήρηση της θερμοκρασίας του σώματος σε σταθερά επίπεδα. Η παρατεταμένη όμως έκθεση σε ακραίες θερμοκρασίες, και ιδιαίτερα σε ανοιχτούς αρχαιολογικούς χώρους, μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικού βαθμού αύξηση ή πτώση της θερμοκρασίας του σώματος, με αποτέλεσμα τη διαταραχή της φυσιολογικής λειτουργίας του οργανισμού ή ακόμα και τον θάνατο. Επιπλέον, αναλύονται οι τοπικές βλάβες που προκαλεί το ψύχος και επισημαίνεται ότι η σοβαρότητά τους αυξάνεται όταν η θερμοκρασία είναι ιδιαίτερα χαμηλή, η διάρκεια της έκθεσης είναι παρατεταμένη, το θύμα βρίσκεται σε περιβάλλον με υψηλή υγρασία ή παραμένει ακινητοποιημένο. Παράλληλα, επιβαρυντικοί παράγοντες αποτελούν η ύπαρξη αγγειακών παθήσεων, η συνύπαρξη τραυμάτων, καθώς και η προηγούμενη κατανάλωση αλκοόλ ή η λήψη φαρμάκων, που επηρεάζουν τη δυνατότητα αντίδρασης του οργανισμού. Για τη διδασκαλία προτείνονται μελέτες περίπτωσης, και δημιουργία ομάδων εργασίας.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας. (2017). *Εκπαίδευση ομάδων πληθυσμού. Εγχειρίδιο πρώτων βοηθειών*. Υπουργείο Υγείας, Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας, Επιστημονικό Συμβούλιο ΕΚΑΒ. Ανακτήθηκε από: <https://www.ekab.gr/files/entypa/EKAB-protos-voithteis-A3.pdf>
2. Παπαλεξανδρής, Στ. (2012). *Πρώτες βοήθειες*. Αθήνα: ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ.

Συμπληρωματικές

1. Γκούρτσας, Ν. Β. (2010). *Πρώτες βοήθειες, First Aid*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Δίσιγμα.
2. Τσούσκας, Λ. Ι. (2000). *Πρώτες βοήθειες*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press.

2.2.Z • ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι να μελετήσει πρακτικά ζητήματα της ειδικότητας, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εγκλιματιστούν στον μελλοντικό εργασιακό τους χώρο και στο αντικείμενο εργασίας τους. Στο πλαίσιο αυτό, εφαρμόζονται σύγχρονες βιωματικές τεχνικές –κυρίως πρακτικές μέθοδοι– εκπαίδευσης ενηλίκων, ώστε να αναπτυχθούν ζητήματα του ποινικού κώδικα, του κώδικα ποινικής δικονομίας, καθώς και ζητήματα φυσικών καταστροφών σε μουσειακούς χώρους. Κυρίως μέσω της τεχνικής της εκπαιδευτικής επίσκεψης σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με καλλιτεχνικές δημιουργίες της ρωμαϊκής, της βυζαντινής και της μεσαιωνικής τέχνης, ενώ εξετάζουν μουσειολογικές πρακτικές για τις εκθέσεις, τους/τις επισκέπτες/-τριες και τις ανάγκες τους, καθώς και τις προσφερόμενες από τον φορέα υπηρεσίες εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας. Ακόμα, μέσω της τεχνικής της εκπαιδευτικής επίσκεψης, γίνονται κατανοητά πρακτικά ζητήματα εξωτερικής και εσωτερικής φυσικής ασφάλειας σε μουσεία και μνημεία, οι ζώνες ασφάλειας, η περίμετρος, οι είσοδοι, η περιπολία και η στατική φύλαξη, τα μηχανικά μέσα ασφάλειας κ.λπ. Επιπλέον, προσφερόμενοι χώροι για εκπαιδευτικές επισκέψεις, όπου μπορεί να εφαρμοστεί συνδυαστικά η εκπαιδευτική τεχνική της συνέντευξης από ειδικό ή/και επαγγελματία, αποτελούν οι δημόσιες αρχές (π.χ. που σχετίζονται με την εφαρμογή του επιχειρησιακού σχεδίου «Ξενοκράτης»: Ελληνική Αστυνομία, Πυροσβεστικό Σώμα κ.λπ.) και οι υπηρεσίες στον τομέα της υγείας, οι οποίες σχετίζονται με την παροχή πρώτων βοηθειών.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Παραθέτουν ζητήματα του ποινικού κώδικα, του κώδικα ποινικής δικονομίας, καθώς και ζητήματα φυσικών καταστροφών σε μουσειακούς χώρους, εφαρμόζοντας βιωματικές τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων,
- Ανακαλούν στη μνήμη τους μορφές της τέχνης και μεθόδους ερμηνείας τους σε σύγχρονες μουσειακές εκθέσεις, εφαρμόζοντας βιωματικές τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων,
- Προσδιορίζουν μουσειολογικές πρακτικές για τις εκθέσεις, τους/τις επισκέπτες/-τριες και τις ανάγκες τους, στο πλαίσιο εκπαιδευτικών επισκέψεων,
- Ονομάζουν στοιχεία από την παροχή πρώτων βοηθειών, στο πλαίσιο βιωματικών τεχνικών και εκπαιδευτικών επισκέψεων,
- Αναλύουν στοιχεία αναφορικά με τις καθημερινές ενέργειες για την ασφάλεια των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς,
- Συνθέτουν ολοκληρωμένη εικόνα αναφορικά με το μελλοντικό εργασιακό τους περιβάλλον, μέσω βιωματικών τεχνικών και εκπαιδευτικών επισκέψεων,
- Προσδιορίζουν βασικά στοιχεία σχετικά με τη μεθοδολογία επιτήρησης των εξωτερικών περιμέτρων των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς,
- Κατατάσσουν στη σωστή χρονολογική σειρά διαφορετικές μορφές της ρωμαϊκής, της βυζαντινής και της μεσαιωνικής τέχνης, μέσω βιωματικών τεχνικών και εκπαιδευτικών επισκέψεων,
- Ερευνούν θέματα αναφορικά με το ποινικό δίκαιο, στο πλαίσιο βιωματικών τεχνικών και εκπαιδευτικών επισκέψεων,
- Προσδιορίζουν βασικά στοιχεία του σχεδίου έκτακτης ανάγκης, στο πλαίσιο της διαχείρισης φυσικών καταστροφών,
- Εξασκούνται στην παροχή πρώτων βοηθειών, στο πλαίσιο βιωματικών τεχνικών και εκπαιδευτικών επισκέψεων,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς την ευθύνη που φέρει ο/η φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων αναφορικά με την ασφάλεια και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ρωμαϊκή τέχνη / Βυζαντινή τέχνη / Πολιτιστική κληρονομιά / Φυσική ασφάλεια / Πρώτες βοήθειες / Νομοθεσία / Φυσικές καταστροφές.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (3), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
2	ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ
3	ΑΡΧΕΣ ΦΥΛΑΞΗΣ ΣΕ ΧΩΡΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
4	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
5	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ
6	ΠΑΡΟΧΗ ΠΡΩΤΩΝ ΒΟΗΘΕΙΩΝ ΣΤΟΝ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΧΩΡΟ

Κείμενο αναφοράς

2.2.Z.1 | ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Η μαθησιακή υποενότητα στοχεύει στην απόκτηση βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες σχετικά με τη ρωμαϊκή, τη βυζαντινή και τη μεσαιωνική τέχνη, μέσω βιωματικών τεχνικών. Κατά τη διάρκεια της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν συστηματικά, μέσω παραδειγμάτων, τα χαρακτηριστικά στοιχεία και τις ιδιαιτερότητες κάθε εποχής, αναλύοντας βασικά γνωρίσματα διαφορετικών εκφάνσεων της τέχνης και του πολιτισμού. Η υποενότητα περιλαμβάνει εκπαιδευτικές επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία, όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες παρατηρούν από κοντά τα έργα τέχνης και συνδέουν τα θεωρητικά στοιχεία με πραγματικά παραδείγματα. Κατά τη διάρκεια αυτών των επισκέψεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμπληρώνουν φύλλα παρατήρησης, καταγράφοντας τις εντυπώσεις και τις παρατηρήσεις τους για τα έργα που βλέπουν. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν σε παιχνίδια ρόλων, όπου αναλαμβάνουν ρόλους που σχετίζονται με την παρουσίαση και ερμηνεία έργων τέχνης στους επισκέπτες, εξασκώντας έτσι τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες. Μέσα από ομαδική εργασία και προσομοιώσεις, αναλύουν και συζητούν συγκεκριμένες περιπτώσεις καλλιτεχνικών έργων, εξετάζοντας τις ιδιαιτερότητες και τις πολιτισμικές αξίες που αυτά αντιπροσωπεύουν. Η ενότητα περιλαμβάνει επίσης πρακτική εξάσκηση μέσω βιωματικών τεχνικών, κατά την οποία οι εκπαιδευόμενοι/-ες ταξινομούν έργα τέχνης με χρονολογική σειρά, και αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά τους. Με την ολοκλήρωση της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διαθέτουν την ικανότητα να αναγνωρίζουν και να αναλύουν τα χαρακτηριστικά στοιχεία της ρωμαϊκής, της βυζαντινής και της μεσαιωνικής τέχνης, να κατονομάζουν σημαντικά έργα τέχνης, και να κατανοούν τις πολιτισμικές και ιστορικές αξίες που αυτά εκπροσωπούν. Επιπλέον, αναπτύσσουν μια θετική στάση απέναντι στην τέχνη αυτών των εποχών, και συνδέουν το πολιτισμικό πλαίσιο με την ιστορική συνέχεια του τόπου τους.

2.2.Ζ.2 | ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ

Η μαθησιακή υποεπάρκεια αυτή εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στη μουσειολογική θεωρία και πράξη, με έμφαση στους/στις χρήστες/-τριες των μουσείων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν θέματα προσβασιμότητας και μουσειακής επίσκεψης, αναλύοντας τα είδη και τα χαρακτηριστικά των εκθέσεων, καθώς και τις ανάγκες των επισκεπτών/-τριών. Μέσα από εκπαιδευτικές επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία, οι εκπαιδευόμενοι/-ες παρατηρούν τις πρακτικές που χρησιμοποιούνται για την προσέγγιση των διαφορετικών κατηγοριών επισκεπτών, καταγράφοντας τα ευρήματά τους σε φύλλα παρατήρησης. Η υποεπάρκεια περιλαμβάνει επίσης παιχνίδια ρόλων, όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλαμβάνουν ρόλους, όπως του επισκέπτη ή του ξεναγού, εξασκώντας τις επικοινωνιακές και διαμεσολαβητικές δεξιότητές τους. Προτείνεται ακόμα η ομαδική εργασία και οι προσομοιώσεις, που αξιοποιούνται για την ανάλυση και συζήτηση συγκεκριμένων περιπτώσεων εκθέσεων, με έμφαση στα χαρακτηριστικά των μόνιμων και περιοδικών εκθέσεων, καθώς και στις παρεχόμενες υπηρεσίες, όπως το πωλητήριο και το καφέ. Παράλληλα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διερευνούν σύγχρονες τεχνικές παρουσίασης εκθεμάτων και τις δυνατότητες μάθησης που προσφέρει το μουσείο, συμπεριλαμβανομένης της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών. Μέσω βιωματικών προσεγγίσεων, εξοικειώνονται με τη σύνθεση στοιχείων προσβασιμότητας και την αναγνώριση διαφορετικών τρόπων ερμηνείας των αντικειμένων, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες ετερογενών ομάδων επισκεπτών. Οι προσεγγίσεις αυτές περιλαμβάνουν τη χρήση πολυμέσων, διαδραστικών εκθεμάτων και ψηφιακών εφαρμογών, με στόχο την ενίσχυση της εμπειρίας των επισκεπτών. Μέσω της πρακτικής εξάσκησης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναπτύσσουν δεξιότητες στη διαχείριση της δημόσιας εικόνας του μουσείου και στην ανάλυση της μάθησης μέσω των εκθέσεων. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ευαισθητοποιούνται ως προς τη διασύνδεση του μουσείου με την κοινωνία, υποστηρίζοντας τη μουσειολογική θεωρία και πράξη μέσω της πρακτικής εμπειρίας και της άμεσης εφαρμογής των γνώσεων που απέκτησαν.

2.2.Ζ.3 | ΑΡΧΕΣ ΦΥΛΑΞΗΣ ΣΕ ΧΩΡΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η μαθησιακή υποεπάρκεια επικεντρώνεται στην απόκτηση πρακτικών γνώσεων για τη φυσική ασφάλεια σε μουσειακούς χώρους και μνημεία, με έμφαση στην καθημερινή εφαρμογή. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τις βασικές υπηρεσίες εξωτερικής και εσωτερικής ασφάλειας, αναλύοντας τον ρόλο και τα συστατικά της ασφάλειας, το σχέδιο και τις τεχνικές που εφαρμόζονται. Η υποεπάρκεια περιλαμβάνει εκπαιδευτικές επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία, όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες παρατηρούν και καταγράφουν τις φυσικές δομές ασφάλειας, όπως πύλες, φράχτες, πόρτες, τοίχους, ζώνες ασφάλειας και περιμετρικά μέτρα. Μέσα από τη συμπλήρωση φύλλων παρατήρησης, αναλύουν τη σημασία των εισόδων και εξόδων, και την αποτελεσματικότητα των μέτρων ασφάλειας. Η υποεπάρκεια περιλαμβάνει παιχνίδια ρόλων,

όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες υποδύονται ρόλους φυλάκων και επισκεπτών, ασκώντας τον έλεγχο εισόδων και εξόδων, και μαθαίνουν να χειρίζονται κάρτες, κλειδιά και μηχανικά μέσα για την πρόσβαση και την ασφάλεια των χώρων. Ομαδική εργασία και προσομοιώσεις χρησιμοποιούνται για την ανάλυση και συζήτηση συγκεκριμένων περιπτώσεων, με έμφαση στον έλεγχο εγκαταστάσεων, αλληλογραφίας, αποσκευών, δεμάτων και αντικειμένων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να εφαρμόζουν καθημερινές ενέργειες για την ασφάλεια των μουσειακών χώρων, συνδυάζοντας θεωρητικές γνώσεις με πρακτική εξάσκηση. Αναλύουν μεθόδους εντοπισμού παραβάσεων σε εξωτερικούς και εσωτερικούς χώρους, αναπτύσσοντας μια ολοκληρωμένη κατανόηση των απαιτήσεων για την προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Με την ολοκλήρωση της υποεπότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διαθέτουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες για την εφαρμογή αποτελεσματικών μέτρων ασφάλειας, προάγοντας την ασφάλεια και την προστασία των μουσειακών και πολιτιστικών χώρων. Αυτές οι βιωματικές τεχνικές και πρακτικές μέθοδοι ενισχύουν την ικανότητά τους να διαχειρίζονται καταστάσεις ασφάλειας, και να προστατεύουν τα πολύτιμα εκθέματα και την πολιτιστική κληρονομιά.

2.2.Z.4 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η μαθησιακή υποεπότητα αποσκοπεί στην εισαγωγή των εκπαιδευομένων στις βασικές έννοιες και αρχές του ποινικού κώδικα και του κώδικα ποινικής δικονομίας, με έμφαση στις αξιόποινες πράξεις που ενδέχεται να συμβούν σε μουσειακούς χώρους και χώρους πολιτισμού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες προσεγγίζουν το δίκαιο μέσω βιωματικών τεχνικών και εκπαιδευτικών επισκέψεων σε πραγματικούς χώρους, όπως μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους. Κατά τη διάρκεια των επισκέψεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμπληρώνουν φύλλα παρατήρησης και καταγράφουν πιθανές παραβιάσεις, προκειμένου να εξοικειωθούν με τις πρακτικές εφαρμογές του νόμου. Στο πλαίσιο του Ποινικού Κώδικα, εξετάζουν έννοιες όπως η αξιόποινη πράξη, ο καταλογισμός της πράξης (δόλος, αμέλεια) και τα είδη ποινών. Μέσα από παιχνίδια ρόλων, αναλαμβάνουν διαφορετικούς ρόλους, όπως αυτούς του φύλακα, του επισκέπτη και του παρατηρητή, με στόχο να αντιληφθούν τις επιπτώσεις των εγκληματικών πράξεων και τη διαδικασία αντιμετώπισής τους. Αναλύουν και συζητούν διάφορες κατηγορίες εγκλημάτων, όπως εγκλήματα κατά της δημόσιας τάξης, κατά των περιουσιακών αγαθών, κοινώς επικίνδυνα εγκλήματα, και εγκλήματα κατά της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας. Μέσα από ομαδικές εργασίες και προσομοιώσεις, εξετάζουν συγκεκριμένα παραδείγματα και περιπτώσεις εγκληματικών πράξεων, αναλύοντας τον τρόπο με τον οποίο η ποινική δικαιοσύνη αντιδρά σε αυτές. Επιπλέον, εξετάζονται οι διαδικασίες ποινικής δίωξης, η υποβολή μήνυσης, και τα αποδεικτικά μέσα, με έμφαση στην αυτοψία και τους μάρτυρες. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να διακρίνουν τα εγκλήματα βάσει της ποινικής τους σοβαρότητας και των συνεπειών τους, χρησι-

μποιώντας πρακτικές ασκήσεις για την κατηγοριοποίηση και την ανάλυση περιπτώσεων. Με την ολοκλήρωση της υποεπένδυσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έχουν αποκτήσει μια πρακτική κατανόηση του ποινικού δικαίου και ευαισθητοποιούνται ως προς την τήρηση της νομιμότητας.

2.2.Z.5 | ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Η μαθησιακή υποεπένδυση αποσκοπεί στην εξοικείωση των εκπαιδευομένων με τη διαχείριση καταστροφών που προκύπτουν από φυσικές διεργασίες της γης ή το φυσικό περιβάλλον, και επηρεάζουν μουσειακούς χώρους. Επικεντρώνεται σε γεωλογικές, υδρομετεωρολογικές και βιολογικές καταστροφές, προσφέροντας βιωματικές τεχνικές και πρακτικές μεθόδους για την κατανόηση και διαχείριση αυτών των κινδύνων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν σε εκπαιδευτικές επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, όπου αναγνωρίζουν και καταγράφουν πιθανές ευάλωτες περιοχές και κινδύνους, χρησιμοποιώντας φύλλα παρατήρησης. Εξετάζονται φυσικές καταστροφές, όπως σεισμοί, δασικές πυρκαγιές, πλημμύρες και έντονα καιρικά φαινόμενα. Μέσα από προσομοιώσεις και παιχνίδια ρόλων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη σημασία της άμεσης αντίδρασης σε εκτάκτους κινδύνους, με σκοπό την προστασία των ανθρώπων και των πολιτιστικών αγαθών. Η υποεπένδυση αναλύει τη μεθοδολογία αντιμετώπισης καταστροφών, βασισμένη στις κατευθυντήριες γραμμές της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, τις αρμόδιες δημόσιες αρχές και τους μουσειακούς φορείς. Μέσα από ομαδικές εργασίες, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν σχέδια έκτακτης ανάγκης, με στόχο να αναπτύξουν πρακτικές δεξιότητες στον σχεδιασμό και την εφαρμογή τους, ενώ περιγράφουν και τις αρμοδιότητες του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων κατά τη διάρκεια και μετά την καταστροφή, ενσωματώνοντας τις σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις, όπως τον Ν. 4662/2020 και την ΥΑ 1299/2003. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν συγκεκριμένες περιπτώσεις καταστροφών, οι οποίες βοηθούν τόσο στην κατανόηση των επιπτώσεων όσο και στη διαχείριση αυτών των καταστάσεων. Με την ολοκλήρωση της υποεπένδυσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι ικανοί να εφαρμόζουν τις γνώσεις τους στην πρακτική αντιμετώπιση καταστροφών, προάγοντας την ασφάλεια των μουσειακών και πολιτιστικών χώρων, και ενισχύοντας την ετοιμότητά τους για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.2.Z.6 | ΠΑΡΟΧΗ ΠΡΩΤΩΝ ΒΟΗΘΕΙΩΝ ΣΤΟΝ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΧΩΡΟ

Η μαθησιακή υποεπένδυση αποσκοπεί στην εκπαίδευση των εκπαιδευομένων στις βασικές γνώσεις και δεξιότητες που απαιτούνται για την παροχή πρώτων βοηθειών στον εργασιακό τους χώρο, και επικεντρώνεται στην πρακτική εφαρμογή των πρώτων βοηθειών μέσω βιωματικών τεχνικών και πρακτικών μεθόδων εκπαίδευσης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες πραγματοποιούν επισκέψεις σε εργασιακούς χώρους, όπου αναγνωρίζουν πιθανά προβλήματα ασφάλειας και εξετάζουν τα διαθέσιμα ειδικά κιτ

πρώτων βοηθειών. Μέσω προσομοιώσεων ατυχημάτων, όπως πνιγμού, κατάγματος, θερμοπληξίας και δηλητηρίασης, καθώς και ασθενειών, όπως επιληπτικής κρίσης, λιποθυμίας και εγκεφαλικού επεισοδίου, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στην αξιολόγηση της κατάστασης του/της πάσχοντος/-ουσας και στη σωστή αντίδραση. Στην εκπαίδευση περιλαμβάνονται ομαδικές εργασίες και παιχνίδια ρόλων, όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλαμβάνουν διάφορους ρόλους (π.χ. τραυματίας, πρώτος βοηθός) για να εξασκηθούν στην ασφαλή προσέγγιση και στην παροχή πρώτων βοηθειών. Μέσα από ανάλυση και συζήτηση συγκεκριμένων περιπτώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εντοπίζουν προβλήματα και προκλήσεις κατά την εφαρμογή πρώτων βοηθειών, και αναπτύσσουν στρατηγικές για την αποτελεσματική διαχείριση έκτακτων καταστάσεων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εκπαιδεύονται επίσης στη χρήση του κιτ πρώτων βοηθειών, και στην κλήση του ΕΚΑΒ (166 ή 112). Μέσω πρακτικής εξάσκησης, αναγνωρίζουν τα βασικά στοιχεία του κιτ πρώτων βοηθειών και εφαρμόζουν τεχνικές όπως η καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση (ΚΑΡΠΑ) και η αυτόματη εξωτερική απινίδωση, προσαρμοσμένες σε διάφορες ηλικιακές ομάδες. Η εκπαίδευση δίνει έμφαση στην ευαισθητοποίηση των εκπαιδευομένων για την αναγκαιότητα της παροχής πρώτων βοηθειών, και την εφαρμογή των μεθόδων αυτών με ψυχραιμία και αποτελεσματικότητα. Με την ολοκλήρωση της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι ικανοί να χρησιμοποιούν το κιτ πρώτων βοηθειών, να διαχειρίζονται επείγουσες καταστάσεις και να παρέχουν πρώτες βοήθειες, σύμφωνα με τις ενδεδειγμένες μεθόδους.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Τσενές, Ι. Σ. (2014). *Εγχειρίδιο φύλαξης μουσείων και αρχαιολογικών χώρων*. Αθήνα: Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM), Ελληνικό Τμήμα.
2. Μαρμαράς, Ε. Β., Ράπτη, Σ. Χ. & Σταματίου, Ε. (2000). *Προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς – Β' & Γ' ΕΠΑ.Λ.*, Τομέας Εφαρμοσμένων Τεχνών. Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ». Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από: <http://ebooks.edu.gr/ebooks/handle/8547/3779>
3. Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας. (2017). *Εγχειρίδιο πρώτων βοηθειών*. ΕΚΑΒ, Τμήμα Εκπαίδευσης. Ανακτήθηκε από: www.ekab.gr/files/entypa/EKAB-protos-voithteis-A3.pdf

Συμπληρωματικές

1. Γέμτου, Ε. (2017). *Σημειώσεις για το μάθημα «Ιστορία Τέχνης και Πολιτισμού»*. Αθήνα: ΕΚΠΑ, Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης (ΙΦΕ), Σχολή Θετικών Επιστημών.
2. Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕΜΕΑ). (2014). *Εγχειρίδιο Υλης Security*. Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από: <https://saek-kardits.kar.sch.gr/openeclass/modules/document/file.php/162/%ce%95%ce%b3%cf%87%ce%b5%ce%b9%cf%81%ce%af%ce%b4%ce%b9%ce%bf%20ΚΕΜΕΑ-final.pdf>
3. Λέκκας, Ε. & Ανδρεαδάκης, Ε. (2015). *Εισαγωγή στη θεωρία της διαχείρισης καταστροφών και κρίσεων* [ηλεκτρονικό βιβλίο]. Αθήνα: Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Στρατηγικές Διαχείρισης Περιβάλλοντος, Καταστροφών και Κρίσεων».

2.3 • ΕΞΑΜΗΝΟ Γ΄

2.3.A • ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα έχει σκοπό να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις καλλιτεχνικές δημιουργίες του δυτικού, κυρίως, κόσμου, από την Αναγέννηση έως τα καλλιτεχνικά ρεύματα στα τέλη του 19ου αιώνα. Στο πλαίσιο αυτό, δίνεται έμφαση στα χαρακτηριστικά στοιχεία και τις ιδιαιτερότητες της κάθε εποχής, ενώ αναλύονται τα βασικά γνωρίσματα των διαφορετικών εκφάνσεων της τέχνης και του πολιτισμού (Ζιρώ κ.ά., 2009). Ειδικότερα, η μαθησιακή ενότητα πραγματεύεται την τέχνη στην εποχή της Αναγέννησης, του μπαρόκ, του νεοκλασικισμού, του ρομαντισμού, του ρεαλισμού και του ιμπρεσιονισμού. Έμφαση δίνεται εξίσου στις καλλιτεχνικές δημιουργίες και εκφάνσεις του πολιτισμού της Ευρώπης και της Ελλάδας, από την ίδρυση του ελληνικού κράτους (Ζιρώ κ.ά., 2009).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν χαρακτηριστικά στοιχεία των καλλιτεχνικών δημιουργιών του δυτικού, κυρίως, κόσμου, από την Αναγέννηση έως τα τέλη του 19ου αιώνα,
- Προσδιορίζουν τα στοιχεία της τέχνης, από την Αναγέννηση έως τον 19ο αιώνα, που διαμόρφωσαν τον ελληνικό πολιτισμό,
- Αναγνωρίζουν τα διαφορετικά είδη τέχνης, από την Αναγέννηση έως τα καλλιτεχνικά ρεύματα στα τέλη του 19ου αιώνα,
- Ονομάζουν τις ιδιαιτερότητες καλλιτεχνικών δημιουργιών του δυτικού, κυρίως, κόσμου, από την Αναγέννηση έως τα τέλη του 19ου αιώνα,
- Εξετάζουν, συνοπτικά, καλλιτεχνικές δημιουργίες από την Αναγέννηση έως τα τέλη του 19ου αιώνα,
- Εξασκούνται στην αναγνώριση βασικών στοιχείων και ιδιαιτεροτήτων της τέχνης από την Αναγέννηση έως τα τέλη του 19ου αιώνα,
- Διακρίνουν διαφορετικούς καλλιτέχνες από την Αναγέννηση έως τα τέλη του 19ου αιώνα,
- Ταξινομούν διαφορετικά είδη και εκφάνσεις της τέχνης (ζωγραφική, γλυπτική, αρχιτεκτονική κ.λπ.), από την Αναγέννηση έως τα τέλη του 19ου αιώνα,
- Κατηγοριοποιούν έργα τέχνης από την Αναγέννηση έως τα τέλη του 19ου αιώνα, βάσει χαρακτηριστικών στοιχείων, ιδιαιτεροτήτων, διαφορών κ.λπ.,
- Διακρίνουν τις καλλιτεχνικές δημιουργίες της Αναγέννησης, του μπαρόκ, του νεοκλασικισμού, του ρομαντισμού, του ρεαλισμού και του ιμπρεσιονισμού,

- Αναλύουν τις καλλιτεχνικές δημιουργίες της Ελλάδας, από την ίδρυση του ελληνικού κράτους,
- Προσδιορίζουν τις αξίες διαφορετικών πολιτισμών και καλλιτεχνικών επιτευγμάτων από την Αναγέννηση έως τα τέλη του 19ου αιώνα,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς τις καταβολές της τέχνης και του πολιτισμού από την Αναγέννηση έως τα τέλη του 19ου αιώνα,
- Υιοθετούν θετική στάση απέναντι στην τέχνη, από την εποχή της Αναγέννησης έως τα τέλη του 19ου αιώνα,
- Συνθέτουν το πολιτισμικό πλαίσιο και την ιστορική συνέχεια του τόπου τους, από την εποχή της Αναγέννησης έως τα τέλη του 19ου αιώνα.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ακαδημαϊκή τέχνη / Αρχαιότητα / Εκλεκτικισμός / Οπτική εντύπωση / Μανιερισμός / Δομική ανάλυση / Αντιφατική οπτική / Γεωμετρία / Ουμανισμός / Υποκειμενικότητα.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ
2	Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΜΠΑΡΟΚ
3	Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΥ
4	Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΥ
5	Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΡΕΑΛΙΣΜΟΥ
6	Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΙΜΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΥ

Κείμενο αναφοράς

2.3.A.1 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

Η μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην εισαγωγή και κατανόηση της τέχνης της Αναγέννησης (15ος-16ος αιώνας), στη Δυτική Ευρώπη, και ασχολείται με ένα σημαντικό μέρος της ιστορίας της ευρωπαϊκής τέχνης. Σκόπιμο είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εμβαθύνουν στα βασικά χαρακτηριστικά της, συνδυάζοντας το ιστορικο-κοινωνικό πλαίσιο και τους εκπροσώπους που την καθορίζουν, και να κατανοήσουν την έκφρασή της στην αρχιτεκτονική (έννοια του κέντρου), στη ζωγραφική (τρίτη διάσταση, προοπτική) και στη γλυπτική (επιτοίχια, ολόγλυφα, μανιερισμός, πυραμιδοειδής σύνθεση). Ειδικότερα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τα μορφολογικά

και αισθητικά χαρακτηριστικά της Αναγέννησης (πρώιμης, κλασικής και ύστερης): αποδέσμευση από τον θρησκευτικό δογματισμό, εξιδανίκευση της πραγματικότητας, αναζήτηση αντικειμενικής ομορφιάς και αρμονίας, στροφή προς τον άνθρωπο και την αρχαιότητα (ουμανισμός). Παράλληλα, κατανοούν ότι οι τέχνες αποδεσμεύονται από τα συντεχνιακά μεσαιωνικά τους χαρακτηριστικά και αναπτύσσουν στενή σχέση με τις επιστήμες. Επιπλέον, γνωρίζουν σημαντικούς εκπροσώπους της εποχής και τους τρόπους καλλιτεχνικής τους έκφρασης στην αρχιτεκτονική (Ντονάτο Μπραμάντε, Λέον Μπατίστα Αλμπέρτι, Αντρέα Παλάντιο, Ραφαήλ), στη ζωγραφική (Γιαν Βαν Άικ, Σάντρο Μποτιτσέλι, Λεονάρντο ντα Βίντσι, Μιχαήλ Άγγελος, Τιτσιάνο, Ραφαήλ) και στη γλυπτική (Ντονατέλο, Μιχαήλ Άγγελος). Τέλος, γίνεται αναφορά στον μανιερισμό (1525-1600), ένα καλλιτεχνικό ρεύμα που σηματοδοτεί την εισαγωγή νέων στοιχείων, την έμφαση στο υπερβολικό και την απόκλιση από την ισορροπία και την κανονικότητα της Αναγέννησης, με εκπροσώπους όπως ο Μιχαήλ Άγγελος, ο Παρμιτζιανίνο και ο Δομίνικος Θεοτοκόπουλος. Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποενοότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν το σύνθετο πολιτισμικό, ιστορικοκοινωνικό φαινόμενο της εποχής, και τα βασικά γνωρίσματα της αναγεννησιακής τέχνης, γνωρίζουν τους καλλιτέχνες της εποχής, και τους κανόνες οργάνωσης της καλλιτεχνικής δημιουργίας τους, και έτσι είναι εφοδιασμένοι με τις απαραίτητες γνώσεις για να εργαστούν ως φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, σε αντίστοιχα ιδρύματα της ειδικότητάς τους.

2.3.A.2 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΜΠΑΡΟΚ

Η μαθησιακή υποενοότητα εξετάζει την τέχνη του μπαρόκ, η οποία αναπτύσσεται μετά την Αναγέννηση και εκτείνεται έως την εποχή του Διαφωτισμού (1600-1717). Το μπαρόκ δεν αποτελεί μόνο καλλιτεχνικό ύφος, αλλά και έκφραση μιας ολόκληρης εποχής, συνδεδεμένης τόσο με την κοσμική όσο και με τη θρησκευτική εξουσία. Στόχος είναι η κατανόηση των ιστορικών διεργασιών της περιόδου (Μεταρρύθμιση – Αντιμεταρρύθμιση), καθώς και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που διαμορφώνονται στην τέχνη του μπαρόκ, ανάλογα με την εκάστοτε γεωγραφική και καλλιτεχνική της ανάπτυξη. Αρχικά, περιγράφονται οι βασικές έννοιες και τα χαρακτηριστικά της περιόδου του μπαρόκ (αντιπατικότητα, υπερβατικότητα, αναζήτηση της υπερβολής και του εντυπωσιακού). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τις διαφορετικές μορφές της τέχνης, με έμφαση στα ιδιαίτερα γνωρίσματα των κέντρων των τεχνών της Ευρώπης (Ιταλία, Ισπανία, Ολλανδία). Γίνεται αναφορά στις κρατικές ακαδημίες (Γαλλία, Γερμανία, Ισπανία) και τον όρο «ακαδημαϊκή τέχνη». Ειδικότερα, στην αρχιτεκτονική, αναλύονται οι τάσεις οργάνωσης των πόλεων, των τύπων κτιρίων (εκκλησία, ανάκτορο), των κατόψεων, καθώς και η ροή των αρχιτεκτονικών στοιχείων, μέσα από χαρακτηριστικά παραδείγματα (ανάκτορο Βερσαλλιών, κρήνες, πλατείες Ρώμης), με αναφορές στους κύριους εκπροσώπους (Λουί Λε Βο, Ζιλ Αρντουέν-Μανσάρ, Τζαν Λορέντσο Μπερνίνι, Φραντσέσκο Μπορομίνι). Παράλληλα, στη ζωγραφική και στη

γλυπτική, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν για την τεχνοτροπία και τα μέσα έκφρασης των αντιφατικών και συμπληρωματικών προσεγγίσεων του μπαρόκ (ιδεαλισμός – ρεαλισμός, απλότητα – ένταση), καθώς και τους μεγάλους καλλιτέχνες (Μικελάντζελο Μερίζι ντα Καραβάτσο, Πέτερ Πάουλ Ρούμπενς, Ντιέγο Βελάσκειθ, Γιοχάνες Βερμέερ). Τέλος, αναλύεται συνοπτικά το ρεύμα του ροκοκό. Συνοψίζοντας, η υποενότητα παρέχει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες μια επισκόπηση των μορφών της τέχνης του μπαρόκ, των καλλιτεχνικών κατηγοριών της εποχής, των χαρακτηριστικών (εκπροσώπων, περιοχών) και των εικαστικών διαμορφώσεων, παράλληλα με το κύριο αντικείμενο των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, που είναι η ελληνική πολιτιστική κληρονομιά.

2.3.A.3 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΥ

Στη μαθησιακή υποενότητα εξετάζεται η τέχνη που επικράτησε περίπου από το 1750 μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 19ου αι., επηρεάστηκε από τον Διαφωτισμό και τον σπουδαίο αρχαιογνώστη/αρχαιολόγο Γιόχαν Βίνκελμαν, και έδωσε έργα που έχουν ως πρότυπο την ελληνική τέχνη. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν το ρεύμα του νεοκλασικισμού, το οποίο ήρθε σε αντίθεση με την πολυπλοκότητα και την υπερβολή της τέχνης του μπαρόκ, και εκφράστηκε αρχιτεκτονικά και καλλιτεχνικά με την επιστροφή στις γραμμές της κλασικής αρχαιότητας και στον τρόπο ζωής της ελληνικής και ρωμαϊκής αρχαιότητας. Μέσα από τη γνωριμία με τα αρχιτεκτονικά έργα του νεοκλασικισμού, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τις βασικές αρχές της συμμετρίας και της αναλογίας των μερών, το μεγαλείο της κλίμακας, την απλότητα των γεωμετρικών μορφών, την ελληνική και ρωμαϊκή λεπτομέρεια (Ετιέν Λουί Μπουλέ, Λέο φον Κλέντσε). Αναγνωρίζουν τις αρχές της σαφήνειας και την επικράτηση του σχεδίου, τις σωστές ανατομικές λεπτομέρειες και τη μυθολογική θεματολογία μέσα από τα έργα μεγάλων νεοκλασικών ζωγράφων (Νικολό Μπετόνι, Αγγέλικα Κάουφμαν, Γκάβιν Χάμιλτον, Ζαν Ογκίστ Ντομινίκ Ενγκρ, Ζαν Λουί Νταβίντ,) και κατανοούν την επίδραση που άσκησε η ελληνική γλυπτική στα έργα των καλλιτεχνών της Ευρώπης (Αριστίντ Μαγιόλ, Αντόνιο Κανόβα). Ο σκοπός της μαθησιακής υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν τις βασικές γνώσεις για την τέχνη του νεοκλασικισμού και να κατανοήσουν τη σημασία που δόθηκε στην ελληνική τέχνη και τις συνθήκες που οδήγησαν στη διερεύνηση των αυθεντικών έργων της αρχαίας Ελλάδας, τα οποία είχαν μείνει άγνωστα εξαιτίας της τουρκοκρατίας, στην οργάνωση επιστημονικών αποστολών για την αποτύπωση αρχαίων ελληνικών μνημείων τον 18ο και 19ο αι. και, εντέλει, στη σημασία της διάσωσης των νεοκλασικών μνημείων, τα οποία καλούνται να διαφυλάξουν ως φυλάκες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων.

2.3.A.4 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΥ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα μελετάται το ρεύμα του ρομαντισμού, το οποίο πρωτοεμφανίστηκε στη λογοτεχνία του 17ου αιώνα και επηρέασε το καλλι-

τεχνικό γίνεσθαι από το 1750 έως το 1850. Σκοπός της μαθησιακής υποενότητας είναι να γνωρίσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τα βασικά στοιχεία του ρομαντισμού: συναισθηματική έξαρση, υψηλά ιδανικά, μελαγχολία, πάθος, επιστροφή στη φύση και απεικόνιση του απέραντου, έμφαση στην υποκειμενικότητα, και ελευθερία της εικαστικής έκφρασης με πολυμορφική τεχνοτροπία. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ανακαλύψουν, ακόμα, την πολυφωνία που επιτυγχάνεται με τον συνδυασμό νέων στοιχείων και τύπων παλαιότερων εποχών, η οποία δημιουργεί στην αρχιτεκτονική το στιλ του εκλεκτικισμού, με ελευθερία χρήσης παλαιών τύπων, εισαγωγή νεωτερικών στοιχείων, ανανέωση θρησκευτικού στοιχείου και διεκδίκηση της ελευθερίας της έκφρασης (Σαρλ Γκαρνιέ, Τσαρλς Μπέρρι). Θα περιηγηθούν στο ζωγραφικό κίνημα του ρομαντισμού (έντονα χρώματα, ένταση, αντιθέσεις, δραματικότητα, συναίσθημα), γνωρίζοντας έργα μεγάλων ζωγράφων (Φρανθίσκο Γκόγια, Κάσπαρ Ντάβιντ Φρίντριχ, Ουίλιαμ Μπλέικ, Τζον Κονσταμπλ, Ουίλιαμ Τέρνερ, Ευγένιου Ντελακρουά, Τεοντόρ Ζερικό), και στον ρομαντισμό στη γλυπτική (αλλαγή στη θεματολογία, προσπάθεια απόδοσης των στοιχείων της φύσης, των ψυχικών καταστάσεων, συναισθημάτων, και ρεαλισμός στην απόδοση των μορφών), μέσα από έργα σημαντικών γλυπτών (Φρανσουά Ριντ, Ζαν Μπατίστ Καρπό, Αντουάν Λουί Μπαρί, Πιερ Ζαν Νταβίντ ντ'Ανζέ, Α. Πρεό). Συνολικά, η μαθησιακή υποενότητα του ρομαντισμού αποκαλύπτει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τον τρόπο με τον οποίο οι καλλιτέχνες εκφράστηκαν αντιδρώντας στον προγενέστερο ακαδημαϊσμό και κλασικισμό, σε μια ιστορικά δύσκολη εποχή. Στρεφόμενοι προς μια τέχνη που ανταποκρινόταν στην προσωπική τους αισθητική, ενσωμάτωσαν στα έργα τους το συναίσθημα μέσω της χρήσης φωτός, σκιάς και χρώματος, προκαλώντας έντονη συγκίνηση. Παράλληλα, συνέδεσαν την καλλιτεχνική έκφραση με την πραγματικότητα και με τους αγώνες των λαών της εποχής (και των Ελλήνων), στους οποίους αναφέρονται συχνά τα μουσεία της χώρας, τα οποία καλούνται να προστατεύσουν στο μέλλον οι εκπαιδευόμενοι/-ες ως δυνάμει φύλακες.

2.3.A.5 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΡΕΑΛΙΣΜΟΥ

Στη μαθησιακή υποενότητα εξετάζεται το κίνημα του ρεαλισμού (1850-1880), το οποίο δημιουργήθηκε υπό την επίδραση της διαβίωσης των ανθρώπων στις πόλεις, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της κυριαρχίας των υλιστικών αξιών, έρχεται σε αντίθεση με τον ρομαντισμό, και εκφράζεται με την αποτύπωση της πραγματικότητας, τη ρεαλιστική απεικόνιση της ζωής και της καθημερινότητας των απλών ανθρώπων. Αρχικά, στη συγκεκριμένη υποενότητα, αναλύονται οι διαφορές μεταξύ του ρεύματος του ρεαλισμού και της έννοιας του ρεαλισμού. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη στρόφη των καλλιτεχνών, όπως εκφράστηκε με τον ρεαλισμό, κάτω από την επίδραση της αστικοποίησης και την κυριαρχία των υλιστικών αξιών, τη διαμόρφωση των εικαστικών εκφράσεων από τις επαναστατικές κινητοποιήσεις στην Ευρώπη, τις εφευρέσεις και τα ραγδαία οικονομικά γεγονότα. Γνωρίζουν τους καλλιτέχνες του ρεαλισμού, οι οποίοι εκφράζονται με την αποτύπωση της πραγματι-

κότητα, και δίνουν στη ζωγραφική έργα της καθημερινότητας (Ζαν Φρανσουά Μιλέ, Ζαν Μπατίστ Καμίλ Κορό, Γκιστάβ Κουρμπέ), και στη γλυπτική έργα κριτικής του κοινωνικού γίνεσθαι (Ονορέ Ντομιέ, Κονσταντέν Μενιέ). Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στον ανατρεπτικό ζωγράφο Κλοντ Μονέ, στα χαρακτηριστικά των πρωτοποριακών του συνθέσεων, (κυριαρχία της προοπτικής και της συνίζησης των μορφών, της εξασθένησης του χρώματος και μετάβαση στο ρεύμα του ιμπρεσιονισμού, χαρακτηριστικά στο έργο του “Impression, soleil levant”), την τέχνη των εντυπώσεων και τη μοντέρνα ζωγραφική. Έχοντας ολοκληρώσει τη μαθησιακή υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι προετοιμασμένοι/-ες για τη διαχείριση και διαφύλαξη των έργων του κινήματος του ρεαλισμού, τα οποία δημιουργήθηκαν σε όλη την Ευρώπη και επέδρασαν στα επόμενα καλλιτεχνικά κινήματα, και είναι ικανοί/-ές να αναγνωρίζουν τα στοιχεία του καλλιτεχνικού ρεύματος στα έργα των καλλιτεχνών του ρεαλισμού αλλά και άλλων νεωτεριστικών καλλιτεχνών, στις ελληνικές και ξένες συλλογές.

2.3.A.6 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΙΜΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΥ

Τομή στην ιστορία των εικαστικών τεχνών αποτελεί το κίνημα του ιμπρεσιονισμού και του μετα-ιμπρεσιονισμού (μέσα 19ου αιώνα). Τα έργα των ζωγράφων Κλοντ Μονέ, Πιερ Ογκίστ Ρενουάρ, Φραντσέσκο Φιλίππινι, Εντουάρ Μανέ, Εντγκάρ Ντεγκά, Μπερτ Μοριζό, Καμίλ Πισαρό και Άλφρεντ Σίςλεϊ αποτελούν τη βάση για τη μελέτη των χαρακτηριστικών του κινήματος. Στη μαθησιακή υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ολιστικά τα εκφραστικά ιμπρεσιονιστικά μέσα (επίδραση του φωτός στον τρόπο αντίληψης της εικόνας, χρήση των βασικών χρωμάτων για τη δημιουργία έντονων, ζωντανών συνθέσεων και αποτύπωση εξωτερικών χώρων) και κατανοούν τα σπουδαία καλλιτεχνικά γεγονότα της εποχής (ετήσια έκθεση Ακαδημίας Καλών Τεχνών, Παράλληλη Έκθεση Απορριφθέντων και έκθεση ιμπρεσιονιστών). Ακόμα, μαθαίνουν για τις εικαστικές αναζητήσεις της δομής των πραγμάτων του μετα-ιμπρεσιονισμού και την άρνηση καταγραφής της οπτικής εντύπωσης, όπως αποτυπώθηκαν σε έργα των Ζορζ Σερά, Πολ Γκογκέν, Βίνσεντ Βαν Γκογκ, Πολ Σεζάν και Τουλούζ Λοτρέκ. Η μαθησιακή υποεπένδυση ολοκληρώνεται με την παρατήρηση των τεχνών που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη συγκεκριμένη καλλιτεχνική περίοδο, όπως είναι η γλυπτική (με τον Ροντέν που δημιουργεί γλυπτές συνθέσεις στο ίδιο επίπεδο με τον θεατή, και τον Ρόσο με τις ρέουσες ακαθόριστες μορφές, καθώς και τον Ντεγκά και τον Ρενουάρ περιστασιακά), η φωτογραφία, η ιαπωνική ξυλογραφία και οι αφίσες. Έχοντας ολοκληρώσει τη μαθησιακή υποεπένδυση του ιμπρεσιονισμού και μετά-ιμπρεσιονισμού, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έχουν εντρυφήσει στις βασικές αρχές και τις καινοτομίες του κινήματος, σύμφωνα με τα ιστορικά και κοινωνικά γεγονότα της εποχής, έχουν αντιληφθεί τη στροφή της τέχνης στη μοντέρνα της εκδοχή, και μπορούν να συσχετίσουν τις επιδράσεις του ρεύματος στην ελληνική τέχνη και στους καλλιτέχνες οι οποίοι εκτίθενται στα πολιτιστικά ιδρύματα, τους χώρους των οποίων θα κληθούν να εποπτεύσουν ως φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Argan, G.-C. & Bonito-Oliva, A. (2014). *Η μοντέρνα τέχνη 1770-1970. Η τέχνη στην καμπή του 21ου αιώνα* (μτφρ. Λ. Παπαδημήτρη). Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
2. Honour, H. & Fleming, J. (1998). *Ιστορία της τέχνης* (μτφρ. Α. Παππάς). Αθήνα: Εκδόσεις Υποδομή.

Συμπληρωματικές

1. Janson, H.-W. & Janson, A. F. (2011). *Ιστορία της τέχνης. Η δυτική παράδοση* (μτφρ. Μ. Αντωνοπούλου & Ν. Κουβαράκου). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
2. Gombrich, E. H. (1994). *Το χρονικό της τέχνης* (μτφρ. Λ. Κάσδαγλη). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

2.3.B • ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΧΩΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός αυτής της μαθησιακής ενότητας είναι να κάνει αναφορά σε θέματα ασφάλειας μουσειακών χώρων και μνημείων. Η ενότητα αναφέρεται στη διαχείριση από τον/τη φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων διαφόρων συμβάντων, όπως παραπόνων, επαιτών, μικροπωλητών/-τριών, αιφνιδίως παθόντων/-ουσών, ατόμων με επικίνδυνη συμπεριφορά, απολεσθέντων ή ανευρεθέντων αντικειμένων κ.λπ. Επιπλέον, η ενότητα αναφέρεται στις κατηγορίες κινδύνων, στην ανάλυση και ανταπόκριση σε αυτούς, καθώς και στη διεξαγωγή μελέτης για την εκτίμηση της τρωτότητας του φορέα (Hekman, 2010). Στο πλαίσιο αυτό, γίνεται μια γενική εισαγωγή αναφορικά με τα γενικά χαρακτηριστικά καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, στις πρώτες βασικές ενέργειες που θα πρέπει να γίνονται από τον/τη φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων σε αυτές τις περιπτώσεις, στις απαραίτητες ενέργειες για την προστασία της σκηνής του εγκλήματος, καθώς και στην προστασία ιχνών, πειστηρίων και ευρημάτων. Επίσης, έμφαση δίνεται στην καταγραφή και μετάδοση πληροφοριών, στην ικανότητα παρατήρησης και περιγραφής ατόμων, καθώς και στη σύνταξη εκθέσεων αναφορικά με τα περιστατικά που λαμβάνουν χώρα σε μουσειακούς χώρους (Ελληνικό Τμήμα ICOM, 2014· ΥΠΠΟΑ, 2017).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναφέρουν θέματα ασφάλειας μουσειακών χώρων και μνημείων,

- Παραθέτουν ενέργειες σχετικά με τη διαχείριση διαφόρων συμβάντων από τον/τη φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων σε περιστατικά ασφάλειας,
- Περιγράφουν κατηγορίες κινδύνων,
- Προσδιορίζουν την ανταπόκριση σε κινδύνους και την εκτίμηση της τρωτότητας ενός μουσειακού ή/και πολιτιστικού φορέα,
- Ερευνούν τα γενικά χαρακτηριστικά καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, καθώς και τη μεθοδολογία διαχείρισης και τη λήψη αποφάσεων κατά τη διάρκειά τους,
- Προσδιορίζουν τις πρώτες βασικές ενέργειες αναφορικά με τη διαχείριση συμβάντων,
- Διακρίνουν χαρακτηριστικά στοιχεία της διαχείρισης περιστατικών ασφάλειας σε χώρους μουσείων και μνημείων,
- Υπολογίζουν τις απαραίτητες ενέργειες του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων για τη διαχείριση περιστατικών ασφάλειας σε χώρους μουσείων και μνημείων,
- Διακρίνουν χαρακτηριστικά στοιχεία ως προς την προστασία της σκηνής του εγκλήματος,
- Εξασκούνται στην άμεση ενημέρωση των προϊσταμένων και των αρμόδιων δημόσιων αρχών για κάθε απειλή και κίνδυνο,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς τη στάση του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων στη διαχείριση συμβάντων και περιστατικών ασφάλειας σε μουσειακούς χώρους,
- Υποστηρίζουν τη σωστή ανταπόκριση του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων σε περιστατικά ασφάλειας σε μουσειακούς χώρους,
- Υιοθετούν στάση ευθύνης απέναντι στους/στις επισκέπτες/-τριες των μουσειακών χώρων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Εκτίμηση επικινδυνότητας και τρωτότητας / SWOT ανάλυση τρωτότητας / Ευρωπαϊκός αριθμός κλήσης έκτακτης ανάγκης 112 / Καταστάσεις έκτακτης ανάγκης / Προστασία σκηνής εγκλήματος / Ίχνη / Πειστήρια / Διαγνωστικά σημεία / Ικανότητα παρατηρητικότητας ατόμων και οχημάτων / Ικανότητα περιγραφής ατόμων και οχημάτων / Καταγραφή και μετάδοση πληροφοριών / Σύνταξη εκθέσεων-αναφορών

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (3), Εργαστήριο (0), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑΣ ΧΩΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
2	ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΣΕ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ, ΠΡΩΤΕΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ
3	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ
4	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΚΗΝΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ
5	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΤΟΜΩΝ ΚΑΙ ΟΧΗΜΑΤΩΝ
6	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.3.B.1 | ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑΣ ΧΩΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η μαθησιακή υποενότητα αποτελεί συνέχεια της μαθησιακής ενότητας «Ασφάλεια χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς» του εξαμήνου Β΄, και εστιάζεται στην εκτίμηση επικινδυνότητας και τρωτότητας στους μουσειακούς και πολιτιστικούς φορείς. Σκοπός είναι αρχικά οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν τη διαδικασία προσδιορισμού, καταγραφής και αξιολόγησης των κινδύνων και των απειλών στους οποίους εκτίθεται το προσωπικό, οι επισκέπτες, οι συλλογές και τα υπόλοιπα περιουσιακά στοιχεία ενός μουσειακού και πολιτιστικού φορέα, και να εντοπίσουν τα κρίσιμα σημεία και τις μεθόδους βαθμονόμησης των κινδύνων αυτών. Στη συνέχεια, ερμηνεύεται η έννοια της επίπτωσης στη λειτουργία και στην ασφάλεια ενός μουσειακού ή/και πολιτιστικού φορέα, και αξιολογούνται κατά περίπτωση οι επιπτώσεις αυτές (αντίκτυπος). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη και στην εφαρμογή μεθοδολογίας για την εκτίμηση του κινδύνου και της τρωτότητας ενός χώρου πολιτιστικής κληρονομιάς, και απαριθμούνται, προσδιορίζονται και διατυπώνονται οι αιτίες τρωτότητας. Παρουσιάζεται ο στόχος της εκτίμησης τρωτότητας και οι βασικοί παράγοντες με τους οποίους σχετίζεται ο εντοπισμός των τρωτοτήτων, οι ερωτήσεις που η ανάλυση της τρωτότητας οφείλει να απαντά, και τα κριτήρια στα οποία βασίζεται η αξιολόγηση της τρωτότητας. Τέλος, για τη μελέτη της τρωτότητας ακολουθεί συνοπτική αναφορά της SWOT ανάλυσης τρωτότητας (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats), μεθοδολογία η οποία καταγράφει τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία ενός μουσειακού ή/και πολιτιστικού φορέα, τις ευκαιρίες και τις απειλές. Ως ενδεδειγμένη εκπαιδευτική μέθοδος προτείνεται η παρουσίαση και η ανάλυση εκτίμησης επικινδυνότητας και τρωτότητας σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και η ανάθεση σχετικών εργασιών.

2.3.B.2 | ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΣΕ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ, ΠΡΩΤΕΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Η δεύτερη μαθησιακή υποενότητα προσφέρει τη βάση για την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων σχετικά με τη γενική ανταπόκριση σε περιστατικά ασφάλειας. Αρχικά, διατυπώνονται ο ορισμός και τα γενικά χαρακτηριστικά των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Στη συνέχεια απαριθμούνται, προσδιορίζονται και διατυπώνονται οι πρώτες βασικές ενέργειες που πρέπει να έχει στο μυαλό του/της ο/η φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, για να μπορεί να ανταποκριθεί αποτελεσματικά σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Ουσιαστικά του/της δίνεται ένα κατευθυντήριο πλάνο των πρώτων βασικών ενεργειών στις οποίες οφείλει αμέσως να προβεί, ακολουθώντας μια σειρά βασικών προκαταρκτικών ενεργειών, αναφορικά με τη μεθοδολογία διαχείρισης συμβάντων και τη λήψη αποφάσεων κατά τη διάρκειά τους. Σημείο ιδιαίτερης προσοχής είναι η ευαισθητοποίηση των εκπαιδευομένων ως προς την άμεση ενημέρωση των ιεραρχικά προϊσταμένων τους, της Υπηρεσίας τους και των αρμοδίων δημόσιων αρχών, αποφεύγοντας συγχύσεις και λάθη, με σαφείς οδηγίες για τη σειρά ενημέρωσης που οφείλουν να ακολουθούν κάθε φορά, τόσο όταν ο χώρος πολιτιστικής κληρονομιάς είναι σε λειτουργία, όσο και όταν δεν είναι. Επιπλέον, παρατίθενται οι κύριοι/πρωτεύοντες τηλεφωνικοί αριθμοί επικοινωνίας με Υπηρεσίες Έκτακτης Ανάγκης (Ελληνική Αστυνομία, Πυροσβεστικό Σώμα, Λιμενικό Σώμα, ΕΚΑΒ κ.ά.), με τις οποίες ενδεχομένως απαιτηθεί να επικοινωνήσουν, καθώς και τονίζεται η ανάγκη να γνωρίζουν τους αριθμούς επικοινωνίας με ειδικότερες υπηρεσίες, όπως το τοπικό Αστυνομικό Τμήμα, η τοπική Πυροσβεστική Υπηρεσία, το Κέντρο Λήψης και Επεξεργασίας Σημάτων Συναγερμού (ΚΕΛΕΣΣ), της εταιρείας εγκατάστασης και επισκευής συστημάτων ασφάλειας και συναγερμού, και άλλων συναρμόδιων φορέων. Τέλος, δεν παραλείπεται να αναφερθεί ο ευρωπαϊκός αριθμός κλήσης έκτακτης ανάγκης 112, κατανώντας τα πλεονεκτήματά του και τη σημασία του για άμεση επικοινωνία σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης.

2.3.B.3 | ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ

Η τρίτη μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στις βασικές γνώσεις και δεξιότητες που οφείλουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν σχετικά με τις ενδεδειγμένες ενέργειες διαχείρισης περιστατικών και συμβάντων με χαρακτηριστικά επεισοδίου και σύγκρουσης ή συνδυασμού και των δύο (παράπονα, επαιτές, μικροπωλητές/-τριες, αιφνιδίως παθόντες/-ούσες, άτομα με επικίνδυνη συμπεριφορά, πρόκληση συναγερμών, ανεύρεση απολεσθέντων αντικειμένων κ.ά.). Σκοπός της είναι αρχικά να ορίσει τις απαιτούμενες ενέργειες στο αρχικό στάδιο απόκρισης (αναγνωρισμένες ως καλές πρακτικές), οι οποίες είναι σχεδόν ταυτόσημες, παρότι τα περιστατικά δεν είναι ποτέ όμοια μεταξύ τους, και στη συνέχεια να προσδιορίσει τις εξειδικευμένες ενέργειες που αντιστοιχούν σε κάθε περιστατικό. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να κατανοήσουν τις καθορισμένες ενέργειες και τις διαδικασίες διαχείρι-

σης περιστατικών παραπόνων και περιστατικών με αιφνιδίως παθόντες/-ούσες, με σκοπό την ενίσχυση της ετοιμότητας και της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευομένων. Ακολουθώντας, αναλύονται περιστατικά με επαίτες και μικροπωλητές/-τριες, προκειμένου να επιτευχθεί η αθόρυβη και χωρίς διαπληκτισμούς απομάκρυνσή τους, ενώ εξετάζονται και περιστατικά με άτομα με επικίνδυνη συμπεριφορά, όπου δίνεται έμφαση στη λήψη κατάλληλων μέτρων αυτοπροστασίας. Επιπλέον, περιγράφονται οι ενδεδειγμένες ενέργειες διαχείρισης περιστατικών ενεργοποίησης ή βλάβης του συστήματος συναγερμού, οι ενέργειες σε περίπτωση που διαπιστωθεί διάρρηξη στον χώρο, καθώς και η διαχείριση απολεσθέντων αντικειμένων σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Ενδεδειγμένη εκπαιδευτική μαθησιακή διαδικασία η μελέτη περιπτώσεων και η ανάλυση πραγματικών περιστατικών, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν πιθανά λάθη και παραλείψεις στη διαχείρισή τους, και να προτείνουν βελτιώσεις για την αποφυγή τους στο μέλλον.

2.3.B.4 | ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΚΗΝΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Η τέταρτη μαθησιακή υποενότητα επιδιώκει να εμβαθύνει στην αποτελεσματική διαχείριση και προστασία της σκηνής του εγκλήματος, και ειδικότερα στις απαραίτητες ενέργειες που οφείλει να προβεί ο/η φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων στην περίπτωση που ενημερωθεί ή αντιληφθεί τη διάπραξη εγκληματικού περιστατικού/αξιοποίησης πράξης σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Σκοπός είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν τα βασικά χαρακτηριστικά που αφορούν την προστασία της σκηνής του εγκλήματος, και να συνειδητοποιήσουν ότι ορισμένα εγκλήματα, ιδιαίτερα τα πιο σοβαρά, στοιχειοθετούνται και αποδεικνύονται κυρίως από τον τόπο του εγκλήματος. Ο χώρος αυτός αποτελεί πεδίο έρευνας από τις αρμόδιες αρχές, όπου εντοπίζονται στοιχεία τα οποία είναι κρίσιμα για την επίλυση της υπόθεσης και την ταυτοποίηση του δράστη. Γι' αυτό, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται εκ μέρους των εκπαιδευτών/-τριών στην ανάγκη να παραμείνει ακέραια και ανέπαφη η σκηνή του εγκλήματος μέχρι την άφιξη των αρμόδιων αρχών, και να καταγραφούν όλες οι πληροφορίες και τα στοιχεία των μαρτύρων. Επίσης, απαριθμούνται, προσδιορίζονται και διατυπώνονται τα ίχνη, τα πειστήρια και τα διαγνωστικά σημεία, δηλαδή τα αποδεικτικά στοιχεία που βρέθηκαν στον τόπο του εγκλήματος, τα οποία οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων οφείλουν να διαχειριστούν προσεκτικά. Επιπλέον, προβάλλονται θέματα που αφορούν την αντιμετώπιση αναρμόδιων/μη εξουσιοδοτημένων ατόμων που επιχειρούν να πλησιάσουν τη σκηνή του εγκλήματος, καθώς και προσδιορίζονται στρατηγικές και εξοπλισμός για την αποτροπή αυτής της πιθανότητας. Ενδεδειγμένες εκπαιδευτικές τεχνικές είναι η χρήση μελετών περίπτωσης, πρακτικών ασκήσεων και η παρουσίαση πραγματικών εγκληματικών περιστατικών (προστασία σκηνής εγκλήματος), όπου μέσα από την ανάλυσή τους οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενθαρρύνονται για την εφαρμογή των βέλτιστων πρακτικών προστασίας της σκηνής του εγκλήματος.

2.3.B.5 | ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΤΟΜΩΝ ΚΑΙ ΟΧΗΜΑΤΩΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στην ανάπτυξη της ικανότητας παρατηρητικότητας και περιγραφής ατόμων και οχημάτων, που αποτελεί ένα από τα βασικά επαγγελματικά προσόντα του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων. Αρχικά οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν την έννοια της παρατήρησης και τον καθοριστικό ρόλο που διαδραματίζει για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων τους. Στη συνέχεια, εξετάζουν τους παράγοντες που επηρεάζουν την παρατήρηση και εμποδίζουν την ακρίβεια και αποτελεσματικότητά της, και διακρίνουν τη διαφορά μεταξύ παρατήρησης και απλής, γρήγορης ματιάς. Ακολούθως, παρουσιάζονται τα διάφορα είδη παρατήρησης, όπως η απλή/γενική παρατήρηση, η επισταμένη/ειδική παρατήρηση, η προληπτική παρατήρηση και η αντιδραστική παρατήρηση, οι οποίες μπορούν να εφαρμοστούν στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών ασφάλειας, καθώς και η σημασία της εκ των προτέρων σχεδίασης της διαδικασίας παρατήρησης. Ιδιαίτερα ωφέλιμο είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να γνωρίσουν και να αναπτύξουν δεξιότητες σχετικά με τη λεπτομερή καταγραφή και περιγραφή των χαρακτηριστικών των ατόμων. Για τον λόγο αυτό, αναλύονται τα χαρακτηριστικά που πρέπει να περιλαμβάνονται στις περιγραφές της σωματικής εμφάνισης ατόμων, υπογραμμίζοντας ότι ακόμη και η παραμικρή λεπτομέρεια μπορεί να είναι ζωτικής σημασίας για τον εντοπισμό ή την αναγνώριση ενός ατόμου. Παράλληλα, λεπτομερής αναφορά γίνεται σχετικά με την παρατήρηση και περιγραφή των οχημάτων, με στόχο την καταγραφή των απαραίτητων στοιχείων και τη μετέπειτα χρήση τους στη σύνταξη εκθέσεων. Ειδικότερα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, ως παρατηρητές/-τριες, μέσα από τεστ παρατηρητικότητας, προβολής σχετικών βίντεο και φωτογραφιών, καθώς και πρακτικών ασκήσεων, κατανοούν τι συμβαίνει γύρω τους και αντιλαμβάνονται τη σπουδαιότητα και τη σημασία μιας κατάστασης ή ενός συμβάντος, αναπτύσσοντας την ικανότητα παρατηρητικότητας και περιγραφής ατόμων και οχημάτων.

2.3.B.6 | ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Στην έκτη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν βασικές γνώσεις και δεξιότητες σχετικά με την καταγραφή και μετάδοση πληροφοριών για περιστατικά που συμβαίνουν σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Αρχικά, απαριθμούνται, προσδιορίζονται και διατυπώνονται οι μέθοδοι μετάδοσης πληροφοριών, οι οποίες περιλαμβάνουν την προφορική, την οπτική, την ηλεκτρονική και τη γραπτή μετάδοση. Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στη γραπτή μετάδοση, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων έχουν την υποχρέωση, πέρα από την προφορική ενημέρωση, να αναφέρουν εγγράφως, άμεσα, στον προϊστάμενό τους κάθε περιστατικό που έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια της εργασίας τους, ανεξάρτητα από τη σοβαρότητά του ή τις συνέπειές του. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τους κανόνες τήρησης του σημειωματάριου και αναλύουν τις σωστές πρακτικές χρήσης του, ώστε να επιτυγχάνεται η καταγραφή όλων των

απαραίτητων πληροφοριών με ακρίβεια. Ακολούθως, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη σύνταξη εκθέσεων-αναφορών, δηλαδή εγγράφων που απευθύνονται κυρίως προς τους προϊσταμένους και τη διεύθυνση, για την ενημέρωσή τους σχετικά με γεγονότα, αδικήματα και συμβάντα που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της εργασίας τους. Κομβικής δε σημασίας είναι να αναλυθεί η μορφή της αναφοράς, η διάρθρωση του κυρίως σώματός της, καθώς και οι κανόνες που πρέπει να τηρούνται στη σύνταξή της. Τέλος, αποσαφηνίζεται η σωστή αποστολή και διανομή των αναφορών, ενώ κωδικοποιούνται τα βασικά ερωτήματα που πρέπει να απαντώνται με συνέπεια και απλή γλώσσα. Ως καταλληλότερες εκπαιδευτικές τεχνικές συστήνονται η εισήγηση, η παρουσίαση περιστατικών σε συνδυασμό με την εξάσκηση των εκπαιδευομένων στη σύνταξη σχετικών εκθέσεων-αναφορών, καθώς και η προβολή βέλτιστων παραδειγμάτων τήρησης σημειωματάριου και σύνταξης εκθέσεων-αναφορών.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Τσενές, Ι. Σ. (2014). *Εγχειρίδιο φύλαξης μουσείων και αρχαιολογικών χώρων*. Αθήνα: Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM), Ελληνικό Τμήμα.
2. Μονοβάσιος, Ε., Πετρόπουλος, Ν. & Χασάπης, Γ. Α. (επιμ.). (2022). *Περί ιδιωτικής ασφάλειας. Επιχειρώντας μια ολιστική προσέγγιση...* (τόμοι Α΄ και Β΄). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Συμπληρωματικές

1. Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕΜΕΑ). (2018). *Εγχειρίδιο. Εκπαιδεύσεις για την προστασία των υποδομών ζωτικής σημασίας*. Ανακτήθηκε από: <http://www.ciprotection.gr/images/CIPManual/CIPmanual.pdf>
2. Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕΜΕΑ). (2014). *Εγχειρίδιο Υλης Security*. Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από: <https://saek-kardits.kar.sch.gr/openeclass/modules/document/file.php/162/%ce%95%ce%b3%cf%87%ce%b5%ce%b9%cf%81%ce%af%ce%b4%ce%b9%ce%bf%20ΚΕΜΕΑ-final.pdf>

2.3.Γ • ΑΓΓΛΙΚΗ/ΓΑΛΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της συγκεκριμένης μαθησιακής ενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να έρθουν σε επαφή με την ορολογία της αγγλικής ή της γαλλικής γλώσσας, ώστε να μπορούν να επικοινωνούν, να πληροφορούν και άρα να εξυπηρετούν τους/τις επισκέπτες/-τριες μουσειακών χώρων. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της παρούσας μαθησιακής ενότητας, γίνεται ανάλυση ορολογίας σχετικής με τα πεδία της πολιτιστικής κληρο-

νομιάς, της ιστορίας της τέχνης, της μουσειολογίας, της προστασίας, της συντήρησης και της διαχείρισης συλλογών, της τουριστικής ψυχολογίας και της επικοινωνίας. Επιπλέον, στην ενότητα αναλύονται βασικά γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα της αγγλικής ή γαλλικής γλώσσας.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν ορολογία της αγγλικής ή γαλλικής γλώσσας χρήσιμη στο πλαίσιο της επικοινωνίας, πληροφόρησης και εξυπηρέτησης των επισκεπτών/-τριών σε μουσειακούς χώρους,
- Ονοματίζουν βασικά στοιχεία της γραμματικής της αγγλικής ή γαλλικής γλώσσας,
- Απαριθμούν βασικά στοιχεία του συντακτικού της αγγλικής ή γαλλικής γλώσσας σε συνάρτηση με την εξυπηρέτηση επισκεπτών/-τριών σε μουσεία,
- Συσχετίζουν ελληνικές λέξεις χρήσιμες στην επικοινωνία, πληροφόρηση και εξυπηρέτηση των επισκεπτών/-τριών, με την αντίστοιχη αγγλική ή γαλλική ορολογία,
- Συνθέτουν προτάσεις σχετικές με την επικοινωνία με τους/τις επισκέπτες/-τριες των μουσείων,
- Διαλέγουν τη χρήση σωστών γραμματικών και συντακτικών φαινομένων στο πλαίσιο της σύνταξης προτάσεων,
- Εξετάζουν κείμενα που σχετίζονται με τα πεδία της πολιτιστικής κληρονομιάς, της ιστορίας της τέχνης, της μουσειολογίας, της προστασίας, της συντήρησης και της διαχείρισης συλλογών, της τουριστικής ψυχολογίας και της επικοινωνίας,
- Αναπτύσσουν το λεξιλόγιό τους στην αγγλική ή γαλλική γλώσσα αναφορικά με την προστασία, τη συντήρηση και τη διαχείριση συλλογών,
- Διακρίνουν λέξεις της αγγλικής ή γαλλικής γλώσσας αναφορικά με την πολιτιστική κληρονομιά, την ιστορία της τέχνης και τα μουσεία,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς την αρμόζουσα (φιλική-επαγγελματική) επικοινωνία, πληροφόρηση και εξυπηρέτηση των επισκεπτών/-τριών των μουσειακών χώρων από χώρες του εξωτερικού,
- Υιοθετούν θετική στάση απέναντι σε επισκέπτες/-τριες μουσειακών χώρων από χώρες του εξωτερικού.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Archaeological site/Site archéologique / Artwork/Œuvre d'art / Cultural heritage/Patrimoine culturel / Exhibition catalogues/Catalogues d'exposition / History of art/Histoire de l'art / Intercultural communication/Communication de base interculturelle.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ
2	ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
3	ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ
4	ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΤΙΣ ΚΑΛΕΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΕΣ ΤΕΧΝΕΣ
5	ΑΓΓΛΙΚΑ ΓΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ
6	ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Γ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ

Στην εν λόγω μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες εισάγονται στον γραπτό και προφορικό λόγο στην αγγλική γλώσσα. Απώτερος σκοπός είναι να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να ανταλλάσσουν μηνύματα, να ανακαλούν βασικές γνώσεις και πληροφορίες σχετικές με τις επικοινωνιακές συνθήκες σε χώρους που σχετίζονται με τον τουρισμό γενικότερα και να αναπτύξουν θετικές στάσεις απέναντι στην επικοινωνία στην αγγλική γλώσσα και στην κοινωνική ζωή. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, ως φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, πρέπει να μπορούν να κατανοούν το νόημα ενός απλού, σαφούς και σύντομου μηνύματος. Να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν εκφράσεις και λέξεις που χρησιμοποιούνται συχνά και αφορούν τον τουρισμό, με έμφαση στη μουσειολογία, στους/στις επισκέπτες/-τριες αυτών των χώρων και στις συνεργαζόμενες υπηρεσίες. Σε αυτή την υποενότητα, εξασκούνται στην ανάγνωση απλών και σύντομων κείμενων με μουσειακό περιεχόμενο, είναι σε θέση να βρίσκουν μια συγκεκριμένη πληροφορία σε συνοπτικά κείμενα, όπως ενημερωτικό υλικό (pamphlet), καταλόγους εκθέσεων (exhibition catalogues), καταλόγους συλλογών (collection catalogues), ωράριο λειτουργίας (working hours), έντυπα δρομολογίων (timetables) μέσω μαζικής μεταφοράς (public transport) που εξυπηρετούν τον μουσειακό και αρχαιολογικό χώρο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στους τρόπους επικοινωνίας σε καθημερινές περιστάσεις όπου χρειάζεται να ανταλλάσσουν απλές πληροφορίες για δραστηριότητες, όπως η παροχή οδηγιών προσανατολισμού (giving directions), η περιγραφή εκθεμάτων (exhibits) και η ικανοποίηση προσωπικών ζητημάτων των επισκεπτών, όπως η διαμεσολάβηση (mediation) με το λοιπό επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό (scientific and administrative personnel), όταν η γλώσσα επικοινωνίας είναι η αγγλική. Ακόμα, πρέπει να είναι σε θέση να διεξάγουν πολύ σύντομες συνομιλίες, ακόμη και αν σε γενικές γραμμές δεν καταλαβαίνουν αρκετά για να παρακολουθήσουν μια συζήτηση, και, τέλος, να μπορούν να γράφουν σημειώσεις και μηνύματα με απλό και σύντομο τρόπο.

2.3.Γ.2 | ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στη χρήση της αγγλικής γλώσσας στο πεδίο της αρχαιολογίας. Η επαρκής γνώση της αγγλικής είναι αναγκαία για όποιον ασχολείται επαγγελματικά και επιστημονικά με την αρχαιολογία του ελληνικού χώρου, καθώς η αγγλική έχει καταστεί η *lingua franca* της εποχής μας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν την αγγλική ορολογία που περιγράφει την αρχαιολογία του ελληνικού χώρου (ή σε αυτό που γενικά αποκαλείται προϊστορία του Αιγαίου και κλασική αρχαιολογία). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να εξηγήσουν στους/στις επισκέπτες/-τριες του αρχαιολογικού μουσείου δίγλωσσες (αγγλικά-ελληνικά) πινακίδες εκθεμάτων (*bilingual exhibit labels*), να διαβάσουν περιλήψεις άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά, καθώς και να πλοηγηθούν σε σύγχρονα εργαλεία, όπως οι ιστοσελίδες ελληνικών και ξένων μουσείων στο Διαδίκτυο. Επίσης, χρησιμοποιούν την αγγλική γλώσσα για να εντοπίσουν και να περιγράψουν τα σημαντικότερα μέρη και κτίσματα ενός αρχαιολογικού χώρου (*archeological site*), όπως ανάκτορα (*royal residence-palace*), οχύρωση (*fortification*), ακρόπολη (*citadel*), τείχη (*bulwark*) και τύμβος (*tomb*). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες διακρίνουν την ασυνέπεια (*inconsistency*), ή ακόμη και ανακρίβεια (*inaccuracy*), στη χρήση της αγγλικής μετάφρασης ελληνικών όρων αρχαιολογίας, καθώς αυτοί αποδίδονται με ποικίλους τρόπους σε μεταφρασμένα κείμενα. Εξασκούνται στη μελέτη των διαφορετικών και εναλλακτικών αποδόσεων κάθε όρου, καθώς και στον εντοπισμό και απόρριψη αυτών που θεωρούνται άστοχες λανθασμένες ή αδόκιμες. Παράλληλα, μπορούν να διακρίνουν τις διαφορές μεταξύ βρετανικών και αμερικάνικων αγγλικών. Επίσης, εξασκούνται στους τρόπους επικοινωνίας σε καθημερινές περιστάσεις όπου χρειάζεται να ανταλλάσσουν απλές πληροφορίες για δραστηριότητες, όπως η παροχή οδηγιών (*giving directions*) για την περιήγηση στον αρχαιολογικό χώρο αλλά και τη μετάβαση από και προς σε αυτόν.

2.3.Γ.3 | ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπενότητα εστιάζεται στις δεξιότητες των εκπαιδευόμενων στην αγγλική γλώσσα αναφορικά με την ορολογία που σχετίζεται με τις μουσειακές σπουδές. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες χρησιμοποιούν την αγγλική ορολογία και περιγράφουν βασικά θέματα μουσείων και θεωρίας της μουσειολογίας (*museology*). Περιγράφουν τα διαφορετικά είδη μουσείων, το μουσείο σε σχέση με την κοινωνία και τη μουσειακή πρακτική (*museum practice*). Επίσης, περιγράφουν θέματα χρηματοδότησης και διαχείρισης (*funding and management*), συντήρηση έργων τέχνης (*conservation of artwork*), συλλογή και συλλογές (*collecting and collections*), μουσεία, ταυτότητα και διαφορετικότητα (*identity and difference*), και μουσεία και κοινωνική ένταξη (*museums and social inclusion*). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να μελετούν στα αγγλικά έρευνες κοινού (*audience research*), να δίνουν οδηγίες για την πρόσβαση των επισκεπτών/-τριών στο μουσείο (*visitors' access to museum*), να γνωρίζουν τις πρακτικές για τη μουσειακή εκπαίδευση (*museum education*), να γνωρίζουν για την πολιτιστική κληρονομιά (*cultur-*

al heritage) και τα πολιτιστικά ζητήματα (cultural issues). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να παρέχουν πληροφορίες στα αγγλικά αναφορικά με την ιστορία μουσείων/ συλλογών (history of museums/collections), να γνωρίζουν για την κυβερνητική πολιτική και τα μουσεία (government policy and museums) και να περιγράφουν περιοδικές εκθέσεις (temporary exhibitions). Επίσης, είναι σε θέση να δίνουν οδηγίες στα αγγλικά για την πρόσβαση σε μουσεία για άτομα με αναπηρία (access for people with disabilities) και να παρακολουθούν τις προκλήσεις της μουσειακής εργασίας (challenges of museum work) στον 21ο αιώνα. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν βασικές έννοιες για το σύγχρονο μουσείο διεθνώς και τις σχέσεις τους με τις κοινότητες που εξυπηρετούν, ενώ είναι εξοικειωμένοι με την οργάνωση της εργασίας των μουσείων.

2.3.Γ.4 | ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΤΙΣ ΚΑΛΕΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΕΣ ΤΕΧΝΕΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στην αγγλική ορολογία που χρησιμοποιείται στις εικαστικές και εφαρμοσμένες τέχνες, την οποία χρησιμοποιούν οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων (security personnel in museums and archeological sites). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες χρησιμοποιούν την αγγλική ορολογία για την κατανόηση της θεωρίας της τέχνης (art theory) και εξοικειώνονται με την αγγλική ορολογία που σχετίζεται με την ιστορία της τέχνης (history of art), τα καλλιτεχνικά ρεύματα (art movement), όπως του μπαρόκ (baroque), της Αναγέννησης (renaissance), του νεοκλασικισμού (neoclassicism), του ρομαντισμού (romanticism), του ρεαλισμού (realism), του μοντερνισμού (modernism) και του μεταμοντερνισμού (post-modernism), τα είδη (styles), και τις διάφορες εποχές (era), όπως της αρχαίας Ελλάδας (ancient Greece) και του Μεσαίωνα (medieval). Διακρίνουν τα οπτικά στοιχεία (visual elements) στις οπτικές (visual) και εφαρμοσμένες (applied) τέχνες, όπως στη ζωγραφική (painting), στη γλυπτική (sculpture), στις εικαστικές εγκαταστάσεις (art installations), στη χαρακτική (engraving) και στις τέχνες των νέων μέσων (new media art). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να διακρίνουν βασικές παραμέτρους και στοιχεία που αφορούν το θεατρικό είδος (drama), τη θεατρική παράσταση (theatre) και τις επιτελεστικές ή παραστατικές τέχνες (performance) που μπορεί να λαμβάνουν χώρα σε ένα μουσείο. Για παράδειγμα, μπορούν να χρησιμοποιούν το κατάλληλο λεξιλόγιο για να περιγράψουν τους χώρους που διαδραματίζεται μια παράσταση (performance space) και τη σκηνογραφία. Γνωρίζουν την αγγλική ορολογία για τα υλικά που χρησιμοποιούνται σε έργα τέχνης, όπως χρώματα (colour), καμβά (canvas), ξύλο (wood), μάρμαρο (marble), σίδερο (steel) και πλαστικό (plastic). Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να διαβάζουν στα αγγλικά ανασκοπήσεις έργων τέχνης (art review) και κριτικό σχολιασμό έργων τέχνης (commentaries).

2.3.Γ.5 | ΑΓΓΛΙΚΑ ΓΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ

Η επικοινωνιακή προσέγγιση στην εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας δίνει έμφαση στη χρήση της μέσα από ρεαλιστικές καταστάσεις και αλληλεπιδράσεις. Στο πλαίσιο

αυτό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, ως μελλοντικοί φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, αξιοποιούν τη γλώσσα σε συνθήκες που προσομοιώνουν το επαγγελματικό τους περιβάλλον, ώστε να επικοινωνούν αποτελεσματικά με επισκέπτες/-τριες και συνεργάτες/-ιδες. Παράλληλα, εξασκούνται σε τεχνικές ανάπτυξης επικοινωνιακών δεξιοτήτων (communication skills), στο πλαίσιο της επικοινωνιακής μεθόδου, η οποία αποτελεί μια δοκιμασμένη προσέγγιση για τη βελτίωση της αγγλικής ορολογίας. Η ενίσχυση των δεξιοτήτων αυτών συμβάλλει τόσο στην επαγγελματική τους επάρκεια όσο και στην ικανότητά τους να συμμετέχουν σε συζητήσεις σε διεθνές περιβάλλον, λαμβάνοντας υπόψη τις διαπολιτισμικές διαφορές (intercultural differences). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενθαρρύνονται να αναπτύσσουν στα αγγλικά τις απαραίτητες δεξιότητες μέσα από μια φυσική προσέγγιση εκμάθησης της γλώσσας, ενισχύοντας παράλληλα την απόκτηση λεξιλογίου (vocabulary acquisition), ώστε να εξελιχθούν σε αυτόνομους χρήστες της. Μέσω της εξάσκησης με τους/τις υπόλοιπους/-ες εκπαιδευόμενους/-ες, επιδιώκουν να βελτιώνουν τον τρόπο που μιλάνε, την προφορά τους (accent) και τις δομές των προτάσεων που χρησιμοποιούν, καθώς και οτιδήποτε μπορεί να αφορά το άτομο με το οποίο μιλάνε, όπως η γλώσσα του σώματός του (body language), λέξεις ή φράσεις της αργκό (slang), καθώς και τον τόνο που θέτουν ερωτήσεις. Η μαθησιακή υποεπενότητα είναι ιδιαίτερα χρήσιμη σε περιστάσεις διαπολιτισμικής επικοινωνίας (intercultural communication), όταν ο φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων πρόκειται να επικοινωνήσει με επισκέπτες/-τριες αυτών των χώρων που προέρχονται από ένα διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο (cultural background). Η εν λόγω μαθησιακή υποεπενότητα συμβάλλει επίσης στην καλύτερη προετοιμασία για την ορολογία σχετικά με την έννοια της επικοινωνίας στον χώρο του τουρισμού γενικότερα, με έμφαση στις διαπροσωπικές σχέσεις (interpersonal relations).

2.3.Γ.6 | ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

Η συγκεκριμένη υποεπενότητα πραγματεύεται τους τρόπους με τους οποίους ο πολιτισμός (culture) επιδρά και καθορίζει την ανθρώπινη επικοινωνία. Ο πολιτισμός αποτελεί δομικό στοιχείο της ταυτότητας των ανθρώπων και προσδιορίζει, σε σημαντικό βαθμό, τις διαπροσωπικές σχέσεις. Η πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες, ως φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, είναι να οργανώσουν τις σχέσεις τους με τους/τις επισκέπτες/-τριες αυτών των χώρων με τέτοιο τρόπο, ώστε να υπάρχει αρμονική επικοινωνία και δημιουργική αλληλεπίδραση, ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας, κοινωνικού υποβάθρου και άλλων προσωπικών χαρακτηριστικών. Η αντίληψή μας για τον Άλλο ή τους Άλλους (the Other) διαμορφώνεται σε συγκεκριμένο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο, το οποίο παράγει και αναπαράγει αναπαραστάσεις για τον εαυτό μας και τους άλλους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν την ύπαρξη μιας σειράς στερεοτύπων (stereotypes) και προκαταλήψεων (prejudices), τα οποία διαμορφώνουν αντιλήψεις για την έννοια του «ξένου», του «ανεπιθύμητου» και του «εχθρού». Με τη χρήση της κατάλληλης αγγλικής ορολογί-

ας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποφεύγουν τις διακρίσεις, την περιθωριοποίηση και την αποξένωση εθνοτικών και πολιτισμικών ομάδων. Αυτή η δεξιότητα είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική επικοινωνία με μη ελλήνοφωνα μέλη της ομάδας που συνοδεύουν, και την αποφυγή παρερμηνειών. Στο πλαίσιο της υποεπάρκειας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν έννοιες όπως, πολυπολιτισμικότητα (multiculturalism), διαπολιτισμικότητα (interculturalism), αφομοίωση (assimilation) και ένταξη (integration). Για κάθε ομάδα κειμένων που μελετούν, οι εκπαιδευόμενοι/-ες δημιουργούν ένα γλωσσάρι, στο οποίο καταγράφουν συνώνυμα ή ορισμούς για το λεξιλόγιο των κειμένων – πρέπει να ενθαρρύνονται να διατηρούν προσωπικές αγγλο-αγγλικές σημειώσεις λεξιλογίου. Το γλωσσάρι συνοδεύεται από μια λίστα αγγλο-ελληνικών όρων ειδικά για κάθε ομάδα κειμένων.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Evans, V., Dooley, J. & Rogers, H. P. (2018). *Art & Design*. Athens: Express Publishing.
2. Χρηστίδου, Σ. (2016). *Αγγλοελληνικό λεξικό καλλιτεχνικών όρων*. Θεσσαλονίκη: Τζιόλα.

Συμπληρωματικές

1. Maglavera, T. (2021). *English for Fine Arts Studies* (2nd edition). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press.
2. Koutsoumpou, N. (2021). *The Archaeological Dictionary: English-Greek/Greek-English*. Αρχαιολογικό λεξικό: αγγλικά-ελληνικά/ελληνικά-αγγλικά. Oxford: Archaeopress.

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποεπάρκειες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
1	ΒΑΣΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ
2	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ (I)
3	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΛΛΟΓΩΝ
4	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑ
5	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
6	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Γ.1 | ΒΑΣΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ

Στην παρούσα υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται για πρώτη φορά σε επαφή με γλωσσικό υλικό, το οποίο αφορά τη βασική επικοινωνία στη γαλλική γλώσσα, στο πλαίσιο εξυπηρέτησης επισκεπτών/-τριών ενός μουσειακού/ αρχαιολογικού χώρου. Ειδικότερα, γίνεται χρήση απλών, γραπτών και προφορικών/προβαλλόμενων κειμένων, τα οποία εστιάζονται στην εξυπηρέτηση επισκεπτών/-τριών στα εκδοτήρια εισιτηρίων, σε ό,τι αφορά την ενημέρωσή τους σχετικά με τις ώρες λειτουργίας ενός αρχαιολογικού χώρου/μουσείου, σχετικά με επικείμενες εκδηλώσεις, με περιπτώσεις ελεύθερης εισόδου στους εν λόγω χώρους κ.λπ. Στην περίπτωση, δε, όπου γίνεται χρήση σχετικών βίντεο από πλευράς του/της εκπαιδευτή/-τριας, συνιστάται η χρήση γαλλικών υποτίτλων, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν από την αρχή, εκτός από την ακουστική τους δεξιότητα, και τη δεξιότητα κατανόησης γραπτού λόγου. Είναι πολύ σημαντικό στο αρχικό αυτό στάδιο της διδακτικής-μαθησιακής διαδικασίας οι εκπαιδευόμενοι/-ες να καταγράφουν το σχετικό γλωσσικό υλικό ως λεκτικά σύνολα και όχι ως μεμονωμένες λέξεις, προκειμένου να αρχίσει να αναπτύσσεται ευκολότερα η δεξιότητα παραγωγής προφορικού λόγου. Προς την κατεύθυνση αυτή, συνιστάται να πραγματοποιούνται μέσα στην τάξη παιχνίδια ρόλων σε ζευγάρια ή/και δραματοποιήσεις πάνω στις παραπάνω επικοινωνιακές περιστάσεις, ενώ είναι εξίσου σημαντικό οι εκπαιδευόμενοι/-ες να απομνημονεύουν τις σχετικές εκφορές, για να αρχίζουν να αναπτύσσουν βαθμιαία το γλωσσικό τους ρεπερτόριο. Στο ίδιο πλαίσιο, προτείνεται να υπογραμμιστεί η θετική στάση που αναμένεται να έχει ένας φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων απέναντι στους/στις επισκέπτες/-τριες, συνεπώς το ζήτημα της γλωσσικής ευγένειας αποκτά ειδικό βάρος. Ως εκ τούτου, τίθενται οι πρώτες βάσεις για στοιχειώδη δυνάμει γαλλόφωνη/διαπολιτισμική επικοινωνία, στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους δραστηριότητας.

2.3.Γ.2 | ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ I

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες γλωσσικό υλικό, το οποίο εστιάζεται σε βασικές πτυχές της γραμματικής και του συντακτικού της γαλλικής γλώσσας. Ειδικότερα, διαμοιράζεται ή/και προβάλλεται κείμενο, το οποίο δύναται να αφορά π.χ. έναν διάλογο μεταξύ ενός φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων και ενός/μιας γαλλόφωνου/-ης επισκέπτη/-τριας, μια ανάλογη διάδραση στην είσοδο ενός μουσείου ή σε ένα εκδοτήριο εισιτηρίων κ.λπ. Αφού προηγηθεί απαραίτητως η λεξιλογική επεξεργασία του κειμένου, με έμφαση στη χρήση τυποποιημένων εκφράσεων και λεκτικών συνόλων, ακολουθεί μια αναλυτική επεξεργασία από άποψη γραμματικής και συντακτικού. Τα γλωσσικά φαινόμενα που συνήθως απαντούν σε ανάλογες επικοινωνιακές περιστάσεις, και τα οποία προτείνεται να αναλυθούν όσο το δυνατόν περισσότερο, είναι τα εξής: οι τρεις διαφορετικοί

τρόποι διατύπωσης των ερωτήσεων, η άρνηση, η χρήση της προστακτικής έγκλισης με έμφαση στο β΄ πληθυντικό ευγενείας, η χρήση βοηθητικών ρημάτων, οι κτητικές αντωνυμίες, ο εγγύς μέλλοντας, οι προθέσεις τόπου κ.λπ. Εξυπακούεται ότι, για την εμπέδωση των εν λόγω φαινομένων, συνιστάται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εκπονούν τακτικά ανά δυάδες ή μικρές ομάδες παιχνίδια ρόλων, ώστε να αναπτύσσεται βαθμιαία η δεξιότητα παραγωγής προφορικού λόγου, ή/και να πραγματοποιούν ασκήσεις αντίστροφης μετάφρασης. Επιπλέον, συνιστάται ο/η εκπαιδευτής/-τρια να αξιοποιεί, από γραμματικοσυντακτικής άποψης, σχετικά εκπαιδευτικά βίντεο γαλλικών ιστοτόπων (βλ. TV5 Monde), με θέμα π.χ. την επίσκεψη σε μουσείο. Με ανάλογες μεθόδους της διδακτικής/μαθησιακής διαδικασίας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εμπλουτίζουν το ιδιόλεκτό τους και καθίστανται περισσότερο αποτελεσματικοί/-ές σε μια εν δυνάμει γαλλόφωνη διάδραση στον εργασιακό τους χώρο, ενώ συγχρόνως ενθαρρύνονται για την περαιτέρω εκμάθηση της ξένης γλώσσας.

2.3.Γ.3 | ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες ειδικότερο λεξιλόγιο σε σχέση με την ειδίκευσή τους. Συνιστάται ο/η εκπαιδευτής/-τρια να κάνει χρήση προφορικών/προβαλλόμενων και γραπτών, απλών κειμένων, με θέματα όπως είναι η προστασία, η συντήρηση και η διαχείριση συλλογών. Είναι πολύ σημαντικό να αποδίδεται αρχικά έμφαση σε μεμονωμένο λεξιλόγιο, όπως συντήρηση, φθορά, συλλογή, είδος, έκθεμα, καθώς επίσης και σε εκφορές, π.χ. αντικείμενο συλλογής, πολιτιστική συλλογή, έργο τέχνης, συλλογές μουσείου, κατάλογος εκθεμάτων κ.λπ. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται σε ζητήματα ορθής εκφοράς/προφοράς της εν λόγω ορολογίας. Προκειμένου, δε, οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αφομοιώσουν το νέο αυτό λεξιλόγιο, είναι εξαιρετικά χρήσιμο να καταγράφουν στη γαλλική γλώσσα απλές δικές τους προτάσεις με αυτό. Επίσης, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να καταγράφουν τη νέα ορολογία στο πλαίσιο αυτοσχέδιων λεξικών. Επιπλέον, θα ήταν χρήσιμο ο/η εκπαιδευτής/-τρια να πραγματοποιεί μέσα στην τάξη και μια ποικιλία λεξιλογικών ασκήσεων κλειστού τύπου, όπως είναι οι ασκήσεις συμπλήρωσης κενού, οι ασκήσεις αντιστοίχισης, οι ασκήσεις εντοπισμού λέξης που δεν ταιριάζει με τις υπόλοιπες κ.λπ. Ο παιγνιώδης χαρακτήρας αυτού του σταδίου της διδακτικής/μαθησιακής διαδικασίας συμβάλλει ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν ή/και να διατηρήσουν μια θετική στάση σε ό,τι αφορά τον απαιτητικό τομέα του λεξιλογίου της ξένης γλώσσας, και να ενθαρρυνθούν για την περαιτέρω εκμάθηση ορολογίας στις μαθησιακές υποενότητες που ακολουθούν.

2.3.Γ.4 | ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑ

Στην υποενότητα αυτή παρουσιάζεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες μια ειδικότερη πτυχή της ορολογίας αναφορικά με τη φύλαξη μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, η οποία συνδέεται με την ιστορία της τέχνης και τη μουσειολογία. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια κάνει χρήση γαλλόφωνων κειμένων, γραπτών ή/και προφορικών (π.χ.

προβάλλοντας ένα σχετικό βίντεο), επιστώντας την προσοχή των εκπαιδευομένων στη δομή και τη γλώσσα που χρησιμοποιείται. Το γλωσσικό υλικό μπορεί να αφορά π.χ. τις καλλιτεχνικές δημιουργίες της βυζαντινής τέχνης, της αναγεννησιακής τέχνης ή του νεοκλασικισμού, τους διαφορετικούς τύπους μουσείων κ.λπ. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια προτείνεται να διδάσκει στην αρχή μεμονωμένες λέξεις και εκφορές, όπως τέχνη, Βυζάντιο, αρχαιότητα, αναγεννησιακή εποχή, βυζαντινά χρόνια, τέχνη του νεοκλασικισμού, κλασικά χρόνια κ.λπ., καλώντας έπειτα τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να εντάξουν το λεξιλόγιο αυτό σε δικές τους απλές προτάσεις. Ομοίως, συνιστάται να διδάσκονται και οι συνοδευτικές γραμματικοσυντακτικές δομές που πλαισιώνουν τα εκάστοτε κείμενα, με έμφαση στον σχηματισμό και στη χρήση ενεστώτα και αορίστου, καθώς και στη χρήση κτητικών αντωνυμιών. Στην περίπτωση, δε, που γίνεται χρήση βίντεο, προτείνεται η προβολή να συνοδεύεται από γαλλόφωνους υπότιτλους και να είναι διακοπτόμενη, ώστε να δίνεται ο απαραίτητος χρόνος στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αναπτύσσουν παράλληλα τις δεξιότητες κατανόησης προφορικού και γραπτού λόγου. Τέλος, γίνεται κατανοητό ότι η εκμάθηση της συγκεκριμένης ορολογίας είναι καίριας σημασίας για την ειδίκευση των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, δεδομένου ότι καθίστανται επικοινωνιακά αποτελεσματικοί/-ές σε μια γαλλόφωνη διάδραση στον χώρο εργασίας τους, κυρίως σε περιόδους μεγάλης εισροής τουριστών στη χώρα.

2.3.Γ.5 | ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες γλωσσικό υλικό, το οποίο εστιάζεται σε θέματα που άπτονται της τουριστικής ψυχολογίας και της ευρύτερης επικοινωνίας. Για τον σκοπό αυτόν, διαμοιράζονται κείμενα/διάλογοι ή/και προβάλλονται γαλλόφωνα βίντεο (με χρήση γαλλικών υποτίτλων) με θέμα π.χ. τη διαχείριση αρνητικών συμπεριφορών από πλευράς επισκεπτών/-τριών προς τους/τις φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων ή προς τον μουσειακό χώρο, τη θετική στάση και φιλική συμπεριφορά απέναντι στους/στις επισκέπτες/-τριες ενός μουσείου ή αρχαιολογικού χώρου κ.λπ. Συνιστάται ο/η εκπαιδευτής/-τρια να διδάσκει τόσο μεμονωμένο λεξιλόγιο όσο και λεκτικά σύνολα, όπως: φόβος, πανικός, κρίση άγχους, καθώς επίσης και διάφορες φράσεις τυπικής γλωσσικής ευγένειας. Για τον σκοπό αυτόν, προτείνεται η επανάληψη των αντίστοιχων εκφορών που διδάχθηκαν στην πρώτη υποενότητα. Προκειμένου, δε, οι εκπαιδευόμενοι/-ες να καταστούν περισσότερο αποτελεσματικοί/-ές στη χρήση της εν λόγω ορολογίας, προτείνεται να διδαχθούν εκ του παραλλήλου την προστακτική έγκλιση σε προτάσεις καταφατικές και αρνητικές (π.χ. «ηρεμήστε, παρακαλώ», «μην αγγίζετε τα εκθέματα, παρακαλώ», «μην πανικοβάλλεστε» κ.λπ.). Για την εμπέδωση του νέου αυτού λεξιλογίου, συνιστώνται τα παιχνίδια ρόλων ανά δυάδες ή τριάδες μέσα στην τάξη, η δραματοποίηση διαλόγων και η δημιουργία προτάσεων με ένταξη της νέας ορολογίας. Με ανάλογες τεχνικές, καλλιεργείται βαθμιαία η αυτοπεποίθηση των εκπαιδευομένων σε ό,τι αφορά τη χρήση μιας διεθνούς γλώσσας επικοινωνίας στον χώρο των μουσείων και αρχαιολογικών χώρων.

2.3.Γ.6 | ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες γλωσσικό υλικό που σχετίζεται με την πολιτιστική κληρονομιά εν γένει. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια προτείνεται να κάνει χρήση προφορικών/προβαλλόμενων και απλών γραπτών κειμένων, με θέματα από διάφορες μορφές τέχνης από την αρχαιότητα έως σήμερα. Διδάσκεται, αρχικά, μεμονωμένο λεξιλόγιο και εκφορές, όπως: γλυπτό, γλυπτοθήκη, πίνακας ζωγραφικής, άγαλμα, αγγείο, αμφορέας, υδρία, κοσμήματα, όπλα, μινωική εποχή, μυκηναϊκά χρόνια, τέχνη της ελληνιστικής εποχής, μοντέρνα τέχνη, αρχαιολογικός χώρος κ.λπ. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται σε ζητήματα ορθής εκφώνησης/προφοράς της εν λόγω ορολογίας. Για τον σκοπό αυτόν, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εκφωνούν την κάθε λέξη/εκφορά πριν ή αφού την καταγράψουν. Προκειμένου να αφομοιώσουν το νέο αυτό λεξιλόγιο, είναι εξαιρετικά χρήσιμο να καταγράφουν στη γαλλική γλώσσα δικές τους απλές προτάσεις με αυτό. Επίσης, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να συνεχίσουν να καταγράφουν τη νέα ορολογία στο πλαίσιο αυτοσχέδιων λεξικών. Επιπλέον, μπορεί ο/η εκπαιδευτής/-τρια να πραγματοποιεί μέσα στην τάξη και μια ποικιλία λεξιλογικών ασκήσεων κλειστού τύπου, ώστε να διασφαλίζεται η εμπέδωση της νέας ύλης. Είναι πολύ σημαντικό να υπογραμμιστεί στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες ότι η εκμάθηση ενός ευρύτερου λεξιλογίου σε σχέση με την πολιτιστική κληρονομιά, τους καθιστά περισσότερο αποτελεσματικούς στην εξυπηρέτηση γαλλόφωνων επισκεπτών/-τριών ενός αρχαιολογικού χώρου/μουσείου. Συγχρόνως, αποκτούν το κατάλληλο γλωσσικό υπόβαθρο ώστε να συνεχίσουν τη σπουδή της γαλλικής γλώσσας στο επόμενο εξάμηνο.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Corbeau, S., Dubois, C. & Penfornis, J.-L. (2004). *Tourisme.com. Méthode de français professionnel du tourisme*. Paris: CLE International.
2. Καμίτση, Ε. (2013). *Γαλλικά για τον τουρισμό (A1-A2)*. Εκπαιδευτικό υλικό για τα κέντρα Διά Βίου Μάθησης. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης. Ανακτήθηκε από: https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/03_10_18_france.pdf

Συμπληρωματικές

1. Παντελοδήμος, Δ. & Καϊτέρης, Κ. (2002). *Ελληνο-γαλλικό λεξικό. Grec-Français*. Αθήνα: Librairie Kauffmann.
2. Lubke, D. & Gagnon, C. (2017). *Γαλλική γραμματική σε πίνακες (A1-B2)*, (μτφρ. Γ. Ανδρικόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της συγκεκριμένης μαθησιακής ενότητας είναι η εισαγωγή στις βασικές αρχές αυτοπροστασίας και στην αυτοάμυνα, ώστε οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων να προστατεύουν αποτελεσματικά τόσο τον εαυτό τους όσο και τους συνανθρώπους τους (συναδέλφους, επισκέπτες/-τριες του μουσείου). Ειδικότερα, στην ενότητα αυτή αναπτύσσονται θέματα όπως οι παράγοντες της διανοητικής προετοιμασίας, ο χρωματικός κώδικας (φάσμα ετοιμότητας), τα «θανάσιμα» λάθη, οι παράγοντες επιβίωσης, η σωστή εκτίμηση της κατάστασης και του περιβάλλοντος, οι παράγοντες που επηρεάζουν τη χρήση δύναμης κ.λπ. Επιπρόσθετα, παρουσιάζονται οι ενδείξεις κινδύνου, και συγκεκριμένα οι συναισθηματικοί δείκτες και οι προ-επιθετικές στάσεις ατόμων. Ακόμα, αναλύονται κανόνες και τεχνικές αναφορικά με την αθέατη ανάπτυξη, τον αιφνιδιασμό, την απόσταση, την αυτοσυγκράτηση κ.λπ. (ΚΕ-ΜΕΑ, 2014). Τέλος, στο πλαίσιο της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες βελτιώνουν με ασκήσεις τη φυσική τους κατάσταση, ενώ παράλληλα μαθαίνουν να προστατεύουν τη σωματική τους ακεραιότητα.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν βασικούς κανόνες και αρχές για την αυτοάμυνα και την αυτοπροστασία,
- Αναγνωρίζουν «θανάσιμα» λάθη και παράγοντες επιβίωσης,
- Παραθέτουν τους συναισθηματικούς δείκτες ένδειξης κινδύνου,
- Παρουσιάζουν τις προ-επιθετικές στάσεις ατόμων που αποτελούν ενδείξεις κινδύνου,
- Εξασκούνται στον χρωματικό κώδικα (φάσμα ετοιμότητας), αναφορικά με τη διανοητική προετοιμασία,
- Προσδιορίζουν τους παράγοντες της διανοητικής προετοιμασίας,
- Αναλύουν τους παράγοντες που επηρεάζουν τη χρήση δύναμης στο πλαίσιο της αυτοάμυνας,
- Εξασκούνται στη σωστή εκτίμηση μιας κατάστασης, καθώς και του περιβάλλοντος,
- Αναλύουν κανόνες και τεχνικές αναφορικά με την αθέατη ανάπτυξη,
- Επιδεικνύουν αυτοσυγκράτηση και αποφυγή αιφνιδιασμού κατά τον έλεγχο ύποπτων ατόμων,
- Ερευνούν διαδικασίες ελέγχου ύποπτων ατόμων, καθώς και την κλιμάκωση του διαλόγου,
- Βελτιώνουν με ασκήσεις τη φυσική τους κατάσταση,
- Υιοθετούν θετική στάση ως προς την αποτελεσματική προστασία του εαυτού τους και των συνανθρώπων τους (συναδέλφων/-ισών, επισκεπτών/-τριών του μουσείου),

- Υποστηρίζουν θετική στάση ως προς τη βελτίωση της φυσικής τους κατάστασης και την προστασία της σωματικής τους ακεραιότητας.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αυτοάμυνα / Αυτοπροστασία / Διανοητική προετοιμασία / Φυσική κατάσταση / Ετοιμότητα / Κώδικας χρωμάτων / Τρίγωνο επιβίωσης / Ενδείξεις κινδύνου / Χρυσοί κανόνες αυτοπροστασίας.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (2), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ
2	ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΦΑΣΜΑ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ
3	ΧΡΥΣΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
4	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΥΤΟΑΜΥΝΑΣ
5	ΥΠΟΠΤΑ ΑΤΟΜΑ ΚΑΙ ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ
6	ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Δ.1 | ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τους βασικούς κανόνες της αυτοπροστασίας και τους εφαρμόζουν στο πλαίσιο των καθηκόντων τους, ως φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, για να προστατεύσουν τη ζωή και τη σωματική τους ακεραιότητα από επικίνδυνες καταστάσεις. Επιπλέον, μέσω της υποενότητας αυτής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν την έννοια της επιβίωσης, η οποία δεν έχει να κάνει αποκλειστικά με τη σωματική ακεραιότητα αλλά και με τη «νομική ακεραιότητα» τους, που σημαίνει ότι πρέπει να λειτουργούν με σύννομο τρόπο, προκειμένου να μην ασκηθεί σε βάρος τους κάποια δίωξη σε τυχόν παράνομη βία ή υπέρβαση των ορίων της νόμιμης βίας που μπορεί να εκδηλώσουν. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τους σημαντικότερους παράγοντες επιβίωσης του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, δηλαδή της διανοητικής προετοιμασίας, της καλής φυσικής κατάστασης αλλά και του παράγοντα της τύχης. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να προστατεύουν τον εαυτό τους, όταν παραστεί έκτακτη ανάγκη και κίνδυνος, αλλά και τους/τις συναδέλφους, καθώς και τους/τις επισκέπτες/-τριες των μουσείων και των αρχαιολογικών χώρων. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγ-

μάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τους παράγοντες επιβίωσης και τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να επηρεάσουν την εξέλιξη ενός περιστατικού που καλούνται να αντιμετωπίσουν.

2.3.Δ.2 | ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΦΑΣΜΑ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην κατανόηση της έννοιας της διανοητικής προετοιμασίας, η οποία αποτελεί τη βάση του τριγώνου της επιβίωσης του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν την έννοια της διανοητικής προετοιμασίας, δηλαδή τη γνώση του τρόπου εκδήλωσης στην παρουσία ενός κινδύνου, αλλά και του τρόπου τακτικής σκέψης και αντίδρασης για την αντιμετώπισή του. Τονίζεται ότι η διανοητική προετοιμασία ουσιαστικά φροντίζει την καλλιέργεια και την προετοιμασία του μυαλού, το οποίο είναι αυτό που ενεργοποιεί τις φυσικές και τεχνητές δυνατότητες του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων. Επιπλέον, μέσω της υποενότητας αυτής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τον κώδικα χρωμάτων διανοητικής προετοιμασίας (πράσινο, κίτρινο, πορτοκαλί, κόκκινο και μαύρο), ο οποίος θα τους/τις βοηθήσει να κατανοήσουν τα επίπεδα διανοητικής ετοιμότητας, και αποτελεί οδηγό για τη διανοητική κατάσταση στην οποία πρέπει να βρίσκεται ο/η φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων κατά την εκτέλεση υπηρεσίας, για να μπορέσει να αντιδράσει αποτελεσματικά, όταν απειληθεί η ζωή και η σωματική του/της ακεραιότητα. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και ανάλυση πραγματικών περιστατικών, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη σημασία της διανοητικής προετοιμασίας για την επιβίωσή τους. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να βρίσκονται στο κατάλληλο επίπεδο ετοιμότητας, αποφεύγοντας να βρίσκονται σε συνθήκες εφησυχασμού, αδράνειας ή/και υπνηλίας, καταστάσεις που δεν θα τους αφήσουν περιθώρια αντίδρασης στην εμφάνιση επικίνδυνης κατάστασης.

2.3.Δ.3 | ΧΡΥΣΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην ανάλυση και κατανόηση των χρυσών κανόνων της αυτοπροστασίας, τους οποίους πρέπει να ακολουθούν οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων στη διαχείριση ύποπτων ατόμων αλλά και περιστατικών, προκειμένου να μετριάσουν τις πιθανότητες να κινδυνεύσει η ζωή και η σωματική τους ακεραιότητα, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν και εξειδικεύουν τις πρακτικές της αθέατης ανάπτυξης στην προσέγγιση ύποπτων, της αποφυγής του αιφνιδιασμού του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, της διατήρησης της κατάλληλης απόστασης, η οποία όσο μεγαλύτερη είναι παρέχει περισσότερο χρόνο αντίδρασης στην επικίνδυνη κατάσταση, της αυτοσυγκράτησης και της υπομονής που πρέπει να επιδεικνύει σε κάθε περιστατικό ο/η φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, και της επιλογής σημείων κάλυψης για τη διασφάλιση της ζωής και της

σωματικής ακεραιότητας. Τονίζεται η φιλοσοφία του «+1», η οποία αναδεικνύει την ανάγκη αναζήτησης συνεργού ή/και συνεργών του/της δράστη/-τριας στον περιβάλλοντα χώρο. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τους χρυσούς κανόνες της αυτοπροστασίας και της σημασίας τήρησής τους κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να μειώνουν στο ελάχιστο τις πιθανότητες κινδύνου όταν κληθούν να διαχειριστούν μια απειλητική κατάσταση στα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους.

2.3.Δ.4 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΥΤΟΑΜΥΝΑΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στην έννοια της αυτοάμυνας και της αναγκαιότητας εφαρμογής της όποτε αυτό απαιτηθεί από τις υπάρχουσες συνθήκες, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αμυνθούν για να προασπίσουν τη ζωή και τη σωματική τους ακεραιότητα, ως φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων κατά την άσκηση των καθηκόντων τους σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, και πάντα εντός των νόμιμων ορίων που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία. Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα προσφέρει τη βάση για την απόκτηση ικανοτήτων και δεξιοτήτων πάνω στις βασικές τεχνικές αυτοάμυνας μέσω της συνεχούς πρακτικής εξάσκησης των εκπαιδευομένων σε αυτές αλλά και με τη διεξαγωγή διαφόρων σεναρίων από τους/τις εκπαιδευτές/-τριες. Στο πλαίσιο αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μεριμνούν για την ενδυνάμωση της φυσικής τους κατάστασης, αφού αυτή διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαχείριση περιστατικών, ενώ αποτελεί και σημαντικό παράγοντα της παρουσίας του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τις βασικές τεχνικές της αυτοάμυνας τις οποίες κληθούν να χρησιμοποιήσουν στο πλαίσιο των καθηκόντων τους σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να κάνουν εφαρμογή τεχνικών αυτοάμυνας, ώστε να προασπίσουν τη ζωή και τη σωματική τους ακεραιότητα όταν παρουσιαστεί οποιαδήποτε απειλή, προκειμένου να την αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά.

2.3.Δ.5 | ΥΠΟΠΤΑ ΑΤΟΜΑ ΚΑΙ ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην κατηγοριοποίηση των ελεγχόμενων ατόμων σε συνεργάσιμους, αναποφάσιστους και μη συνεργάσιμους, που μπορεί να κληθούν να αντιμετωπίσουν οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων κατά την άσκηση των καθηκόντων τους σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Επιπλέον, μέσω αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν την έννοια «ύποπτο» άτομο και εξοικειώνονται ώστε να το αναγνωρίζουν και να το αντιμετωπίζουν. Στο πλαίσιο της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τις ενδείξεις κινδύνου (ή σημάδια κινδύνου), οι οποίες αποτελούν στοιχεία και ενδείξεις

που ότι ένα άτομο σκοπεύει να εκτελέσει μια παράνομη πράξη, και οι οποίες μπορούν να προειδοποιήσουν τον/τη φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων για επικείμενη απειλή, τόσο σε βάρος του/της, των συναδέλφων/-ισσών του/της ή/και των επισκεπτών/-τριών του χώρου. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και ανάλυση πραγματικών περιστατικών, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τις κατηγορίες των ελεγχόμενων ατόμων και αναγνωρίζουν σημάδια ή ενδείξεις κινδύνου σε επισκέπτες/-τριες σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να αναγνωρίζουν άμεσα ύποπτα άτομα κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους και πριν αυτά προλάβουν να εκδηλώσουν οποιαδήποτε παράνομη και αξιόποινη συμπεριφορά, ενισχύοντας με τον τρόπο αυτόν τον προληπτικό/αποτρεπτικό τους ρόλο στην ασφάλεια των μουσείων και των αρχαιολογικών χώρων.

2.3.Δ.6 | ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ

Η τελευταία μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην πρακτική εξάσκηση των εκπαιδευομένων στις βασικές αρχές της αυτοπροστασίας και στην αυτοάμυνα. Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα επισημαίνει, μέσω ανάλυσης πραγματικών περιστατικών και μελετών περίπτωσης, την αναγκαιότητα τήρησης των χρυσών κανόνων της αυτοπροστασίας. Τονίζεται ότι η μη τήρησή τους μπορεί να θέσει σε άμεσο κίνδυνο τον/τη φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων. Επιπλέον, μέσω της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με πρακτικό τρόπο και μέσα από σενάρια, αναγνωρίζουν ύποπτα άτομα και ενδείξεις ή σημάδια κινδύνου σε αυτά. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες προπονούνται σε βασικά ζητήματα αυτοάμυνας, προκειμένου να κάνουν αποτελεσματική χρήση της όποτε απαιτηθεί κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, και πάντα εντός των ορίων του νόμου. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τους παράγοντες επιβίωσης και τη σπουδαιότητα της διανοητικής προετοιμασίας αλλά και του κατάλληλου επιπέδου ετοιμότητας στο οποίο πρέπει να βρίσκονται κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, προκειμένου να αντιμετωπίσουν άμεσα οποιαδήποτε απειλή και κίνδυνο. Με την ολοκλήρωση της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατέχουν τις βασικές γνώσεις πάνω στο γνωστικό πεδίο της αυτοάμυνας και της αυτοπροστασίας, τις οποίες και αναλύουν ακόμα περισσότερο στη μαθησιακή ενότητα «Βασικές αρχές αυτοπροστασίας και αυτοάμυνα» του επόμενου εξαμήνου, η οποία εξειδικεύει περισσότερο τον τομέα αυτόν.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μονοβάσιος, Ε., Πετρόπουλος, Ν. & Χασάπης, Γ. Α. (επιμ.). (2022). *Περί ιδιωτικής ασφάλειας. Επιχειρώντας μια ολιστική προσέγγιση...* (τόμος Α'). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
2. Περδίκης, Α. & Μπιτζής, Α. (2006). *Αστυνομική αυτοπροστασία. Γενικό μέρος. Ψυχοσωματική προετοιμασία. Τακτικές αντιμετώπισης πραγματικών επεισοδίων*. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.

Συμπληρωματικές

1. Λιάκος, Η. Π. (2009). *Αστυνομική αυτοάμυνα. Βασικές αρχές και τεχνικές: χρήση ελεγχόμενης δύναμης*. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.
2. Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕΜΕΑ). (2014). *Εγχειρίδιο Ύλης Security*. Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από: <https://saek-kardits.kar.sch.gr/openeclass/modules/document/file.php/162/%ce%95%ce%b3%cf%87%ce%b5%ce%b9%cf%81%ce%af%ce%b4%ce%b9%ce%bf%20ΚΕΜΕΑ-final.pdf>

2.3.Ε • ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στη διαχείριση των ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών που βασίζονται στην τεχνολογική ανάπτυξη ή/και την επιθετική συμπεριφορά του ανθρώπου. Στην ενότητα παρουσιάζονται βασικές ενέργειες ανταπόκρισης σε περιστατικά που μπορούν να συμβούν εντός του μουσειακού χώρου, και τα οποία οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων έχουν καθήκον να διαχειριστούν. Γίνεται αναφορά στη γενική ανταπόκριση σε ατυχήματα, συμβάντα και εγκλήματα που ενδέχεται να λάβουν χώρα εντός μουσείων. Παρατίθενται οι ανθρωπογενείς απειλές, οι κίνδυνοι, οι κρίσεις και οι καταστροφές, οι ένοπλες συρράξεις και οι ασύμμετρες απειλές. Ακόμα, παρουσιάζονται, συνοπτικά, ζητήματα τρομοκρατίας και ομηρίας. Επιπλέον, έμφαση δίνεται στα στάδια του κύκλου διαχείρισης κρίσεων και καταστροφών, στα σχέδια αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών, καθώς και στις ενέργειες ανταπόκρισης του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων για την προστασία του αγαθού της ζωής και των πολιτιστικών αγαθών (Ελληνικό Τμήμα ICOM, 2014· ΥΠΠΟΑ, 2017). Τέλος, παρατίθεται η σχετική με τα ανωτέρω θέματα νομοθεσία για την αντιμετώπιση καταστροφών, με έμφαση στον Ν. 4662/2020 και στην ΥΑ1299/2003.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν ανθρωπογενείς κρίσεις και καταστροφές που απειλούν τους μουσειακούς χώρους,
- Παραθέτουν βασικές ενέργειες ανταπόκρισης σε περιστατικά που μπορούν να συμβούν εντός του μουσειακού χώρου,
- Περιγράφουν διαδικασίες διαχείρισης ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών στο πλαίσιο των καθηκόντων του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων,
- Ταξινομούν τα είδη των ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών,
- Συσχετίζουν τα είδη των ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών με τους πιθανούς χώρους εκδήλωσής τους,
- Εξετάζουν θέματα ανταπόκρισης σε ατυχήματα, συμβάντα και εγκλήματα που ενδέχεται να συμβούν σε ένα μουσείο,
- Αναλύουν θέματα και παραδείγματα ανθρωπογενών απειλών, κινδύνων, κρίσεων και καταστροφών,
- Αναλύουν περιστατικά ένοπλης σύρραξης και περιστατικά ασύμμετρης απειλής σε μουσεία,
- Εξασκούνται σε ζητήματα τρομοκρατίας και ομηρίας εντός μουσειακών χώρων,
- Διαχειρίζονται ανθρωπογενείς απειλές, κινδύνους, κρίσεις και καταστροφές, σύμφωνα με το ισχύον σχέδιο έκτακτης ανάγκης,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς τους κινδύνους από ανθρωπογενή αίτια που απειλούν τους μουσειακούς χώρους, εσωτερικούς και εξωτερικούς,
- Υιοθετούν στάση ευθύνης ως προς τη μεθοδευμένη και αποτελεσματική αντιμετώπιση των κινδύνων από ανθρωπογενή αίτια σε μουσειακούς χώρους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ανθρωπογενείς κρίσεις / Κύκλος διαχείρισης ανθρωπογενών κρίσεων / Διαχείριση ανθρωπογενών κρίσεων / Σχέδιο αντιμετώπισης ανθρωπογενών κρίσεων / Τρομοκρατία / Ομηρία / Εκκένωση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (2), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ
2	ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ
3	ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ
4	ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ
5	ΘΕΜΑΤΑ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΟΜΗΡΙΑΣ
6	ΑΣΦΑΛΗΣ ΕΚΚΕΝΩΣΗ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Κείμενο αναφοράς

2.3.E.1 | ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα προσφέρει τη βάση για την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων που απαιτούνται για την κατηγοριοποίηση των ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών, δηλαδή εκείνων που προκαλούνται από ανθρωπογενείς κινδύνους. Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διακρίνουν τις ανθρωπογενείς κρίσεις και καταστροφές σε ένοπλες συρράξεις και επιθετικές ενέργειες ανθρώπων, καθώς και σε τεχνολογικές καταστροφές, ως αποτέλεσμα της τεχνολογικής εξέλιξης που έχουν δημιουργήσει οι άνθρωποι. Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με το σύνολο των ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών, οι οποίες αναλύονται τόσο στην παρούσα μαθησιακή ενότητα αυτού του εξαμήνου όσο και στην αντίστοιχη μαθησιακή ενότητα του επόμενου εξαμήνου. Στο πλαίσιο αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν βασικές ανθρωπογενείς κρίσεις, όπως η τρομοκρατία, η ομηρία, τα ΧΒΡΠ-Ε περιστατικά (χημικά, βιολογικά, ραδιολογικά, πυρηνικά ή εκρηκτικά) και τα τεχνολογικά ατυχήματα. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ξεχωρίζουν τις ανθρωπογενείς κρίσεις από τις μη ανθρωπογενείς, και αναλύουν πραγματικά περιστατικά ανθρωπογενών κρίσεων. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να διαχωρίζουν τις κρίσεις και τις καταστροφές σε αυτές που προκαλούνται από τον άνθρωπο και σε αυτές που είναι αποτέλεσμα των διεργασιών της φύσης, ατυχημάτων, δηλαδή, χωρίς την παρουσία του ανθρώπου.

2.3.E.2 | ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην απόκτηση γνώσεων σχετικά με τη διαχείριση των ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν το προ-καταστροφικό στάδιο (προετοιμασία ή ετοιμότητα και πρόληψη)

πριν από την εκδήλωση μιας ανθρωπογενούς κρίσης και καταστροφής, καθώς και το μετα-καταστροφικό στάδιο (απόκριση ή αντιμετώπιση ή ανταπόκριση και αποκατάσταση ή βραχεία αποκατάσταση) μετά την εκδήλωση της ανθρωπογενούς κρίσης και καταστροφής, τονίζοντας ιδιαίτερα τη σημασία του σταδίου πριν από την εμφάνιση της ανθρωπογενούς κρίσης και καταστροφής, καθώς, με τη σωστή προετοιμασία και πρόληψη, δύναται να μετριαστούν οι επιπτώσεις των ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών σε απώλειες ανθρώπινων ζωών, υλικές ζημιές σε υποδομές και υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη σημασία του κύκλου διαχείρισης των ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών, ως μιας συνεχούς κυκλικής διαδικασίας, η οποία συνίσταται στη σύνταξη ενός σχεδίου αντιμετώπισης ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών, στην εκπαίδευση των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, στην εφαρμογή του ως άνω σχεδίου, στις ασκήσεις ετοιμότητας για τη δοκιμασία και τον έλεγχο του σχεδίου, και στην εξάσκηση των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, καθώς και στην αναθεώρηση/επικαιροποίηση του σχεδίου. Κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με παραδείγματα από την ανάλυση αληθινών ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών οι οποίες έχουν εκδηλωθεί στην Ελλάδα και στον υπόλοιπο κόσμο. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να σχεδιάζουν μέτρα για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.

2.3.E.3 | ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπένεση αποσκοπεί στην κατανόηση, σε πρακτικό επίπεδο, του τρόπου σύνταξης ενός σχεδίου αντιμετώπισης ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, καθώς και του ρόλου τόσο των φυλάκων όσο και του λοιπού προσωπικού του μουσείου και του αρχαιολογικού χώρου στην αποτελεσματική διαχείρισή τους. Η εν λόγω μαθησιακή υποεπένεση αναλύει τα μέρη ενός σχεδίου αντιμετώπισης ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών (σχέδιο προετοιμασίας, πρόληψης, απόκρισης, αποκατάστασης) και τι ακριβώς περιλαμβάνει το κάθε ένα από αυτά, με έμφαση στις συχνότερα εμφανιζόμενες ανθρωπογενείς κρίσεις (π.χ. τηλεφωνική απειλή για τοποθέτηση βόμβας, ύποπτο ταχυδρομείο κ.ά.). Επιπλέον, τονίζεται ο κυρίαρχος σκοπός του σχεδίου, που είναι πρωτίστως η διαφύλαξη της ανθρώπινης ζωής, γι' αυτό κρίνεται σκόπιμη η πρακτική εξάσκηση στη σύνταξη σχεδίων αντιμετώπισης ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών ανά περίπτωση, από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες. Επιπρόσθετα, μελετούν και αναλύουν τη βασική νομοθεσία στην επιστήμη των ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών, εξάγοντας σημαντικά συμπεράσματα για τον τρόπο διαχείρισής τους αλλά και για τη συνεργασία των συναρμοδίων φορέων στην αποτελεσματική αντιμετώπισής

τους. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να συντάσσουν σχέδια αντιμετώπισης ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών για την ορθή τους διαχείριση, σε περίπτωση εκδήλωσής τους σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.

2.3.E.4 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα προσφέρει τη βάση για την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων που απαιτούνται να έχουν οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων πάνω στις βασικές ενέργειες αντιμετώπισης ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών, οι οποίες μπορεί να εκδηλωθούν σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους. Στην εν λόγω μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη σπουδαιότητα της διατήρησης της ψυχραιμίας και του σωστού επιπέδου ετοιμότητας που απαιτούν τέτοιες καταστάσεις αλλά και της αποφασιστικότητας που πρέπει να επιδεικνύουν στη λήψη αποφάσεων. Επιπλέον, μέσω της υποενότητας αυτής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν, εκτός από τις βασικές αρμόδιες δημόσιες αρχές (π.χ. Ελληνική Αστυνομία, Πυροσβεστικό Σώμα κ.ά.), και άλλες πιο εξειδικευμένες δημόσιες αρχές (π.χ. Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας, Ελληνική Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας κ.ά.) με τις οποίες μπορεί να έρθουν σε επαφή και να συνεργαστούν στο πλαίσιο διαχείρισης ανθρωπογενών κρίσεων. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναδεικνύουν τη σημαντικότητα του υπέρτατου αγαθού της ζωής έναντι όλων των άλλων, και κάνουν προσπάθεια για την προάσπισή του. Κατά τη διάρκεια αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την αναγκαιότητα παροχής πρώτων βοηθειών σε τραυματίες και θύματα, όπως ανέλυσαν σε αντίστοιχη μαθησιακή ενότητα του προηγούμενου εξαμήνου. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τις βασικές ενέργειες που πρέπει να κάνουν μέχρι να καταφτάσουν οι καθ' ύλην αρμόδιες δημόσιες αρχές και να τις διαχειριστούν. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά ανθρωπογενείς κρίσεις και καταστροφές στο αρχικό τους στάδιο, προασπίζοντας το αγαθό της ανθρωπίνης ζωής.

2.3.E.5 | ΘΕΜΑΤΑ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΟΜΗΡΙΑΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα προσφέρει τη βάση για την απόκτηση βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων που απαιτούνται να έχουν οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, προκειμένου να ενεργήσουν με ασφάλεια σε τυχόν τρομοκρατικά περιστατικά σε βάρος του μουσείου ή του αρχαιολογικού χώρου αλλά και σε περιστατικά ομηριών που δύναται να εκδηλωθούν στους χώρους αυτούς. Στην εν λόγω μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν τον όρο τρομοκρατία και τους τρόπους με τους οποίους αυτή εκδηλώνεται, την έννοια της τρομοκρατικής

ομάδας, καθώς και των τρομοκρατικών εγκλημάτων. Επιπλέον, μέσω της υποενότητας αυτής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τρόπους διαχείρισης περιστατικών ομηρίας σε βάρος των επισκεπτών/-τριών ή/και του προσωπικού του μουσείου ή του αρχαιολογικού χώρου. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τα κίνητρα των δραστών σε περιστατικά ομηρίας (π.χ. η προσοχή, η δύναμη, η εκδίκηση, η απελπισία κ.ά.), καθώς και τις κατηγορίες των δραστών (π.χ. νοητικά διαταραγμένα άτομα, ποινικοί εγκληματίες κ.ά.). Κατά τη διάρκεια αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την ανάλυση των σταδίων ενός επεισοδίου ομηρίας, και αναλύουν και το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Μέσω της ανάλυσης πραγματικών παραδειγμάτων από περιστατικά τρομοκρατίας και ομηρίας σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι τέτοια γεγονότα δεν είναι άγνωστα σε αυτούς τους χώρους. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να εξασφαλίσουν την επιβίωσή τους μέχρι να καταφθάσουν οι ειδικοί διαπραγματευτές και οι ειδικές μονάδες της Ελληνικής Αστυνομίας, οι οποίοι θα διαχειριστούν την κρίση αποτελεσματικά.

2.3.E.6 | ΑΣΦΑΛΗΣ ΕΚΚΕΝΩΣΗ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Στην τελευταία μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τη διαδικασία της ασφαλούς εκκένωσης του χώρου του μουσείου και του αρχαιολογικού χώρου, όταν κάτι τέτοιο αποφασιστεί σε περίπτωση που εξελίσσεται μια ανθρωπογενής κρίση, για να προστατεύσουν το σύνολο των επισκεπτών/-τριών που βρίσκονται μέσα σε αυτούς. Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα προσφέρει τη βάση για την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων που απαιτούνται να έχει ο/η φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων (π.χ. ψυχραιμία, αποφασιστικότητα κ.λπ.), προκειμένου αυτή η άκρως απαιτητική διαδικασία να ολοκληρωθεί με ασφάλεια, τόσο για τους/τις επισκέπτες/-τριες όσο και για το σύνολο του προσωπικού ενός μουσείου ή αρχαιολογικού χώρου. Επιπλέον, μέσω της υποενότητας αυτής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τον τρόπο και τη διαδικασία με την οποία θα πραγματοποιηθεί η εκκένωση, ακολουθώντας το ειδικό σχέδιο που υπάρχει για τον σκοπό αυτόν. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν ότι, για να επιτευχθεί αυτή η διαδικασία, απαιτείται οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων να έχουν πλήρη επίγνωση των χώρων στους οποίους θα συγκεντρωθούν οι επισκέπτες/-τριες, μακριά από την περιοχή που εκδηλώνεται η ανθρωπογενής κρίση, των οδεύσεων διαφυγής, των εξόδων κινδύνου αλλά και όλων των εξόδων του μουσείου ή του αρχαιολογικού χώρου. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και σεναρίων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν, με τρόπο που προσεγγίζει αληθινές συνθήκες, τη διαδικασία της ασφαλούς εκκένωσης. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να συμμετέχουν με το λοιπό προσωπικό του μουσείου ή του αρχαιολογικού χώρου σε διαδικασία ασφαλούς εκκένωσης, μεριμνώντας πρωτίστως για την εξασφάλιση του αγαθού της ζωής όλων.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Τσενές, Ι. Σ. (2014). *Εγχειρίδιο φύλαξης μουσείων και αρχαιολογικών χώρων*. Αθήνα: Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM), Ελληνικό Τμήμα.
2. Μονοβάσιος, Ε., Πετρόπουλος, Ν. & Χασάπης, Γ. Α. (επιμ.). (2022). *Περί ιδιωτικής ασφάλειας. Επιχειρώντας μια ολιστική προσέγγιση...* (τόμος Β΄). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Συμπληρωματικές

1. Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕΜΕΑ). (2014). *Εγχειρίδιο Έγλης Security*. Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από: <https://saek-kardits.kar.sch.gr/openeclass/modules/document/file.php/162/%ce%95%ce%b3%cf%87%ce%b5%ce%b9%cf%81%ce%af%ce%b4%ce%b9%ce%bf%20ΚΕΜΕΑ-final.pdf>
2. Μπιτζής, Α. & Περδίκης, Α. (1996). *Αστυνομική αυτοπροστασία. Ειδικό μέρος: οχυρώσεις, ομηρίες, ομηρίες αστυνομικών, ληστείες, φρούρηση στόχων, χρηματοποστολές, αντιπαρακολούθηση, έρευνες κτιρίων*. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.

2.3.ΣΤ • ΑΡΧΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η παρούσα μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες σε βασικές έννοιες, αρχές και ορισμένες από τις διαδικασίες που διέπουν τη διαχείριση των μουσειακών συλλογών (οι υπόλοιπες διαδικασίες εξετάζονται στο εξάμηνο Δ΄). Εισαγωγικά, η ενότητα αναφέρεται σε θέματα συλλεκτικής δραστηριότητας, όπως είναι τα κίνητρα δημιουργίας συλλογών, τα είδη αντικείμενων στις συλλογές και η πολιτική διαχείρισης συλλογών. Ειδικότερα, η ενότητα πραγματεύεται την πρόσκτηση, τεκμηρίωση, πρόσβαση-χρήση, και ασφάλιση αντικειμένων για έκθεση και δανεισμό, καθώς και τη διαχείριση της γνώσης που προκύπτει από τις συλλογές. Αναφορικά με την πρόσκτηση, εξετάζονται τα είδη και οι πολιτικές, το κατά περίπτωση νομικό και ηθικό πλαίσιο, και οι απαιτούμενες διαδικασίες. Αναφορικά με την τεκμηρίωση, αναλύονται θέματα πολιτικής και διαδικασιών, τα στάδια καταλογογράφησης και τεκμηρίωσης κ.λπ. Αναφορικά με την πρόσβαση-χρήση, παρουσιάζονται πολιτικές και κανόνες διαβαθμισμένης πρόσβασης, και η εκτίμηση κινδύνου σχετικά με την πρόσβαση στις συλλογές (Μπούνια, 2009). Τέλος, η ενότητα αναφέρεται στον ρόλο του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων στις ανωτέρω διαδικασίες.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν βασικές έννοιες, αρχές και διαδικασίες που διέπουν τη διαχείριση των μουσειακών συλλογών,
- Παραθέτουν θέματα συλλεκτικής δραστηριότητας, όπως είναι τα κίνητρα δημιουργίας συλλογών, τα είδη αντικείμενων στις συλλογές και η πολιτική διαχείρισης συλλογών,
- Καταγράφουν θέματα αναφορικά με την πρόσκτηση, τεκμηρίωση, πρόσβαση-χρήση, και ασφάλιση αντικειμένων για έκθεση και δανεισμό, καθώς και τη διαχείριση της γνώσης που προέρχεται από συλλογές,
- Αναγνωρίζουν το νομικό και ηθικό πλαίσιο της διαχείρισης μουσειακών συλλογών,
- Εξετάζουν, συνοπτικά, τις πολιτικές και τα είδη πρόσκτησης, το κατά περίπτωση νομικό και ηθικό πλαίσιο πρόσκτησης, καθώς και τις απαιτούμενες διαδικασίες της,
- Ερευνούν θέματα τεκμηρίωσης, όπως είναι η πολιτική, οι διαδικασίες, τα στάδια καταλογογράφησης και τεκμηρίωσης κ.λπ.,
- Συνθέτουν βασικά στοιχεία ως προς την πρόσβαση-χρήση στις μουσειακές συλλογές, όπως οι πολιτικές και κανόνες διαβαθμισμένης πρόσβασης, η εκτίμηση κινδύνου αναφορικά με την πρόσβαση στις συλλογές κ.λπ.,
- Υπολογίζουν μεθόδους αναφορικά με τη διαβαθμισμένη πρόσβαση σε μουσειακές συλλογές,
- Προσδιορίζουν βασικά στοιχεία για την ασφάλιση των μουσειακών αντικειμένων,
- Διακρίνουν χαρακτηριστικά στοιχεία της διαχείρισης της γνώσης που προκύπτει από τις συλλογές,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς τις αξίες της διαχείρισης μουσειακών συλλογών,
- Υποστηρίζουν τις διαδικασίες διαχείρισης συλλογών,
- Υιοθετούν θετική στάση ως προς τον επαγγελματικό τους ρόλο σε διαδικασίες της διαχείρισης συλλογών, όπως είναι η πρόσκτηση και η πρόσβαση – χρήση των συλλογών.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Συλλογή / Διαχείριση / Επιλογή / Αντιπροσωπευτικότητα / Ταξινόμηση / Πρόσκτηση / Τεκμηρίωση / Δανεισμός.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ
2	ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ
3	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
4	ΠΡΟΣΚΤΗΣΗ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ
5	ΜΟΥΣΕΙΑΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ
6	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.3.ΣΤ.1 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην εισαγωγή και κατανόηση της διαχείρισης των συλλογών. Στο πλαίσιο αυτό, αποσαφηνίζεται ο όρος «συλλογή» ως ένα σύνολο υλικών ή άυλων αντικειμένων που μοιράζονται κοινά χαρακτηριστικά, φυσικά ή νοηματικά. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια περιγράφει τη συλλογή ενός μουσείου ως ένα αντιπροσωπευτικό σύνολο συστηματικά επιλεγμένων, συγκεντρωμένων και ταξινομημένων αντικειμένων, το οποίο χαρακτηρίζεται από ενότητα και συνοχή. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τη διαδικασία δημιουργίας των συλλογών, και τη μετάβαση από τη συλλογή αντικειμένων στις μουσειακές εκθέσεις, που αποτελούν μέρος μόνο μιας συλλογής ενός μουσείου.

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τις βασικές παραμέτρους που θεμελιώνουν την ύπαρξη μιας συλλογής, που είναι η επιλογή, η αντιπροσωπευτικότητα και, τέλος, η ταξινόμηση. Εστιάζονται στο είδος του μουσείου και στους στόχους που θέτει για τις μουσειακές συλλογές του, και κατονομάζουν τα κριτήρια επιλογής για τα υπό έκθεση αντικείμενα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν τη διαφορά μεταξύ «μουσειακής συλλογής» και «μουσειακού αρχείου», καθώς και τα είδη πληροφορίας που παρέχουν οι μουσειακές συλλογές. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια εξηγεί στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες την έννοια του όρου «διαχείριση» ως την προστασία, την τεκμηρίωση και την επικοινωνία των συλλογών, η οποία αποτελεί τη βάση στην οποία στηρίζονται οι δραστηριότητες ενός μουσείου.

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα προσφέρει τις γνώσεις που απαιτούνται για τη διαχείριση συλλογών. Θεωρείται αναγκαία η κατανόηση της έννοιας, καθώς αποτελεί τη βάση για τη μελέτη των περαιτέρω υποενοτήτων.

2.3.ΣΤ.2 | ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Στο πλαίσιο αυτής της μαθησιακής υποενότητας ορίζονται οι βασικές διαδικασίες διαχείρισης των συλλογών. Η υποενότητα ξεκινάει με μια εισαγωγή για την αναγκαιότητα του μουσείου να γνωρίζει οποιαδήποτε στιγμή την ακριβή θέση των αντικει-

μένων μαζί με το αρχείο αναφοράς τους, και να έχει τον πλήρη έλεγχο για οποιαδήποτε ενέργεια υπάρξει στο μέλλον. Τονίζεται ότι η διαχείριση συλλογών και αρχείων αποτελεί ένα σύνολο από ενέργειες που σχετίζονται με την εισαγωγή και πρόσκτηση των αντικειμένων, τη συντήρηση, την αποθήκευση, την παρουσίαση και την προβολή τους στο κοινό.

Στόχος είναι να γνωρίζουν τις διαδικασίες που θεωρούνται κύριες και είναι απολύτως απαραίτητες, σύμφωνα με το βρετανικό πρότυπο πιστοποίησης για τη διαχείριση των συλλογών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τις σημαντικότερες αρχές που έχουν θεσπιστεί για τη διαχείριση των αντικειμένων των συλλογών, ενημερώνονται σχετικά με τον τρόπο πρόσκτησης των αντικειμένων από δωρεά, αγορά ή δανεισμό, τον λόγο εισαγωγής του αντικειμένου, τη διαδικασία ένταξης στη συλλογή και την καταλογογράφηση με την περιγραφή των αντικειμένων. Επιπλέον, κατανοούν τις ενέργειες που αφορούν τον έλεγχο θέσης και μετακινήσεων των αντικειμένων, τον δανεισμό, την είσοδο/έξοδο του αντικειμένου από το μουσείο, και την τεκμηρίωσή του, με στόχο τη συγκέντρωση και καταγραφή πληροφοριών σχετικά με όλα τα αντικείμενα: το ιστορικό τους, τους συσχετισμούς τους και τις διαδικασίες με τις οποίες υποβάλλονται.

Στην εν λόγω μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις γνώσεις που απαιτούνται ώστε να κατανοήσουν την έννοια της διαχείρισης, η οποία περιλαμβάνει τη νόμιμη κατοχή, τη μονιμότητα, την τεκμηρίωση, την προσβασιμότητα και τη νόμιμη παραχώρηση.

2.3.ΣΤ.3 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εξηγεί στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες ότι η πολιτική διαχείρισης των συλλογών αποτελεί τμήμα της πολιτικής και του τρόπου λειτουργίας ενός μουσείου, η οποία βοηθά να επιτελέσει τον σκοπό του, επιτρέπει τη σωστή διαχείριση των διαθέσιμων πόρων, και διασφαλίζει τη νομιμότητα και την ηθική. Γίνεται αναφορά στον όρο «πολιτική διαχείρισης συλλογών», η οποία είναι ένα διατυπωμένο και νομικά κατοχυρωμένο κείμενο, που αναφέρεται σε όλα τα ζητήματα ύπαρξης και λειτουργίας ενός μουσείου. Μπορούν να δοθούν ή να παρουσιαστούν συγκεκριμένα κείμενα μουσείων, στα οποία θα εντοπιστούν οι προδιαγραφές με βάση τις οποίες το μουσείο λειτουργεί και φροντίζει τις συλλογές του, όπως ο γνωστικός του τομέας, το μέγεθός του, ο προϋπολογισμός του, και η κρατική και διεθνής του θέση. Από αυτό εξαρτάται η δομή και η γενικότερη πολιτική του σε θέματα πρόσκτησης και έρευνας αντικειμένων.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες καταγράφουν τα κριτήρια και τη διαδικασία αποδοχής δωρεάς αντικειμένων ή συλλογών, και κατανοούν τη χρήση του εξερχόμενου και εισερχόμενου δανεισμού, ο οποίος αποτελεί σημαντικό στοιχείο για τη φήμη του μουσείου αλλά και την προσέλκυση νέων επισκεπτών/-τριών σε αυτό. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στις διαδικασίες που ορίζει το κάθε μουσείο για την επιστημονική και εκπαι-

δευτική χρήση των συλλογών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν επίσης τη χρήση των συλλογών για ενημέρωση και έκθεση στο ευρύ κοινό. Επιπλέον, μαθαίνουν τους κανονισμούς και τις ευθύνες τους σχετικά με την προστασία των συλλογών.

Συνολικά, η μαθησιακή υποενοότητα προσφέρει τις απαραίτητες γνώσεις για την κατανόηση των ενεργειών που εφαρμόζονται στην πολιτική διαχείρισης των συλλογών, οι οποίες αποτελούν ένα αρχείο πληροφοριών αλλά και ένα εργαλείο για τις ποιτικές μουσειακές δραστηριότητες.

2.3.ΣΤ.4 | ΠΡΟΣΚΤΗΣΗ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Η μαθησιακή υποενοότητα εστιάζεται στη διαδικασία που ακολουθούν τα μουσεία για την πρόσκτηση και τον δανεισμό μουσειακών αντικειμένων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν ότι κάθε μουσείο ορίζει τον τρόπο με τον οποίο εμπλουτίζει τις συλλογές του, καθώς και τη διαδικασία και την πολιτική που εφαρμόζει για τον δανεισμό των μουσειακών αντικειμένων του. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν, συνοπτικά, τις πολιτικές και τα είδη πρόσκτησης σύμφωνα με το νομικό και ηθικό πλαίσιο, καθώς και τις απαιτούμενες διαδικασίες για τον τρόπο πρόσκτησης μέσω δωρεάς, μεταβίβασης ή αγοράς. Παρουσιάζεται η διαδικασία που ακολουθείται, με εκτίμηση των δυνατοτήτων και των αδυναμιών των υπάρχουσών συλλογών, και σε σύγκριση με την πολιτική του μουσείου. Γίνεται αναφορά στους παράγοντες που καθορίζουν την πρόσκτηση σε κάθε μουσείο, σε συνάρτηση με τους διαθέσιμους πόρους, τη μορφή και τη χρήση των συλλογών. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι οδηγίες και οι συστάσεις για θέματα διακίνησης αντικειμένων από μουσειακές συλλογές· οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν τις ενέργειες που περιλαμβάνει η διακίνηση των αντικειμένων. Δίνονται, προς μελέτη, συγκεκριμένα παραδείγματα πρόσκτησης και δανεισμού ελληνικών μουσείων σε άλλους πολιτιστικούς οργανισμούς, και ζητείται από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αναφέρουν τον τρόπο με τον οποίο διασφαλίσθηκε η καλύτερη αξιοποίηση των μουσειακών συλλογών.

Ολοκληρώνοντας την εκπαιδευτική υποενοότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να αναφέρουν το νομικό πλαίσιο για την πρόσκτηση και τον δανεισμό των πολιτιστικών αγαθών, και να γνωρίζουν τις διατάξεις που αφορούν τη διαφύλαξη και την ανάδειξη της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.3.ΣΤ.5 | ΜΟΥΣΕΙΑΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Η μαθησιακή υποενοότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στον θεσμό της τεκμηρίωσης που διέπει τις μουσειακές συλλογές. Γίνεται εισαγωγή στην έννοια της τεκμηρίωσης σύμφωνα με το SPECTRUM, και εξηγείται ο τρόπος συγκέντρωσης και καταγραφής πληροφοριών σχετικά με τα αντικείμενα, το ιστορικό τους, τους συσχετισμούς και τις διαδικασίες στις οποίες υποβάλλονται. Στην εν λόγω μαθησιακή υποενοότητα αναφέρεται ότι οι πληροφορίες αυτές καταγράφονται χειρόγραφα ή ηλεκτρονικά, στις οποίες θα πρέπει να έχουν δυνατότητα πρόσβασης το προσωπικό

του μουσείου, οι ερευνητές, καθώς και οι επισκέπτες/-τριες. Επίσης, μαθαίνουν τους στόχους της μουσειακής τεκμηρίωσης, που είναι η ιστορία των αντικειμένων, ο έλεγχος και ευρετηριασμός τους, η φυσική και νοητική πρόσβαση στα αντικείμενα, και η ασφάλειά τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τα διεθνή πρότυπα τεκμηρίωσης και μαθαίνουν τις διαδικασίες καταγραφής, τον τρόπο επεξεργασίας της πληροφορίας και τον τρόπο ηλεκτρονικής ανταλλαγής της. Γίνεται αναφορά στη διάκριση μεταξύ δεδομένων και μεταδεδομένων, τα οποία μπορεί να περιγράφουν μια ολόκληρη συλλογή ή ένα απλό αντικείμενο ή ένα επιμέρους τμήμα του, και ενσωματώνονται στα δεδομένα ή αποθηκεύονται σε ξεχωριστό αρχείο. Αναφέρεται, επίσης, ότι η πολιτική της τεκμηρίωσης θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την εθνική και διεθνή νομοθεσία, τον κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας του ICOM, καθώς και όποιον άλλον κώδικα ισχύει σε μια χώρα.

Ολοκληρώνοντας την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι ικανοί να αναφέρουν ότι η τεκμηρίωση αποτελεί βασικό εργαλείο ενός μουσείου, καθώς, μέσω αυτής, το μουσείο μπορεί να ελέγχει πνευματικά και φυσικά τις συλλογές του, ενώ αποτελεί μια συνεχόμενη διαδικασία, η οποία χαρακτηρίζει τις μουσειακές συλλογές καθ' όλη την πορεία τους στον χώρο του μουσείου.

2.3.ΣΤ.6 | ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Τα μουσεία και οι αρχαιολογικοί χώροι, ως φύλακες της πολιτιστικής κληρονομιάς, σχετίζονται με θέματα προστασίας των μουσειακών συλλογών και ακίνητων μνημείων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά των συλλογών και των μνημείων αλλά και τους τρόπους με τους οποίους εκτίθενται και φυλάσσονται, προβαίνουν σε ενέργειες προστασίας αναφορικά με την πρόσβαση στις συλλογές. Γνωρίζουν ότι είναι διαφορετικοί οι κίνδυνοι ανάμεσα σε αντικείμενα που εκτίθενται σε προθήκες και σε αυτά που βρίσκονται ελεύθερα σε μουσειακούς και αρχαιολογικούς χώρους, και προσδιορίζουν βασικά στοιχεία της διαμόρφωσης των χώρων για την ασφάλισή τους. Μελετούν κανόνες και μέτρα για την προστασία των κινητών και ακίνητων αντικειμένων, και υπολογίζουν μεθόδους αναφορικά με τη διαβαθμισμένη πρόσβαση του κοινού και των μελετητών σε μουσειακές συλλογές και μνημεία.

Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην επιλογή των κατασκευαστικών υλικών του εξοπλισμού των μουσειακών χώρων και των αποθηκών, καθώς και στους κινδύνους που ελλοχεύουν από αυτά, για τα αντικείμενα των μουσειακών συλλογών. Με τη χρήση συγκεκριμένων παραδειγμάτων, προβαίνουν στον σχεδιασμό της στρατηγικής προστασίας των μουσειακών αντικειμένων και μνημείων, ακολουθώντας τα απαραίτητα βήματα για την εφαρμογή τους.

Με την ολοκλήρωση της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν γνώση και δεξιότητες για να προβλέπουν, να προνοούν και να αντιμετωπίζουν προβλήματα σχετικά με την προστασία των μουσειακών συλλογών και των ακίνητων μνημείων.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Γκαζή, Α. & Νούσια, Τ. (2003). *Αρχαιολογία στον ελληνικό χώρο* (τόμος Γ΄: Μουσειολογία, μέριμνα για τις αρχαιότητες). Πάτρα: ΕΑΠ.
2. Μπούνια, Α. (2009). *Στα παρασκήνια του μουσείου. Η διαχείριση των μουσειακών συλλογών*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Συμπληρωματικές

1. Σαλή, Τ. (2006). *Μουσειολογία 1. Βασικές αρχές τήρησης μουσειακών συλλογών. Αποθήκευση, ασφάλεια και προστασία, προληπτική συντήρηση, χειρισμός*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
2. Peggy, J. (2022). *Ανάπτυξη και διαχείριση συλλογών. Βασικές αρχές* (μτφρ. Μ. Τζιβανάκη). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Δίσιγμα.

2.3.Ζ • ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στο επιστημονικό πεδίο της συντήρησης αρχαιοτήτων και έργων τέχνης, ώστε να κατανοούν την αναγκαιότητα διατήρησης της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς και πώς αυτή επιτυγχάνεται. Αρχικά, στο πλαίσιο της ενότητας αναλύονται βασικές έννοιες, καθώς και οι αρχές που διέπουν τη συντήρηση (προληπτική και επεμβατική) και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Παρουσιάζονται, επίσης, συνοπτικά κώδικες ηθικής (Ambrose & Paine, 2006). Ακόμα, στην ενότητα περιγράφονται συνοπτικά τα αίτια φθοράς και διάβρωσης των αντικειμένων και μνημείων, οι επιπτώσεις της φθοράς των υλικών, και οι τρόποι που ο/η φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων μπορεί να αναγνωρίσει σημάδια φθοράς/καταστροφής. Δίνονται παραδείγματα επεμβάσεων συντήρησης σε μνημεία και έργα τέχνης. Τέλος, γίνεται αναφορά στις συνθήκες διατήρησης στο αποθηκευτικό και στο εκθεσιακό περιβάλλον (εντός των μουσείων και στους ανοιχτούς αρχαιολογικούς χώρους), και στις διαδικασίες παρακολούθησης και ελέγχου των περιβαλλοντικών συνθηκών/παραμέτρων (Ambrose & Paine, 2006).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν βασικές έννοιες της συντήρησης και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς,

- Παραθέτουν τις βασικές αρχές της συντήρησης και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- Αναγνωρίζουν ενέργειες για τη διατήρηση της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς, στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων τους,
- Διακρίνουν μεθόδους και διαδικασίες διατήρησης της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς,
- Εξετάζουν, συνοπτικά, κώδικες ηθικής αναφορικά με τη συντήρηση αρχαιοτήτων και έργων τέχνης,
- Αναλύουν, συνοπτικά, τα αίτια φθοράς και διάβρωσης των μουσειακών αντικειμένων και μνημείων,
- Υπολογίζουν τις επιπτώσεις της φθοράς και της διάβρωσης στα υλικά των μουσειακών αντικειμένων και έργων τέχνης,
- Εξετάζουν τρόπους αναγνώρισης φθορών/καταστροφών σε μνημεία, μουσειακά αντικείμενα και έργα τέχνης,
- Υπολογίζουν τις βασικές συνθήκες διατήρησης σε αποθηκευτικό και σε εκθεσιακό περιβάλλον,
- Προσδιορίζουν τα βασικά στοιχεία για την παρακολούθηση και τον έλεγχο των περιβαλλοντικών συνθηκών/παραμέτρων,
- Εξετάζουν παραδείγματα επεμβάσεων συντήρησης σε μνημεία και έργα τέχνης,
- Ευαισθητοποιούνται για τις αξίες της διατήρησης της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς,
- Υιοθετούν θετική στάση ως προς τη διατήρηση της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Διατήρηση / Συντήρηση / Αναστήλωση / Προληπτική συντήρηση / Σωστική συντήρηση / Επεμβατική συντήρηση / Διάβρωση / Φθορά / Επέμβαση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
2	ΚΩΔΙΚΕΣ ΗΘΙΚΗΣ ΣΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ
3	ΜΟΡΦΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
4	ΑΙΤΙΕΣ ΦΘΟΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΒΡΩΣΗΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ
5	ΕΙΔΗ ΦΘΟΡΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΒΡΩΣΗΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ
6	ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Z.1 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην εισαγωγή και κατανόηση των όρων που χρησιμοποιούνται στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Στο πλαίσιο αυτό, αποσαφηνίζεται ο όρος «διατήρηση» ως η συνεχής και μόνιμη φροντίδα από κάθε μορφής φθορά (φυσική, χημική, ανθρώπινη, βιολογική κ.λπ.), η οποία μπορεί να προκαλέσει μια ανεπιθύμητη μεταβολή ή μετατροπή στο πέρασμα του χρόνου σε μουσειακά αντικείμενα, μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους. Επίσης, τονίζεται ότι η διατήρηση περιλαμβάνει τις έννοιες της συντήρησης και αναστήλωσης (αλλά και άλλες έννοιες, όπως αυτές της νομικής προστασίας, της ανάδειξης, της αξιοποίησης κ.λπ.). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες πρέπει να κατανοήσουν ότι η «συντήρηση» αφορά την επιστημονική έρευνα, μελέτη και επέμβαση που έχει ως στόχο την επιβράδυνση ή την παρεμπόδιση της φθοράς ενός αντικειμένου ή μνημείου πολιτιστικής κληρονομιάς, και ταυτόχρονα την απόδοση στην πρωταρχική του μορφή, την ανθεκτικότητα και διατήρησή του στον χρόνο· παραθέτουν τις βασικές αρχές της συντήρησης και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς,

Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια αναφέρει ότι υπάρχει διακριτή διαφορά μεταξύ συντήρησης και αναστήλωσης, και ότι η αναστήλωση αφορά αποκλειστικά επεμβάσεις σε αρχιτεκτονικά μνημεία και τοποθεσίες. Επίσης, τονίζεται ότι η αναστήλωση αφορά επεμβάσεις μεγαλύτερης κλίμακας, ενώ η συντήρηση μπορεί να αποτελεί ένα τμήμα των εργασιών αναστήλωσης. Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη σημασία των ορισμών «διάβρωση» και «φθορά», καθώς και τη σχέση με την οποία συνδέονται μεταξύ τους.

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα προσφέρει τη βάση για την απόκτηση γνώσεων που απαιτούνται για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, και θεωρείται αναγκαία η εμπέδωσή τους, καθώς αποτελούν σημαντική βάση για τη μελέτη των περαιτέρω υποενότητων.

2.3.Z.2 | ΚΩΔΙΚΕΣ ΗΘΙΚΗΣ ΣΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται σε θέματα προώθησης, διάσωσης, προστασίας και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Γίνεται αναφορά σε διεθνείς οργανισμούς που συνεργάζονται σε διεθνές επίπεδο με τα κράτη-μέλη και τους φορείς τους, καθώς και στους κώδικες ηθικής που ορίζουν το επάγγελμα του συντηρητή και των εργασιών του στο πλαίσιο της διάσωσης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν σημαντικούς οργανισμούς, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Οργανώσεων Συντηρητών-Αναστηλωτών (ECCO), η οποία μεριμνά για τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της διεπιστημονικότητας και της συνεργασίας όλων των εμπλεκόμενων επαγγελματιών. Ακόμα, γίνεται αναφορά στη Διεθνή Επιτροπή για τη Συντήρηση (ICOM-CC), η οποία ασχολείται με τη μελέτη, τη συ-

ντήρηση και την ανάλυση μουσειακών αντικειμένων και μνημείων, μέσα από κανόνες και βασικές αρχές που έχουν γίνει αποδεκτές από όλα τα μέλη της. Τέλος, παρουσιάζεται το Διεθνές Κέντρο Μελέτης Διατήρησης και Αποκατάστασης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ICCROM), το οποίο συνεργάζεται με τα κράτη-μέλη του για την προώθηση, τη διατήρηση και την προστασία όλων των μορφών της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι κάθε εργαζόμενος/-η που εμπλέκεται με την πολιτιστική κληρονομιά οφείλει να σέβεται την αισθητική, την ιστορική και την πνευματική σημασία, καθώς και τη φυσική ακεραιότητα της πολιτιστικής κληρονομιάς η οποία έχει ανατεθεί στη φροντίδα του/της. Τέλος, παρουσιάζονται συνοπτικά οι κώδικες ηθικής, οι οποίοι ενσωματώνουν τις αρχές, τις υποχρεώσεις και τη συμπεριφορά που κάθε συντηρητής/-τρια πρέπει να επιδιώκει στην άσκηση του επαγγέλματός του/της.

Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να γνωρίζουν το επάγγελμα του/της συντηρητή/-τριας, και να κάνουν συνεργασίες για την ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.3.2.3 | ΜΟΡΦΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στις μεθόδους και ενέργειες συντήρησης οι οποίες στοχεύουν στη μακροπρόθεσμη διατήρηση και διασφάλιση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Αρχικά, διατυπώνεται ότι όλες οι ενέργειες θα πρέπει να σέβονται τη σημασία και τη φυσική ακεραιότητα του αντικειμένου της πολιτιστικής κληρονομιάς. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τον ρόλο της συντήρησης στη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς ενός τόπου αλλά και στη μελέτη και έρευνα στον χώρο της τέχνης και της ιστορίας. Γίνεται αναφορά στην προληπτική συντήρηση, η οποία εφαρμόζεται σε περιπτώσεις που δεν μπορεί να γίνει συντήρηση ή σε μεγάλες συλλογές που είναι αποθηκευμένες. Τονίζεται από τον/την εκπαιδευτή/-τρια ότι η προληπτική συντήρηση είναι μια μη επεμβατική διαδικασία στα μουσειακά αντικείμενα και τα μνημεία, αλλά επεμβαίνει στο περιβάλλον τους. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι ενέργειες της προληπτικής συντήρησης, οι οποίες εφαρμόζονται προκειμένου να επιβραδυνθεί η φθορά των αντικειμένων πολιτιστικής κληρονομιάς. Ακολουθεί αναφορά στη διαδικασία της σωστικής συντήρησης, η οποία περιλαμβάνει ενέργειες *in situ*, με σκοπό την προστασία των αντικειμένων πριν από τη συντήρησή τους. Για την καλύτερη κατανόησή της, δίνονται παραδείγματα και παρουσιάζονται τρόποι για τις σωστές πρώτες επεμβάσεις. Τέλος, προσδιορίζεται η επεμβατική συντήρηση, η οποία έχει στόχο την αποκατάσταση και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες πληροφορούνται τις επεμβάσεις στο αντικείμενο ή στο μνημείο, οι οποίες αποσκοπούν στην επιβράδυνση ή την παρεμπόδιση της φθοράς του. Δίνονται πραγματικές περιπτώσεις με τη μορφή μελέτης περίπτωσης για την κατανόηση των μεθόδων συντήρησης ανάλογα με το αντικείμενο, την τεχνολογία κατασκευής του και τις φθορές που παρουσιάζει.

Συνοψίζοντας, στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες δίνονται γνώσεις για τις ενέργειες που απαιτούνται σχετικά με τη συντήρηση και διατήρηση, καθώς και τον ρόλο που έχει ο/η φύλακας ενός μουσείου ή αρχαιολογικού χώρου, ως μέλος του προσωπικού του μουσείου.

2.3.Z.4 | ΑΙΤΙΕΣ ΦΘΩΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΒΡΩΣΗΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στους παράγοντες που συντελούν στη διάβρωση και στη δημιουργία φθορών που παρουσιάζουν οι μουσειακές συλλογές και τα μνημεία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Εξετάζονται οι πηγές υγρασίας, εξωτερικές ή εσωτερικές, και ο τρόπος που επιδρά στα δομικά υλικά των μνημείων και στα αντικείμενα των μουσειακών συλλογών. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στα, ευαίσθητα στην υγρασία, είδη αρχαιολογικού υλικού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν τους κινδύνους που δημιουργεί η βλάβη στους αρχαιολογικούς χώρους, και πώς ευνοείται από την υγρασία σε συνδυασμό με τη θερμοκρασία. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτής/-τρια αναφέρει τις πηγές φωτισμού που χρησιμοποιούνται στα μουσεία, τα είδη ακτινοβολίας και τις φθορές που προκαλούν στα υλικά των μουσειακών αντικειμένων. Επίσης, προσδιορίζονται οι φθορές που οφείλονται σε φυσικά αίτια, όπως φωτιά, πλημμύρα, σεισμό, καθώς και η επίδραση που έχει η ατμοσφαιρική ρύπανση σε μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ασχολούνται με τη μελέτη των παραγόντων που μπορούν να προκαλέσουν αυξομειώσεις της σχετικής υγρασίας και της θερμοκρασίας στους χώρους ενός μουσείου, και εξετάζουν τον τρόπο με τον οποίο τα έντομα προσβάλλουν τα μουσειακά αντικείμενα, και τη φθορά που προκαλούν σε αυτά.

Τέλος, εστιάζονται στις φθορές που προκαλεί ο ανθρώπινος παράγοντας σε έργα τέχνης και μνημεία, και ορίζεται ο ρόλος του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων στην αποφυγή ή στη μείωση αυτών των φθορών. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια παρουσιάζει παραδείγματα, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναγνωρίσουν το είδος και το μέγεθος των φθορών που προκαλούνται στις μουσειακές συλλογές, στα μνημεία και στους αρχαιολογικούς χώρους. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να διακρίνουν τις φθορές μουσειακών αντικειμένων και μνημείων, και να προλάβουν περαιτέρω διάβρωσή τους.

2.3.Z.5 | ΕΙΔΗ ΦΘΩΡΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΒΡΩΣΗΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στα είδη φθορών και διάβρωσης που παρουσιάζουν τα μουσειακά αντικείμενα και τα μνημεία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες πληροφορούνται ότι οι φθορές και η διάβρωση προκαλούνται από φυσικούς, μηχανικούς, χημικούς και βιολογικούς μηχανισμούς. Με βάση αυτή τη γνώση, εξετάζουν τρόπους αναγνώρισης φθορών/καταστροφών σε μνημεία, μουσειακά αντικείμενα και έργα τέχνης, και εστιάζονται στον βαθμό αλλοί-

ωσης της αρχικής μορφής του αντικειμένου. Γίνεται αναφορά στα είδη φθορών και διάβρωσης που παρουσιάζουν αντικείμενα μουσειακών συλλογών, τόσο στον εκθεσιακό χώρο όσο και στον χώρο της αποθήκευσης. Παρουσιάζεται επίσης η διάβρωση από περιβαλλοντικούς παράγοντες, καθώς και οι φθορές σε αρχιτεκτονικά μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια κάνει ιδιαίτερη αναφορά στις επιπτώσεις της διάβρωσης στα υλικά των μουσειακών αντικειμένων και έργων τέχνης, καθώς και στα μνημεία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι σημαντικό ρόλο στη διάβρωση και στον διαφορετικό βαθμό και είδος φθοράς έχει το υλικό του αντικειμένου, η τεχνολογία κατασκευής του και το περιβάλλον στο οποίο βρίσκεται. Δίνονται πραγματικές περιπτώσεις με διάφορες μορφές φθορών και διάβρωσης σε διαφορετικά υλικά, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξοικειωθούν με τον τρόπο που αυτές επιδρούν στην αξία και στην κατάσταση ενός μουσειακού αντικειμένου, μνημείου ή αρχαιολογικού χώρου.

Συνοψίζοντας, στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες δίνονται γνώσεις για τις ενέργειες που απαιτούνται από τον/τη φύλακα μουσείου ή αρχαιολογικού χώρου, ώστε να προσδιορίζει τα βασικά στοιχεία γύρω από τη διατήρηση ή την επέμβαση σε ένα μουσειακό αντικείμενο, μνημείο ή αρχαιολογικό χώρο.

2.3.2.6 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τις βασικές αρχές διατήρησης και συντήρησης των μουσειακών αντικειμένων και των μνημείων, με ιδιαίτερη έμφαση στο εύρος και τα όρια των επεμβάσεων που επιτρέπεται να εφαρμόζονται. Αρχικά, παρουσιάζονται οι διάφορες απόψεις που έχουν διαμορφώσει το είδος της συντήρησης και διατήρησης των μουσειακών αντικειμένων και μνημείων της πολιτιστικής κληρονομιάς, και περιγράφονται οι λόγοι για τους οποίους, σε κάποιες περιπτώσεις, εφαρμόσθηκαν μεγάλης κλίμακας επεμβάσεις, οι οποίες αλλοίωσαν την αρχική μορφή τους, όπως για παράδειγμα στον αρχαιολογικό χώρο της Κνωσού. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια δίνει ιδιαίτερη σημασία στην επικρατούσα πολιτική, η οποία βασίζεται στην αρχή της αντιστρεψιμότητας σε κάθε είδους επέμβαση συντήρησης και αποκατάστασης, και της συμβατότητας των υλικών επέμβασης με το υλικό κατασκευής. Επιπλέον, εξετάζονται παραδείγματα διαφορετικών τρόπων επεμβάσεων συντήρησης σε μνημεία και έργα τέχνης, και γίνεται σύγκρισή τους ως προς τον τρόπο παρουσίασης και ερμηνείας τους. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να υπολογίζουν τις βασικές συνθήκες διατήρησης σε αποθηκευτικό και σε εκθεσιακό περιβάλλον, καθώς και να προσδιορίζουν τα βασικά στοιχεία για την παρακολούθηση και τον έλεγχο των περιβαλλοντικών συνθηκών/παραμέτρων.

Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, ενδείκνυται η επίσκεψη σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξετάσουν παραδείγματα επεμβάσεων συντήρησης σε μνημεία και έργα τέχνης. Μέσα από αυτή την υποενότητα,

οι εκπαιδευόμενοι/-ες ευαισθητοποιούνται για τις αξίες της διατήρησης της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς, και υιοθετούν θετική στάση ως προς τη διατήρησή της.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Καρύδης, Χ., Κουλουμπή, Ε. & Σακελλαρίου, Α. (2013). *Η επιστήμη της προληπτικής συντήρησης. Διατήρηση και διαχείριση συλλογών*. Αθήνα: Time Heritage.
2. Παυλογεωργάτος, Γ. (2003). *Διατήρηση της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Παρατηρητής.

Συμπληρωματικές

1. Αλεξανδρή, Ε. (2015). *Πολιτισμική Κληρονομιά – Διαχείριση. Πολιτιστική αναγέννηση της Αθήνας του 19ου αιώνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
2. European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations A.I.S.B.L. E.C.C.O. *Professional Guidelines (II)*. Retrieved from: https://www.ecco-eu.org/wp-content/uploads/2021/03/ECCO_professional_guidelines_II.pdf

2.3.Η • ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι να μελετήσει πρακτικά ζητήματα της ειδικότητας, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εγκλιματιστούν στον μελλοντικό εργασιακό τους χώρο και στο αντικείμενο εργασίας τους. Στο πλαίσιο αυτό, εφαρμόζονται σύγχρονες βιωματικές τεχνικές –κυρίως πρακτικές μέθοδοι– εκπαίδευσης ενηλίκων, ώστε να αναπτυχθούν ζητήματα ιστορίας της τέχνης, ασφάλειας, ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών, αυτοάμυνας, καθώς και διαχείρισης και συντήρησης συλλογών. Κυρίως μέσω της τεχνικής της εκπαιδευτικής επίσκεψης σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, δημόσιες αρχές κ.λπ., οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με καλλιτεχνικές δημιουργίες από την Αναγέννηση έως τον 19ο αιώνα, εξετάζουν τη διαχείριση διαφόρων συμβάντων (π.χ. παράπονα, μικροπωλητές/-τριες, αιφνιδίως παθόντες/-ούσες), την τρωτότητα του φορέα, καθώς και την ανταπόκριση του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων τόσο σε κινδύνους όσο και σε ανθρωπογενείς κρίσεις και καταστροφές. Επιπλέον, η ενότητα περιλαμβάνει εκπαιδευτικές επισκέψεις σε εργαστήρια συντήρησης, και πιθανόν σε αποθηκευτικούς χώρους μουσειακών συλλογών, καθώς και συνεντεύξεις από ειδικούς ή/και επαγγελματίες, ώστε να αναπτυχθούν εν συντομία πρακτικά ζητήματα διαχείρισης συλλογών και συντήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Περιγράφουν ζητήματα ασφάλειας, ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών, καθώς και αυτοπροστασίας, μέσα από βιωματικές τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων,
- Ανακαλούν στη μνήμη τους σημαντικά έργα τέχνης, στο πλαίσιο βιωματικών τεχνικών εκπαίδευσης,
- Περιγράφουν καταστάσεις διαχείρισης ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών σε κλειστούς μουσειακούς χώρους,
- Αναγνωρίζουν περιπτώσεις εφαρμογής μεθόδων συντήρησης και διαχείρισης συλλογών, στο πλαίσιο εκπαιδευτικών επισκέψεων,
- Συνθέτουν ολοκληρωμένη εικόνα αναφορικά με την παροχή ασφάλειας στους χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσα από βιωματικές τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων,
- Προσδιορίζουν βασικά στοιχεία της μεθοδολογίας παρακολούθησης των εισόδων-εξόδων για τυχόν παραβατικές ενέργειες,
- Επεξηγούν τη μεθοδολογία ανταπόκρισης του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων σε περιστατικά ασφάλειας και ατυχήματα σε μουσειακούς χώρους,
- Ερευνούν θέματα αυτοπροστασίας και αυτοάμυνας σε κλειστούς μουσειακούς χώρους, μέσω βιωματικών τεχνικών εκπαίδευσης,
- Εξασκούνται στην αναγνώριση φθορών και επεμβάσεων συντήρησης και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, στο πλαίσιο βιωματικών τεχνικών εκπαίδευσης,
- Ερευνούν διαδικασίες διαχείρισης και φροντίδας της πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσα από εκπαιδευτικές επισκέψεις,
- Εκτελούν βιωματικά σενάρια εμπλοκής του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων στη διαχείριση περιστατικών ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς την ευθύνη που φέρει ο/η φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων αναφορικά με την προστασία των επισκεπτών/-τριών και των λοιπών παρευρισκομένων,
- Υιοθετούν θετική στάση ως προς τον επαγγελματικό τους ρόλο αναφορικά με τη συντήρηση και διαχείριση της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ανθρωπογενείς κρίσεις / Ιστορία της τέχνης / Πολιτιστική κληρονομιά / Βιωματικές τεχνικές / Ασφάλεια μουσείων / Διαχείριση συλλογών / Αυτοάμυνα και αυτοπροστασία.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (3), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
2	ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΧΩΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
3	ΑΥΤΟΑΜΥΝΑ ΚΑΙ ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ
4	ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ
5	ΑΡΧΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
6	ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Η.1 | ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Η μαθησιακή υποενότητα αυτή στοχεύει να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις καλλιτεχνικές δημιουργίες του δυτικού κόσμου από την Αναγέννηση έως τα τέλη του 19ου αιώνα, μέσω βιωματικών τεχνικών και πρακτικών μεθόδων. Εκπαιδευτικές επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους αποτελούν βασικό μέρος της εκπαίδευσης, επιτρέποντας στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να δουν από κοντά σημαντικά έργα τέχνης και να κατανοήσουν τα χαρακτηριστικά στοιχεία κάθε εποχής. Κατά τη διάρκεια των επισκέψεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμπληρώνουν φύλλα παρατήρησης, στα οποία καταγράφουν τα ιδιαίτερα γνωρίσματα των έργων, όπως τεχνικές, υλικά και θεματολογία. Ομαδικές εργασίες και προσομοιώσεις ενσωματώνονται στην ενότητα, επιτρέποντας στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να δημιουργήσουν αναπαραστάσεις έργων τέχνης από διαφορετικές εποχές. Μέσω παιχνιδιών ρόλων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, αναλαμβάνοντας διαφορετικούς ρόλους (π.χ. καλλιτέχνης, κριτικός τέχνης, ιστορικός), αναλύουν έργα και παρουσιάζουν τις ιδιαιτερότητές τους. Γίνεται ανάλυση και συζήτηση συγκεκριμένων περιπτώσεων προκειμένου να εξεταστούν έργα τέχνης από τις περιόδους της Αναγέννησης, του μπαρόκ, του νεοκλασικισμού, του ρομαντισμού, του ρεαλισμού και του ιμπρεσιονισμού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εμβαθύνουν στις τεχνικές και τα χαρακτηριστικά κάθε περιόδου, εντοπίζοντας τις καλλιτεχνικές και πολιτιστικές εξελίξεις που διαμορφώνουν την τέχνη της εποχής. Η πρακτική εξάσκηση περιλαμβάνει την ανάγνωση και ανάλυση βασικών στοιχείων και ιδιοτεροτήτων της τέχνης, επιτρέποντας στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να διακρίνουν διαφορετικούς καλλιτέχνες και στυλ. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, κατατάσσουν και κατηγοριοποιούν έργα τέχνης με βάση τα χαρακτηριστικά τους, συγκρίνοντας τις επιρροές των διαφόρων καλλιτεχνικών κινήσεων. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν και αναλύουν καλλιτεχνικές δημιουργίες της Ελλάδας, από την ίδρυση του ελληνικού κράτους έως σήμερα, με έμφαση στις αξίες και τα χαρακτηριστικά των ελληνικών καλλιτεχνικών επιτευγμάτων.

2.3.Η.2 | ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΧΩΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η μαθησιακή υποεπάρκεια αυτή επικεντρώνεται στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για τη διαχείριση και προστασία μουσειακών χώρων και μνημείων, μέσα από σύγχρονες βιωματικές τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων. Εφαρμόζονται πρακτικές μέθοδοι που ενισχύουν την κατανόηση θεμάτων ασφάλειας και ανταπόκρισης σε ανθρωπογενείς κρίσεις και καταστροφές. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν σε εκπαιδευτικές επισκέψεις και προσομοιώσεις, με στόχο να εξοικειωθούν με τα προβλήματα ασφάλειας που μπορεί να προκύψουν σε μουσειακούς χώρους. Μέσω παιχνιδιών ρόλων, και αναλαμβάνοντας διαφορετικούς ρόλους (π.χ., φύλακας, επισκέπτης, αρμόδιος προϊστάμενος), προσομοιώνουν καταστάσεις κρίσης, όπως παράπονα, επαίτες, μικροπωλητές/-τριες, αιφνιδιαώς παθόντες/-ούσες, άτομα με επικίνδυνη συμπεριφορά και απολεσθέντα ή ανευρεθέντα αντικείμενα. Η ομαδική εργασία περιλαμβάνει τη διαχείριση περιστατικών ασφάλειας, αναλύοντας κατηγορίες κινδύνων και εφαρμόζοντας στρατηγικές διαχείρισης κρίσεων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν την ανταπόκριση σε κινδύνους, μέσω ανάλυσης και συζήτησης συγκεκριμένων περιπτώσεων, εφαρμόζοντας προκαθορισμένες διαδικασίες για τη διαχείριση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Η πρακτική εξάσκηση περιλαμβάνει τη σύνταξη εκθέσεων περιστατικών, την καταγραφή και μετάδοση πληροφοριών, καθώς και την παρατήρηση και περιγραφή ατόμων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να προστατεύουν τη σκηνή του εγκλήματος, να διατηρούν πειστήρια και ευρήματα, και να ενημερώνουν άμεσα τους προϊσταμένους και τις αρμόδιες αρχές για κάθε απειλή. Επιπλέον, η υποεπάρκεια δίνει έμφαση στην ευαισθητοποίηση των εκπαιδευομένων για τη σωστή στάση και ανταπόκριση κατά τη διαχείριση συμβάντων ασφάλειας. Πρέπει να υιοθετούν υπεύθυνη στάση και να επιδεικνύουν επαγγελματισμό, υποστηρίζοντας την ομαλή λειτουργία των μουσειακών χώρων και προστατεύοντας τους επισκέπτες/-τριες. Με την ολοκλήρωση της υποεπάρκειας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν ενισχύσει τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους στην ασφαλή και αποτελεσματική διαχείριση κρίσεων, συμβάλλοντας στη συνολική ασφάλεια και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.3.Η.3 | ΑΥΤΟΑΜΥΝΑ ΚΑΙ ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπάρκεια οι εκπαιδευόμενοι/-ες ερευνούν και εφαρμόζουν βασικές αρχές αυτοπροστασίας και αυτοάμυνας, με στόχο την αποτελεσματική προστασία, τόσο του εαυτού τους όσο και των συναδέλφων/-ισών και επισκεπτών/-τριών του μουσείου. Γίνεται χρήση βιωματικών τεχνικών εκπαίδευσης για την ενίσχυση της ατομικής ασφάλειας και της προετοιμασίας σε καταστάσεις κινδύνου. Πραγματοποιούνται εκπαιδευτικές επισκέψεις σε μουσειακούς χώρους και αρχαιολογικά μνημεία, όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες παρατηρούν και αναλύουν πραγματικά περιβάλλοντα και σενάρια κινδύνου. Μέσω παιχνιδιών ρόλων, εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στην αναγνώριση και διαχείριση ύποπτων ατόμων και καταστάσεων, εφαρμόζοντας κανόνες για την αθέατη ανάπτυξη, τον αιφνιδιασμό και την απόσταση.

Η ομαδική εργασία περιλαμβάνει αναλύσεις περιπτώσεων κινδύνου και προσομοιώσεις καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εφαρμόζουν στρατηγικές για τη σωστή εκτίμηση καταστάσεων και περιβάλλοντος, ενσωματώνοντας την ανάλυση των συναισθηματικών δεικτών και προ-επιθετικών στάσεων, οι οποίες υποδηλώνουν επικείμενο κίνδυνο. Η πρακτική εξάσκηση εστιάζεται στη βελτίωση της φυσικής κατάστασης και της σωματικής ακεραιότητας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν σε ασκήσεις αυτοάμυνας και τεχνικές ελέγχου ύποπτων ατόμων, ενώ εξασκούνται στην κλιμάκωση του διαλόγου για την αποφυγή αιφνιδιασμού και την επίδειξη αυτοσυγκράτησης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμπληρώνουν φύλλα παρατήρησης, και αναλύουν συγκεκριμένα περιστατικά, ενθαρρύνοντας έτσι την αυτοκριτική και την αξιολόγηση των στρατηγικών που χρησιμοποιούνται. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν τα «θανάσιμα» λάθη που πρέπει να αποφεύγονται, και κατανοούν τη σημασία της βελτίωσης της φυσικής τους κατάστασης και της προστασίας του εαυτού τους. Με την ολοκλήρωση της υποεπότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες δεξιότητες για να ανταποκριθούν επαγγελματικά και υπεύθυνα σε κρίσιμες καταστάσεις, προάγοντας την ασφάλεια και την προστασία στους χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.3.Η.4 | ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες εστιάζονται στην ανταπόκριση και διαχείριση καταστάσεων που προκύπτουν από την τεχνολογική ανάπτυξη ή την επιθετική ανθρώπινη συμπεριφορά, με σκοπό την προετοιμασία για την αντιμετώπιση περιστατικών εντός μουσειακών χώρων. Πραγματοποιούνται εκπαιδευτικές επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες παρατηρούν και αναλύουν πραγματικά περιβάλλοντα κινδύνου και τις συνθήκες που μπορεί να παρουσιαστούν. Μέσω προσομοιώσεων, αναπαριστούν σενάρια ατυχημάτων, εγκλημάτων και ανθρωπογενών απειλών, όπως τρομοκρατία και ομηρία, ώστε να εξασκηθούν στην αντίδραση και διαχείριση κρίσεων. Οι ομαδικές εργασίες επικεντρώνονται στην ανάλυση περιστατικών, και περιλαμβάνουν την ανάπτυξη σχεδίων αντίκρουσης έκτακτων αναγκών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τα στάδια του κύκλου διαχείρισης κρίσεων και καταστροφών, και εφαρμόζουν στρατηγικές ανταπόκρισης, αξιοποιώντας παιχνίδια ρόλων προκειμένου να εξασκηθούν σε πραγματικές συνθήκες, με στόχο την προστασία της ζωής και των πολιτιστικών αγαθών. Η πρακτική εξάσκηση περιλαμβάνει την αναγνώριση και την ανταπόκριση σε ανθρωπογενείς κρίσεις, όπως είναι οι ένοπλες συρράξεις και οι ασύμμετρες απειλές, χρησιμοποιώντας ειδικές τεχνικές για την ασφαλή διαχείριση ύποπτων ατόμων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν σε ασκήσεις εντοπισμού κινδύνων και ανάλυσης σεναρίων που σχετίζονται με την τρομοκρατία και την ομηρία. Η συμπλήρωση φύλλων παρατήρησης και η ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων συμβάλλουν στην

κατανόηση της εφαρμογής των διαδικασιών διαχείρισης κρίσεων και καταστροφών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες υιοθετούν υπεύθυνη στάση για τη διαχείριση ανθρωπογενών απειλών, εξασκώντας την αναγνώριση συναισθηματικών δεικτών και προ-επιθετικών στάσεων. Με τη χρήση βιωματικών τεχνικών, όπως είναι οι προσομοιώσεις και τα παιχνίδια ρόλων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν πρακτική εμπειρία και αναπτύσσουν δεξιότητες απαραίτητες για την αποτελεσματική διαχείριση κρίσεων και καταστροφών σε μουσειακούς χώρους.

2.3.Η.5 | ΑΡΧΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η μαθησιακή υποεπενότητα εστιάζεται στη διαχείριση μουσειακών συλλογών, και αποσκοπεί στην πρακτική κατανόηση των βασικών αρχών και διαδικασιών που σχετίζονται με αυτή τη σημαντική πτυχή της μουσειακής εργασίας. Πραγματοποιούνται εκπαιδευτικές επισκέψεις σε μουσεία, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να παρατηρήσουν από κοντά την εφαρμογή των διαδικασιών διαχείρισης συλλογών. Κατά τις εκπαιδευτικές επισκέψεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμπληρώνουν φυλλάδια παρατήρησης για την καταγραφή και ανάλυση των διαδικασιών πρόσκτησης, τεκμηρίωσης και πρόσβασης στις συλλογές. Στη συνέχεια, μέσω ομαδικής εργασίας, αναλύουν διαφορετικούς τύπους αντικειμένων που μπορεί να περιλαμβάνονται σε μουσειακές συλλογές, καθώς και τις πολιτικές διαχείρισης που τους αφορούν. Μέσα από προσομοιώσεις, αναπαριστούν σενάρια σχετικής διαδικασίας πρόσκτησης αντικειμένων, με έμφαση στο νομικό και ηθικό πλαίσιο που τη διέπει. Επιπλέον, χρησιμοποιούν παιχνίδια ρόλων για να εξετάσουν πολιτικές ασφάλισης αντικειμένων για έκθεση και δανεισμό, καθώς και τη διαχείριση της γνώσης που προκύπτει από τις συλλογές. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εφαρμόζουν πρακτικές τεκμηρίωσης και καταγραφής, προσομοιώνοντας διαδικασίες ασφαλούς αποθήκευσης και διαχείρισης της γνώσης. Η ανάλυση και συζήτηση συγκεκριμένων περιπτώσεων περιλαμβάνει μελέτη πολιτικών και κανόνων διαβαμισμένης πρόσβασης στις μουσειακές συλλογές. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εστιάζονται στη διαχείριση κινδύνων που συνδέονται με την πρόσβαση, και αναπτύσσουν στρατηγικές για την ασφαλή διαχείριση αυτών των καταστάσεων μέσω πρακτικών ασκήσεων. Με τη χρήση αυτών των βιωματικών τεχνικών, αποκτούν σφαιρική κατανόηση των βασικών πτυχών της διαχείρισης μουσειακών συλλογών, και ενσωματώνουν τις γνώσεις τους στον επαγγελματικό τους ρόλο, εξασφαλίζοντας την αποτελεσματική διαχείριση και προστασία των μουσειακών αντικειμένων και συλλογών.

2.3.Η.6 | ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η τελευταία μαθησιακή υποεπενότητα εστιάζεται στις βασικές αρχές και διαδικασίες συντήρησης και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, με στόχο την πρακτική κατανόηση του επιστημονικού πεδίου της συντήρησης αρχαιοτήτων και έργων τέ-

χνης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εισάγονται στις αρχές της συντήρησης, κατανοώντας τη σημασία της διατήρησης της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς και τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την επίτευξή της. Πραγματοποιούνται εκπαιδευτικές επισκέψεις σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους και εργαστήρια συντήρησης, όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες έχουν την ευκαιρία να παρατηρήσουν από κοντά τη διαδικασία συντήρησης σε πραγματικό περιβάλλον. Κατά τις επισκέψεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμπληρώνουν φύλλα παρατήρησης για την καταγραφή των πρακτικών συντήρησης και των συνθηκών διατήρησης των αντικειμένων. Συμμετέχουν σε ομαδικές εργασίες και προσομοιώσεις που εστιάζονται στη διάκριση μεταξύ προληπτικής και επεμβατικής συντήρησης. Μέσω παιχνιδιών ρόλων, αναπαριστούν σενάρια που αφορούν την εφαρμογή συντηρητικών πρακτικών σε διάφορα έργα τέχνης, εξετάζοντας τις επιπτώσεις της φθοράς και της διάβρωσης στα υλικά. Η ανάλυση και η συζήτηση συγκεκριμένων περιπτώσεων φθοράς και καταστροφής των μουσειακών αντικειμένων βοηθά τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αναγνωρίσουν τα σημάδια φθοράς και να κατανοήσουν τις συνέπειες των περιβαλλοντικών συνθηκών. Μέσα από πρακτική εξάσκηση, μαθαίνουν πώς να παρακολουθούν και να ελέγχουν τις περιβαλλοντικές συνθήκες που επηρεάζουν τα αντικείμενα, εφαρμόζοντας τις αρχές της συντήρησης σε ρεαλιστικά σενάρια. Η υποενότητα κλείνει με την εξάσκηση βιωματικών τεχνικών, οι οποίες περιλαμβάνουν την υιοθέτηση θετικής στάσης προς τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, και την ενσωμάτωσή της στις μελλοντικές επαγγελματικές δραστηριότητες ως φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Τσενές, Ι. Σ. (2014). *Εγχειρίδιο φύλαξης μουσείων και αρχαιολογικών χώρων*. Αθήνα: Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM), Ελληνικό Τμήμα.
2. Μπούνια, Α. (2009). *Στα παρασκήνια του μουσείου. Η διαχείριση των μουσειακών συλλογών*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
3. Ζιρώ, Ο., Μερτζάνη, Ε. & Πετρίδου, Β. (2009). *Ιστορία της τέχνης – Β΄ & Γ΄ ΕΠΑ.Λ.*, Τομέας εφαρμοσμένων τεχνών. Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ». Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από: http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/4706/Istoria-tis-Technis_B-G-EPAL_html-apli/

Συμπληρωματικές

1. Γέμτου, Ε. (2017). *Σημειώσεις για το μάθημα «Ιστορία Τέχνης και Πολιτισμού»*. Αθήνα: ΕΚΠΑ, Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης (ΙΦΕ), Σχολή Θετικών Επιστημών.
2. Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕΜΕΑ). (2014). *Εγχειρίδιο Ύλης Security*. Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από: <https://saek-kardits.kar.sch.gr/openeclass/modules/document/file.php/162/%ce%95%ce%b3%cf%87%ce%b5%ce%b9%cf%81%ce%af%ce%b4%ce%b9%ce%bf%20ΚΕΜΕΑ-final.pdf>
3. Ambrose, T. & Paine, C. (2006). *Museum Basics* (2nd edition). London-New York: Routledge.

2.4 • ΕΞΑΜΗΝΟ Δ΄

2.4.A • ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα έχει σκοπό να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις ποικίλες καλλιτεχνικές εκφάνσεις της τέχνης κυρίως στην Ευρώπη και την Αμερική του 20ού αιώνα, φτάνοντας έως και τη σύγχρονη εποχή των αρχών του 21ου αιώνα. Στο πλαίσιο αυτό, δίνεται έμφαση στα χαρακτηριστικά στοιχεία και στις ιδιαιτερότητες των καλλιτεχνικών ρευμάτων που αναπτύχθηκαν στη διάρκεια του 20ού αιώνα, καθώς και αυτών που διαμορφώνονται σήμερα (Ζιρώ κ.ά., 2009). Ειδικότερα, η μαθησιακή ενότητα ξεκινά κάνοντας λόγο για την τέχνη κατά το πέρασμα από τον 19ο στον 20ό αιώνα και στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά οι καλλιτεχνικές δημιουργίες στις διαδοχικές δεκαετίες του 20ού αιώνα (εξπρεσιονισμός, κυβισμός, ντανταϊσμός, υπερρεαλισμός, η σχολή του μπαουχάουζ κ.λπ.), φτάνοντας έως και τον μεταμοντερνισμό. Ειδική μνεία γίνεται στη νεοελληνική τέχνη, όπως της γενιάς του '30 αλλά και μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, με παρουσίαση των βασικών εκπροσώπων στις ποικίλες εκφάνσεις του πολιτισμού – λογοτεχνία, ποίηση, θέατρο, ζωγραφική, γλυπτική κ.λπ. (Ζιρώ κ.ά., 2009).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν χαρακτηριστικά στοιχεία των εκφάνσεων της τέχνης κυρίως στην Ευρώπη και την Αμερική του 20ού αιώνα, έως και τις αρχές του 21ου αιώνα,
- Προσδιορίζουν τα στοιχεία εκείνα της τέχνης του 20ού και 21ου αιώνα που διαμόρφωσαν τον ελληνικό πολιτισμό,
- Αναγνωρίζουν διαφορετικά είδη τέχνης του 20ού και 21ου αιώνα,
- Ονομάζουν τις ιδιαιτερότητες της τέχνης κυρίως στην Ευρώπη και την Αμερική του 20ού αιώνα, έως και τις αρχές του 21ου αιώνα,
- Εξετάζουν, συνοπτικά, καλλιτεχνικές δημιουργίες της τέχνης κυρίως στην Ευρώπη και την Αμερική του 20ού αιώνα, έως και τις αρχές του 21ου αιώνα,
- Εξασκούνται στην ανάγνωση βασικών στοιχείων και ιδιαιτεροτήτων της τέχνης κυρίως στην Ευρώπη και την Αμερική του 20ού αιώνα, έως και τις αρχές του 21ου αιώνα,
- Διακρίνουν διαφορετικούς/-ές καλλιτέχνες/-ιδες του 20ού και του 21ου αιώνα,
- Ταξινομούν διαφορετικά είδη και εκφάνσεις της τέχνης του 20ού και του 21ου αιώνα (ζωγραφική, γλυπτική, αρχιτεκτονική, διακοσμητικές τέχνες, καλλιτεχνικές δράσεις κ.λπ.),
- Κατηγοριοποιούν καλλιτεχνικές δημιουργίες του 20ού και του 21ου αιώνα, με βάση χαρακτηριστικά στοιχεία, ιδιαιτερότητες, διαφορές κ.λπ. των έργων,

- Διακρίνουν τις καλλιτεχνικές δημιουργίες κατά το πέρασμα από τον 19ο στον 20ό αιώνα,
- Αναλύουν τις καλλιτεχνικές δημιουργίες στις διαδοχικές δεκαετίες του 20ού αιώνα, φτάνοντας έως τις αρχές του 21ου αιώνα,
- Προσδιορίζουν στις αξίες διαφορετικών καλλιτεχνικών επιτευγμάτων του 20ού και 21ου αιώνα,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς την τέχνη του 20ού και 21ου αιώνα,
- Υιοθετούν θετική στάση απέναντί στην τέχνη και στον πολιτισμό του 20ού και 21ου αιώνα,
- Συνθέτουν το πολιτισμικό πλαίσιο και την ιστορική συνέχεια του τόπου τους από τον 20ό αιώνα.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αρ Νουβό / Αφαίρεση / Μπαουχάουζ / Εξπρεσιονισμός / Κυβισμός / Μεταμοντερνισμός / Μεταφυσική ζωγραφική / Νέος πραγματισμός / Ντανταϊσμός / Υπερρεαλισμός / Υποκειμενισμός / Φουτουρισμός.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΛΗ 19ου ΠΡΟΣ 20ό ΑΙΩΝΑ
2	Η ΤΕΧΝΗ ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ (Α)
3	Η ΤΕΧΝΗ ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ (Β)
4	Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
5	Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΗ
6	Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Κείμενο αναφοράς

2.4.A.1 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΛΗ 19ου ΠΡΟΣ 20ό ΑΙΩΝΑ

Η διδακτέα ύλη της μαθησιακής υποενότητας αφορά την τέχνη που επηρεάζεται από την αστικοποίηση, τη χρήση νέων υλικών και την οικονομική υποβάθμιση των κοινωνιών (μετάβαση από τον 19ο στον 20ό αιώνα). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τις αλλαγές στην αρχιτεκτονική: τη χρήση σιδήρου και γυαλιού αντί για τα παλαιότερα παραδοσιακά υλικά, και τους νέους τύπους έργων (πεζογέφυρα, σιδηροδρομικός σταθμός, εμπορικό κέντρο). Μαθαίνουν τις πολλαπλές θετικές ιδιότητες του χυτοσιδήρου, οι οποίες τον καθιστούν βασικό δομικό υλικό μαζί με το μπετόν (τέλη 19ου),

δίνοντας νέες μορφές στα κτίρια και τις κατασκευές, και γνωρίζουν σημαντικά έργα της περιόδου (π.χ. Crystal Palace στο Λονδίνο και Εθνική Βιβλιοθήκη στο Παρίσι). Διδάσκονται, ακόμα, το διεθνές καλλιτεχνικό κίνημα της Αρ Νουβό στην αρχιτεκτονική, στις εφαρμοσμένες τέχνες και κυρίως στη διακόσμηση (1890-1910). Η Αρ Νουβό δίνει έμφαση στις ελεύθερες και ασύμμετρες γραμμές, στα κυματοειδή μοτίβα και στα έντονα διακοσμητικά στοιχεία· φέρει ιαπωνικές επιδράσεις και χρησιμοποιεί μοντέρνα υλικά, με έμφαση στη λεπτομερή κατασκευή. Ειδικά στην αρχιτεκτονική, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τον συνδυασμό παραδοσιακών και μοντέρνων υλικών (νεογοτθικό στυλ), με το «στυλ μετρό», τα έργα της σχολής του Σικάγο αλλά και σημαντικών καλλιτεχνών (Εκτόρ Γκιμάρ, Βικτόρ Ορτά, Αντόνι Γκαουντί). Όταν ολοκληρωθεί η μαθησιακή υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίζουν για το κίνημα «Τέχνες και Χειροτεχνία» (Ουίλιαμ Μόρις), για τη χρήση ποικίλων υλικών ως απάντηση στα προβλήματα της εποχής, και για τη ζωγραφική της Αρ Νουβό (Γκούσταφ Κλιμτ). Ακόμα, θα έχουν κατανοήσει την εξέλιξη των τεχνών, τη χρήση νέων υλικών, τη διαδρομή της τέχνης τους τελευταίους δύο αιώνες προς τη μοντέρνα και σύγχρονη τέχνη, και τελικά τη σημασία της δικής τους εργασίας τους για την ακεραιότητα των συγκεκριμένων πολιτιστικών αντικειμένων.

2.4.A.2 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ (Α)

Η μαθησιακή υποεπένδυση επικεντρώνεται στην τέχνη που δημιουργήθηκε κυρίως μετά το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, και στα κινήματα που διαμορφώθηκαν υπό συνθήκες έντονων αλλαγών, καθορίζοντας τη σύγχρονη τέχνη. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες πληροφορούνται για την καλλιτεχνική έκφραση μετά τον ιμπεριονισμό, στο πλαίσιο της βιομηχανικής εντατικοποίησης: την έκρηξη χρώματος του φοβισμού (Ανρί Ματίς, Αντρέ Ντερέν), τη δύναμη της έκφρασης του εξπρεσιονισμού (Βίνσεντ Βαν Γκογκ, Τζέιμς Ένσορ, Έντβαρντ Μουνκ, καλλιτεχνική ομάδα «Γαλάζιος καβαλάρης» με επικεφαλής τους Βασίλι Καντίνσκι και Φραντς Μαρκ), τη συνθετική τάξη του κυβισμού (Ζορζ Μπρακ, Πάμπλο Πικάσο), τη σύλληψη της κίνησης του φουτουρισμού (Κάρλο Καρα, Ουμπέρτο Μποτσιόνι, Αντόνιο Σαντ'Ελία) και την ελευθερία των μορφών της αφηρημένης τέχνης (Βασίλι Καντίνσκι). Κατανοούν την αναζήτηση νέων προτύπων (Ωκεανία, Αφρική) και τη διάρρηξη της σχέσης με την προηγούμενη δυτική τέχνη. Ειδικότερα, γνωρίζουν τον φοβισμό (χρήση σχεδίου, χρώματος, εμμονή στη σταθερότητα της φύσης), και διακρίνουν τις επιρροές των εθνολογικών στοιχείων ξένων λαών στις σύγχρονες τέχνες (Ανρί Ματίς, Πάμπλο Πικάσο, Αντρέ Ντερέν, Ερνστ Λούντβιχ Κίρχνερ). Γνωρίζουν τις βασικές αρχές του κυβισμού και τις δύο φάσεις του (αναλυτικός και συνθετικός κυβισμός), την παρουσίαση της δισδιάστατης αλήθειας στη ζωγραφική επιφάνεια, και των διαφόρων όψεων των αντικειμένων. Αποκτούν την ικανότητα να ξεχωρίζουν τις ομάδες του εξπρεσιονισμού που αναζήτησαν τη δυνατότητα έκφρασης του εσωτερικού κόσμου και εναντιώθηκαν στον ιμπεριονισμό (καλλιτεχνική ομάδα «γέφυρα») και στον κυβισμό (καλλιτεχνική ομάδα «Γαλάζιος

καβαλάρης»). Παράλληλα, εξερευνούν τους τρόπους σύλληψης της κίνησης και της αλληλεπίδρασης του θέματος με τον χώρο, όπως τον αντιλήφθηκαν οι φουτουριστές καλλιτέχνες. Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν την ιδεολογία και τους τρόπους έκφρασης μερικών από τα πιο σημαντικά κινήματα της μοντέρνας τέχνης των αρχών του 20ού αιώνα, και διαφυλάσσουν με ήθος και επιμέλεια τα τεκμήρια της εποχής.

2.4.A.3 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ (Β)

Στη μαθησιακή υποεπένδυση μελετώνται τα ρεύματα τέχνης τα οποία διαμορφώθηκαν έχοντας ως βασική αρχή την αντικειμενική και λειτουργική απόδοση του αντικειμένου (1900-1930). Σε αυτή την ομάδα ανήκουν κυρίως τα ρεύματα του ντανταϊσμού, του υπερρεαλισμού, της μεταφυσικής ζωγραφικής, του νέου πραγματισμού, του μπαουχάουζ, του ντε στιλ και του νεοπλαστικισμού, του σουπρεματισμού και του κονστρουκτιβισμού. Πρωτίστως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες πληροφορούνται για τον κυβισμό και την απλή, λειτουργική μορφή του αντικειμένου (ορθογώνια σχήματα και καθαρό χρώμα, όπως υποστηρίζει η ομάδα «ντε στιλ» των Πιτ Μοντριάν και Γκέριτ Ρίτβελντ), που επηρέασε την αρχιτεκτονική και τον βιομηχανικό σχεδιασμό. Γνωρίζουν τον σουπρεματισμό στη ζωγραφική, δηλαδή την υπεροχή μέσω της γεωμετρικής αφαίρεσης (Καζιμίρ Μάλεβιτς), ανακαλύπτουν την ωφελμιστική, λειτουργική τέχνη του κονστρουκτιβισμού, η οποία καλύπτει τις ανάγκες της κοινωνίας (Βλαντιμίρ Τάτλιν, Λιουμπόβ Πόποβα), και έρχονται σε επαφή με την τέχνη του τυχαίου και του αυτοματισμού που εκφράζει ο ντανταϊσμός (Τριστάν Τζαρά, Χούγκο Μπαλ, Χανς Αρντ). Ενημερώνονται για τη χρήση καθημερινών αντικειμένων ως έργων τέχνης (readymade, όρος που επινόησε και χρησιμοποίησε στα δικά του έργα ο Μαρσέλ Ντουσάν), και για τη φανταστική πραγματικότητα και τον ψυχικό αυτοματισμό του υπερρεαλισμού (Μαν Ρέι, Ντένις Όπενχαϊμ, Σαλβαντόρ Νταλί, Τζόρτζιο Ντε Κίρικο). Μαθαίνουν για τη μεταφυσική ζωγραφική, με τα ονειρικά, προερχόμενα από το ασυνείδητο, θέματα (Τζόρτζιο Ντε Κίρικο, Κάρλο Καρά), και το ρεύμα του νέου πραγματισμού, με την κυνική, ψυχρή απεικόνιση της πραγματικότητας (Ότο Ντιξ, Μαξ Μπέκμαν, Τζορτζ Γκρος). Στέκονται στη σχολή μπαουχάουζ, που ενώνει την εικαστική (μορφή) με την εφαρμοσμένη (λειτουργία) τέχνη, την κατασκευή (Λάιονελ Φάινινγκερ, Μαρσέλ Μπρόιερ, Πάουλ Κλέε) και τους μεγάλους αρχιτέκτονες (Φρανκ Λόιντ Ράιτ, Λούντβιχ Μις φαν ντε Ρόε, Λε Κορμπιζιέ). Μέσα από αυτή τη μαθησιακή υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν την εξέλιξη των μοντέρνων τεχνών από τα πρώτα τους στάδια, τα οποία καθόρισαν την πορεία της τέχνης προς τις σύγχρονες μορφές της, ώστε να αντιλαμβάνονται τη σημασία της προστασίας και της προσεκτικής φύλαξης των αντίστοιχων έργων τέχνης.

2.4.A.4 | Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Η μαθησιακή υποεπένδυση αναδεικνύει τα καλλιτεχνικά ρεύματα στην Αμερική, τόπο προστασίας των τεχνών κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, και στην Ευ-

ρώπη μετά τον πόλεμο (έως 1960), οπότε οι κοινωνίες βιώνουν επικοινωνιακό πλουραλισμό και υπερκαταναλωτισμό. Στο πλαίσιο αυτό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τις συνθήκες χρήσης σύγχρονων υλικών, λαϊκών εικόνων και της παράλογης αντίθεσης στο κίνημα του νεοντανταϊσμού, καθώς και της πρωτοποριακής αφαίρεσης. Γνωρίζουν το καλλιτεχνικό ρεύμα της αφαίρεσης, με βασική υποκατηγορία τον αφηρημένο εξπρεσιονισμό στην Αμερική ο οποίος εκφράζεται είτε με τη ζωγραφική δράσης, και βασικούς εκπροσώπους τους Τζάκσον Πόλοκ, Βίλεμ Ντε Κούνινγκ και Φ. Κλάιν είτε με υπερμεγέθεις πίνακες, κυρίαρχη σύνθεση και ζωγραφική χρωματικού πεδίου από τους ζωγράφους Μαρκ Ρόθκο, Αντ Ράινχαρτ και Κλάιφορντ Στιλ – χαρακτηριστικό του Στιλ είναι οι επιφάνειες-χώροι γεμάτοι χρώμα. Στην Ευρώπη, το ρεύμα της αφαίρεσης εκφράζεται με τη λεγόμενη άμορφη τέχνη, και κύριους εκπροσώπους τους Ζορζ Ματιέ, Ζαν Ντιμπιφέ, Ζαν Φοτρίε, Βολς, Λοράν Χιμένεθ-Μπαλαγκέρ, Αντόνι Τάπιες και Αλμπέρτο Τζιακομέτι. Διακριτές τάσεις του ίδιου ρεύματος είναι, ακόμα, ο τασισμός, η λυρική αφαίρεση, και η ζωγραφική υλικού, με εκφραστικότητα υλικού, χρώμα, υποκειμενισμό και παραμόρφωση. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ανακαλύπτουν και άλλες τάσεις στην Αμερική: το κίνημα Χαρτ Εντς, με την κυριαρχία του χρώματος και τις απαλές επιφάνειες (Έλσγουορθ Κέλι, Φρανκ Στέλα, Κένεθ Νόλαντ), και το κίνημα σέιπτ καμβάς με τους σχηματοποιημένους καμβάδες (Τζ. Τζόουνς). Άλλες τάσεις της τέχνης στην Ευρώπη εκφράζονται από την ομάδα Κόμπρα (CoBrA), που χαρακτηρίζεται από την απόλυτη ελευθερία στη χρήση του χρώματος και της φόρμας (Κάρελ Απέλ, Κόνσταντ Νιούβενχους, Κορνέιγ, Κριστιάν Ντοτρεμόν, Άσγκερ Γιον, Ζοζέφ Νουαρέ), από την τέχνη του ντεκολάζ, δηλαδή της αποκόλλησης και του σχισίματος υλικών (Βολφ Φόστελ), καθώς και από την ομάδα Zero, που επιδιώκει την επιστροφή στη φύση (Χάιντς Μακ, Ότο Πιεν). Μέσα από αυτή τη μαθησιακή υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν το πλαίσιο εξέλιξης της μοντέρνας τέχνης, το οποίο συνδέεται με τη ραγδαία ανάπτυξη των επιστημών και της τεχνολογίας, και αναγνωρίζουν, μέσα από τις μοντέρνες συλλογές που διαφυλάσσονται, τη σημασία της πρωτοποριακής στάσης των καλλιτεχνών, η οποία απομακρύνεται από τις παραδόσεις της ακαδημαϊκής αισθητικής.

2.4.A.5 | Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΗ

Η μαθησιακή υποεπένδυση ασχολείται με τη σύγχρονη τέχνη, από την εποχή της αμφισβήτησης, της επανάστασης και του υπερκαταναλωτισμού (1960-1970) έως την περίοδο του μεταμοντερνισμού (1990 και εξής). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες προσεγγίζουν την τέχνη της συναρμολόγησης, η οποία επεκτείνει το κολάζ στην τρίτη διάσταση (Τζόζεφ Κορνέλ, Λουίζ Νέβελσον), καθώς και τη μηχανική τέχνη, η οποία αναδομεί τη διδιάστατη εικόνα μέσω βιομηχανικών φωτομηχανικών μεθόδων (Πιερ Ρεστανί, Τζάνι Μπερτίνι). Παράλληλα, αναλύουν τη μεταζωγραφική αφαίρεση, η οποία χαρακτηρίζεται από ομοιομορφία και καθαρό χρώμα (Κλέμεντ Γκρίνμπεργκ, Μαρκ Ρόθκο), την ποπ αρτ με θεματολογία από κόμικς και διαφημίσεις (Ρίτσαρντ Χάμιλτον, Εντου-

άρντο Παολότσι, Άντι Γουόρχολ) και τον νεορεαλισμό, με έμφαση στη δράση και στην παρουσία του καλλιτέχνη (Αρμάν, Πιέρο Μαντσόνι, Ιβ Κλάιν). Επιπλέον, γνωρίζουν τους αφισοίστες, οι οποίοι ενσωματώνουν στοιχεία της καθημερινής πραγματικότητας στον εκθεσιακό χώρο (Ζακ Βιλεγκλέ, Φρανσουά Ντουφρέν, Ρ. Χάινς), καθώς και τα χάπενινγκς και τα καλλιτεχνικά περιβάλλοντα, όπου η τέχνη ταυτίζεται με την καθημερινή δράση (Άλαν Κάπρου, κίνημα Fluxus). Εξετάζουν ακόμη την τέχνη σίριαλ, καθώς και συναφείς τάσεις, όπως την τέχνη των συστημάτων, την οπ art και την κινητική τέχνη, οι οποίες αξιοποιούν οπτικά και ψευδαισθητικά εφέ (Βικτόρ Βαζαρελί, Αλεξάντερ Κάλντερ, Ζαν Τινγκελί). Στη συνέχεια, μελετούν το κίνημα του μινιμαλισμού, δηλαδή την «τέχνη του ελάχιστου» (Αλεξάντερ Κάλντερ, Άντονι Κάρο, Καρλ Αντρέ, Ντόναλντ Τζαντ), καθώς και τη Νέα Εικόνα και την Εννοιολογική τέχνη με τις επιμέρους τάσεις της (Arte Povera, Land Art, Process Art, Performance Art, Body Art, Junk Art), οι οποίες εστιάζονται στην ιδέα πίσω από το έργο (Μπους, Τσακ Κλόουζ, Ντουέιν Χάνσον, Μαρίνα Αμπράμοβιτς, Γιαγιόι Κουσάμα). Τέλος, αναφέρονται σε μεταγενέστερες τάσεις, όπως είναι ο νεοεξπρεσιονισμός (transavanguardia) και ο φωτογραφικός ρεαλισμός, με έμφαση στη σκληρή παραστατικότητα. Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έχουν διερευνήσει τη σύγχρονη τέχνη ως εφήμερη και συχνά άυλη έκφραση, που αξιοποιεί ποικιλία υλικών και τεχνολογικών μέσων, και είναι σε θέση να προσεγγίζουν και να βιώνουν τα καλλιτεχνικά έργα που διαφυλάσσονται, τόσο από τη θέση του θεατή όσο και από τη θέση του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων.

2.4.A.6 | Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Η μαθησιακή υποενότητα αναφέρεται στην έναρξη και εξέλιξη της νεοελληνικής τέχνης, με στόχο την κατανόηση από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες των τρόπων και μέσων καλλιτεχνικής έκφρασης στις διάφορες περιόδους της νεοελληνικής ιστορίας και του νεότερου ελληνικού πολιτισμού. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τον Δομίνικο Θεοτοκόπουλο (El Greco), έναν από τους εξέχοντες καλλιτέχνες στην ιστορία της τέχνης, πρόδρομο της σύγχρονης τέχνης, ο οποίος συνέδεσε τη βυζαντινή παράδοση με τη δυτική τέχνη. Έπειτα, επικεντρώνονται στην τέχνη των Επτανήσων (τέλη 17ου αιώνα), την εξέλιξή της υπό την επίδραση της δυτικής παιδείας και του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, καθώς και στις απαρχές του νεοκλασικισμού στο ανεξάρτητο ελληνικό κράτος. Μελετούν τόσο τις καλλιτεχνικές εκφράσεις στην Ελλάδα σε σχέση με την απελευθέρωση και τη δημιουργία του νεοελληνικού κράτους, όσο και τα έργα της πρώτης γενιάς των καλλιτεχνών της σχολής του Μονάχου. Κατανοούν τις καλλιτεχνικές εκφράσεις στην Ελλάδα υπό την επίδραση του ρομαντισμού και των ευρωπαϊών περιηγητών, τη δεύτερη γενιά των ελλήνων ζωγράφων, τη σχέση με τη σχολή του Μονάχου, τον πρωτοπόρο Κωνσταντίνο Παρθένη, και τα εικαστικά τεκταινόμενα στη γλυπτική. Η καλλιτεχνική περιήγηση συνεχίζεται με τη μοντέρνα ελληνική τέχνη, τους προσανατολισμούς της με αφορμή ιστορικές τομές και τις επιδράσεις

των ευρωπαϊκών καλλιτεχνικών δρώμενων και των πολιτισμικών ανακατατάξεων της δεκαετίας του 1960. Η υποενότητα ολοκληρώνεται με τη σύγχρονη ελληνική τέχνη στην εποχή της αμφισβήτησης και του υπερκαταναλωτισμού (1960-1970), στις δεκαετίες του '80 και '90, και στην περίοδο του μεταμοντερνισμού έως σήμερα, μια εποχή πολλαπλών εικαστικών χαρακτηριστικών, εκφραστικών μέσων και υλικών. Για τους φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, αποτελεί σημαντική γέφυρα κατανόησης της ιστορίας της τέχνης και του συνόλου των πολιτιστικών τεκμηρίων που διαφυλάττουν στο εργασιακό τους περιβάλλον.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Argan, G.-C. & Bonito-Oliva, A. (2014). *Η μοντέρνα τέχνη 1770-1970. Η τέχνη στην καμπή του 21ου αιώνα* (μτφρ. Λ. Παπαδημήτρη). Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
2. Κωτίδης, Αν. (1995). *Ελληνική τέχνη. Ζωγραφική του 19ου αιώνα*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

Συμπληρωματικές

1. Χρήστου, Χ. (1996). *Ελληνική τέχνη. Ζωγραφική του 20ού αιώνα*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.
2. Μυκονιάτης, Η. (1996). *Ελληνική τέχνη. Νεοελληνική γλυπτική*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

2.4.B • ΑΓΓΛΙΚΗ/ΓΑΛΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός αυτής της μαθησιακής ενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να έρθουν σε επαφή με την ορολογία της αγγλικής ή της γαλλικής γλώσσας, και να μελετήσουν έννοιες αναφορικά με την ασφάλεια των μουσειακών χώρων. Την ορολογία αυτή οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων πρέπει να τη γνωρίζουν ώστε να επιτυγχάνουν καλή επικοινωνία με τους/τις επισκέπτες/-τριες των μουσειακών χώρων. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της παρούσας μαθησιακής ενότητας, γίνεται ανάλυση ορολογίας σχετικής με την ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής, την ασφάλεια χώρων, τη διαχείριση φυσικών καταστροφών, αλλά και με το ποινικό δίκαιο. Επιπλέον, στο πλαίσιο της μαθησιακής ενότητας, αναλύονται βασικά γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα της αγγλικής ή γαλλικής γλώσσας.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν ορολογία της αγγλικής ή γαλλικής γλώσσας που είναι χρήσιμη ως προς την ασφάλεια των μουσειακών χώρων,
- Ονοματίζουν βασικά στοιχεία της γραμματικής της αγγλικής ή γαλλικής γλώσσας, σε συνάρτηση με την ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής και την ασφάλεια των χώρων,
- Απαριθμούν βασικά στοιχεία του συντακτικού της αγγλικής ή γαλλικής γλώσσας, σε συνάρτηση με την ασφάλεια των μουσείων,
- Συσχετίζουν ελληνικές λέξεις χρήσιμες στους τομείς της ασφάλειας μουσειακών χώρων με την αντίστοιχη αγγλική ή γαλλική ορολογία,
- Συνθέτουν προτάσεις στην αγγλική ή τη γαλλική γλώσσα, σχετικές με την ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής και την ασφάλεια των χώρων,
- Διαλέγουν τη χρήση σωστών γραμματικών και συντακτικών φαινομένων της αγγλικής ή γαλλικής γλώσσας, στο πλαίσιο της σύνταξης προτάσεων για την ασφάλεια,
- Εξετάζουν κείμενα στην αγγλική ή γαλλική γλώσσα, τα οποία σχετίζονται με την ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής, την ασφάλεια χώρων, τη διαχείριση φυσικών καταστροφών, αλλά και το ποινικό δίκαιο,
- Αναπτύσσουν το λεξιλόγιό τους στην αγγλική ή γαλλική γλώσσα αναφορικά με τη διαχείριση φυσικών καταστροφών αλλά και με το ποινικό δίκαιο,
- Διακρίνουν λέξεις της αγγλικής ή γαλλικής γλώσσας αναφορικά με την ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς την αρμόζουσα (φιλική/επαγγελματική) επικοινωνία με επισκέπτες/-τριες από χώρες του εξωτερικού, στο πλαίσιο της ασφάλειας των μουσειακών χώρων,
- Υιοθετούν θετική στάση αναφορικά με ξενόγλωσσα κείμενα που σχετίζονται με τη φύλαξη και την ασφάλεια (π.χ. σύντομα κείμενα σε ετικέτες συστημάτων ασφάλειας, εγχειρίδια μηχανικών ή/και ηλεκτρονικών συστημάτων ασφάλειας κ.λπ.).

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Casualty/Blessé(e) / Criminal code/Code pénal / Hazards/Dangers / Law/Loi / Natural disasters/Catastrophes naturelles / Security camera/Caméra de surveillance.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ ΓΙΑ ΦΥΛΑΚΕΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ
2	ΑΓΓΛΙΚΗ ΝΟΜΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ
3	ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΠΡΩΤΩΝ ΒΟΗΘΕΙΩΝ
4	ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ
5	ΑΓΓΛΙΚΑ ΓΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ
6	ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

Κείμενο αναφοράς

2.4.B.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ ΓΙΑ ΦΥΛΑΚΕΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Στην εν λόγω μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εισάγονται στην αγγλική ορολογία που αφορά το προσωπικό ασφάλειας (security personnel), το οποίο έχει την ευθύνη προστασίας των περιουσιακών στοιχείων αλλά και των ανθρώπων του μουσείου (εκθέματα, επισκέπτες/-τριες, εξοπλισμός, αντικείμενα αξίας κ.ά.) από ποικίλους κινδύνους, όπως εγκληματικές ενέργειες, φθορές, σπατάλες ή μη ασφαλή συμπεριφορά επισκεπτών/-τριών, μέσω της εφαρμογής προληπτικών μέτρων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την αγγλική ορολογία που σχετίζεται με ζητήματα υψηλής ορατότητας (high visibility), αποτροπής παράνομων και ακατάλληλων ενεργειών (illegal and improper activities), περιπολιών (patrols), παρακολούθησης συστημάτων συναγερμού (security alarms) και καμερών βιντεοεπιτήρησης (security cameras), καθώς και με έννοιες όπως ο ποινικός κώδικας (criminal code) και οι κίνδυνοι (hazards), συμπεριλαμβανομένης της πυρκαγιάς (fire). Παράλληλα, μαθαίνουν να χρησιμοποιούν την αγγλική ορολογία για τη λήψη μέτρων που συμβάλλουν στην αποτροπή ή την ελαχιστοποίηση περιστατικών από αγγλόφωνους/-ες επισκέπτες/-τριες, όπως η προειδοποίηση (warning), η συνοδεία εκτός μουσείου (escort) και η καταγραφή συμβάντων (incident report). Επιπλέον, είναι σε θέση να επικοινωνούν αποτελεσματικά με το αρμόδιο προσωπικό και τις υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης, όπως η αστυνομία (police) και οι υπηρεσίες επείγουσας ιατρικής βοήθειας (emergency medical care), ανάλογα με την περίπτωση. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την αγγλική ορολογία που αφορά τους νομικούς κανονισμούς (legal regulations) και τις επιτρεπόμενες εξουσίες (authority) που διέπουν τη δράση τους σε συγκεκριμένη δικαιοδοσία (jurisdiction), ώστε να μπορούν να περιγράψουν με σαφήνεια τον ρόλο τους και να λειτουργούν αποτρεπτικά απέναντι σε μη προβλεπόμενες ή παράνομες ενέργειες των επισκεπτών/-τριών.

2.4.B.2 | ΑΓΓΛΙΚΗ ΝΟΜΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ

Στην εν λόγω μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εισάγονται στις βασικές γνώσεις που απαιτούνται για την αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων τους,

οι οποίες περιλαμβάνουν την κατανόηση θεμελιωδών νομικών όρων στην αγγλική γλώσσα. Λόγω της φύσης του επαγγέλματός τους, έρχονται σε επαφή με τη νομική ορολογία και εξοικειώνονται με τη χρήση της στην αγγλική, εμπλουτίζοντας το γνωστικό τους υπόβαθρο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν εξοικείωση με βασικές έννοιες και όρους της νομικής επιστήμης στην αγγλική, ώστε να μπορούν να τους ενσωματώνουν στις γνώσεις που αποκτούν. Θα πρέπει να είναι σε θέση να συνδράμουν στη μετάφραση νομικών κειμένων, καθώς και να συντάσσουν και να διεκπεραιώνουν αλληλογραφία που απευθύνεται σε αγγλόφωνες υπηρεσίες. Παράλληλα, αναπτύσσουν δεξιότητες γραπτής και προφορικής επικοινωνίας με φορείς και υπηρεσίες του εξωτερικού, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής και διεθνούς νομικής και δικαστικής συνεργασίας. Επιπλέον, συμβάλλουν, από τη θέση και τον ρόλο τους, στην υποστήριξη της απονομής δικαιοσύνης και στην εξυπηρέτηση αλλόφωνων ατόμων, τα οποία ενδέχεται να εμπλέκονται σε δικαστικές υποθέσεις είτε ως ενάγοντες (plaintiffs) είτε ως εναγόμενοι (defendants), στο πλαίσιο της δικαιοδοσίας των ελληνικών δικαστηρίων (courts of Greece). Στο πλαίσιο της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με βασικούς νομικούς όρους που αφορούν το εργατικό δίκαιο (labour law), το διεθνές δίκαιο (international law) και το ποινικό δίκαιο (criminal law). Τέλος, είναι σε θέση να αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν βασική αγγλική ορολογία σχετική με το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (human rights), με έμφαση στις έννοιες της ατομικότητας (individuality) και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων (protection of personal data).

2.4.B.3 | ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΠΡΩΤΩΝ ΒΟΗΘΕΙΩΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην αγγλική ορολογία των πρώτων βοηθειών (first aid). Ως φύλακες μουσείων, μπορεί να κληθούν να παρέχουν την πρώτη και άμεση βοήθεια σε αγγλόφωνους/-ες επισκέπτες/-τριες του μουσείου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες πρέπει να μπορούν να περιγράψουν στα αγγλικά μια ελαφριά ή σοβαρή (minor or serious) ασθένεια ή τραυματισμό (illness or injury), και να παρέχουν φροντίδα για τη διατήρηση της ζωής (preserve life), την πρόληψη της επιδείνωσης (worsening) της κατάστασης ή την προώθηση της ανάρρωσης (recovery) μέχρι να φτάσουν οι ιατρικές υπηρεσίες (medical services). Ταυτόχρονα, πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν βασική αγγλική ορολογία πρώτων βοηθειών για την ψυχολογική υγεία (psychological first aid), προκειμένου να καλύψουν ανάγκες εκτάκτων περιστατικών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τις οδηγίες χρήσης εξοπλισμού στα αγγλικά, όπως ενός αυτόματου εξωτερικού απινιδωτή (automated external defibrillator), καθώς και την αγγλική ορολογία των πέντε σταδίων παροχής πρώτων βοηθειών:

1. Αξιολόγηση της γύρω περιοχής (assessing the surrounding area).
2. Μετακίνηση σε ασφαλές περιβάλλον (moving to safe surrounding).

3. Κλήση για επαγγελματική ιατρική βοήθεια (professional medical help), καθώς και ατόμων που μπορούν να συμβάλουν στις συμπίεσεις της καρδιοαναπνευστικής αναζωογόνησης/ΚΑΡΠΑ (compressions of cardiopulmonary resuscitation/CPR).
4. Εκτέλεση των κατάλληλων πρώτων βοηθειών ανάλογα με τον τραυματισμό (injury) που υπέστη το θύμα (casualty).
5. Αξιολόγηση του θύματος (casualty evaluation) για τυχόν θανατηφόρα σημάδια κινδύνου (fatal signs of danger) ή δυνατότητα εκτέλεσης των πρώτων βοηθειών εκ νέου.

2.4.B.4 | ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στην αγγλική ορολογία που χρησιμοποιείται για την ασφάλεια μουσείων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τις αγγλικές εκφράσεις και ορισμούς που χρησιμοποιούνται για την περιγραφή μεθόδων μείωσης περιστατικών καταστροφής, κλοπής ή φυσικών καταστροφών (natural disasters). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες περιγράφουν στα αγγλικά τις εισόδους-εξόδους (entrance-exit) σε ένα μουσείο, τις οπτικές γραμμές (sightlines), τον φωτισμό (lighting) και το κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης (closed-circuit television/CCTV), και υποδεικνύουν τις πόρτες, τα παράθυρα και άλλα ανοίγματα. Αναφέρονται στα συστήματα ασφάλειας, όπως ανιχνευτές κίνησης (movement detectors), συναγερμούς ή CCTV. Γνωρίζουν τη σημασία της ορατής παρουσίας του προσωπικού (visible staff presence) στους χώρους του μουσείου, ως ένα προληπτικό μέσο αποφυγής της προβλεψιμότητας (predictability) και της ευκαιριακής κλοπής (opportunistic stealing). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες περιγράφουν τον τρόπο διασφάλισης των αντικειμένων που εκτίθενται ανοιχτά (open display), ώστε να μην μπορούν να μετακινηθούν. Διασφαλίζουν ότι οι προθήκες (cases) παραμένουν ανθεκτικές (robust), ώστε να εμποδίζουν την αφαίρεση και να καθυστερούν την είσοδο. Αναφέρονται σε προθήκες που είναι κλειδωμένες με ασφαλές σύστημα κλειδαριάς αλλά και σε αυτές που είναι κατασκευασμένες με γυαλί ανθεκτικό στα θραύσματα (shatter resistant glass). Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες πρέπει να είναι σε θέση να πραγματοποιούν τακτικές επιθεωρήσεις (regular inspections) των εκθεμάτων και να κάνουν χρήση αναλυτικού καταλόγου ελέγχου στα αγγλικά, με παράλληλη απογραφή (inventory) των συλλογών που εκτίθενται και αποθηκεύονται.

2.4.B.5 | ΑΓΓΛΙΚΑ ΓΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ

Η επικοινωνιακή προσέγγιση στην αγγλική γλώσσα αποτελεί μια μέθοδο εκμάθησης κατά την οποία οι εκπαιδευόμενοι/-ες, ως φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, βασίζονται στην αλληλεπίδραση με πραγματικές συνθήκες επικοινωνίας, προκειμένου να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στην επικοινωνία με άλλα άτομα σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους. Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται περαιτέρω σε τεχνικές επικοινωνιακών δεξιοτήτων

(communication skills) στην αγγλική γλώσσα, καθώς και στην εφαρμογή της επικοινωνιακής προσέγγισης, μιας δοκιμασμένης μεθόδου για τη βελτίωση της αγγλικής ορολογίας. Η ενίσχυση των επικοινωνιακών τους δεξιοτήτων αξιοποιείται τόσο για επαγγελματικούς σκοπούς όσο και για την αποτελεσματική διεξαγωγή συνομιλιών σε διεθνές περιβάλλον, λαμβάνοντας υπόψη τις διαπολιτισμικές διαφορές (intercultural differences). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εμβαθύνουν στις απαραίτητες γλωσσικές δεξιότητες, υιοθετώντας μια πιο φυσική προσέγγιση στην εκμάθηση της γλώσσας και εμπλουτίζοντας το λεξιλόγιό τους (vocabulary acquisition), ώστε να καταστούν αυτόνομοι χρήστες της αγγλικής. Μέσω της αλληλεπίδρασης με τους/τις υπόλοιπους/-ες εκπαιδευόμενους/-ες, επιδιώκουν να βελτιώσουν τον προφορικό τους λόγο, την προφορά (accent) και τη δομή των προτάσεων που χρησιμοποιούν. Παράλληλα, αναπτύσσουν δεξιότητες κατανόησης στοιχείων που σχετίζονται με τον συνομιλητή, όπως η γλώσσα του σώματος (body language), η χρήση αργκό (slang) και ο τρόπος διατύπωσης ερωτήσεων. Η μαθησιακή υποεπάρκεια είναι ιδιαίτερα χρήσιμη στη διαπολιτισμική επικοινωνία (intercultural communication), καθώς προετοιμάζει τους φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων να επικοινωνούν αποτελεσματικά με επισκέπτες/-τριες που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα (cultural background). Επιπλέον, συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση και χρήση της σχετικής ορολογίας στον χώρο του τουρισμού, με έμφαση στις διαπροσωπικές σχέσεις.

2.4.B.6 | ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

Η συγκεκριμένη υποεπάρκεια διαπραγματεύεται τους τρόπους με τους οποίους ο πολιτισμός (culture) επιδρά και καθορίζει την ανθρώπινη επικοινωνία. Ο πολιτισμός αποτελεί δομικό στοιχείο της ταυτότητας των ανθρώπων και προσδιορίζει, σε σημαντικό βαθμό, τις διαπροσωπικές σχέσεις. Η πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες, ως φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, είναι να οργανώσουν τις σχέσεις τους με τους/τις επισκέπτες/-τριες αυτών των χώρων με τέτοιο τρόπο, ώστε να υπάρχει αρμονική επικοινωνία και δημιουργική αλληλεπίδραση, ανεξαρτήτως του φύλου, της ηλικίας, του κοινωνικού υποβάθρου και άλλων προσωπικών χαρακτηριστικών. Η αντίληψή μας για τον Άλλο ή τους Άλλους (the Other) διαμορφώνεται σε συγκεκριμένο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο, το οποίο παράγει και αναπαράγει αναπαραστάσεις για τον εαυτό μας και τους άλλους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να αναγνωρίσουν την ύπαρξη στερεοτύπων (stereotypes) και προκαταλήψεων (prejudices), τα οποία συμβάλλουν στη διαμόρφωση αντιλήψεων που ταυτίζουν τον Άλλο με τον ξένο, τον ανεπιθύμητο ή και τον εχθρό. Με τη χρήση της κατάλληλης αγγλικής ορολογίας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποφεύγουν τις διακρίσεις, την περιθωριοποίηση και την αποξένωση εθνοτικών και πολιτισμικών ομάδων. Αυτή η δεξιότητα είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική επικοινωνία με μη ελληνόφωνα μέλη της ομάδας που συνοδεύουν και την αποφυγή παρερμηνειών. Στο πλαίσιο της υποεπάρκειας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν έννοιες, όπως πολυπολιτισμικότητα

(multiculturalism), διαπολιτισμικότητα (interculturalism), αφομοίωση (assimilation) και ένταξη (integration). Για κάθε ομάδα κειμένων που μελετούν, οι εκπαιδευόμενοι/-ες δημιουργούν ένα γλωσσάρι, στο οποίο καταγράφουν συνώνυμα ή ορισμούς του λεξιλογίου των κειμένων, ενώ παράλληλα τηρούν προσωπικές αγγλο-αγγλικές σημειώσεις λεξιλογίου. Το γλωσσάρι συνοδεύεται από μια λίστα αγγλοελληνικών όρων για κάθε ομάδα κειμένων.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Desvallées, A. & Mairesse, F. (eds.). (2014). *Βασικές έννοιες της μουσειολογίας* (μτφ. Σ. Λάππας). Αθήνα: Εκδόσεις ICOM-Ελληνικό Τμήμα.
2. Χρηστίδου, Σ. (2016). *Αγγλοελληνικό λεξικό καλλιτεχνικών όρων*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα.

Συμπληρωματικές

1. Maglavera, T. (2021). *English for Fine Arts Studies* (2nd edition). Thessaloniki: University Studio Press.
2. Koutsoumpou, N. (2021). *The Archaeological Dictionary: English-Greek/Greek-English*. Αρχαιολογικό λεξικό: αγγλικά-ελληνικά/ελληνικά-αγγλικά. Oxford: Archaeopress.

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ
2	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ (II)
3	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ: ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΖΩΗΣ
4	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ: ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΧΩΡΩΝ
5	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ
6	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ: ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

Κείμενο αναφοράς

2.4.B.1 | ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ

Στην παρούσα υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες επεξεργάζονται υλικό το οποίο αφορά την τυπική γλωσσική ευγένεια στα γαλλικά, στο πλαίσιο εξυπηρέτησης επισκεπτών/-τριών ενός μουσειακού/αρχαιολογικού χώρου. Συνιστάται πρώτα να επαληφθούν σχετικές γλωσσικές εκφορές οι οποίες διδάχθηκαν στην αρχή της προ-

ηγούμενης μαθησιακής ενότητας. Στη συνέχεια, προτείνεται να γίνει χρήση απλών, γραπτών και προφορικών/προβαλλόμενων διαλόγων, βάσει των οποίων διδάσκονται λεξιλόγιο/εκφορές, όπως παρακαλώ, με συγχωρείτε, καλή συνέχεια και ευχαριστούμε πολύ, καλό βράδυ, επίσης, θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι κ.λπ. Επίσης, πολύ χρήσιμη για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες είναι η διδασκαλία της ευκτικής έγκλισης, καθώς και η έμφαση στη χρήση του β' πληθυντικού ευγενείας. Επιπλέον, είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί από τον/την εκπαιδευτή/-τρια ότι η γλωσσική ευγένεια δεν συνίσταται μόνο στη χρήση συγκεκριμένων λεκτικών εκφορών, αλλά νοηματοδοτείται επίσης από τα αντίστοιχα, άρρητα στοιχεία της φιλικής συμπεριφοράς (π.χ. ένα χαμόγελο ή/και θετική επικοινωνιακά διάθεση απέναντι στον/στην επισκέπτη/-τρια). Ως εκ τούτου, συνιστάται να πραγματοποιούνται μέσα στην τάξη ανά δυάδες παιχνίδια ρόλων ή/και δραματοποιήσεις πάνω σε επικοινωνιακές περιστάσεις σχετικές με μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους. Είναι σημαντικό οι εκπαιδευόμενοι/-ες προηγουμένως να έχουν απομνημονεύσει τις σχετικές εκφορές, για να αρχίζουν να αναπτύσσουν βαθμιαία το ιδιόλεκτό τους στην ξένη γλώσσα. Στην περίπτωση που γίνεται χρήση σχετικών βίντεο από πλευράς του/της εκπαιδευτή/-τριας, προτείνεται να γίνεται χρήση γαλλικών υποτίτλων, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύσσουν από την αρχή –εκτός από την ακουστική και προφορική τους δεξιότητα– και τη δεξιότητα κατανόησης γραπτού λόγου.

2.4.B.2 | ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ (II)

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες γλωσσικό υλικό, το οποίο εστιάζεται σε άλλες, βασικές πτυχές της γραμματικής και του συντακτικού της γαλλικής γλώσσας. Αρχικά, δύναται ο/η εκπαιδευτής/-τρια να διαμοιράσει ή/και προβάλλει ένα –τηρουμένων των αναλογιών– απλό κείμενο, το οποίο να αφορά π.χ. την ασφάλεια ενός γαλλικού μουσείου ή/και αρχαιολογικού χώρου. Μετά τη λεξιλογική επεξεργασία του κειμένου, κατά την οποία συνιστάται να δοθεί έμφαση στη χρήση τυποποιημένων εκφράσεων και λεκτικών συνόλων, ακολουθεί επεξεργασία του κειμένου από άποψη γραμματικής και συντακτικού. Τα γλωσσικά φαινόμενα τα οποία συνήθως απαντούν σε ανάλογα κειμενικά είδη και τα οποία δύναται να διδαχθούν στοιχειωδώς σε αυτό το επίπεδο γλωσσομάθειας είναι τα εξής: δευτερεύουσες αναφορικές, χρονικές και αιτιολογικές προτάσεις, αόριστος, παθητική φωνή. Εξυπακούεται ότι για την εμπέδωση των εν λόγω φαινομένων, συνιστάται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εκπονούν τακτικά, ατομικά ή ανά δυάδες, σχετικές ασκήσεις γραμματικής/συντακτικού, αρχικά κλειστού τύπου, και στη συνέχεια ανοικτού. Συνιστάται, επιπλέον, ο/η εκπαιδευτής/-τρια να αξιοποιεί, εφόσον είναι εφικτό, εκπαιδευτικά βίντεο από γαλλικούς ιστότοπους (π.χ. <https://apprendre.tv5monde.com/fr>), επεξεργαζόμενος/-η το περιεχόμενό τους από γραμματικοσυντακτική άποψη μέσα στην τάξη. Ενδεικτικά, μπορούν να χρησιμοποιηθούν βίντεο με θεματολογία, όπως η επίσκεψη σε μουσείο, σε συνδυασμό με το αντίστοιχο συνοδευτικό έγγραφο απομα-

γνητοφώνησης. Μέσα από παρόμοιες διδακτικές πρακτικές, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εμπλουτίζουν το γλωσσικό τους ρεπερτόριο και καθίστανται πιο αποτελεσματικοί/-ές σε ενδεχόμενες γαλλόφωνες επικοινωνιακές περιστάσεις στον εργασιακό τους χώρο. Παράλληλα, ενθαρρύνονται να συνεχίσουν την εκμάθηση της ξένης γλώσσας.

2.4.B.3 | ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ: ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΖΩΗΣ

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες υλικό που φέρει ειδικότερο λεξιλόγιο σε σχέση με την ειδίκευσή τους. Πιο συγκεκριμένα, ο/η εκπαιδευτής/-τρια κάνει χρήση γραπτών ή προφορικών κειμένων με θέμα την ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται να δοθεί έμφαση στη διδασκαλία απλού λεξιλογίου και εκφορών, όπως: «προσέξτε!», «προσοχή, φωτιά!», «μείνετε στο έδαφος!», «βοήθεια!», «προειδοποίηση», «υπάρχουν τραυματίες», καθώς και στη διδασκαλία κατηγοριών ατόμων που ενδέχεται να προκαλέσουν προβλήματα σε ένα μουσείο/αρχαιολογικό χώρο, όπως είναι οι ψυχικά ασθενείς, οι μεθυσμένοι/-ες ή οι ναρκομανείς. Εναλλακτικά/επιπρόσθετα, συνιστάται να προβληθεί σχετικό βίντεο που αφορά την προστασία των επισκεπτών/-τριών του Λούβρου σε περίπτωση πυρκαγιάς που ξεσπά μέσα στο μουσείο (βλ. www.risques.tv/video), προκειμένου να αξιοποιηθεί λεξιλογικά. Στην περίπτωση αυτή, προτείνεται η προβολή να συνοδεύεται από γαλλόφωνους υπότιτλους και να είναι διακοπτόμενη, ώστε να δίνεται ο απαραίτητος χρόνος στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αναπτύσσουν παράλληλα τις δεξιότητες κατανόησης προφορικού και γραπτού λόγου. Προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αφομοιώσουν το νέο αυτό λεξιλόγιο, είναι εξαιρετικά χρήσιμο να καταγράφουν στη γαλλική γλώσσα απλές, δικές τους προτάσεις με αυτό, τις οποίες εν συνεχεία να εκφωνούν. Τέλος, γίνεται κατανοητό ότι η εκμάθηση του υποφαινόμενου γλωσσικού υλικού είναι καίριας σημασίας για την ειδίκευση των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, δεδομένου ότι καθίστανται οι ίδιοι αποτελεσματικοί επικοινωνιακά σε μια συνθήκη έκτακτης ανάγκης.

2.4.B.4 | ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ: ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΧΩΡΩΝ

Στην υποενότητα αυτή παρουσιάζεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες μια ειδικότερη πτυχή της ορολογίας αναφορικά με τη φύλαξη μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, η οποία συνδέεται με την ασφάλεια χώρων. Προτείνεται ο/η εκπαιδευτής/-τρια να κάνει χρήση γαλλόφωνων κειμένων γραπτών ή/και προφορικών (π.χ. προβάλλοντας ένα σχετικό βίντεο), επιστώντας την προσοχή των εκπαιδευομένων στη δομή και τη γλώσσα που χρησιμοποιούνται. Το γλωσσικό υλικό δύναται να αφορά τον προσωπικό εξοπλισμό ενός φύλακα μουσείων/αρχαιολογικών χώρων, εκφορές όπως απολεσθέν/ανευρεθέν αντικείμενο, έξοδος κινδύνου, μέτρα πυροπροστασίας, κάμερες ασφάλειας κ.λπ. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια ζητά έπειτα από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να εντάξουν το λεξιλόγιο αυτό σε δικές τους, απλές προτάσεις, και στη συνέχεια να τις εκφωνούν. Επίσης, συνιστάται να γίνει επανάληψη σε ό,τι αφορά σε

συνοδευτικές γραμματικοσυντακτικές δομές που πλαισιώνουν τα σχετικά κείμενα, με έμφαση στον σχηματισμό και στη χρήση ενεστώτα, καθώς και στις κτητικές αντωνυμίες. Επιπλέον, δύναται ο/η εκπαιδευτής/-τρια να πραγματοποιεί μέσα στην τάξη και μια ποικιλία λεξιλογικών ασκήσεων κλειστού τύπου, όπως είναι οι ασκήσεις συμπλήρωσης κενού, οι ασκήσεις αντιστοίχισης, οι ασκήσεις εντοπισμού λέξης που δεν ταιριάζει με τις υπόλοιπες κ.λπ. Με τον τρόπο αυτό προάγεται η δεξιότητα κατανόησης γραπτού λόγου των εκπαιδευομένων, γεγονός το οποίο συμβάλλει στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησής τους ως σπουδαστές μιας ξένης γλώσσας. Επιπλέον, στην περίπτωση χρήσης σχετικών εκπαιδευτικών βίντεο, προάγεται και η δεξιότητα κατανόησης προφορικού λόγου.

2.4.B.5 | ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες γλωσσικό υλικό, το οποίο εστιάζεται σε θέματα που άπτονται της αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών. Για τον σκοπό αυτόν, διαμοιράζονται κείμενα/διάλογοι ή/και προβάλλονται γαλλόφωνα βίντεο (με χρήση γαλλικών υποτίτλων), με θέματα όπως η αντιμετώπιση μιας ισχυρής σεισμικής δόνησης από έναν/μία φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων εν ώρα εργασίας, με παρουσία επισκεπτών/-τριών. Συμπληρωματικά, ο/η εκπαιδευτής/-τρια δύναται να κάνει χρήση σύντομου, σχετικού εκπαιδευτικού βίντεο από γαλλικό ιστότοπο (βλ. www.lemonde.com), όπου αναφέρονται ονομαστικά τα είδη φυσικών καταστροφών. Σε αυτό το πλαίσιο, ο/η εκπαιδευτής/-τρια διδάσκει μεμονωμένο λεξιλόγιο και λεκτικές εκφορές, όπως σεισμός, πλημμύρα, κατολίσθηση, καταιγίδα, άρχισε καταιγίδα, το μουσείο πλημμύρισε κ.λπ. Προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι/-ες να καταστούν περισσότερο αποτελεσματικοί στη χρήση της εν λόγω ορολογίας, προτείνεται να διδαχθούν/επαναλάβουν παράλληλα την προστακτική έγκλιση σε προτάσεις καταφατικές και αρνητικές (π.χ. μην πανικοβάλλεστε, ηρεμήστε παρακαλώ, ακολουθείστε εκείνη την έξοδο, μπιείτε κάτω από το υπόστεγο κ.λπ.), καθώς επίσης και τον αόριστο χρόνο. Για την εμπέδωση του νέου αυτού λεξιλογίου συνιστάται η δημιουργία προτάσεων με ένταξη της νέας ορολογίας. Με ανάλογες τεχνικές, καλλιεργείται βαθμιαία η αυτοπεποίθηση των εκπαιδευομένων σε ό,τι αφορά τη χρήση μιας διεθνούς γλώσσας επικοινωνίας στον χώρο των μουσείων και αρχαιολογικών χώρων σε μια δύσκολη συνθήκη.

2.4.B.6 | ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ: ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες γλωσσικό υλικό που σχετίζεται με το ποινικό δίκαιο και την ποινική δικονομία. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια προτείνεται να κάνει χρήση προφορικών/προβαλλόμενων και γραπτών, απλών κειμένων που αφορούν θέματα όπως είναι οι αξιόποινες πράξεις σε μουσειακούς χώρους, η ταξινόμηση βασικών εγκλημάτων του ποινικού κώδικα, ο προσδιορισμός παραλείψεων σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους που συνιστούν αξιό-

ποινες πράξεις σύμφωνα με τον ποινικό κώδικα κ.λπ. Αρχικά, διδάσκεται μεμονωμένο λεξιλόγιο και εκφορές, όπως κλοπή, καταστροφή έργου τέχνης, έγκλημα, νόμος, ποινικός κώδικας, μήνυση, μάρτυρες κ.λπ. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτής/-τρια προβαίνει στη διδασκαλία εκφορών, τις οποίες ο/η φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων δύναται να χρησιμοποιήσει σε μια δύσκολη περίπτωση: εκλάπη ένα έκθεμα, υπάρχουν/δεν υπάρχουν μάρτυρες για το συμβάν, το μουσείο θα υποβάλει μήνυση, έγινε ληστεία στο ταμείο του μουσείου, βλέπω κάποιον ύποπτο, κατέστρεψαν ένα έργο τέχνης κ.λπ. Προκειμένου να αφομοιώσουν το νέο αυτό λεξιλόγιο, είναι εξαιρετικά χρήσιμο να καταγράφουν στη γαλλική γλώσσα απλές, δικές τους προτάσεις με αυτό. Επιπλέον, δύναται ο/η εκπαιδευτής/-τρια να πραγματοποιεί μέσα στην τάξη και μια ποικιλία λεξιλογικών ασκήσεων κλειστού τύπου, ώστε να διασφαλίζεται η εμπέδωση του νέου γλωσσικού υλικού. Είναι πολύ σημαντικό να υπογραμμιστεί στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες ότι η εκμάθηση ενός ευρύτερου λεξιλογίου σε σχέση με το ποινικό δίκαιο και την ποινική δικονομία τους καθιστά περισσότερο αποτελεσματικούς σε ένα δυνάμει γαλλόφωνο περιβάλλον εργασίας. Συγχρόνως, αποκτούν το κατάλληλο γλωσσικό υπόβαθρο ώστε να συνεχίσουν, εφόσον το επιθυμούν, τη σπουδή της γαλλικής γλώσσας στο μέλλον.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Corbeau, S., Dubois, C. & Penfornis, J.-L. (2004). *Tourisme.com. Méthode de français professionnel du tourisme*. Paris: CLE International.
2. Καμίτση, Ε. (2013). *Γαλλικά για τον τουρισμό (Α1-Α2)*. Εκπαιδευτικό υλικό για τα κέντρα Διά Βίου Μάθησης. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης. Ανακτήθηκε από: https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/03_10_18_france.pdf

Συμπληρωματικές

1. Παντελοδήμος, Δ. & Καϊτέρης, Κ. (2002). *Ελληνο-γαλλικό λεξικό. Grec-Français*. Αθήνα: Librairie Kauffmann.
2. Lubke, D. & Gagnon, C. (2017). *Γαλλική γραμματική σε πίνακες (Α1-Β2)*, (μτφρ. Γ. Ανδρικόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

2.4.Γ • ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΑΜΥΝΑ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εμβαθύνουν στην αυτοπροστασία και την αυτοάμυνα, ώστε να μπορούν να προστατεύσουν τη ζωή

και τη σωματική ακεραιότητα τόσο των ιδίων όσο και τρίτων ατόμων. Ειδικότερα, η ενότητα κάνει εκτενή αναφορά σε πρακτικούς κανόνες αυτοπροστασίας, κανόνες αυτοάμυνας απέναντι σε επιτιθέμενο/-η, καθώς και σε αρχές ασφάλειας για τον/την αμυνόμενο/-η. Επίσης, εξετάζονται τα ποινικά όρια σε σχέση με την εφαρμογή της αυτοάμυνας στη διάρκεια άσκησης των καθηκόντων του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων (Καφενταράκης, 2020). Επιπλέον, κωδικοποιούνται οι κατηγορίες ατόμων (μεθυσμένοι/-ες, ψυχικά ασθενείς, ναρκομανείς κ.λπ.) που μπορεί να έρθουν σε επαφή με τον/τη φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, και εξετάζεται ο ενδεχόμενος τρόπος διαχείρισής τους. Γίνεται παράθεση και εφαρμογή της κλίμακας μέσων άσκησης ελέγχου στο πλαίσιο του ελέγχου, της «τεχνικής της ορθής γωνίας», των τεχνικών αποτελεσματικής αντιμετώπισης ενδεχόμενης επίθεσης με μαχαίρι κ.λπ. Επίσης, στο πλαίσιο της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες βελτιώνουν, μέσω της άσκησης, τη φυσική τους κατάσταση, ενώ παράλληλα μαθαίνουν απαραίτητα στοιχεία για την επιτυχή προστασία της σωματικής τους ακεραιότητας.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν βασικές αρχές αυτοπροστασίας και αυτοάμυνας,
- Ονομάζουν πρακτικούς κανόνες αυτοπροστασίας και κανόνες αυτοάμυνας απέναντι σε επιτιθέμενο/-η,
- Αναγνωρίζουν μεθόδους αυτοάμυνας και αυτοπροστασίας,
- Παραθέτουν αρχές ασφάλειας για τον/την αμυνόμενο/-η,
- Ελέγχουν τα ποινικά όρια σε σχέση με την εφαρμογή της αυτοάμυνας στη διάρκεια άσκησης των καθηκόντων του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων,
- Κωδικοποιούν τα άτομα που μπορεί να έρθουν σε επαφή με τον/τη φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων,
- Εξετάζουν τρόπους διαχείρισης διαφόρων κατηγοριών ατόμων,
- Χρησιμοποιούν την κλίμακα μέσων άσκησης ελέγχου στο πλαίσιο του ελέγχου,
- Εξασκούνται σε βασικές αρχές εκτέλεσης τεχνικών αυτοάμυνας,
- Επιδεικνύουν την «τεχνική της ορθής γωνίας», τεχνικές αποτελεσματικής αντιμετώπισης ενδεχόμενης επίθεσης με μαχαίρι, και άλλες τεχνικές αυτοάμυνας,
- Εφαρμόζουν σειρά τεχνικών από όρθια θέση και από εδάφους,
- Εξασκούνται στην απόκριση ή/και στον απεγκλωβισμό από επιθέσεις αντιπάλων,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς την προστασία της ζωής και τη διασφάλιση της σωματικής ακεραιότητας τόσο των ιδίων όσο και τρίτων ατόμων,
- Υιοθετούν θετική στάση ως προς την εφαρμογή (με μέτρο) κατάλληλων λαβών και χτυπημάτων, όταν αυτό απαιτείται στο πλαίσιο της άσκησης των καθηκόντων τους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αυτοπροστασία / Αυτοάμυνα / Τεχνικές αυτοάμυνας / Κλίμακα μέσων άσκησης ελέγχου / Ιδιότητες φυσικής κατάστασης / Κυκλική εκγύμναση / Έλεγχος και προσέγγιση υπόπτων ατόμων / Τεχνική της ορθής γωνίας.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (2), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΛΕΓΧΟΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ
2	ΜΕΣΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΛΕΓΧΟΥ
3	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΥΤΟΑΜΥΝΑΣ, ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΕ ΑΔΕΙΑ ΧΕΡΙΑ
4	ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΥΠΟΠΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ
5	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΥΤΟΑΜΥΝΑ
6	ΠΟΙΝΙΚΑ ΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΥΤΟΑΜΥΝΑ, ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.4.Γ.1 | ΕΛΕΓΧΟΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα αποτελεί συνέχεια της προηγούμενης ενότητας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξειδικεύουν τις γνώσεις τους σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο όσον αφορά τη σημασία των ελέγχων ασφάλειας και τον ενδεδειγμένο τρόπο διαχείρισης διαφόρων κατηγοριών ατόμων. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ξεκαθαρίζουν ότι ο ρόλος τους ως φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων είναι προληπτικός/αποτρεπτικός έναντι διαφόρων μορφών εγκληματικότητας, και στο πλαίσιο αυτό μαθαίνουν να διενεργούν ελέγχους ασφάλειας σε χώρους που παρέχουν υπηρεσίες ασφάλειας. Επίσης, αναπτύσσουν την ικανότητα να αντιλαμβάνονται τον τρόπο σκέψης του ύποπτου και κατανοούν πόσο καίριας σημασίας για την πρόληψη και αποτροπή επεισοδίων είναι να αντιλαμβάνονται τα πνευματικά στάδια που διέρχεται ο ύποπτος, εάν αποφασίσει να εκδηλώσει επίθεση σε βάρος του φύλακα. Κομβικής σημασίας είναι η ανάπτυξη και η ανάλυση πρακτικών παραδειγμάτων, προκειμένου να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τα πνευματικά στάδια του υπόπτου σε σχέση με τα αντίστοιχα πνευματικά στάδια που πρέπει να διέλθει ο/η φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων προκειμένου να αποτρέψει αποτελεσματικά οποιαδήποτε εγκληματική ή παραβατική συμπεριφορά του υπόπτου. Επιπλέον, κωδικοποιούν τα άτομα που πιθανόν έρθουν σε επαφή (συνεργάσιμοι, αναποφάσιμοι, μη συνεργάσιμοι), αναγνωρίζουν

τις αντιδράσεις των υπόπτων και τους παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πριν από τον έλεγχό τους. Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην κατηγορία υπόπτων που χρήζουν ειδικής μεταχείρισης, όπως είναι οι μεθυσμένοι/-ες, οι ναρκομανείς και τα άτομα με ψυχικές ασθένειες, καθώς και στον τρόπο διαχείρισής τους.

2.4.Γ.2 | ΜΕΣΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Η δεύτερη μαθησιακή υποενότητα προσφέρει τη βάση για την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων που απαιτούνται προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι/-ες, ως φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, να μπορούν κάθε φορά να ξεχωρίζουν ποιο είναι το κατάλληλο και επιτρεπτό μέσο δύναμης που μπορούν να χρησιμοποιήσουν ώστε να αμυνθούν ή να επιβληθούν σε ύποπτα άτομα που αντιμετωπίζουν. Αρχικά, γίνεται αναφορά στην κλίμακα μέσων άσκησης ελέγχου, στο πλαίσιο της οποίας προσδιορίζεται η κλιμακωτή διαβάθμισή τους, δηλαδή η κατάταξη των μέσων άσκησης ελέγχου από τα ηπιότερα προς τα σκληρότερα, και αναλύεται, παράλληλα, ο τρόπος εφαρμογής τους, ανάλογα με την εκάστοτε κατάσταση. Μέσω πρακτικής εξάσκησης και ανάπτυξης μελετών περίπτωσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναπτύσσουν τις δεξιότητες που απαιτούνται για την αξιολόγηση της κατάστασης, ενώ προσδιορίζονται και αναλύονται τα προβλήματα που παρουσιάζονται στην κλιμάκωση της δύναμης και στην επιλογή των κατάλληλων μέσων άσκησης ελέγχου. Μέσω επίδειξης και σεναρίων προσομοίωσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να κατηγοριοποιήσουν και να υιοθετήσουν τα καταλληλότερα μέσα άσκησης ελέγχου, όπως η παρουσία (ανοιχτή στάση, στάση ετοιμότητας, στάση άμυνας), ο διάλογος (στάδιο διερεύνησης, πειθώ, συμβουλή, προειδοποίηση) και ο έλεγχος με άδεια χέρια, ο οποίος αναλύεται στην επόμενη μαθησιακή υποενότητα. Ακόμα, μαθαίνουν να αντιδρούν με σύνεση, επιλέγοντας και χρησιμοποιώντας κάθε φορά τα αναγκαία μέσα άσκησης ελέγχου, ανάλογα με την αντίσταση ή επίθεση που δέχονται, περνώντας από χαμηλά επίπεδα δράσης σε υψηλότερα, και αντίστροφα.

2.4.Γ.3 | ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΥΤΟΑΜΥΝΑΣ, ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΕ ΑΔΕΙΑ ΧΕΡΙΑ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποτελεί συνέχεια της προηγούμενης και περιλαμβάνει το τρίτο κατά σειρά μέσο άσκησης ελέγχου της κλίμακας μέσων άσκησης ελέγχου. Στο πλαίσιο αυτό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν την αναγκαιότητα κλιμάκωσης από ηπιότερα μέσα άσκησης ελέγχου, όπως η παρουσία και ο διάλογος, σε σκληρότερα μέσα, όπως ο έλεγχος με άδεια χέρια. Αρχικά, προσδιορίζονται οι επιλογές που διαθέτουν οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων στην περίπτωση που αναγκαστούν να χρησιμοποιήσουν το σώμα τους ως όπλο για να αντιμετωπίσουν την παθητική ή την ενεργητική αντίσταση ενός υπόπτου. Σκοπός είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να υιοθετήσουν θετική στάση ως προς την εφαρμογή κατάλληλων λαβών ακινητοποίησης, των ανατροπών του υπόπτου, των αμυντικών αντιμέτρων, των σημείων πίεσης, της τεχνικής του κεφαλοκλειδώματος κ.ά., όταν αυτό

απαιτείται στο πλαίσιο της άσκησης των καθηκόντων τους, και εντός των πλαισίων του νόμου. Επιπλέον, επιδεικνύουν τεχνικές αποτελεσματικής αντιμετώπισης ενδεχόμενης επίθεσης με μαχαίρι, εστιαζόμενοι/-ες στην αποτελεσματική αντίδραση σε πιθανές επιθέσεις και στην τήρηση ασφαλούς απόστασης από κάποιον που κρατά μαχαίρι. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν αρχικά τις βασικές αρχές, και στη συνέχεια αποκτούν τις απαραίτητες δεξιότητες για να διαχειρίζονται επιτυχώς τέτοιες καταστάσεις. Ενδεδειγμένες μαθησιακές διαδικασίες που θα μπορούσαν να ακολουθήσουν οι εκπαιδευτές/-τριες προκειμένου να ευαισθητοποιήσουν τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες είναι η χρήση πρακτικών ασκήσεων με σενάρια προσομοίωσης, η προβολή βίντεο και φωτογραφιών, και η πραγματοποίηση επισκέψεων σε χώρους γυμναστικής και σχολές αυτοάμυνας. Τέλος, μέσα από αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα αποκτήσουν την ικανότητα να αντιδρούν άμεσα και αποτελεσματικά σε περιπτώσεις επιθέσεων, αξιοποιώντας την κλιμάκωση των μέσων άσκησης ελέγχου με σύνηση και επαγγελματισμό.

2.4.Γ.4 | ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΥΠΟΠΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

Στην τέταρτη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εμβαθύνουν στις δεξιότητες που απαιτούνται για την ασφαλή και αποτελεσματική προσέγγιση ατόμων κατά τη διάρκεια των ελέγχων ασφάλειας. Αρχικά, αναπτύσσεται η τακτική διαδικασία ελέγχου ατόμων, συμπεριλαμβανομένων των επιμέρους σταδίων της διανοητικής προετοιμασίας, της προσέγγισης, της θέσης ελέγχου και της διαδικασίας του ελέγχου. Στη συνέχεια, προσδιορίζονται και αναλύονται οι βασικές τακτικές συμβουλές για την προσέγγιση ενός ατόμου, με έμφαση στην κατανόηση της σημασίας της προβληματικής περιοχής, της περιοχής ευθύνης και του σημείου εστίασης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται εκ μέρους των εκπαιδευτών/-τριών στη λεπτομερή παρουσίαση της «τεχνικής της ορθής γωνίας», στα πλεονεκτήματά της και στην πιθανή εξέλιξη ελέγχου ενός περιστατικού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν ότι η τεχνική της ορθής γωνίας είναι ένας τρόπος ασφαλούς, κατά το δυνατόν, προσέγγισης για έλεγχο ενός υπόπτου, και έχει ως στόχο τη μείωση των κινδύνων που ενδεχομένως να προκύψουν κατά την προσέγγισή του. Μέσα από αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν επίσης τη σημασία της κάλυψης, της απόκρυψης και των εμποδίων, καθώς και πώς η εφαρμογή αυτών των στοιχείων μπορεί να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα και την ασφάλεια κατά τη διεξαγωγή ενός ελέγχου. Ενδεδειγμένες εκπαιδευτικές τεχνικές περιλαμβάνουν την επίδειξη της σωστής εφαρμογής της τεχνικής της ορθής γωνίας, τις πρακτικές ασκήσεις, τις προσομοιώσεις καταστάσεων και τα παιχνίδια ρόλων, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να υιοθετήσουν τις βέλτιστες πρακτικές προσέγγισης και ελέγχου υπόπτων σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, και να τους βοηθήσουν να εκπαιδευτούν σε ένα πιο ρεαλιστικό περιβάλλον.

2.4.Γ.5 | ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΥΤΟΑΜΥΝΑ

Στην πέμπτη μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν ικανότητες και δεξιότητες που θα τους χρειαστούν στο πλαίσιο της αυτοάμυνας. Για τον λόγο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να εστιαστούν στην κατανόηση της σημασίας της φυσικής αγωγής και της φυσικής κατάστασης. Ειδικότερα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν τις ιδιότητες της φυσικής κατάστασης, τις βασικές ασκήσεις της εκγύμνασής τους, και υιοθετούν μια θετική στάση προς τη διατήρηση και βελτίωση της φυσικής τους κατάστασης, προκειμένου να είναι σε θέση να αντεπεξέλθουν σε κρίσιμα περιστατικά. Επιπλέον, εξοικειώνονται με την κυκλική εκγύμναση ως μια ιδανική μέθοδο για πολλαπλή εξάσκηση και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της φυσικής κατάστασης, καθώς και με προγράμματα κυκλικής εκγύμνασης. Παράλληλα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν δεξιότητες μέσω της εκμάθησης και προβολής τεχνικών ασφαλών πτώσεων, προκειμένου να μπορούν να αντιδρούν αποτελεσματικά στις καθημερινές τους επαφές με ύποπτα άτομα, καθώς και σε έκτακτες καταστάσεις, χωρίς να τραυματίζονται. Στη συνέχεια, περιγράφονται τεχνικές αποκρούσεων με τα χέρια, τεχνικές απεγκλωβισμού από επιθέσεις υπόπτων και αποφυγές χτυπημάτων, ενισχύοντας την ικανότητά τους να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά πιθανές επιθέσεις. Μέσω προβολής βίντεο και φωτογραφιών σχετικά με ασκήσεις που βελτιώνουν και διατηρούν τη φυσική τους κατάσταση, πρακτικές ασκήσεις με σενάρια προσομοίωσης και επισκέψεις σε χώρους γυμναστικής και σχολές αυτοάμυνας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν γνώσεις και δεξιότητες που τους/τις επιτρέπουν να ενισχύσουν την αυτοπεποίθησή τους, να προστατέψουν τη σωματική τους ακεραιότητα, να είναι σε θέση να εφαρμόζουν σειρά τεχνικών από όρθια θέση και από εδάφους, και να είναι προετοιμασμένοι/-ες κατάλληλα για την αντιμετώπιση προκλήσεων που θα εμφανιστούν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

2.4.Γ.6 | ΠΟΙΝΙΚΑ ΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΥΤΟΑΜΥΝΑ, ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ

Στην έκτη μαθησιακή υποενότητα συνδυάζονται γνώσεις και δεξιότητες που έχουν αποκτήσει οι εκπαιδευόμενοι/-ες σε προηγούμενες μαθησιακές ενότητες («Στοιχεία ποινικού δικαίου» και «Βασικές αρχές αυτοπροστασίας και αυτοάμυνα»), και εξετάζεται το δικαίωμα που έχουν, στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων τους ως φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, απέναντι σε άτομα που εμφανίζουν παραβατική συμπεριφορά, να υπερασπιστούν αποτελεσματικά τόσο τους ίδιους όσο και τρίτους που βρίσκονται στον χώρο αρμοδιότητάς τους. Ειδικότερα, αποσαφηνίζονται οι σχετικές διατάξεις του νόμου και οι περιπτώσεις όπου έχουν το δικαίωμα να κάνουν χρήση βίας και κατάλληλων τεχνικών αυτοάμυνας απέναντι σε επικίνδυνα άτομα, όπως σε καταστάσεις αυτοάμυνας ή άμυνας υπέρ τρίτων. Ακολούθως, παρουσιάζονται παραδείγματα αντιμετώπισης πραγματικών περιστατικών επιθέσεων σε προσωπικό φύλαξης ή με ύποπτα άτομα που αντιστέκονται και κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική η εξέτασή τους, αναλύοντας και σχολιάζοντας την αποτελεσματικότητα των αντιδρά-

σεων που καταγράφηκαν, λαμβάνοντας υπόψη το είδος και την ένταση της επίθεσης. Ενδεικτικά, αποτελεσματικές μαθησιακές μέθοδοι ανάπτυξης της συγκεκριμένης υποενότητας είναι η προσομοίωση κατάστασης, η προβολή βίντεο και φωτογραφιών, οι μελέτες περίπτωσης, η ανάπτυξη ομάδων εργασίας, ώστε να αναλυθούν πραγματικά περιστατικά και να εξεταστεί κατά πόσο ανεπαρκές ή υπερβολικό αποδείχτηκε το μέσο που χρησιμοποιήθηκε σε σχέση με το είδος της απειλούμενης βλάβης και την επικινδυνότητα της απειλής (αρχή αναλογικότητας). Τέλος, προσδιορίζονται οι βέλτιστες πρακτικές για τη διατήρηση της τάξης και της ασφάλειας σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, εξασφαλίζοντας ότι οι αντιδράσεις του προσωπικού φύλαξης είναι πάντα εντός των επιτρεπτών ορίων, και προσαρμοσμένες στις ανάγκες της εκάστοτε περίπτωσης.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μονοβάσιος, Ε., Πετρόπουλος, Ν. & Χασάπης, Γ. Α. (επιμ.). (2022). *Περί ιδιωτικής ασφάλειας. Επιχειρώντας μια ολιστική προσέγγιση...* (τόμος Α'). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
2. Περδίκης, Α. & Μπιτζής, Α. (2006). *Αστυνομική αυτοπροστασία. Γενικό μέρος. Ψυχοσωματική προετοιμασία. Τακτικές αντιμετώπισης πραγματικών επεισοδίων*. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.

Συμπληρωματικές

1. Λιάκος, Η. Π. (2009). *Αστυνομική αυτοάμυνα. Βασικές αρχές και τεχνικές: χρήση ελεγχόμενης δύναμης*. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.
2. Ζαγγελίδης, Γ. (επιμ.). (2013). *Μαχητικά αθλήματα – Αυτοάμυνα. Θεωρία. Σημειώσεις*. Θεσσαλονίκη: ΤΕΦΑΑ Θεσσαλονίκης.

2.4.Δ • ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα έχει σκοπό να εμβαθύνει στη διαχείριση κρίσεων και καταστροφών με ανθρωπογενή αίτια, τα οποία ενδέχεται να πλήξουν μουσειακούς χώρους. Στο πλαίσιο αυτό, παρουσιάζονται οι βασικές ενέργειες ανταπόκρισης από τους/τις φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων στη διάρκεια εκτέλεσης των καθηκόντων τους. Γίνεται αναφορά στη γενική ανταπόκριση σε χημικά, βιολογικά, ραδιολογικά, πυρηνικά ή εκρηκτικά (ΧΒΡΠΕ) περιστατικά και παράγοντες. Επίσης, αναλύονται οι αυτοσχέδιοι εκρηκτικοί μηχανισμοί (ΑΕΜ), οι εμπρηστικοί μηχανισμοί και οι βόμβες μολότοφ. Τέλος, συνοπτικά παρουσιάζονται τα τεχνολογικά

ατυχήματα, οι τεχνολογικές καταστροφές και οι αστικές πυρκαγιές (Ελληνικό Τμήμα ICOM, 2014· ΥΠΠΟΑ, 2017). Σε καθεμία από τις παραπάνω περιπτώσεις ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών, δίνεται έμφαση στα στάδια του κύκλου διαχείρισής τους, στα σχέδια αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών, καθώς και στις ενέργειες ανταπόκρισης του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, αναφορικά με την προστασία πρωτίστως του αγαθού της ζωής αλλά και των πολιτιστικών αγαθών. Τέλος, παρατίθεται η σχετική με τα ανωτέρω θέματα νομοθεσία για την αντιμετώπιση καταστροφών με έμφαση στον Ν. 4662/2020 και στην ΥΑ1299/2003.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν στοιχεία για τη διαχείριση κρίσεων και καταστροφών με ανθρωπογενή αίτια,
- Παραθέτουν βασικές ενέργειες ανταπόκρισης σε ανθρωπογενείς κρίσεις και καταστροφές, στη διάρκεια εκτέλεσης των καθηκόντων τους,
- Περιγράφουν χημικά, βιολογικά, ραδιολογικά, πυρηνικά ή εκρηκτικά (ΧΒΡΠΕ) περιστατικά και παράγοντες,
- Παρουσιάζουν τα τεχνολογικά ατυχήματα, τις τεχνολογικές καταστροφές και τις αστικές πυρκαγιές,
- Εξετάζουν τα στάδια του κύκλου διαχείρισης ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών,
- Εξασκούνται στην άμεση ενημέρωση των ιεραρχικά προϊσταμένων και των αρμοδίων δημόσιων αρχών για κάθε κρίση και καταστροφή,
- Αναλύουν τις ενέργειες ανταπόκρισης του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων σε περιπτώσεις ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών,
- Προσδιορίζουν θέματα διαχείρισης ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών από τους/τις φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων,
- Διαχειρίζονται ανθρωπογενείς κρίσεις και καταστροφές, σύμφωνα με το ισχύον σχέδιο έκτακτης ανάγκης,
- Χρησιμοποιούν το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο για τη διαχείριση ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς τις ανθρωπογενείς κρίσεις και καταστροφές σε μουσειακούς χώρους,
- Υιοθετούν στάση ευθύνης ως προς τη μεθοδευμένη και αποτελεσματική αντιμετώπιση σε ανθρωπογενείς κρίσεις και καταστροφές σε μουσειακούς χώρους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Χημικοί, βιολογικοί, ραδιολογικοί και πυρηνικοί (ΧΒΡΠ) παράγοντες / Όπλα μαζικής καταστροφής (ΟΜΚ) / Βομβιστικές επιθέσεις / Αυτοσχέδιοι εκρηκτικοί μηχανισμοί (ΑΕΜ) / Εμπρηστικοί μηχανισμοί / Εκρηκτικές ύλες / Τεχνολογικές καταστροφές / Τεχνολογικό ατύχημα / Πυρασφάλεια / Τρίγωνο της φωτιάς / Ενεργητική και παθητική πυροπροστασία.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (2), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΧΗΜΙΚΕΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΡΑΔΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΥΡΗΝΙΚΕΣ (ΧΒΡΠ) ΑΠΕΙΛΕΣ
2	ΒΟΜΒΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ
3	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΠΟΠΤΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ
4	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΑ ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ
5	ΠΥΡΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΥΡΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ
6	ΠΥΡΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΤΙΡΙΩΝ: ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΗ

Κείμενο αναφοράς

2.4.Δ.1 | ΧΗΜΙΚΕΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΡΑΔΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΥΡΗΝΙΚΕΣ (ΧΒΡΠ) ΑΠΕΙΛΕΣ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα ενημερώνει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για τις χημικές, βιολογικές, ραδιολογικές και πυρηνικές (ΧΒΡΠ) απειλές ή όπλα μαζικής καταστροφής (ΟΜΚ), και τις βασικές ενέργειες ανταπόκρισης στις οποίες πρέπει να είναι σε θέση οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων να προβούν στη διάρκεια εκτέλεσης των καθηκόντων τους. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τους ορισμούς και την κατηγοριοποίηση των χημικών, βιολογικών, ραδιολογικών και πυρηνικών (ΧΒΡΠ) απειλών και παραγόντων, καθώς και τα πιθανά αποτελέσματα και τις επιπτώσεις που μπορούν να προκύψουν από αυτά.

Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στις γνώσεις και δεξιότητες που απαιτούνται για την ορθή ανταπόκριση στα πρώιμα στάδια εκδήλωσης ενός περιστατικού, τα οποία είναι καθοριστικής σημασίας τόσο για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των απειλών όσο και για την υποστήριξη των αρμόδιων φορέων, παρότι η κύρια ευθύνη διαχείρισης ανήκει στη δημόσια δύναμη. Παράλληλα, οι συμμετέχοντες εξοικειώνονται με τις ενδεδειγμένες ενέργειες και τις βέλτιστες πρακτικές ανταπόκρισης κατά τη διάρκεια περιστατικού με ΧΒΡΠ παράγοντα, το οποίο ενδέχεται να κληθούν να διαχειριστούν στο πλαίσιο των καθηκόντων τους. Επιπλέον, γίνεται αναλυτική αναφορά στα είδη εξοπλισμού που απαιτούνται για την αντιμετώπιση τέτοιων κρίσιμων περιστατικών,

καθώς και στις ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβούν σε περίπτωση παρουσίας σε χώρο όπου έχει γίνει αντιληπτή η απελευθέρωση ΧΒΡΠ παράγοντα, ή σε περίπτωση έκθεσης σε χημικούς ή βιολογικούς παράγοντες χωρίς προηγούμενη επίγνωση. Απώτερος στόχος είναι να αναπτυχθούν οι αναγκαίες δεξιότητες στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες ώστε να ανταποκρίνονται μεθοδικά και με ασφάλεια, προστατεύοντας τόσο τους/τις επισκέπτες/-τριες όσο και τους χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.4.Δ.2 | BOMBΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ

Στη δεύτερη μαθησιακή υποενότητα αναπτύσσονται διεξοδικά ζητήματα σχετικά με τα βομβιστικά περιστατικά. Για τον λόγο αυτό κρίνεται σκόπιμο οι εκπαιδευόμενοι/-ες να επικεντρωθούν στην κατανόηση της έννοιας των βομβιστικών περιστατικών, και να γίνει ειδική αναφορά στους τύπους των εκρηκτικών, στις βασικότερες εκρηκτικές ύλες και στα αποτελέσματα των εκρήξεων. Στη συνέχεια, αναλύονται οι αυτοσχέδιοι εκρηκτικοί μηχανισμοί (ΑΕΜ), οι εμπρηστικοί μηχανισμοί και οι βόμβες μολότοφ, και επισημαίνεται η σημασία της αναγνώρισης και αντιμετώπισής τους. Σημεία ιδιαίτερης προσοχής για τους/τις εκπαιδευτές/-τριες αποτελεί η αντιμετώπιση τηλεφωνικών απειλών για ύπαρξη βόμβας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τις απαραίτητες διαδικασίες και τα πρωτόκολλα που ακολουθούνται για την αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων. Επίσης, εξετάζουν τη μεθοδολογία που ακολουθούν οι δράστες, και τονίζεται η σημασία της συμπλήρωσης του Εντύπου Καταγραφής Βομβιστικών Απειλών και της ακριβούς καταγραφής της απειλής, η οποία θα βοηθήσει τις αρμόδιες δημόσιες αρχές στη μετέπειτα έρευνα του συμβάντος και στον εντοπισμό του δράστη ή των δραστών. Κομβικής σημασίας είναι η ανάπτυξη ζητημάτων σχετικά με τις διαδικασίες που ακολουθούνται πριν ή μετά τον εντοπισμό ύποπτων αντικειμένων, τη διεξαγωγή προληπτικών ερευνών, τις ενδεδειγμένες ενέργειες μετά την έκρηξη βόμβας, ενώ ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ακριβή καταγραφή των στοιχείων των ύποπτων αντικειμένων. Τέλος, ως ενδεδειγμένη εκπαιδευτική μέθοδος προτείνεται η παρουσίαση και η ανάλυση πραγματικών παραδειγμάτων βομβιστικών περιστατικών, όπου μέσω προβολής βίντεο και συζήτησης σε ομάδες, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν και εμπλουτίζουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους, αναλύοντας πιθανά λάθη ή παραλείψεις, και διατυπώνοντας τις βέλτιστες πρακτικές διαχείρισης του περιστατικού και τις ενδεδειγμένες ενέργειες.

2.4.Δ.3 | ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΠΟΠΤΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ

Η τρίτη μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στην αναγνώριση και διαχείριση ύποπτου ταχυδρομείου που δύναται να περιέχει χημικό, βιολογικό, ραδιολογικό, πυρηνικό παράγοντα ή εκρηκτικό μηχανισμό (ΧΒΡΠΕ). Αρχικά, σκοπός της υποενότητας είναι να ορίσει το ύποπτο ταχυδρομείο, όπως ταχυδρομικούς φακέλους, πακέτα και δέματα κ.ά., και στη συνέχεια να προσδιοριστούν και να περιγραφούν τα κριτήρια και οι δείκτες οι οποίοι, κατά την αρχική αξιολόγησή του, το καθιστούν ύποπτο (και άρα χρήζει περαιτέρω διερεύνησης). Μέσω της προβολής βίντεο και φωτογραφιών από

πραγματικά περιστατικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενισχύουν την ικανότητα αναγνώρισης δεικτών που υποδηλώνουν την πιθανή ύπαρξη ΧΒΡΠΕ παραγόντων. Επιπλέον, θα πρέπει να αναπτυχθεί διεξοδικά ο τρόπος ανταπόκρισης του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων σε περιπτώσεις υπόπτου ταχυδρομείου. Για τον λόγο αυτόν, κρίνεται σκόπιμο οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν και να εξοικειωθούν με τις ενδεδειγμένες ενέργειες που πρέπει να ακολουθήσουν κατά τη διάρκεια ενός περιστατικού, είτε με κλειστό ύποπτο αντικείμενο είτε με ανοιχτό ύποπτο αντικείμενο από το οποίο έχει διαρρεύσει επικίνδυνη σκόνη, καθώς και τις ενέργειες που οφείλουν να ακολουθήσουν μετά το περιστατικό. Τέλος, παρουσιάζονται οι αρμόδιες δημόσιες αρχές και φορείς που εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα στην αντιμετώπιση ΧΒΡΠΕ περιστατικών, και αποσαφηνίζεται ο ρόλος και οι αρμοδιότητές τους, προσφέροντας στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες μια ολοκληρωμένη εικόνα της διαδικασίας και της συνεργασίας τους με τις αρμόδιες αρχές και φορείς για την αντιμετώπιση τέτοιων επικίνδυνων περιστατικών. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (ΓΓΠΠ) και στο Τμήμα Εξουδετέρωσης Εκρηκτικών Μηχανισμών (ΤΕΕΜ) της Ελληνικής Αστυνομίας ως προς την αποστολή και τις αρμοδιότητές του στις περιστάσεις ανίχνευσης και αποτελεσματικής αντιμετώπισης εκρηκτικών μηχανισμών.

2.4.Δ.4 | ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΑ ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ

Η τέταρτη μαθησιακή υποενοότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις τεχνολογικές καταστροφές και στα τεχνολογικά ατυχήματα, και τους παρέχει τη δυνατότητα να αποκτήσουν τις βασικές γνώσεις και δεξιότητες σε θέματα διαχείρισης και αντιμετώπισής τους. Αρχικά, αποσαφηνίζεται ότι οι τεχνολογικές καταστροφές είναι ανθρωπογενείς, δηλαδή προκύπτουν από ανθρώπινες δραστηριότητες, προσδιορίζονται τα κύρια αίτιά τους, και στη συνέχεια απαριθμούνται οι πιθανές επιπτώσεις που προκαλούν στον άνθρωπο αλλά και στο περιβάλλον. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη συνήθη ταξινόμηση των τεχνολογικών ατυχημάτων, ενώ προσδιορίζονται οι διαφορές ανάμεσα σε αυτά και τις φυσικές καταστροφές. Στη συνέχεια, ακολουθεί συνοπτική αναφορά για τα τεχνολογικά ατυχήματα μεγάλης έκτασης (ΤΑΜΕ), και παρουσιάζεται το θεσμικό πλαίσιο και η νομοθεσία που τα αφορά, συμπεριλαμβανομένης της οδηγίας SEVESO, η οποία καθορίζει τα μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης τέτοιων καταστροφών. Επίσης, διατυπώνονται οι γενικές οδηγίες διαχείρισης των τεχνολογικών ατυχημάτων μεγάλης έκτασης, συμπεριλαμβανομένης της θέσπισης ειδικών ζωνών ασφάλειας και του προσδιορισμού των ορίων τους. Κομβικής σημασίας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να υιοθετήσουν στάση ευθύνης ως προς τη μεθοδευμένη και αποτελεσματική αντιμετώπιση των τεχνολογικών ατυχημάτων σε μουσειακούς χώρους. Για τον λόγο αυτόν, κρίνεται σκόπιμο να επεμβαίνουν όσο ταχύτερα γίνεται, ακολουθώντας τις γενικές οδηγίες αυτοπροστασίας που πρέπει να εφαρμόζουν σε περίπτωση τεχνολογικού ατυχήματος, ώστε να ελαχιστοποιούνται οι πιθανές επιπτώσεις του και να διασφαλίζεται η ακεραιότητα του κοινού και των υποδομών.

2.4.Δ.5 | ΠΥΡΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΥΡΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Η πέμπτη μαθησιακή υποενότητα προσφέρει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες σε θέματα πυροπροστασίας και πυρασφάλειας. Αρχικά, αποσαφηνίζονται τα αίτια έναρξης και εξάπλωσης των πυρκαγιών, και αναλύονται βασικές έννοιες, όπως η θερμότητα, η καύσιμη ύλη, η φωτιά, η πυρκαγιά, το σημείο ανάφλεξης, η καύση και το τρίγωνο της φωτιάς, οι οποίες είναι απαραίτητες για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο ξεκινούν και εξελίσσονται οι πυρκαγιές, οι οποίες αποτελούν τη βάση για την αναγνώριση και την αποτελεσματική αντίδραση σε περιπτώσεις πυρκαγιάς. Στη συνέχεια, προσδιορίζονται οι βασικές κατηγορίες πυρκαγιών, ανάλογα με το υλικό που καίγεται, και παρουσιάζονται τα κυριότερα μέσα κατάσβεσής τους, όπως είναι το νερό, η ξηρά σκόνη, το διοξείδιο του άνθρακα (CO₂), η άμμος, το χώμα, τα σκεπάσματα, ο αφρός κ.ά., βάσει του εύρους χρησιμοποίησής τους και της ανά περίπτωση ενδεδειγμένης χρήσης τους. Ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των πυρκαγιών είναι η ανάλυση των τρόπων κατάσβεσής τους: αφαίρεση της καύσιμης ύλης, μείωση της θερμοκρασίας, αποστέρηση του οξυγόνου του αέρα, αποκοπή της φλόγας, και διακοπή της αλυσιδωτής αντίδρασης της καύσης. Τέλος, αναπτύσσονται διεξοδικά ζητήματα σχετικά με τη σύσταση και τη λειτουργία των Ομάδων Πυροπροστασίας, όπως αυτές ορίζονται από την ισχύουσα νομοθεσία πυροπροστασίας. Συνολικά, η υποενότητα εξοπλίζει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες με τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν άμεσα και με ασφάλεια σε οποιοδήποτε περιστατικό πυρκαγιάς σε μουσεία ή αρχαιολογικούς χώρους, με απώτερο σκοπό την κατάσβεση ή τον περιορισμό της.

2.4.Δ.6 | ΠΥΡΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΤΗΡΙΩΝ: ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΗ

Στην έκτη μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες εμπλουτίζουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους σχετικά με την πυροπροστασία κτιρίων. Αρχικά, μαθαίνουν ότι, σύμφωνα με τον ανανεωμένο κανονισμό πυροπροστασίας κτιρίων, προβλέπονται μέτρα πυροπροστασίας κατά τη μελέτη και κατασκευή ενός κτιρίου, τα οποία αποβλέπουν τόσο στην πρόληψη του κινδύνου εκδήλωσης πυρκαγιάς όσο και στην αντιμετώπισή της σε περίπτωση που εκδηλωθεί. Διακρίνονται τα μέτρα πυροπροστασίας σε παθητικά ή προληπτικά μέτρα και σε ενεργητικά ή κατασταλτικά μέτρα. Ειδικότερα, αναλύονται τα βασικά παθητικά μέτρα πυροπροστασίας, όπως η όδευση διαφυγής, το πυροδιαμέρισμα, τα προληπτικά μέσα παθητικής πυροπροστασίας (φωτισμός ασφάλειας, σήμανση ασφάλειας, σχεδιαγράμματα διαφυγής) κ.ά., τα οποία αποβλέπουν στον έλεγχο της εξάπλωσης της πυρκαγιάς και στην έγκαιρη εκκένωση του κτιρίου από τους παρευρισκόμενους κατά την εκδήλωση πυρκαγιάς. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα ενεργητικά μέτρα πυροπροστασίας, τα οποία αποβλέπουν στην αντιμετώπιση και καταστολή της πυρκαγιάς σε περίπτωση που αυτή εκδηλωθεί. Επιπλέον, ιδιαίτερη μνεία γίνεται στους διάφορους τύπους πυροσβεστήρων, στα είδη τους ανάλογα με το κατασβεστικό υλικό που χρησιμοποιούν, και στα επιμέ-

ρους μέρη από τα οποία αποτελείται ένας πυροσβεστήρας. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται το αυτόματο σύστημα πυρανίχνευσης, το χειροκίνητο σύστημα συναγερμού, το αυτόματο σύστημα εκτόξευσης κατασβεστικού υλικού με μεγάλη πίεση (καταιονητήρες/sprinklers), το μόνιμο υδροδοτικό πυροσβεστικό δίκτυο και ο πυροσβεστικός σταθμός. Ως ενδεδειγμένες εκπαιδευτικές μέθοδοι προτείνονται η επίδειξη και η εξάσκηση στη χρήση πυροσβεστήρων, καθώς και η προσομοίωση καταστάσεων πυρκαγιάς, στο πλαίσιο εκπαιδευτικών επισκέψεων σε χώρους ενδιαφέροντος της ειδικότητας, προκειμένου να αναπτύξουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες την αυτοπεποίθηση να διαχειρίζονται και να αντιμετωπίζουν περιστατικά πυρκαγιάς σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Τσενές, Ι. Σ. (2014). *Εγχειρίδιο φύλαξης μουσείων και αρχαιολογικών χώρων*. Αθήνα: Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM), Ελληνικό Τμήμα.
2. Μονοβάσιος, Ε., Πετρόπουλος, Ν. & Χασάπης, Γ. Α. (επιμ.). (2022). *Περί ιδιωτικής ασφάλειας. Επιχειρώντας μια ολιστική προσέγγιση...* (τόμος Β'). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Συμπληρωματικές

1. Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕΜΕΑ). (2014). *Εγχειρίδιο Ύλης Security*. Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από: <https://saek-kardits.kar.sch.gr/openeclass/modules/document/file.php/162/%ce%95%ce%b3%cf%87%ce%b5%ce%b9%cf%81%ce%af%ce%b4%ce%b9%ce%bf%20ΚΕΜΕΑ-final.pdf>
2. Μουζάκης, Γ. (2017). *Διαχείριση και αντιμετώπιση μεγάλων τεχνολογικών κινδύνων. Π.Μ.Σ. «Στρατηγικές Διαχείρισης Περιβάλλοντος, Καταστροφών και Κρίσεων»*. Αθήνα: ΕΚΠΑ.

2.4.Ε • ΑΡΧΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η παρούσα μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες σε διαδικασίες που υλοποιούνται στο πλαίσιο της διαχείρισης συλλογών, και μελετά τις αρχές που διέπουν την εκτέλεση των εν λόγω διαδικασιών. Ειδικότερα, η ενότητα πραγματεύεται την αποθήκευση και μετακίνηση (συμπεριλαμβανομένων του χειρισμού και της μεταφοράς) αντικειμένων και συλλογών. Αναφορικά με την αποθήκευση, εξετάζονται βασικές αρχές, αποθηκευτικοί χώροι και συστήματα, κατάλληλα και ακατάλληλα

υλικά για τα αντικείμενα, και ο παράγοντας «άνθρωπος». Για τη μετακίνηση, αναλύονται θέματα μετακίνησης/χειρισμού αντικειμένων εντός του μουσείου, μεταφοράς αντικειμένων εκτός του μουσείου, προγραμματισμού και εκτίμησης του κινδύνου της μετακίνησης, διαδικασίες και εξοπλισμός μετακίνησης και μεταφοράς (συμπεριλαμβανομένης της συσκευασίας για μεταφορά), καθώς και τεκμηρίωση των διαδικασιών (Μπούνια, 2009). Τέλος, η ενότητα αναφέρεται στον ρόλο του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων στις παραπάνω διαδικασίες.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν βασικές έννοιες, αρχές και διαδικασίες που διέπουν τη διαχείριση των μουσειακών συλλογών ως προς την αποθήκευση και μετακίνηση (χειρισμός, μεταφορά),
- Παραθέτουν τη μεθοδολογία αποθήκευσης μουσειακών αντικειμένων,
- Αναγνωρίζουν κατάλληλες και ακατάλληλες μεθόδους μετακίνησης των μουσειακών αντικειμένων και έργων τέχνης,
- Εξετάζουν, συνοπτικά, τις βασικές αρχές αποθήκευσης, μετακίνησης, συσκευασίας και προστασίας των μουσειακών αντικειμένων,
- Ταξινομούν τους αποθηκευτικούς χώρους και τα συστήματα αποθήκευσης,
- Διακρίνουν κατάλληλα και ακατάλληλα υλικά αποθήκευσης, μετακίνησης και συσκευασίας μουσειακών αντικειμένων,
- Ερευνούν θέματα για τη μετακίνηση/χειρισμό αντικειμένων εντός και εκτός του μουσείου, όπως είναι η τεκμηρίωση των διαδικασιών, η συσκευασία για μεταφορά, ο απαραίτητος εξοπλισμός κ.λπ.,
- Εκτιμούν βασικούς κινδύνους κατά τη μετακίνηση ευαίσθητων μουσειακών αντικειμένων και έργων τέχνης,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς τις αξίες της αποθήκευσης, μετακίνησης, συσκευασίας και προστασίας των μουσειακών αντικειμένων,
- Υποστηρίζουν διαδικασίες διαχείρισης συλλογών, όπως είναι η αποθήκευση και η μετακίνηση,
- Υιοθετούν θετική στάση ως προς τον επαγγελματικό τους ρόλο σε διαδικασίες της διαχείρισης συλλογών, όπως είναι η μετακίνηση ή η μεταφορά.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Έκθεση / Αποθήκευση / Συσκευασία / Μεταφορά / Ασφάλεια / Χειρισμός αντικειμένων / Μετακίνηση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ
2	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ
3	ΑΠΟΘΗΚΕΥΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ
4	ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ
5	ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ
6	ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.4.E.1 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ

Η υποενότητα αυτή εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές αρχές αποθήκευσης των μουσειακών αντικειμένων που πρέπει να εφαρμόζονται για την ασφαλή φύλαξη και διατήρηση όλων των τύπων συλλογών. Αρχικά, ενημερώνονται για τα είδη μουσειακών αντικειμένων που αποθηκεύονται, όπως νέα αποκτήματα, διπλά αντικείμενα, μικρού ενδιαφέροντος ή αντικείμενα αρκετά ευαίσθητα για να εκτεθούν κ.λπ. Στη συνέχεια, επικεντρώνονται στους παράγοντες που καθορίζουν τις συνθήκες και τον τρόπο αποθήκευσης ενός μουσειακού αντικειμένου. Για την καλύτερη κατανόησή τους, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν περιπτώσεις μουσειακών αντικειμένων αναφορικά με τα υλικά, τις τεχνικές κατασκευής τους αλλά το περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται, και τον βαθμό που αυτά επιδρούν στη διαδικασία και στον τρόπο αποθήκευσής τους.

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα βοηθά τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να ενημερωθούν για τις βασικές αρχές της αποθήκευσης, οι οποίες, εκτός από την ασφάλεια και την προστασία, είναι η εύκολη πρόσβαση από το προσωπικό του μουσείου, καθώς και η δυνατότητα μελέτης και έρευνας αυτών των μουσειακών αντικειμένων. Ακόμη, εξοικειώνονται με τη σωστή μεθοδολογία αποθήκευσης μουσειακών αντικειμένων, και αναγνωρίζουν τις βασικές πηγές κινδύνου, όπως είναι ο άνθρωπος, ο χώρος αποθήκευσης, οι περιβαλλοντικές συνθήκες και τα υλικά αποθήκευσης.

Με την ολοκλήρωση της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να αντιληφθούν ότι το είδος του μουσειακού αντικειμένου και οι συνθήκες αποθήκευσής του καθορίζουν σε σημαντικό βαθμό τη διάρκεια ζωής του. Επίσης, διαθέτουν το θεωρητικό υπόβαθρο για την κατανόηση των επόμενων μαθησιακών υποενότητων.

2.4.E.2 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ

Στο πλαίσιο της παρούσας μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με βάση τις γνώσεις που έχουν αποκτήσει από την προηγούμενη υποενότητα, μελετούν τα δεδομένα στα οποία στηρίζεται ο σχεδιασμός της αποθήκης ενός μουσείου. Αρ-

χικά, πληροφορούνται ότι βασική παράμετρος για τον σχεδιασμό της αποθήκευσης μουσειακών αντικειμένων αποτελεί το κτίριο του μουσείου, και διακρίνουν το είδος της αποθήκευσης που πρέπει να τηρείται σε ένα μουσείο, ανάλογα με το υλικό και το είδος του αντικειμένου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τον σημαντικό ρόλο που έχει στον σχεδιασμό μιας μουσειακής αποθήκης η επιλογή του συστήματος, το οποίο θα πρέπει να παρέχει σταθερές περιβαλλοντικές συνθήκες (θερμοκρασία, υγρασία, φωτισμός, κατάλληλος εξοπλισμός, βέλτιστος χώρος που απαιτείται για τη φύλαξη των μουσειακών αντικειμένων). Σημαντική είναι και η σύνδεση της μουσειακής αποθήκης με τους υπόλοιπους λειτουργικούς χώρους του μουσείου (αίθουσες έκθεσης, εργαστήρια συντήρησης, χώροι μελέτης κ.λπ.). Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν ότι σημαντικό ρόλο στον σχεδιασμό μιας μουσειακής αποθήκης έχει η καταλογογράφηση και η καταγραφή του κάθε αντικειμένου στον χώρο της αποθήκης. Επίσης, αντιλαμβάνονται ότι η ομαδοποίηση αντικειμένων με παρόμοιες ανάγκες καθορίζουν τον βαθμό ασφάλειας και προστασίας των μουσειακών συλλογών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται από τον/την εκπαιδευτή/-τρια στο τακτικό πρόγραμμα ελέγχου και συντήρησης των χώρων αποθήκευσης από ειδικευμένο προσωπικό. Με την παρουσίαση παραδειγμάτων χώρων αποθήκευσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι είναι σημαντικό να υπάρχει ένας σωστός σχεδιασμός των χώρων αποθήκευσης, ώστε τα μουσειακά αντικείμενα να μπορούν να αποθηκευτούν με σωστό τρόπο και να είναι εύκολα ανακτήσιμα.

Συνοψίζοντας, στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες δίνονται γνώσεις για τις ενέργειες που απαιτούνται αναφορικά με τη διαμόρφωση ενός αποθηκευτικού χώρου σε ένα μουσείο, και τον ρόλο που έχει ως προσωπικό ο/η φύλακας μουσείου ή αρχαιολογικού χώρου.

2.4.E.3 | ΑΠΟΘΗΚΕΥΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

Στο πλαίσιο της μαθησιακής υποενότητας, μελετάται η χρήση χώρων των μουσείων ως αποθηκών των μουσειακών συλλογών. Η υποενότητα ξεκινά με την αναφορά στις κατηγορίες αποθηκευτικών χώρων των μουσείων, οι οποίες περιλαμβάνουν νέες αποθήκες για την κάλυψη των αναγκών εντός και εκτός του κτιρίου του μουσείου, ή την αναβάθμιση και διαμόρφωση χώρων προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες μουσειακών συλλογών. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στις «ανοικτές αποθήκες», δηλαδή σε χώρους που, εκτός από αποθήκες, λειτουργούν και ως χώροι παρουσίασης και προβολής μουσειακών αντικειμένων, καθώς και στον ρόλο του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, ώστε να είναι ελεγχόμενα προσβάσιμες από το κοινό (επισκέπτες, μελετητές, ερευνητές κ.λπ.). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι είναι σημαντικό τα αντικείμενα να μπορούν να αποθηκευτούν αλλά και να ανακτηθούν εύκολα. Μαθαίνουν τη διαδικασία που ακολουθείται σχετικά με την προσπάσιμότητα στους χώρους αποθήκευσης των μουσείων, αλλά και τη διαχείριση για την αποτελεσματική χρήση της αποθήκης ή τη μεταφορά των μουσειακών αντικειμένων. Επιπροσθέτως,

κατανοούν θέματα καθαριότητας με στόχο την αποφυγή της διάβρωσης και της φθοράς των μουσειακών συλλογών. Επίσης, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται από τον/την εκπαιδευτή/-τρια στο τακτικό πρόγραμμα ελέγχου και συντήρησης των χώρων αποθήκευσης από ειδικευμένο προσωπικό

Συνοψίζοντας, στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες δίνονται γνώσεις για τις ενέργειες που απαιτούνται σχετικά με τη διαμόρφωση ενός αποθηκευτικού χώρου σε ένα μουσείο, καθώς και τον ρόλο που έχει ως προσωπικό ο/η φύλακας ενός μουσείου ή αρχαιολογικού χώρου.

2.4.E.4 | ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στον προσεκτικό χειρισμό των μουσειακών αντικειμένων με στόχο τη φροντίδα και την προστασία τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες πληροφορούνται ότι η μεταφορά θέτει ένα αντικείμενο στον μεγαλύτερο δυνατό κίνδυνο, και για τον λόγο αυτόν πρέπει η μεταφορά να έχει προγραμματιστεί εκ των προτέρων, και να έχουν προβλεφθεί οι κατάλληλες διαδικασίες για την αποφυγή ζημιών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν γνώσεις γύρω από καλές τεχνικές χειρισμού, όπως είναι η καταλογογράφηση, η φωτογράφιση, η μετακίνηση και η συσκευασία για μεταφορά. Επιπλέον, γνωρίζουν ποιες βασικές ενέργειες πρέπει να υλοποιούνται για τον ασφαλή χειρισμό και μετακίνηση των αντικειμένων μέσα και έξω από το μουσείο, και αντιλαμβάνονται ότι απαιτούνται διαφορετικές πρακτικές σε κάθε μία περίπτωση. Είναι σημαντικό να γνωρίζουν τον τρόπο εξέτασης της δομής και της κατάστασης του μουσειακού αντικειμένου πριν από τη μετακίνηση ή τη μεταφορά. Επίσης, τους κατανοούν τον καταλληλότερο τρόπο προστασίας του αντικειμένου που πρέπει να σηκώσουν και να μετακινήσουν. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη χρήση κατάλληλου εξοπλισμού, ώστε η μετακίνηση να είναι ασφαλής τόσο για τα αντικείμενα όσο και για τους ανθρώπους. Στη συνέχεια, μαθαίνουν ότι είναι πολύ σημαντικό να τηρούνται οι προφυλάξεις για την υγεία και την ασφάλεια του προσωπικού κατά τη μετακίνηση και τη μεταφορά μουσειακών αντικειμένων. Στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες δίνονται αντικείμενα διαφόρων διαστάσεων και υλικών, ώστε να εξασκηθούν στον τρόπο χειρισμού των μουσειακών αντικειμένων, εφαρμόζοντας τους βασικούς κανόνες. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια τονίζει πως για τον χειρισμό νέων μουσειακών αντικειμένων ή ευαίσθητων υλικών, είναι απαραίτητη η πρακτική εμπειρία και η σχετική εκπαίδευση.

Συνοψίζοντας, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα δίνονται γνώσεις σημαντικές για τον ασφαλή χειρισμό των μουσειακών αντικειμένων από το προσωπικό του μουσείου.

2.4.E.5 | ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ

Η μαθησιακή αυτή υποενότητα εστιάζεται στη συσκευασία των κινητών έργων τέχνης, τόσο για την ασφαλή αποθήκευσή τους όσο και για τη μεταφορά τους εντός και εκτός του μουσείου. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τις συνθήκες και τον χώρο εργασίας που απαιτούνται για τη συσκευασία ενός κινητού έργου τέχνης. Στοιχειοθετούν

την επιλογή της κατάλληλης συσκευασίας, με βασικά κριτήρια το είδος, την ευθραυστότητα, τη μέθοδο μεταφοράς, και τις συνθήκες αποθήκευσης και μεταφοράς του μουσειακού αντικειμένου. Συγκεκριμένα, ενημερώνονται για τη θεωρία των τριών στρωμάτων και για τα υλικά που χρησιμοποιούνται, και μελετούν τους διαφορετικούς τύπους κιβωτίων στην αποθήκευση και στη μεταφορά των κινητών αντικειμένων. Διακρίνουν κατάλληλα και ακατάλληλα υλικά αποθήκευσης και συσκευασίας μουσειακών αντικειμένων, και εξοικειώνονται με τη σωστή διαδικασία εφαρμογής τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ερευνούν, ακόμα, πώς μπορούν να προστατεύσουν τα μουσειακά αντικείμενα από τις περιβαλλοντικές αλλαγές κατά τη διάρκεια της αποθήκευσης και της μεταφοράς τους. Επίσης, πληροφορούνται τους τρόπους με τους οποίους τοποθετούνται τα μουσειακά αντικείμενα στα κιβώτια μεταφοράς, καθώς και τα στοιχεία που θα πρέπει να αναγράφονται στο εξωτερικό κάθε συσκευασίας, είτε αποθήκευσης είτε μεταφοράς. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια δίνει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τις βασικές οδηγίες που πρέπει να ακολουθούνται κατά την αποσυσκευασία του κιβωτίου, και επισημαίνει την ανάγκη ελέγχου για προσβολή από έντομα, φθορά ή καταστροφή κατά τη μεταφορά ή στον χώρο αποθήκευσής τους.

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα βοηθάει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να εξοικειωθούν με τις ενέργειες που απαιτούνται τόσο για την ασφαλή αποθήκευση και μεταφορά των μουσειακών αντικειμένων, όσο και για τον έλεγχο των συνθηκών αποθήκευσης και του τρόπου μεταφοράς, ώστε να αποφεύγονται πιθανές φθορές των μουσειακών αντικειμένων.

2.4.E.6 | ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Η μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στις γνώσεις και δεξιότητες που απαιτούνται για τη μεταφορά έργων τέχνης και εκθέσεων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν ότι κάθε έργο είναι μοναδικό και αναντικατάστατο. Για τη μεταφορά του, δημιουργούνται ειδικές συνθήκες –ακόμη και εντελώς νέες– αναφορικά με τον μεταφερόμενο όγκο, τις διατυπώσεις που πρέπει να τηρηθούν, την ασφάλεια, το κόστος και τις προθεσμίες. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες πρέπει να κατανοήσουν ότι η διαδικασία της μεταφοράς περιλαμβάνει μια σειρά από επιμέρους, εξειδικευμένες εργασίες, των οποίων ο αποτελεσματικός συντονισμός απαιτεί οργανωτικές ικανότητες και ομαδική εργασία. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στη συνοδεία του έργου κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, από την αποστολή έως την παράδοση, συμπεριλαμβανομένης της ορθής τήρησης όλων των απαιτούμενων εγγράφων, καθώς και στη διατήρηση αποτελεσματικής επικοινωνίας με τους εμπλεκόμενους φορείς. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τους τρόπους μεταφοράς, και αξιολογούν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα σε κάθε μέθοδο μεταφοράς – οδική, αεροπορική, θαλάσσια ή ακόμα και σιδηροδρομική για μικρές χειραποσκευές. Επίσης, μελετούν τους παράγοντες που καθορίζουν τον τρόπο μεταφοράς, όπως είναι το είδος και ο όγκος του έργου τέχνης, τα μέσα μεταφοράς που υπάρχουν μεταξύ του σημείου εκκίνησης και του προορισμού, καθώς και

τον χρόνο που απαιτείται για την ολοκλήρωση της μεταφοράς. Με βάση την κάθε μέθοδο μεταφοράς πληροφορούνται τις προδιαγραφές και τις ενέργειες που απαιτούνται για την ασφαλή μεταφορά των έργων τέχνης ή εκθέσεων. Ασκούνται με πρακτικά παραδείγματα μεταφοράς έργων τέχνης και τους ζητείται να προτείνουν τον τρόπο μεταφοράς και τη διαδικασία που θα ακολουθήσουν.

Η κατανόηση αυτής της μαθησιακής υποενότητας είναι απαραίτητη στην εξοικείωση των εκπαιδευομένων με τις διαδικασίες μεταφοράς, ώστε να γνωρίζουν ποια είναι κατάλληλη για την ασφάλεια και την προστασία των αντικειμένων.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Matassa, F. (2011). *Museum Collections Management. A Handbook*. London: Facet Publishing.
2. National Park Service. (2006). *The Museum Handbook Part I: Museum Collections*. Retrieved from: <https://www.nps.gov/museum/publications/mhi/mhi.pdf>

Συμπληρωματικές

1. National Museums Scotland. (2023). *Collections Care. Object Packing*. Retrieved from: <https://www.nms.ac.uk/our-impact/national-work/training-and-guidance-for-museums/collections-care/object-packing>

2.4.ΣΤ • ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν βασικές/εισαγωγικές γνώσεις αναφορικά με τον χειρισμό τεχνολογικού εξοπλισμού από τους/τις φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, ώστε να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή ασφάλεια στους μουσειακούς χώρους. Συγκεκριμένα, στην ενότητα παρουσιάζονται διαφορετικά είδη τεχνολογικού εξοπλισμού, όπως το ηλεκτρονικό σύστημα ελέγχου πρόσβασης, το ηλεκτρονικό σύστημα ταυτοπροσωπίας ατόμου, το ηλεκτρονικό σύστημα συναγερμού, το σύστημα κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης, το σύστημα ελέγχου οχημάτων, το σύστημα ελέγχου αποσκευών, δεμάτων και αλληλογραφίας (ακτινοσκοπικός εξοπλισμός), οι πύλες ανίχνευσης μεταλλικών αντικειμένων, οι φορητοί ανιχνευτές μετάλλων, οι κάρτες εισόδου (ηλεκτρονικές, μαγνητικές), τα μηχανικά μέσα ελέγχου πρόσβασης κ.λπ. Αναφορικά με τα διαφορετικά είδη τεχνολογικού εξοπλισμού, εξετάζονται οι αρχές που διέπουν τη λειτουργία τους, καθώς και τα οφέλη της χρήσης τους. Έμφαση δίνεται στον τρόπο χειρισμού τους από τους/τις φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων. Επίσης, στο πλαίσιο της ενότητας,

οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τα Κέντρα Λήψης Σημάτων (ΚΛΣ), τις σύγχρονες λειτουργίες που προσφέρουν, και τις διαδικασίες χειρισμού και ανταπόκρισης σε σήματα συναγερμών.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Παραθέτουν βασικά χαρακτηριστικά του τεχνολογικού εξοπλισμού ασφάλειας σε μουσειακούς χώρους,
- Προσδιορίζουν τις βασικές αρχές χειρισμού του τεχνολογικού εξοπλισμού ασφάλειας,
- Ονομάζουν διαφορετικά είδη τεχνολογικού εξοπλισμού ασφάλειας στον χώρο των μουσείων,
- Ερευνούν θέματα αναφορικά με τις αρχές που διέπουν τη λειτουργία τεχνολογικού εξοπλισμού ασφάλειας,
- Ταξινομούν τα είδη του τεχνολογικού εξοπλισμού ασφάλειας, αναφορικά με τη μέθοδο χειρισμού τους,
- Εξασκούνται στον αποτελεσματικό χειρισμό σύγχρονου τεχνολογικού εξοπλισμού ασφάλειας,
- Αναλύουν τα οφέλη της χρήσης των διαφορετικών ειδών τεχνολογικού εξοπλισμού ασφάλειας,
- Διακρίνουν χαρακτηριστικά στοιχεία διαφορετικών ειδών τεχνολογικού εξοπλισμού ασφάλειας,
- Ερευνούν θέματα ελέγχου πρόσβασης με χρήση καρτών εισόδου, μηχανικών μέσων κ.λπ.,
- Εξετάζουν, συνοπτικά, τα Κέντρα Λήψης Σημάτων (ΚΛΣ), καθώς και τις σύγχρονες λειτουργίες τους,
- Υιοθετούν θετική στάση ως προς την παροχή ασφάλειας σε μουσειακούς χώρους μέσω του τεχνολογικού εξοπλισμού,
- Υποστηρίζουν τη χρήση τεχνολογικού εξοπλισμού ασφάλειας στον χώρο των μουσείων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Τεχνολογικός εξοπλισμός / Σύστημα ανίχνευσης αυθαίρετης εισόδου/Συναγερμού (security alarm system) / Σύστημα πυρανίχνευσης (fire alarm system) / Σύστημα κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης (CCTV) / Σύστημα ελέγχου πρόσβασης (access control system) / Ακτινοσκοπικός εξοπλισμός (X-RAY) / Κέντρο Λήψεως και Επεξεργασίας Σημάτων Συναγερμού (ΚΕΛΕΣΣ).

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (2), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
2	ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΑΥΘΑΙΡΕΤΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ/ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΥ (SECURITY ALARM SYSTEM)
3	ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΥΡΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ (FIRE ALARM SYSTEM)
4	ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΚΥΚΛΩΜΑΤΟΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ (CCTV/CLOSED CIRCUIT TELEVISION)
5	ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ
6	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΑΠΟΣΚΕΥΩΝ, ΔΕΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ

Κείμενο αναφοράς

2.4.ΣΤ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα αποτελεί την εισαγωγή στον τεχνολογικό εξοπλισμό ασφάλειας, και στα βασικά μέτρα που εφαρμόζονται για την ασφάλεια και προστασία των μουσείων και των αρχαιολογικών χώρων. Αρχικά, παρουσιάζονται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες η ιστορική αναδρομή του τεχνολογικού εξοπλισμού ασφάλειας, τα πλεονεκτήματα που παρέχουν κατά τη χρήση τους σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, και η τεχνολογική τους εξέλιξη τα τελευταία χρόνια. Ακολούθως, απαριθμούνται, αναγνωρίζονται και προσδιορίζονται τα διαφορετικά είδη τεχνολογικού εξοπλισμού ασφάλειας στον χώρο των μουσείων, μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, και ταξινομούνται τα είδη του τεχνολογικού εξοπλισμού ασφάλειας αναφορικά με τη μέθοδο χειρισμού και χρήσης τους. Σκοπός είναι να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τον τρόπο με τον οποίο ο τεχνολογικός εξοπλισμός ασφάλειας συμβάλλει στην ασφάλεια των χώρων μέσω της επικουρικής λειτουργίας του, καθώς και του προληπτικού και αποτρεπτικού χαρακτήρα τους για πιθανή εκδήλωση εγκληματικών ενεργειών, παρέχοντας ταυτόχρονα έγκαιρη προειδοποίηση. Στη συνέχεια, αναφέρονται θέματα αναφορικά με τις αρχές που διέπουν τη λειτουργία του τεχνολογικού εξοπλισμού ασφάλειας, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να υιοθετήσουν θετική στάση ως προς την παροχή ασφάλειας σε μουσειακούς χώρους μέσω του τεχνολογικού εξοπλισμού, με έμφαση στην αποτελεσματική χρήση του σε συγκεκριμένες περιοχές των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι εκπαιδευτικές μέθοδοι που προτείνονται για τη διδασκαλία είναι η εισήγηση με παράλληλη χρήση εποπτικών μέσων, και η συζήτηση για την αξιοποίηση πρότερων γνώσεων. Η ενεργή συμμετοχή και συνεργασία των εκπαιδευομένων επιτυγχάνεται με ψηφιακές εκπαιδευτικές δραστηριότητες και ομαδικές εργασίες.

2.4.ΣΤ.2 | ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΑΥΘΑΙΡΕΤΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ/ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΥ (SECURITY ALARM SYSTEM)

Η δεύτερη μαθησιακή υποενοότητα επικεντρώνεται στην παρουσίαση των συστημάτων ανίχνευσης αυθαιρέτης εισόδου και συναγερμού (security alarm system). Αρχικά, παρουσιάζονται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες οι κατηγορίες στις οποίες διακρίνονται τα συστήματα συναγερμού, καθώς και τα βασικά στοιχεία που περιλαμβάνει ένα ολοκληρωμένο σύστημα συναγερμού, όπως είναι η κεντρική μονάδα ελέγχου (πίνακας συναγερμού), το πληκτρολόγιο, οι εισοδοί συστήματος (εξωτερικοί ή εσωτερικοί αισθητήρες), οι έξοδοι συστήματος (συσκευές σήμανσης συναγερμού) μέσω των οποίων πραγματοποιείται η ειδοποίηση παραβίασης του χώρου, καθώς και οι συσκευές επικοινωνίας για τη μετάδοση του σήματος σε ειδικά Κέντρα Λήψης Σημάτων ή στο Κέντρο Λήψεως και Επεξεργασίας Σημάτων Συναγερμού (ΚΕΛΕΣΣ) του Υπουργείου Πολιτισμού. Η κατανόηση της βασικής λειτουργίας ενός ολοκληρωμένου συστήματος συναγερμού, το οποίο πληροί βασικές προδιαγραφές, είναι ζωτικής σημασίας για την ασφάλεια των μουσειακών και αρχαιολογικών χώρων. Επίσης, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις βασικές αρχές λειτουργίας του συστήματος, καθώς και στα πλεονεκτήματα και οφέλη που προσφέρει. Ειδικότερα, οι εκπαιδευτές/-τριες περιγράφουν τον τρόπο με τον οποίο ενεργοποιείται το σύστημα και λειτουργεί τόσο αποτρεπτικά όσο και ως μέσο άμεσης αντίδρασης σε περιπτώσεις εγκληματικών ενεργειών. Επίσης, αναφέρονται οι ενέργειες αντιμετώπισης περιστατικών εμπλοκών της λειτουργίας των συστημάτων, καθώς και οι ενέργειες αντίδρασης σε περίπτωση ενεργοποίησης συναγερμού (κλοπής, διάρρηξης κ.ά.).

Για την επίτευξη των μαθησιακών αποτελεσμάτων, οι προτεινόμενες μέθοδοι διδασκαλίας περιλαμβάνουν την προβολή μέσω βίντεο του χειρισμού των βασικών στοιχείων ενός ολοκληρωμένου συστήματος συναγερμού, την παρουσίαση και διαχείριση πραγματικών περιπτώσεων ενεργοποίησης συστημάτων συναγερμού, και την ανάλυση παραδειγμάτων πιθανών τεχνικών προβλημάτων. Τέλος, προτείνεται η πραγματοποίηση επισκέψεων σε χώρους και εγκαταστάσεις που διαθέτουν συστήματα συναγερμού, για την επιτόπια επίδειξη και εξάσκηση των εκπαιδευομένων στον χειρισμό και στη λειτουργία των συστημάτων αυτών.

2.4.ΣΤ.3 | ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΥΡΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ (FIRE ALARM SYSTEM)

Στην τρίτη μαθησιακή υποενοότητα παρουσιάζεται το σύστημα πυρανίχνευσης (fire alarm system) και τα βασικά στοιχεία του, όπως είναι ο κεντρικός πίνακας πυρανίχνευσης, τα αισθητήρια πυρανίχνευσης, το μπουτόν αναγγελίας φωτιάς, οι φωτεινοί επαναλήπτες, ο τεχνητός φωτισμός των οδύσεων διαφυγής, οι σειρήνες πυρανίχνευσης κ.ά. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν λεπτομερώς τη δομή ενός ολοκληρωμένου συστήματος πυρανίχνευσης, και στη συνέχεια τον ρόλο και τις βασικές λειτουργίες κάθε συσκευής που περιλαμβάνεται σε αυτό. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται από τους/τις εκπαιδευτές/-τριες στην περιγραφή του τρόπου λειτουργίας του, καθώς και στα πλε-

ονεκτήματα και στα οφέλη της χρήσης του, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν πλήρως τη σημασία και την αποτελεσματικότητά του στην προστασία μιας εγκατάστασης. Οι γνώσεις και οι δεξιότητες που αποκτούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες στον χειρισμό του εν λόγω ηλεκτρονικού συστήματος ασφάλειας συνδέονται άμεσα με το επάγγελμα του φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, και τους/τις καθιστούν ακόμα πιο αποτελεσματικούς/-ές στον ρόλο τους. Για να επιτευχθούν τα παραπάνω μαθησιακά αποτελέσματα, οι προτεινόμενες μέθοδοι διδασκαλίας περιλαμβάνουν την προβολή βίντεο και φωτογραφιών με παρουσίαση συστημάτων πυρανίχνευσης, και η επίδειξη της ορθής χρήσης τους μέσω πραγματοποίησης εκπαιδευτικών επισκέψεων σε χώρους ενδιαφέροντος της ειδικότητας. Επίσης, η πραγματοποίηση εκπαιδευτικών επισκέψεων σε χώρους ενδιαφέροντος της ειδικότητας οι οποίοι διαθέτουν συστήματα πυρανίχνευσης, κρίνεται άκρως αναγκαία, γιατί θα δώσει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τη δυνατότητα να δουν σε πραγματικό χρόνο τη λειτουργία τους.

2.4.ΣΤ.4 | ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΚΥΚΛΩΜΑΤΟΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ (CCTV/CLOSED CIRCUIT TELEVISION)

Στην τέταρτη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζονται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τα βασικά στοιχεία ενός συστήματος κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης (CCTV/Closed Circuit Television). Αρχικά, μαθαίνουν να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν τα είδη των καμερών που χρησιμοποιούνται, και εξετάζουν τις μονάδες κίνησης των καμερών και τα τηλεχειριστήρια για τις κινητές κάμερες. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι συσκευές ψηφιακής καταγραφής, οι οθόνες παρακολούθησης, και τα είδη των αντίστοιχων μονάδων διαχείρισης που συνοδεύουν τα υπόλοιπα στοιχεία ενός ολοκληρωμένου συστήματος κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τα πλεονεκτήματα ενός συστήματος κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης και συνειδητοποιούν τα οφέλη του στον έλεγχο και την επιτήρηση των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς. Εξοικειώνονται με τον χειρισμό και τη λειτουργία του, και αναπτύσσουν κατάλληλες στάσεις ευθύνης και επίγνωση της επικινδυνότητας σε περίπτωση λανθασμένης χρήσης του, τηρώντας κάθε διαδικασία του πρωτοκόλλου ασφάλειας, εμπιστευτικότητας και επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων. Στη συνέχεια, περιγράφεται η διασύνδεση με απομακρυσμένους σταθμούς ελέγχου, όπως τα Κέντρα Λήψης Σημάτων (ΚΛΣ) και το Κέντρο Λήψεως και Επεξεργασίας Σημάτων Συναγερμού (ΚΕΛΕΣΣ) του Υπουργείου Πολιτισμού, όπου συγκεντρώνονται και παρακολουθούνται σε πραγματικό χρόνο οι εικόνες και τα σήματα συναγερμού από τα συστήματα ασφάλειας που έχουν εγκατασταθεί στους χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Επίσης, αναλύονται οι σύγχρονες λειτουργίες των ΚΛΣ και του ΚΕΛΕΣΣ, με έμφαση στις διαδικασίες χειρισμού και ανταπόκρισης σε σήματα συναγερμών. Η χρήση διαφόρων εκπαιδευτικών μεθόδων, όπως είναι τα εκπαιδευτικά βίντεο και η πρακτική εξάσκηση σε πραγματικό χρόνο μέσω εκπαιδευτικών επισκέψεων σε χώρους ενδιαφέροντος που διαθέτουν συστήματα κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης

ή σε ΚΛΣ, βοηθάει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να εξοικειωθούν με τη λειτουργία και τη διαχείριση των συστημάτων κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης σε πραγματικές συνθήκες.

2.4.ΣΤ.5 | ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΑΤΟΜΩΝ ΚΑΙ ΟΧΗΜΑΤΩΝ

Στην πέμπτη μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν βασικές γνώσεις και δεξιότητες σχετικά με τη λειτουργία και τον χειρισμό των ηλεκτρονικών συστημάτων ελέγχου πρόσβασης ατόμων και οχημάτων, τα οποία υποβοηθούν την άσκηση των καθηκόντων τους ως φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων. Αρχικά, περιγράφονται τα βασικά στοιχεία ενός ηλεκτρονικού συστήματος ελέγχου πρόσβασης ατόμων (access control system), συμπεριλαμβανομένης της κεντρικής μονάδας ελέγχου, του λογισμικού του συστήματος, των καρτών πρόσβασης, των συσκευών ανάγνωσης και των εξόδων του συστήματος. Παράλληλα, περιγράφονται οι τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται για τον έλεγχο πρόσβασης εργαζομένων και εξουσιοδοτημένων ατόμων σε φυλασσόμενους χώρους, όπως τα πληκτρολόγια, οι ηλεκτρονικές κάρτες πρόσβασης, η βιομετρική ταυτοποίηση και τα συστήματα αναγνώρισης δακτυλικών αποτυπωμάτων ή ίριδας. Ακολούθως, περιγράφεται το ηλεκτρονικό σύστημα ταυτοπροσωπίας ατόμου, το οποίο χρησιμοποιείται για τον έλεγχο εισερχόμενων ατόμων, προβάλλοντας τη φωτογραφία του κατόχου κατά την επίδειξη της προσωπικής του κάρτας εισόδου στον καρτανανγνώστη εισόδου. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τον χειρισμό των ηλεκτρονικών συστημάτων ελέγχου πρόσβασης ατόμων και οχημάτων σε μουσειακούς χώρους, κατανοούν τα οφέλη της χρήσης τους και εξετάζουν θέματα ελέγχου πρόσβασης με χρήση καρτών εισόδου και μηχανικών μέσων. Επιπλέον, παρουσιάζονται συστήματα ελέγχου οχημάτων, όπως το σύστημα καμερών για την αναγνώριση πινακίδων, το οποίο επιτρέπει την εξακρίβωση του κατά πόσο ένα εισερχόμενο όχημα είναι εξουσιοδοτημένο να εισέλθει, καθώς και εμπόδια προστασίας από εμβολισμό, τα οποία αποτρέπουν τη βίαιη είσοδο οχημάτων. Τέλος, περιλαμβάνεται η χρήση παρουσιάσεων με φωτογραφικό υλικό, η προβολή βίντεο με παραδείγματα ελέγχου πρόσβασης ατόμων και οχημάτων, καθώς και η οργανωμένη συζήτηση για τον εντοπισμό πιθανών λαθών ή παραλείψεων.

2.4.ΣΤ.6 | ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΑΠΟΣΚΕΥΩΝ, ΔΕΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ

Στην έκτη μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν σημαντικές γνώσεις και δεξιότητες που αφορούν τον ηλεκτρονικό έλεγχο αποσκευών, δεμάτων, αλληλογραφίας και αντικειμένων που φέρουν τα άτομα που πρόκειται να εισέλθουν σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Αρχικά, παρουσιάζονται οι διάφοροι τρόποι ελέγχου των αποσκευών, των δεμάτων και της ταχυδρομικής αλληλογραφίας, όπως

είναι ο έλεγχος ασφάλειας με ακτινοσκόπηση X-RAY και με εξοπλισμό ανίχνευσης ιχνών εκρηκτικών, που σκοπό έχουν την πρόληψη και την αποτροπή της εισόδου ύποπτης αλληλογραφίας και παράνομων, απαγορευμένων ή παράτυπων αντικειμένων, ουσιών ή άλλων υλών. Κρίνεται σκόπιμο να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στη διαδικασία ελέγχου, στη σύνθεση της ιδανικής ομάδας ελέγχου, στους κανόνες ασφάλειας λειτουργίας, στην απεικόνιση των αντικειμένων και στον χειρισμό του ακτινοσκοπικού εξοπλισμού (X-RAY). Ακολούθως, παρουσιάζονται οι πύλες ανίχνευσης μεταλλικών αντικειμένων και οι φορητοί ανιχνευτές μετάλλων που ανιχνεύουν και επισημαίνουν, μέσω συναγερμού, μεταλλικά αντικείμενα που μεταφέρουν επισκέπτες/-τριες ή εργαζόμενοι/-ες κατά την είσοδό τους σε μουσειακούς ή αρχαιολογικούς χώρους, προσφέροντας ένα αξιόπιστο μέσο πρόληψης και ασφάλειας. Στη συγκεκριμένη υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν την ορθή χρήση των ανωτέρω ηλεκτρονικών συστημάτων ασφάλειας, καθώς και τις διαδικασίες ανίχνευσης και αποτροπής εισόδου απαγορευμένων ή παράνομων αντικειμένων. Η μαθησιακή διαδικασία προτείνεται να πραγματοποιείται μέσω προβολής βίντεο, ανάπτυξης μελετών περίπτωσης και ανάλυσης πραγματικών περιστατικών εισόδου παράνομων και απαγορευμένων αντικειμένων. Με την ολοκλήρωση της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να χειρίζονται ορθά τα ανωτέρω ηλεκτρονικά συστήματα ασφάλειας και να αναγνωρίζουν τα πραγματικά οφέλη από τη χρήση τους. Η πραγματοποίηση εκπαιδευτικών επισκέψεων σε εγκαταστάσεις που διαθέτουν και λειτουργούν τα συγκεκριμένα συστήματα ασφάλειας δίνουν στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τη δυνατότητα πρακτικής εφαρμογής και εξάσκησης στο χειρισμό τους.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μονοβάσιος, Ε., Πετρόπουλος, Ν. & Χασάπης, Γ. Α. (επιμ.). (2022). *Περί ιδιωτικής ασφάλειας. Επιχειρώντας μια ολιστική προσέγγιση...* (τόμοι Α΄ και Β΄). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
2. Μαγκανιάρη, Μ. Α. (2016). *Συστήματα ελέγχου και ασφάλειας – Γ΄ ΕΠΑ.Λ.* Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».

Συμπληρωματικές

1. Γαρούφαλλος, Γ. Ε. (1999). *Ηλεκτρονικά συστήματα ασφάλειας. Θεωρία – Εφαρμογές*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
2. Βράντζας, Ι. (2018). *Τεχνολογίες ηλεκτρονικών συστημάτων προστασίας και ασφάλειας* [Πτυχιακή εργασία]. Σπάρτη: Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πελοποννήσου, Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών, Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής Τ.Ε.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα έχει σκοπό να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές έννοιες, αρχές και τεχνικές της επικοινωνίας, ώστε να επικοινωνούν ικανοποιητικά τόσο με τους/τις επισκέπτες/-τριες των μουσείων, όσο και με τους/τις διάφορους/-ες επαγγελματίες εντός του μουσείου. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να διαχειρίζονται περιπτώσεις συγκρούσεων. Αρχικά, η ενότητα εξετάζει βασικές έννοιες, τεχνικές και μεθόδους επικοινωνίας που αποδεικνύονται χρήσιμες για την επικοινωνία του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων με τους/τις επισκέπτες/-τριες, τη λήψη αποφάσεων και την αντιμετώπιση εμποδίων στην επικοινωνία. Στη συνέχεια, η ενότητα παρουσιάζει την «πολιτιστική επικοινωνία» και αναλύονται μέθοδοι και στρατηγικές που υιοθετούν πολιτιστικοί οργανισμοί για να μεταδώσουν τα επιδιωκόμενα μηνύματά τους (Μπαντιμαρούδης, 2011). Ακόμα, γίνεται αναφορά στην επικοινωνία μέσα στο πλαίσιο του εργασιακού περιβάλλοντος, με τη μελέτη της διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού και της επικοινωνίας με τους/τις διάφορους/-ες επαγγελματίες εντός του μουσείου. Τέλος, η ενότητα αναλύει τα εμπόδια στην αποτελεσματική αντιμετώπιση συγκρουσιακών καταστάσεων, κάνοντας αναφορά σε διαδικασίες ελέγχου ύποπτων ατόμων και στην κλιμάκωση του διαλόγου.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν βασικές έννοιες, αρχές και τεχνικές της επικοινωνίας,
- Παραθέτουν χρήσιμες επικοινωνιακές τεχνικές και μεθόδους για τον/τη φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων,
- Προσδιορίζουν την έννοια της «πολιτιστικής επικοινωνίας»,
- Περιγράφουν στοιχεία της διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού και της επικοινωνίας με τους/τις διάφορους/-ες επαγγελματίες εντός του μουσείου,
- Εξασκούνται στην ικανοποιητική επικοινωνία τόσο με τους/τις επισκέπτες/-τριες του μουσείου, όσο και με τους/τις διάφορους/-ες επαγγελματίες εντός του μουσείου,
- Αναλύουν μεθόδους και στρατηγικές των πολιτιστικών οργανισμών για τη μετάδοση των επιδιωκόμενων μηνυμάτων τους,
- Εξετάζουν τη μεθοδολογία λήψης αποφάσεων σε επίπεδο επικοινωνίας,
- Συνθέτουν το πλαίσιο επικοινωνίας στο εργασιακό περιβάλλον,
- Προσδιορίζουν βασικά στοιχεία της «πολιτιστικής επικοινωνίας»,
- Διακρίνουν τα εμπόδια στην αποτελεσματική αντιμετώπιση συγκρουσιακών καταστάσεων,

- Υπολογίζουν την αποτελεσματική μεθοδολογία διαχείρισης περιπτώσεων συγκρούσεων,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς τη σωστή διαχείριση περιπτώσεων συγκρούσεων,
- Υιοθετούν επικοινωνιακή συμπεριφορά ως προς τους/τις επισκέπτες/-τριες του μουσείου,
- Αποδέχονται την εφαρμογή μίας ορθής επαγγελματικής στάσης και συμπεριφοράς ως προς τους/τις διάφορους/-ες επαγγελματίες εντός του μουσείου.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Επικοινωνία / Διαδικασία της διαπροσωπικής επικοινωνίας / Λεκτική επικοινωνία / Μη λεκτική επικοινωνία / Πολιτιστική επικοινωνία / Ενεργητική ακρόαση / Τεχνικές επικοινωνίας / Βασικές αρχές της πειθούς / Εμπόδια στην επικοινωνία / Γλώσσα του σώματος / Διαχείριση συγκρούσεων.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
2	ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΜΗΝΥΜΑΤΩΝ
3	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
4	ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΤΟΥΣ
5	ΜΗ ΛΕΚΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
6	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.4.Z.1 | ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στους βασικούς όρους και την έννοια της επικοινωνίας. Σκοπός της υποενότητας είναι να προσφέρει ένα γενικότερο πλαίσιο το οποίο ορίζει, διακρίνει και διατυπώνει γενικούς βασικούς ορισμούς και έννοιες, με αποτέλεσμα οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξοικειωθούν με τις βασικές έννοιες και τις βασικές αρχές που διέπουν την επικοινωνία και να είναι σε θέση να επικοινωνούν αποτελεσματικά, για να διασφαλίζουν την καλή λειτουργία και ασφάλεια του χώρου και να επιλύουν καθημερινά προβλήματα που παρουσιάζονται τόσο στον εργασιακό όσο και στον προσωπικό τους χώρο. Κατά την πραγμάτευση της υποενότητας τονίζεται η σπουδαιότητα της επικοινωνίας, καθώς αυτή αποτελεί το μέσο με το οποίο οι άνθρωποι συνδέονται, σχηματίζουν ομάδες,

συνεργάζονται και πετυχαίνουν κοινούς στόχους. Επίσης, πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η συνεργασία και ο συντονισμός των μελών μιας ομάδας, η καθοδήγηση, η ηγεσία, η παρακίνηση, η ανάθεση καθηκόντων, οι οδηγίες για την εκτέλεσή τους και οι καλές σχέσεις προϊστάμενου/-ης και υφισταμένων επιτυγχάνονται μόνο μέσω της αποτελεσματικής επικοινωνίας. Κομβικής δε σημασίας είναι και η ανάπτυξη της διαδικασίας της διαπροσωπικής επικοινωνίας και των βασικών στοιχείων που περιλαμβάνει, όπως η πηγή (πομπός) του μηνύματος, ο κώδικας του/της πομπού (κωδικοποίηση), το μήνυμα που μεταφέρεται, τα κανάλια ή δίκτυα μεταβίβασης, ο/η δέκτης/-τρια, ο κώδικας του/της δέκτη/-τριας (αποκωδικοποίηση) και η κατανόηση ή το αποτέλεσμα του μηνύματος.

2.4.Ζ.2 | ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΜΗΝΥΜΑΤΩΝ

Στη δεύτερη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν βασικές γνώσεις και δεξιότητες σχετικά με τις μεθόδους, τις μορφές και τα μοντέλα επικοινωνίας και μετάδοσης μηνυμάτων. Αρχικά, απαριθμούνται, προσδιορίζονται και διατυπώνονται οι μέθοδοι μετάδοσης και αναφοράς πληροφοριών, που περιλαμβάνουν την προφορική, οπτική, ηλεκτρονική και γραπτή μετάδοση. Ωστόσο, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην προφορική, οπτική και ηλεκτρονική μετάδοση, ενώ η γραπτή μετάδοση αναλύθηκε στην ενότητα «Ασφάλεια χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς» του εξαμήνου Γ΄. Επιπλέον, αναλύονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των διαφόρων μεθόδων μετάδοσης. Επίσης, διακρίνεται η επικοινωνία σε λεκτική και μη λεκτική. Ακολούθως, διατυπώνεται η έννοια της «πολιτιστικής επικοινωνίας», προσδιορίζονται τα βασικά της στοιχεία και αναλύονται οι μέθοδοι και στρατηγικές που υιοθετούν οι πολιτιστικοί οργανισμοί για να μεταδώσουν τα επιδιωκόμενα μηνύματά τους. Επιπρόσθετα, παρουσιάζονται διάφορα μοντέλα επικοινωνίας, με στόχο να ενισχυθεί η κατανόηση εκ μέρους των εκπαιδευομένων της δομής και λειτουργίας της επικοινωνίας στους χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Τέλος, προσδιορίζονται οι μορφές επικοινωνίας στο πλαίσιο της τυπικής οργάνωσης και οι ενδεχόμενοι τρόποι εφαρμογής της σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Ενδεδειγμένη εκπαιδευτική τεχνική εκ μέρους των εκπαιδευτών/-τριών είναι αρχικά η εισήγηση, προκειμένου να αναπτυχθεί το γνωστικό υπόβαθρο των εκπαιδευομένων, και εν συνέχεια η χρήση μελετών περίπτωσης, όπου, μέσα από επιλεγμένα πρακτικά παραδείγματα προς ανάλυση και συζήτηση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την επαλήθευση των μεθόδων, των μορφών και των μοντέλων επικοινωνίας και μετάδοσης μηνυμάτων, επισημαίνοντας τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους.

2.4.Ζ.3 | ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Έχοντας πλέον οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατακτήσει επαρκώς όλες τις ανωτέρω γνώσεις και δεξιότητες των προηγούμενων υποενοτήτων, είναι σε θέση να περάσουν στη διαχείριση, προσέγγιση και τελικά επιλογή και υιοθέτηση των καταλληλότερων τε-

χνικών επικοινωνίας. Αρχικά, παρουσιάζονται οι βασικές προϋποθέσεις-δεξιότητες που διευκολύνουν την επικοινωνία και αναπτύσσεται διεξοδικά η ενεργητική ακρόαση, η οποία αποτελεί το κλειδί για μια αποτελεσματική επικοινωνία. Ειδικότερα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν και είναι σε θέση να εφαρμόζουν συγκεκριμένες τεχνικές, όπως η παράφραση, το καθρέφτισμα, η περίληψη, οι ανοιχτές ερωτήσεις, οι ελάχιστοι ενθαρρυντές, οι αποτελεσματικές παύσεις και το μήνυμα του «ΕΓΩ». Ακολούθως, διατυπώνονται οι συνηθέστεροι τρόποι πειθούς, μέσω των οποίων δίνεται η δυνατότητα στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να διαμορφώσουν, να ενισχύσουν ή να αλλάξουν τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τη συμπεριφορά ενός ανθρώπου ή μιας κοινωνικής ομάδας, σύμφωνα με τις επιδιώξεις τους. Επίσης, παρουσιάζονται οι βασικές αρχές της πειθούς, όπως η αρχή της ανταπόδοσης, της σπανιότητας, της αυθεντίας, της συνέπειας, της συμπάθειας και της ομοφωνίας/κοινωνικής αποδοχής. Τέλος, η υποεπινότητα στοχεύει στην ανάπτυξη επικοινωνιακών γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που θα επιτρέψουν στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να διαχειρίζονται ενδεχόμενους κινδύνους και απειλές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, διασφαλίζοντας και διατηρώντας το αίσθημα ασφάλειας στο εργασιακό τους περιβάλλον. Ως ενδεδειγμένη εκπαιδευτική μέθοδος προτείνεται η χρήση μελετών περίπτωσης και πρακτικών παραδειγμάτων που θα προέρχονται από την εργασιακή πρακτική της ειδικότητας, με σκοπό οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξασκηθούν στην επιλογή και υιοθέτηση των καταλληλότερων τεχνικών επικοινωνίας και να αναπτύξουν την αυτοπεποίθηση που απαιτείται για τη διαχείριση και αντιμετώπιση περιστατικών σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.

2.4.Z.4 | ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΤΟΥΣ

Στην τέταρτη μαθησιακή υποεπινότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εστιάζονται στα εμπόδια που παρεμβάλλονται στην αποτελεσματική επικοινωνία και στις στρατηγικές επίλυσής τους. Αρχικά, απαριθμούνται, προσδιορίζονται και διατυπώνονται τα εμπόδια που και κάνουν δύσκολη την επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων, όπως οι ασαφείς στόχοι, τα μη σωστά μηνύματα, η κακή επιλογή τρόπου και μέσου, η κακή επιλογή χρόνου και χώρου, η έλλειψη ενδιαφέροντος/απροσεξία, οι κακές σχέσεις μεταξύ πομπού και δέκτη/-τριας, η αρνητική προδιάθεση/προκατάληψη, τα βιαστικά συμπεράσματα, η υπερευαισθησία, οι διαφορετικές αντιλήψεις, οι οργανωτικές δομές και οι διαδικασίες που εφαρμόζονται, ο μεγάλος όγκος πληροφοριών, οι διαφορετικοί κώδικες επικοινωνίας κ.ά. Επίσης, επισημαίνονται οι βασικότεροι φραγμοί επικοινωνίας που πηγάζουν από την προσωπικότητα των ανθρώπων, τις προσωπικές τους ανάγκες και την αδυναμία τους να συνειδητοποιήσουν και να εκφράσουν βαθύτερα συναισθήματα και ανάγκες. Ακολούθως, διατυπώνονται οι βασικές αρχές/κανόνες αποτελεσματικής επικοινωνίας που, αν εφαρμοστούν ορθά, μπορούν να βελτιώσουν αισθητά τη διαπροσωπική επικοινωνία και που ταξινομούνται ανάλογα

με το αν αφορούν τον/την πομπό και την αποτελεσματική μετάδοση του μηνύματος, τον/την δέκτη/-τρια και την αποτελεσματική μετάδοση του μηνύματος, και τέλος τον/την δέκτη/-τρια και την αποτελεσματική ακρόαση του μηνύματος. Ενδεδειγμένη εκπαιδευτική μαθησιακή διαδικασία είναι το παιχνίδι ρόλων σε ομάδες εκπαιδευόμενων προκειμένου αυτοί/-ές να αναδείξουν κατάλληλες συμπεριφορές και να υιοθετήσουν ενδεδειγμένες στάσεις οι οποίες θα μπορούσαν να ελαχιστοποιήσουν τα ανωτέρω εμπόδια.

2.4.Z.5 | ΜΗ ΛΕΚΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η πέμπτη μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στη μη λεκτική επικοινωνία. Αρχικά οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν την έννοια του ζωτικού χώρου και τον διακρίνουν σε τέσσερις ζώνες, ήτοι της οικειότητας, της φιλίας ή προσωπικής ζώνης, της κοινωνικής απόστασης και της δημόσιας ζώνης. Τονίζεται η σημασία της διατήρησης της κατάλληλης απόστασης, ανάλογα με τη σχέση των επικοινωνούντων μερών και γίνεται κατανοητό ότι κάθε παραβίαση του ζωτικού χώρου ενός ατόμου προκαλεί αντιδράσεις και μεταβολή στη συμπεριφορά του. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη διερεύνηση των μηνυμάτων που εκπέμπονται από τη γλώσσα του σώματος και ειδικότερα από τα μηνύματα που στέλνονται συνειδητά, υποσυνείδητα ή ακόμα και ασυνείδητα, στον εργασιακό μας χώρο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν και χρησιμοποιούν εξωλεκτικές αντιδράσεις, όπως σήματα με το κεφάλι, χειρονομίες στο πρόσωπο, σήματα με τα μάτια, απλές και σύνθετες στάσεις του σώματος, εκφράσεις του προσώπου, κινήσεις άνω και κάτω άκρων, κατευναστικές κινήσεις κ.ά. Η κατανόηση και η σωστή χρήση της γλώσσας του σώματος είναι ζωτικής σημασίας στην εργασία του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, καθώς επιτρέπει την επικοινωνία όταν οι λεκτικές συνθήκες είναι αδύνατες ή δύσκολες. Επιπλέον, η αναγνώριση εξωλεκτικών σημαδιών που συνδέονται με ύποπτη συμπεριφορά αποτελεί ένα κρίσιμο κομμάτι της παρούσας υποενότητας και οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να διακρίνουν σημεία, όπως η διαρροή αλήθειας, η αποπλάνηση, το τέντωμα των μυών, η εστίαση σε έναν στόχο, η σωματική ένταση, το ανοιγοκλείσιμο των ματιών υπό έντονο στρες και το πλησίασμα προς το μέρος τους. Η κατανόηση αυτών των σημείων τούς επιτρέπει να αναγνωρίζουν μια ύποπτη κίνηση και να προλαμβάνουν έναν ενδεχόμενο κίνδυνο πριν αυτός εκδηλωθεί.

2.4.Z.6 | ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ

Στην έκτη μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες εστιάζονται στην κατανόηση της σημασίας της διαχείρισης των συγκρούσεων και στην ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων που συμβάλλουν στη διαχείριση και αντιμετώπιση συγκρούσεων σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Αρχικά, ορίζεται η έννοια της σύγκρουσης και ακολούθως απειριθμούνται, προσδιορίζονται και διατυπώνονται οι αιτίες που προκαλούν τις συγκρούσεις, οι συνέπειες που επιφέρουν, καθώς και τα συνήθη χα-

ρακτηριστικά τους. Κομβικής δε σημασίας είναι ο προσδιορισμός των τεσσάρων διακριτών αποτελεσμάτων που μπορούν να επιφέρουν οι συγκρούσεις, ανάλογα με τις προσεγγίσεις των εμπλεκόμενων μερών, καθώς και η διασύνδεσή τους με τις τεχνικές διαχείρισης συγκρούσεων, ήτοι της αποφυγής, της εξυπηρέτησης, του συμβιβασμού, της συνεργασίας και της επιβολής. Οι στρατηγικές και τακτικές διαπραγμάτευσης και οι δεξιότητες που σχετίζονται με αυτές αναλύονται λεπτομερώς, με έμφαση στην αποτελεσματική μεθοδολογία διαχείρισης συγκρούσεων και στην ευαισθητοποίηση των εκπαιδευόμενων ως προς τη σωστή αντιμετώπισή τους. Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη ότι η διαχείριση συγκρούσεων απαιτεί ικανότητες, όπως της αποτελεσματικής επικοινωνίας, της επίλυσης των προβλημάτων και της διαπραγμάτευσης, παρουσιάζονται γενικότερες κατευθυντήριες οδηγίες διαχείρισης μιας σύγκρουσης σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και βασικές αρχές διαχείρισης συγκρούσεων με συναδέλφους/-ισσες, οι οποίες διευκολύνουν την αποτελεσματική επικοινωνία και συμβάλλουν στην επίλυση της σύγκρουσης. Ενδεδειγμένη εκπαιδευτική μαθησιακή διαδικασία είναι η πρακτική προσέγγιση των τεχνικών διαχείρισης συγκρούσεων μέσα από παιχνίδια ρόλων, μελέτες περίπτωσης και ανάλυση πραγματικών περιστατικών σύγκρουσης, όπου δίνεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες η δυνατότητα να εξοικειωθούν με πραγματικές συγκρουσιακές καταστάσεις και τρόπους διαχείρισής τους.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μονοβάσιος, Ε., Πετρόπουλος, Ν. & Χασάπης, Γ. Α. (επιμ.). (2022). *Περί ιδιωτικής ασφάλειας. Επιχειρώντας μια ολιστική προσέγγιση...* (τόμος Α'). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
2. Χριστοδούλου, Χ. (2009). *Η γλώσσα του σώματος και οι τεχνικές ανάκρισης*. Ορεστιάδα: Ιδιωτική έκδοση.

Συμπληρωματικές

1. Pease, A. & Pease, B. (2017). *Η γλώσσα του σώματος* (μτφρ. Θ. Μαστακούρης). Αθήνα: Εκδόσεις Ιβίσκος.
2. Γκάρνερ, Α. (2001). *Η τέχνη της επικοινωνίας. Πώς να γίνετε περισσότερο αποτελεσματικοί σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο* (μτφρ. Β. Λαμπάδη). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι να μελετήσει πρακτικά ζητήματα της ειδικότητας, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εγκλιματιστούν στον μελλοντικό εργασιακό τους χώρο και στο αντικείμενο εργασίας τους. Στο πλαίσιο αυτό, εφαρμόζονται σύγχρονες βιωματικές τεχνικές –κυρίως πρακτικές μέθοδοι– εκπαίδευσης ενηλίκων, ώστε να αναπτυχθούν ζητήματα ιστορίας της τέχνης, ασφάλειας, τεχνολογικού εξοπλισμού, ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών, αυτοπροστασίας, επικοινωνίας και διαχείρισης συγκρούσεων, καθώς και διαχείρισης συλλογών. Κυρίως μέσω της τεχνικής της εκπαιδευτικής επίσκεψης σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, δημόσιες αρχές κ.λπ., οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με καλλιτεχνικές δημιουργίες του 20ού και 21ου αιώνα, εξετάζουν ζητήματα διαχείρισης κινδύνων σε μουσειακούς χώρους, ζητήματα χειρισμού του τεχνολογικού εξοπλισμού αλλά και ζητήματα ανταπόκρισης του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων σε ανθρωπογενείς κρίσεις και καταστροφές. Επιπλέον, κυρίως στο πλαίσιο εκπαιδευτικών επισκέψεων σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, αλλά και παίρνοντας συνεντεύξεις από ειδικούς/-ές ή/και επαγγελματίες, αναπτύσσονται εν συντομία πρακτικά ζητήματα επικοινωνίας του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων με τους/τις επισκέπτες/-τριες, καθώς και λήψης αποφάσεων. Τέλος, η ενότητα περιλαμβάνει εκπαιδευτικές επισκέψεις, προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι/-ες να ενημερωθούν για συστήματα και τεχνικές αποθήκευσης, μετακίνησης, χειρισμού και μεταφοράς αντικειμένων και συλλογών.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Περιγράφουν ζητήματα διαχείρισης κινδύνων και ανταπόκρισης σε ανθρωπογενείς κρίσεις και καταστροφές, μέσα από βιωματικές τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων,
- Ανακαλούν στη μνήμη τους σημαντικά έργα τέχνης του 20ού και 21ου αιώνα, στο πλαίσιο βιωματικών τεχνικών εκπαίδευσης,
- Περιγράφουν καταστάσεις διαχείρισης ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών σε ανοιχτούς, υπαίθριους μουσειακούς ή/και αρχαιολογικούς χώρους,
- Αναγνωρίζουν τεχνικές και μεθόδους αυτοπροστασίας και αυτοάμυνας, εφαρμόζοντας βιωματικές τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων,
- Συνθέτουν μια ολοκληρωμένη εικόνα αναφορικά με την παροχή ασφάλειας στους/στις επισκέπτες/-τριες των μουσειακών χώρων, στο πλαίσιο εκπαιδευτικών επισκέψεων,
- Κατανοούν τη μεθοδολογία επιτήρησης των εξωτερικών περιμέτρων των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, στο πλαίσιο βιωματικών τεχνικών εκπαίδευσης,

- Εκτελούν βιωματικά σενάρια διαχείρισης περιστατικών ασφάλειας και ατυχημάτων σε ανοιχτούς αρχαιολογικούς χώρους,
- Γνωρίζουν θέματα χρήσης των σύγχρονων ηλεκτρονικών συστημάτων ασφάλειας, μέσα από εκπαιδευτικές επισκέψεις,
- Ερευνούν θέματα αυτοπροστασίας και αυτοάμυνας σε ανοιχτούς, υπαίθριους μουσειακούς ή/και αρχαιολογικούς χώρους,
- Προσδιορίζουν βασικά στοιχεία για τη μετακίνηση, μεταφορά, συσκευασία ή αποθήκευση μουσειακών αντικειμένων, μέσα από βιωματικές τεχνικές εκπαίδευσης,
- Κατατάσσουν στη σωστή χρονολογική σειρά διαφορετικές μορφές της τέχνης του 20ού και 21ου αιώνα,
- Ευαισθητοποιούνται ως προς την ευθύνη που φέρει ο/η φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων» αναφορικά με τη διαχείριση περιστατικών με ανθρωπογενείς κρίσεις και καταστροφές,
- Υιοθετούν θετική στάση ως προς την προστασία και διαχείριση των μουσειακών συλλογών και μνημείων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ιστορία τέχνης και πολιτισμού / Αυτοάμυνα και αυτοπροστασία / Ανθρωπογενείς κρίσεις και καταστροφές / Μουσειακές συλλογές και μνημεία / Ηλεκτρονικά συστήματα / Επικοινωνία και διαχείριση συγκρούσεων.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (3), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών εννοιών σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
2	ΑΥΤΟΑΜΥΝΑ ΚΑΙ ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΥΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ
3	ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΥΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ
4	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
5	ΧΡΗΣΗ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ
6	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΦΥΛΑΚΕΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

2.4.H.1 | ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στην εισαγωγή των εκπαιδευομένων στις διάφορες καλλιτεχνικές εκφάνσεις του 20ού και 21ου αιώνα, με έμφαση στην Ευρώπη και την Αμερική. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξερευνούν τα χαρακτηριστικά στοιχεία και τις ιδιαιτερότητες των καλλιτεχνικών ρευμάτων αυτής της περιόδου, όπως είναι ο εξπρεσιονισμός, ο κυβισμός, ο ντανταϊσμός, ο υπερρεαλισμός, η σχολή του μπαουχάουζ και ο μεταμοντερνισμός. Ειδική μνεία γίνεται και στη νεοελληνική τέχνη, αναλύοντας τους βασικούς εκπροσώπους της γενιάς του '30 και τις καλλιτεχνικές τάσεις μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν σε εκπαιδευτικές επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, όπου παρατηρούν έργα τέχνης και συμπληρώνουν φύλλα παρατήρησης, αναγνωρίζοντας και ταξινομώντας τα σε καλλιτεχνικά ρεύματα και χρονικές περιόδους. Αυτές οι βιωματικές δραστηριότητες βοηθούν στην ανάκληση σημαντικών έργων τέχνης και στην κατανόηση της εξέλιξης της τέχνης από τον 19ο στον 20ό αιώνα, καθώς και στις επόμενες δεκαετίες έως τις αρχές του 21ου αιώνα. Επιπλέον, μέσα από παιχνίδια ρόλων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στην επικοινωνία με τους επισκέπτες. Η υποενότητα περιλαμβάνει επίσης ομαδικές εργασίες και προσομοιώσεις, όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν και συζητούν συγκεκριμένες περιπτώσεις τέχνης και πολιτισμού, προάγοντας τη συνεργασία και την κριτική σκέψη. Μέσα από αυτές τις πρακτικές μεθόδους και βιωματικές τεχνικές, οι συμμετέχοντες καλλιεργούν μια θετική στάση απέναντι στην τέχνη και τον πολιτισμό, ενώ αποκτούν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται για την επαγγελματική τους ανάπτυξη στον τομέα της πολιτιστικής διαχείρισης.

2.4.H.2 | ΑΥΤΟΑΜΥΝΑ ΚΑΙ ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΥΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Η παρούσα μαθησιακή ενότητα επικεντρώνεται θέματα αυτοπροστασίας και αυτοάμυνας σε ανοιχτούς, υπαίθριους μουσειακούς ή/και αρχαιολογικούς χώρους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ερευνούν θέματα αυτοπροστασίας και αυτοάμυνας σε ανοιχτούς, υπαίθριους μουσειακούς ή/και αρχαιολογικούς χώρους, στο πλαίσιο εκπαιδευτικών επισκέψεων, αναγνωρίζουν τεχνικές και μεθόδους αυτοπροστασίας και αυτοάμυνας, μέσα από βιωματικές τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων. Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εμβαθύνουν πρακτικά στην αυτοπροστασία και την αυτοάμυνα, ώστε να μπορούν να προστατεύσουν τη ζωή και τη σωματική ακεραιότητα τόσο των ιδίων όσο και τρίτων ατόμων. Στο πλαίσιο της υποενότητας γίνεται εκτενής αναφορά και επίδειξη πρακτικών κανόνων και τρόπων αυτοπροστασίας, κανόνων αυτοάμυνας απέναντι σε επιτιθέμενο/-η, καθώς και αρχών ασφάλειας για τον/την αμυνόμενο/-η. Εξετάζονται τα ποινικά όρια σε σχέση με την εφαρμογή της

αυτοάμυνας στη διάρκεια άσκησης των καθηκόντων του/της φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων. Κωδικοποιούνται οι κατηγορίες ατόμων (μεθυσμένοι/-ες, ψυχικά ασθενείς, ναρκομανείς κ.λπ.) που πιθανόν να έρθουν σε επαφή με τον/τη φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, και εξετάζεται, μέσω βιωματικών παραδειγμάτων και ανάλυσης περιπτώσεων, ο ενδεδειγμένος τρόπος διαχείρισής τους. Γίνεται παράθεση και εφαρμογή στην πράξη της κλίμακας μέσων άσκησης ελέγχου στο πλαίσιο του ελέγχου, της «τεχνικής της ορθής γωνίας», των τεχνικών αποτελεσματικής αντιμετώπισης ενδεχόμενης επίθεσης με μαχαίρι κ.λπ. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες βελτιώνουν, μέσω της άσκησης, τη φυσική τους κατάσταση, ενώ παράλληλα μαθαίνουν απαραίτητα στοιχεία για την επιτυχή προστασία της σωματικής τους ακεραιότητας. Επιπλέον, εξασκούνται στην απόκριση ή/και στον απεγκλωβισμό από επιθέσεις αντιπάλων, ευαισθητοποιούνται ως προς την προστασία της ζωής και τη διασφάλιση της σωματικής ακεραιότητας τόσο των ιδίων όσο και τρίτων ατόμων, και υιοθετούν θετική στάση ως προς την εφαρμογή, με μέτρο, κατάλληλων λαβών, όταν αυτό απαιτείται στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων τους.

2.4.H.3 | ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΥΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Η μαθησιακή υποεπάρκεια επικεντρώνεται στην απόκτηση επαρκών πρακτικών γνώσεων για τη διαχείριση κινδύνων και την ανταπόκριση σε ανθρωπογενείς κρίσεις και καταστροφές, μέσα από τη χρήση βιωματικών τεχνικών εκπαίδευσης ενηλίκων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες περιγράφουν και εξετάζουν καταστάσεις διαχείρισης ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών, με έμφαση στους ανοιχτούς, υπαίθριους μουσειακούς και αρχαιολογικούς χώρους. Ειδικότερα, ευαισθητοποιούνται σχετικά με την ευθύνη που φέρουν οι φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων στη διαχείριση τέτοιων περιστατικών. Μέσα από βιωματικά σενάρια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στην αντιμετώπιση περιστατικών ασφάλειας και ατυχημάτων σε αρχαιολογικούς χώρους. Για την επίτευξη αυτού, εφαρμόζονται σύγχρονες βιωματικές τεχνικές, όπως εκπαιδευτικές επισκέψεις σε πραγματικούς χώρους, συμπλήρωση φύλλων παρατήρησης, παιχνίδια ρόλων και ομαδική εργασία. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν και συζητούν συγκεκριμένες περιπτώσεις ανθρωπογενών κρίσεων, ενώ παράλληλα συμμετέχουν σε προσομοιώσεις καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, ενισχύοντας τις πρακτικές τους δεξιότητες. Η υποεπάρκεια περιλαμβάνει επίσης την ανάλυση της γενικής ανταπόκρισης, μέσω προσομοίωσης, σε περιστατικά με χημικούς, βιολογικούς, ραδιολογικούς, πυρηνικούς ή εκρηκτικούς (ΧΒΡΠΕ) παράγοντες, καθώς και την αντιμετώπιση αυτοσχέδιων εκρηκτικών μηχανισμών (ΑΕΜ), εμπρηστικών μηχανισμών και βομβών μολότοφ. Επιπλέον, καλύπτονται τα τεχνολογικά ατυχήματα, οι τεχνολογικές καταστροφές και οι αστικές πυρκαγιές, με έμφαση στον κύκλο διαχείρισης κρίσεων και τα σχέδια αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών. Οι εκ-

παιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να προστατεύουν τη ζωή και τα πολιτιστικά αγαθά, ενώ παράλληλα ενημερώνονται για τη σχετική νομοθεσία, όπως τον Ν. 4662/2020 και την ΥΑ 1299/2003, η οποία ρυθμίζει την αντιμετώπιση καταστροφών.

2.4.H.4 | ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις διαδικασίες διαχείρισης μουσειακών συλλογών, με έμφαση στις πρακτικές αποθήκευσης και μετακίνησης αντικειμένων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να προσδιορίζουν βασικά στοιχεία για τη μετακίνηση, μεταφορά, συσκευασία και αποθήκευση μουσειακών αντικειμένων, χρησιμοποιώντας βιωματικές τεχνικές εκπαίδευσης. Ενθαρρύνονται να υιοθετούν θετική στάση απέναντι στην προστασία και διαχείριση των μουσειακών συλλογών και μνημείων. Κατά τη διάρκεια της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν τις διαδικασίες αποθήκευσης και μετακίνησης, συμπεριλαμβανομένου του σωστού χειρισμού και της μεταφοράς αντικειμένων. Μέσα από βιωματικές ασκήσεις, όπως συμπλήρωση φύλλων παρατήρησης κατά τη διάρκεια επισκέψεων σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στην αναγνώριση κατάλληλων και ακατάλληλων μεθόδων αποθήκευσης και μετακίνησης. Η υποενότητα περιλαμβάνει επίσης παιχνίδια ρόλων για την προσομοίωση της προσέγγισης των επισκεπτών, ομαδικές εργασίες και συζητήσεις συγκεκριμένων περιπτώσεων διαχείρισης συλλογών. Μέσω αυτών των δραστηριοτήτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τις διαδικασίες και τις πρακτικές σχετικά με τη διαχείριση των μουσειακών συλλογών, όπως είναι οι αποθηκευτικοί χώροι, τα συστήματα αποθήκευσης και τα υλικά που χρησιμοποιούνται για την προστασία των αντικειμένων. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τα ζητήματα που σχετίζονται με τη μετακίνηση και τον χειρισμό αντικειμένων εντός και εκτός μουσείου, όπως είναι η τεκμηρίωση των διαδικασιών, η συσκευασία για μεταφορά και η χρήση του κατάλληλου εξοπλισμού. Μέσα από βιωματικές προσομοιώσεις και πρακτική εξάσκηση, εκπαιδεύονται στην εκτίμηση των κινδύνων που σχετίζονται με τη μετακίνηση ευαίσθητων αντικειμένων, και ευαισθητοποιούνται σχετικά με τις αξίες της σωστής διαχείρισης των μουσειακών συλλογών. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες υποστηρίζουν τις διαδικασίες διαχείρισης συλλογών, και ενσωματώνουν τις γνώσεις και δεξιότητες που αποκτούν στον επαγγελματικό τους ρόλο.

2.4.H.5 | ΧΡΗΣΗ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Η μαθησιακή υποενότητα στοχεύει στην απόκτηση βασικών γνώσεων και πρακτικών δεξιοτήτων για τον χειρισμό τεχνολογικού εξοπλισμού ασφάλειας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στη χρήση σύγχρονων ηλεκτρονικών συστημάτων ασφάλειας μέσω βιωματικών τεχνικών, όπως είναι οι εκπαιδευτικές επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, όπου μπορούν να παρατηρήσουν και να συμπληρώσουν

φύλλα παρατήρησης για τα συστήματα ασφάλειας που είναι εγκατεστημένα. Επιπλέον, συμμετέχουν σε παιχνίδια ρόλων και προσομοιώσεις, αναπτύσσοντας δεξιότητες στην αντιμετώπιση ποικίλων καταστάσεων ασφάλειας. Η υποεπνότητα καλύπτει διάφορα είδη τεχνολογικού εξοπλισμού, όπως ηλεκτρονικά συστήματα ελέγχου πρόσβασης, συστήματα ταυτοπροσωπίας, συναγερμού, κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης και ελέγχου οχημάτων, καθώς και συστήματα ελέγχου αποσκευών, δεμάτων και αλληλογραφίας με ακτινοσκοπικό εξοπλισμό. Επιπλέον, περιλαμβάνει πύλες ανίχνευσης μεταλλικών αντικειμένων, φορητούς ανιχνευτές μετάλλων, ηλεκτρονικές και μαγνητικές κάρτες εισόδου, καθώς και μηχανικά μέσα ελέγχου πρόσβασης. Μέσω πρακτικής εξάσκησης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν τις αρχές λειτουργίας και τον τρόπο χειρισμού κάθε συστήματος, κατανοώντας τα οφέλη και τους περιορισμούς του. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν σε συζητήσεις και αναλύσεις περιπτώσεων που αφορούν τη λειτουργία των Κέντρων Λήψης Σημάτων (ΚΛΣ), εξετάζοντας τις σύγχρονες λειτουργίες τους, καθώς και τον τρόπο χειρισμού και ανταπόκρισης σε σήματα συναγερμών. Μέσα από ομαδικές εργασίες και προσομοιώσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν τα χαρακτηριστικά του τεχνολογικού εξοπλισμού ασφάλειας, κατατάσσουν τα διάφορα είδη εξοπλισμού με βάση τις μεθόδους χειρισμού τους και αναπτύσσουν δεξιότητες για την αποτελεσματική χρήση τους. Επίσης, εξετάζουν θέματα ελέγχου πρόσβασης με χρήση καρτών εισόδου και μηχανικών μέσων. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες υιοθετούν θετική στάση απέναντι στην παροχή ασφάλειας μέσω τεχνολογικού εξοπλισμού, και υποστηρίζουν την εφαρμογή των τεχνικών που έχουν διδαχθεί, ενισχύοντας τον επαγγελματικό τους ρόλο και την αποτελεσματικότητα στην προστασία μουσειακών και αρχαιολογικών χώρων.

2.4.Η.6 | ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΦΥΛΑΚΕΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Η μαθησιακή υποεπνότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές έννοιες, αρχές και τεχνικές της επικοινωνίας, με στόχο την αποτελεσματική επικοινωνία με επισκέπτες/-τριες και επαγγελματίες του μουσείου. Η προσέγγιση της υποεπνότητας βασίζεται σε βιωματικές τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων, οι οποίες περιλαμβάνουν πρακτικές μεθόδους, όπως εκπαιδευτικές επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, κατά τις οποίες οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμπληρώνουν φύλλα παρατήρησης και καταγράφουν τις δικές τους επικοινωνιακές αλληλεπιδράσεις. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναπτύσσουν δεξιότητες επικοινωνίας μέσα από παιχνίδια ρόλων, εξασκούμενοι στην προσέγγιση και καθοδήγηση των επισκεπτών/-τριών, σε διάφορα σενάρια. Επιπλέον, οργανώνονται ομαδικές εργασίες και προσομοιώσεις, με στόχο την αντιμετώπιση συγκρουσιακών καταστάσεων και την εφαρμογή στρατηγικών διαχείρισης κρίσεων. Κατά τη διάρκεια αυτών των δραστηριοτήτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να αναγνωρίζουν και να υπερβαίνουν τα εμπόδια στην επικοινωνία, εξασκώντας τεχνικές για τη διαχείριση ύποπτων ατόμων και την κλιμάκωση του διαλόγου. Στόχος

της ενότητας είναι να εξασκήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην αποτελεσματική επικοινωνία τόσο με τους/τις επισκέπτες/-τριες όσο και με τους/τις συναδέλφους/-ισσες. Μέσω των βιωματικών τεχνικών, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενισχύουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες, μαθαίνοντας να εφαρμόζουν μια θετική επικοινωνιακή συμπεριφορά που ενισχύει τη συνολική εμπειρία των επισκεπτών/-τριών, και συμβάλλει στη δημιουργία ενός αρμονικού εργασιακού περιβάλλοντος. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη σημασία της πολιτιστικής επικοινωνίας και αναπτύσσουν δεξιότητες διαχείρισης συγκρούσεων, συμβάλλοντας στη διατήρηση της ασφάλειας και της αρμονίας στους μουσειακούς χώρους. Αυτές οι δεξιότητες ενισχύονται μέσα από την πρακτική εφαρμογή σε πραγματικές ή προσομοιωμένες καταστάσεις, προετοιμάζοντάς τους/τις για την αποτελεσματική ανταπόκριση στις προκλήσεις του επαγγελματικού τους ρόλου.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Τσενές, Ι. Σ. (2014). *Εγχειρίδιο φύλαξης μουσείων και αρχαιολογικών χώρων*. Αθήνα: Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM), Ελληνικό Τμήμα.
2. Μπούνια, Α. (2009). *Στα παρασκήνια του μουσείου. Η διαχείριση των μουσειακών συλλογών*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
3. Μπαντιμαρούδης, Φ. (2011). *Πολιτιστική επικοινωνία. Οργανισμοί, θεωρίες, μέσα*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Συμπληρωματικές

1. Ζιρώ, Ο., Μερτζάνη, Ε. & Πετρίδου, Β. (2009). *Ιστορία της τέχνης – Β΄ & Γ΄ ΕΠΑ.Λ.*, Τομέας Εφαρμοσμένων Τεχνών. Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ». Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από: http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/4706/Istoria-tis-Technis_B-G-EPAL_html-apli/
2. Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕΜΕΑ). (2014). *Εγχειρίδιο Ύλης Security*. Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από: <https://saek-kardits.kar.sch.gr/openeclass/modules/document/file.php/162/%ce%95%ce%b3%cf%87%ce%b5%ce%b9%cf%81%ce%af%ce%b4%ce%b9%ce%bf%20ΚΕΜΕΑ-final.pdf>
3. Καφενταράκης, Ι. (2020). *Ενημερωτικός Οδηγός Προγράμματος «SELF-DEFENSE INSTRUCTOR I»*. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Κέντρο Επιμόρφωσης και Διά Βίου Μάθησης. Ανακτήθηκε από: https://learning.uth.gr/wp-content/uploads/2020/05/ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟΣ-ΟΔΗΓΟΣ_Αυτοάμυνα_3.pdf

3 | Διδακτική μεθοδολογία

Στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών συναντήσεων, αξιοποιείται η συμμετοχική ή/και η βιωματική διδασκαλία. Έχοντας ως σημείο εκκίνησης τις βασικές αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων αλλά και τη σύνδεση της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας, η εκπαίδευση έχει ένα διπλό σημείο αναφοράς: την ενεργή ανταπόκριση στις μαθησιακές ανάγκες της συγκεκριμένης κάθε φορά ομάδας εκπαιδευομένων και τις ανάγκες που προκύπτουν στο περιβάλλον εργασίας της συγκεκριμένης ειδικότητας.

Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια οργανώνει και καθοδηγεί την εκπαιδευτική πράξη, επιλύει τυχόν προβλήματα, υποστηρίζει, ανατροφοδοτεί και ενδυναμώνει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες. Διαμεσολαβεί, διευκολύνει και ενισχύει τη διαδικασία μάθησης, σε ομαδικό και σε ατομικό επίπεδο, συνδέοντας την κατάρτιση με τον κόσμο της εργασίας.

Η συμμετοχική και βιωματική εκπαίδευση διαμορφώνει ένα δημιουργικό περιβάλλον μάθησης και ενισχύει την αλληλεπίδραση εκπαιδευτή/-τριας και εκπαιδευομένων. Προσφέρει τη δυνατότητα να γίνουν αντιληπτές αλλά και να αξιοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία οι ανάγκες, οι ιδιαιτερότητες, οι δυνατότητες, οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι εμπειρίες της συγκεκριμένης ομάδας των καταρτιζομένων. Προσφέρει τη δυνατότητα να γίνουν πρακτικές και ρεαλιστικές συνδέσεις με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας της συγκεκριμένης ειδικότητας.

Την υποστήριξη ενός αλληλεπιδραστικού περιβάλλοντος μάθησης ενισχύει η χρήση σύντομων εμπλουτισμένων εισηγήσεων και η συχνή εφαρμογή συμμετοχικών εκπαιδευτικών τεχνικών και μέσων. Ενδεικτικά, αναφέρουμε ότι η ενίσχυση της συμμετοχής των καταρτιζομένων υποβοηθείται ενεργά με την αξιοποίηση απλών τεχνικών όπως είναι ο καταγισμός ιδεών, οι ερωτήσεις-απαντήσεις ή η συζήτηση, οι ατομικές ή/και ομαδικές ασκήσεις εφαρμογής ή επίλυσης προβλήματος, η προσομοίωση, η εργασία σε ομάδες, η μελέτη της εκάστοτε περίπτωσης. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αξιοποιούν τις παραπάνω ή ανάλογες εκπαιδευτικές τεχνικές αντλούν τα θέματά τους από τη θεματολογία της κάθε μαθησιακής ενότητας και από τα σχετικά ζητήματα που συνδέονται με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας.

Η εκπαίδευση σε συγκεκριμένες –ατομικές ή/και ομαδικές– δραστηριότητες μέσα στην τάξη και στα εργαστήρια προετοιμάζει τα μέλη της ομάδας για τη συμμετοχή τους στην πρακτική άσκηση/μαθητεία. Η σταδιακή εξειδίκευση της γνώσης, η ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων/ικανοτήτων, καθώς και η καλλιέργεια κατάλληλων στάσεων και συμπεριφορών σε κρίσιμα ζητήματα δεοντολογίας, υγείας και ασφάλειας κ.λπ., προετοιμάζουν τη συγκεκριμένη κάθε φορά ομάδα εκπαιδευομένων για τα επόμενα βήματα. Το πρόγραμμα κατάρτισης συνδυάζει την απόκτηση θεωρητικών γνώσεων με την ανάπτυξη αναγκαίων πρακτικών δεξιοτήτων για την αποτελεσματική άσκηση του επαγγέλματος.

Σε ανάλογη κατεύθυνση, στο πλαίσιο της πρακτικής εφαρμογής της ειδικότητας, δίνεται και η δυνατότητα ανάπτυξης διαθεματικών προγραμμάτων/σχεδίων δραστηριοτήτων (projects), με σύγχρονη εφαρμογή διαφορετικών μαθησιακών ενοτήτων και θεματικών. Οι συγκεκριμένες δραστηριότητες μπορούν να αναπτύσσονται σε μεγαλύτερη ή μικρότερη χρονική έκταση και να συμπεριλαμβάνουν, ενδεικτικά, επισκέψεις σε χώρους εργασίας και εγκαταστάσεις παραγωγής, συναντήσεις με έμπειρους/-ες επαγγελματίες της ειδικότητας ή ειδικούς του συγκεκριμένου παραγωγικού τομέα και κλάδου, υλοποίηση ομαδικών εργασιών με συνδυασμό διαφορετικών μαθησιακών ενοτήτων υπό την καθοδήγηση ομάδας εκπαιδευτών/-τριών ή ακόμη και δημιουργία ομάδων εκπαιδευομένων με στόχο την αμοιβαία άσκηση, μελέτη και αλληλοδιδασκαλία. Το σύνολο των παραπάνω δραστηριοτήτων μπορούν να αξιοποιηθούν και αυτόνομα, ανεξάρτητα δηλαδή από την υλοποίηση ενός συνολικότερου project.

Η ανάπτυξη συνεργατικού κλίματος μεταξύ των εκπαιδευομένων και η καλλιέργεια σχέσεων εμπιστοσύνης με τους/τις εκπαιδευτές/-τριες συντελούν στη δημιουργία μιας κοινότητας μάθησης, η οποία μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα σημαντική για την ενίσχυση των διεργασιών μάθησης τόσο κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας όσο και πέρα από αυτή, σε περιόδους μελέτης ή/και προετοιμασίας για τις διαδικασίες αξιολόγησης/πιστοποίησης των γνώσεων και δεξιοτήτων που έχουν αποκτηθεί.

Η ενίσχυση της συνεργασίας και της δημιουργίας μιας κοινότητας μάθησης είναι δυνατόν να επηρεάσει και τον τρόπο μελέτης των εκπαιδευομένων προς μια πιο ενεργητική, δημιουργική στάση διερεύνησης και εξοικείωσης με τη γνώση. Η τήρηση προσωπικών σημειώσεων και η ανταλλαγή τους μεταξύ των εκπαιδευομένων, η μελέτη πρόσθετων βιβλιογραφικών –ελληνόφωνων και ξενόγλωσσων– πηγών, η αναζήτηση συμπληρωματικών ερεθισμάτων στο ευρύτερο κοινωνικό και επαγγελματικό περιβάλλον (παρακολούθηση οπτικοακουστικού υλικού, επαγγελματικών περιοδικών, εξέλιξης θεσμικού πλαισίου κ.λπ.), σχετικών με την επαγγελματική ειδικότητα, είναι δυνατόν να αποτελέσουν σημαντικά συστατικά για τη διαμόρφωση μιας ισχυρής σχέσης με την εξειδικευμένη επαγγελματική γνώση και τις δεξιότητες που απαιτεί το επάγγελμα.

Η παρακολούθηση ενός εντατικού προγράμματος κατάρτισης μεγάλης διάρκειας αναγκαστικά επιφέρει αλλαγές στην καθημερινότητα των εκπαιδευομένων. Η αποδοτική διαχείριση του καθημερινού χρόνου απαιτεί προσωπικό προγραμματισμό και φροντίδα. Η συστηματική πρόβλεψη ενός χρονικού διαστήματος μελέτης, καθημερινά, όπως και η τήρηση ενός ημερολογίου μάθησης όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα καταγράφουν την καθημερινή τους πρόοδο, αλλά ενδεχομένως θα σημειώνουν και ερωτήματα ή παρατηρήσεις σχετικές με την κάθε μαθησιακή ενότητα, μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμες και πολύ δημιουργικές πρακτικές ενίσχυσης των διαδικασιών μάθησης.

Η φοίτηση στη Σχολή Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης είναι περίοδος διαμόρφωσης μιας μελλοντικής επαγγελματικής ταυτότητας. Είναι η αρχή μιας νέας προσωπικής ιστορίας και μιας διαρκούς εξέλιξης μπροστά σε απαιτήσεις και ανα-

γκαιότητες που χαρακτηρίζουν την κάθε επαγγελματική ειδικότητα. Είναι η ευκαιρία διασύνδεσης του/της κάθε εκπαιδευομένου/-ης με τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις που είναι κοινές στην επαγγελματική κοινότητα στην οποία σταδιακά θα ενταχθεί.

4 | Υγεία και ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης

Για την προστασία των καταρτιζομένων, τόσο στην αίθουσα διδασκαλίας και στους εργαστηριακούς χώρους στη ΣΑΕΚ όσο και στον χώρο των επιχειρήσεων για την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης/μαθητείας, τηρούνται όλες οι προβλεπόμενες διατάξεις για τους κανόνες υγείας και ασφάλειας στην ειδικότητα και το επάγγελμα, αλλά και ευρύτερα, όπως προβλέπονται ιδίως από:

- Τον κώδικα νόμων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων (βλ. Ν. 3850/2010), όπως ισχύει.
- Τις διατάξεις του κτιριοδομικού κανονισμού (βλ. 3046/304/89-ΦΕΚ 59/Δ/3-02-89), όπως ισχύει.
- Τον κανονισμό λειτουργίας των εργαστηριακών κέντρων (ΦΕΚ 1318 Β'/2015), όπως ισχύει.
- Το ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021, κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484 με θέμα την «Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων», όπως ισχύει.
- Το ΦΕΚ 4146/Β/9-9-2021, κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. ΦΒ7/108652/Κ3, με θέμα το «Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας», όπως ισχύει.

Παρακάτω παρατίθενται οι βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας, καθώς και ο σχετικός αναγκαίος ατομικός εξοπλισμός για τις συνθήκες άσκησης της ειδικότητας:

4.1 • Βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας

Για να επιτευχθεί ένα υγιές και ασφαλές περιβάλλον εκπαίδευσης, απαιτείται η ενεργός συμμετοχή όλων των ατόμων που βρίσκονται στην εκπαιδευτική μονάδα.

Από την πλευρά τους οι εκπαιδευόμενοι/-ες οφείλουν να μεριμνούν για την πρόληψη τραυματισμών τόσο των ιδίων όσο και των άλλων.

Βασικοί κανόνες που απαιτείται να τηρούνται από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στο πλαίσιο των θεωρητικών και εργαστηριακών μαθησιακών ενοτήτων είναι:

- Η καλή ατομική υγιεινή,
- Η διαμόρφωση και διατήρηση καθαρού, υγιούς και ασφαλούς εκπαιδευτικού περιβάλλοντος, και
- Η ενημέρωση των υπευθύνων της εκπαιδευτικής μονάδας για θέματα που, κατά τη γνώμη τους, θα μπορούσαν να προκαλέσουν κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία των εκπαιδευομένων τους.

Επίσης, για να διαμορφωθεί ένα ασφαλές περιβάλλον εκπαίδευσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες οφείλουν να γνωρίζουν:

- Τις εξόδους κινδύνου της εκπαιδευτικής μονάδας,
- Τη διαδικασία εκκένωσης της εκπαιδευτικής μονάδας σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης (σεισμός, πλημμύρα κ.λπ.),
- Τους βασικούς τηλεφωνικούς αριθμούς έκτακτης ανάγκης για κλήση βοήθειας,
- Τη χρήση του βασικού εξοπλισμού ασφάλειας που διατίθεται στην εκπαιδευτική μονάδα (όπως κυτίου πρώτων βοηθειών, φορητών πυροσβεστήρων κ.λπ.), και
- Την απαγόρευση της χρήσης ανεγκυστήρα σε περίπτωση σεισμού ή πυρκαγιάς.

4.2 • Μέσα ατομικής προστασίας

Στην εκπαιδευτική μονάδα συνιστάται να υπάρχει σετ προστασίας για γόνατα και αγκώνες, ώστε να χρησιμοποιείται από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στο πλαίσιο διαφόρων μαθησιακών ενοτήτων.

Στις εκπαιδευτικές επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλό είναι να χρησιμοποιούν υποδήματα κλειστά, κατάλληλα για περπάτημα και ορθοστασία, με αντιολισθητική εξωτερική σόλα. Να μη χρησιμοποιούνται υποδήματα με τακούνι (π.χ. γυναικεία υποδήματα), καθώς αυτά είναι αφενός επικίνδυνα για την πρόκληση ατυχημάτων (στραμπουλήγματα, πτώσεις) και αφετέρου για την πρόκληση φθοράς σε αρχαιότητες.

Στη διάρκεια των εκπαιδευτικών επισκέψεων σε αρχαιολογικούς ή άλλους εξωτερικούς χώρους, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλό είναι να χρησιμοποιούν καπέλο για την προστασία από τον ήλιο καθώς και αντηλιακό – εξαιρούνται οι χειμερινοί μήνες. Επιπλέον, στη διάρκεια των εκπαιδευτικών επισκέψεων σε αρχαιολογικούς ή άλλους εξωτερικούς χώρους, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλό είναι να έχουν μαζί τους ένα μπουκάλι με νερό (κυρίως στη διάρκεια του εαρινού εξαμήνου) και σκευάσματα για την προστασία από τσιμπήματα εντόμων (π.χ. για κουνούπια, μέλισσες κ.λπ.).

Προδιαγραφές υλοποίησης πρακτικής άσκησης

1 | Ο θεσμός της πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση συνδέεται άρρηκτα με τη θεωρητική κατάρτιση, αφού, κατά τη διάρκειά της, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες ανακαλούν τη θεωρητική και εργαστηριακή γνώση για να την εφαρμόσουν στην πράξη και να αντεπεξέλθουν στις εργασίες που τους ανατίθενται. Καλούνται να αναλάβουν συγκεκριμένα καθήκοντα και να δώσουν λύση σε πρακτικά προβλήματα που ανακύπτουν, υπό την εποπτεία των εκπαιδευτών/-τριών. Έτσι, ο θεσμός της πρακτικής άσκησης στοχεύει στην ανάπτυξη επαγγελματικών ικανοτήτων/δεξιοτήτων σχετικών με την ειδικότητα, στην ενίσχυση της επαφής με τον εργασιακό χώρο και την προετοιμασία των εκπαιδευομένων για την παραγωγική διαδικασία – μέσω της απόκτησης εμπειριών ιδιαίτερα χρήσιμων για τη μετέπειτα επαγγελματική τους πορεία.

Αναλυτικότερα, η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες των Σχολών Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΑΕΚ) και θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση Βεβαίωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Άρθρο 27 του Ν. 4763/2020 για το Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης).

Στη συνέχεια αναφέρονται χρήσιμες πληροφορίες για τον θεσμό της πρακτικής άσκησης, όπως περιγράφονται στη σχετική νομοθεσία,⁴ που αφορούν τις βασικές προϋποθέσεις, τον τρόπο και τους όρους υλοποίησής της.

Διάρκεια πρακτικής άσκησης

Η συνολική διάρκεια της περιόδου πρακτικής άσκησης είναι εννιακόσιες εξήντα (960) ώρες. Οι ώρες πρακτικής ανά ημέρα καθορίζονται σε τέσσερις (4) έως οκτώ (8), ανάλογα με τη φύση και το αντικείμενο της ειδικότητας κατάρτισης του/της ασκούμενου/-ης. Δεν επιτρέπεται η υπέρβαση του ημερήσιου ωραρίου πέραν των ωρών που ορίζονται στην ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης.

4 ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484. Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Όροι υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση μπορεί να πραγματοποιείται σε θέσεις που προσφέρονται από φυσικά πρόσωπα, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, δημόσιες υπηρεσίες, ΟΤΑ α' και β' βαθμού και επιχειρήσεις. Εξαιρούνται οι φορείς:

- α) Προσωρινής απασχόλησης,
- β) Τα νυχτερινά κέντρα,
- γ) Παροχής καθαριότητας και φύλαξης,
- δ) Τα πρακτορεία τυχερών παιχνιδιών,
- ε) Κάθε επιχείρηση στην οποία δεν είναι εφικτός ο έλεγχος της εκπαίδευσης από τον αρμόδιο φορέα.

Ο/Η εκπαιδευόμενος/-η ΣΑΕΚ, προκειμένου να πραγματοποιήσει πρακτική άσκηση, υπογράφει ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης με τον/την εργοδότη/-τρια, η οποία θεωρείται από τη ΣΑΕΚ φοίτηση. Η ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης δεν συνιστά σύμβαση εξαρτημένης εργασίας.

Βασικός συντελεστής για την επιτυχή υλοποίηση της πρακτικής άσκησης είναι και ο/η εκπαιδευτής/-τρια της επιχείρησης ή υπηρεσίας, ο/η οποίος/-α αναλαμβάνει την παρακολούθηση και υποστήριξη των ασκουμένων. Σε αυτή την κατεύθυνση ο/η εργοδότης/-τρια ορίζει έμπειρο στέλεχος συναφούς επαγγελματικής ειδικότητας με τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η ως «εκπαιδευτή στον χώρο εργασίας», ο/η οποίος/-α αναλαμβάνει την αποτελεσματική υλοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στον χώρο εργασίας και την παρακολούθηση της προόδου του/ της πρακτικά ασκουμένου/-ης.

Αναλυτικότερα, σε αυτό καταγράφει ο/η ίδιος/-α ο/η πρακτικά ασκούμενος/-η κατά εβδομάδα τις εργασίες με τις οποίες ασχολήθηκε, αλλά και τα καθήκοντα που του/της ανατέθηκαν στον χώρο πραγματοποίησης της πρακτικής άσκησης. Κάθε εβδομαδιαία καταχώρηση ελέγχεται και υπογράφεται από τον/την εκπαιδευτή/-τρια στον χώρο εργασίας.

2 | Οδηγίες για τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η

2.1 • Προϋποθέσεις εγγραφής στο πρόγραμμα πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες των Σχολών Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης και θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση Βεβαίωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Για την έναρξη της πρακτικής άσκησης στην ειδικότητα «Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων», οι εκπαιδευόμενοι/-ες πρέπει να έχουν συμπληρώσει το εξάμηνο Δ' της φοίτησης στις ΣΑΕΚ. Στην περίπτωση αυτή, μπορούν πια να τοποθετηθούν σε θέση πρακτικής της ειδικότητάς τους.

2.2 • Δικαιώματα και υποχρεώσεις του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης

Βασική προϋπόθεση για την επιτυχή υλοποίηση ενός προγράμματος πρακτικής άσκησης είναι η γνώση και η εφαρμογή των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων κάθε εμπλεκόμενου μέλους, όπως ορίζονται στην εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία.⁵ Στη συνέχεια παρατίθενται κάποια δικαιώματα και υποχρεώσεις των πρακτικά ασκουμένων.

Δικαιώματα πρακτικά ασκουμένων

1. Τμηματική ή συνεχόμενη υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.
2. Δυνατότητα αποζημίωσης, η οποία ορίζεται στο 80% του νόμιμου, νομοθετημένου, κατώτατου ορίου του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, ή όπως αυτό διαμορφώνεται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων ή αναλογικά εάν η ημερήσια διάρκεια της πρακτικής είναι μικρότερη των οκτώ (8) ωρών. Η αποζημίωση καταβάλλεται στον/στην πρακτικά ασκούμενο/-η μετά την ολοκλήρωση της πρακτικής άσκησης. Σε περίπτωση μη δυνατότητας χρηματοδότησης της αποζημίωσης της πρακτικής άσκησης, δεν υφίσταται η υποχρέωση αποζημίωσής της, παρά μόνο η υποχρέωση του/της εργοδότη/-τριας να αποδίδει τις προβλεπόμενες ασφαλιστικές εισφορές.
3. Υπαγωγή στην ασφάλιση του e-ΕΦΚΑ (πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ) για τον κλάδο του ατυχήματος. Για την ασφάλιση του/της ασκουμένου/-ης καταβάλλονται οι προβλεπόμενες από την παρ. 1 του άρθρου 10 του ν.2217/1994 (Α' 83) ασφαλιστικές ει-

5 ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484. Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

σφορές, οι οποίες βαρύνουν το φυσικό ή νομικό πρόσωπο (εργοδότης/-τρια) στο οποίο υλοποιείται η πρακτική άσκηση.

4. Δικαίωμα αναφοράς στη ΣΑΕΚ της μη τήρησης των όρων πρακτικής άσκησης.
5. Δικαίωμα διακοπής πρακτικής άσκησης βάσει τεκμηρίωσης και έπειτα από σχετική δήλωση στη ΣΑΕΚ εποπτείας.
6. Αλλαγή εργοδότη/-τριας, εφόσον συντρέχει τεκμηριωμένος σοβαρότατος λόγος.
7. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες δεν απασχολούνται την Κυριακή και τις επίσημες αργίες.

Υποχρεώσεις πρακτικά ασκουμένων

1. Τήρηση του ημερήσιου ωραρίου πρακτικής άσκησης, όπως ορίζεται στην ειδική σύμβαση.
2. Τήρηση των όρων υγείας και ασφάλειας του/της εργοδότη/-τριας.
3. Σεβασμός της κινητής και ακίνητης περιουσίας του/της εργοδότη/-τριας.
4. Αρμονική συνεργασία με τα στελέχη του/της εργοδότη/-τριας.
5. Προσκόμιση –όπου απαιτείται– όλων των απαραίτητων ιατρικών βεβαιώσεων για την εξάσκηση του επαγγέλματος.
6. Προσκόμιση στη ΣΑΕΚ των απαραίτητων δικαιολογητικών, πριν από την έναρξη και μετά τη λήξη της πρακτικής άσκησης, αλλά και σε περίπτωση διακοπής της.
7. Ενημέρωση σε περίπτωση απουσίας του/της ασκουμένου/-ης της επιχείρησης και της ΣΑΕΚ εποπτείας.
8. Τήρηση βιβλίου πρακτικής άσκησης, το οποίο διατίθεται από τη ΣΑΕΚ και στο οποίο αναγράφονται από τους/τις ασκούμενους/-ες κατά εβδομάδα οι εργασίες με τις οποίες ασχολήθηκαν και τα καθήκοντα που τους ανατέθηκαν στον χώρο πραγματοποίησης της πρακτικής άσκησης.
9. Προσκόμιση στο τέλος κάθε μήνα στη ΣΑΕΚ φοίτησης ή εποπτείας της πρακτικής άσκησης του βιβλίου πρακτικής άσκησης για σχετικό έλεγχο.
10. Υποβολή, μετά την ολοκλήρωση της πρακτικής άσκησης, του βιβλίου πρακτικής άσκησης στη ΣΑΕΚ φοίτησης, συμπληρωμένου με τις εβδομαδιαίες εκθέσεις, τον χρόνο και το αντικείμενο απασχόλησης, τις ημέρες απουσίας, και την επίδοση του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης. Υποβολή του εντύπου λήξης (Βεβαίωση Παρουσίας) της πρακτικής άσκησης, συμπληρωμένου, υπογεγραμμένου και σφραγισμένου από τον/την εργοδότη/-τρια-νόμιμο/-η εκπρόσωπο του φορέα απασχόλησης, στο οποίο βεβαιώνεται ότι ο/η εκπαιδευόμενος/-η πραγματοποίησε την πρακτική άσκηση στην επιχείρηση/οργανισμό, καθώς και το χρονικό διάστημα αυτής.
11. Άμεση ενημέρωση της ΣΑΕΚ φοίτησης από τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η σε περίπτωση διακοπής της πρακτικής άσκησης και προσκόμιση του βιβλίου πρακτικής και του εντύπου λήξης (Βεβαίωση Παρουσίας) με τις ημέρες πρακτικής άσκησης που έχουν πραγματοποιηθεί. Για να συνεχίσει ο/η εκπαιδευόμενος/-η

την πρακτική άσκηση για το υπόλοιπο του προβλεπόμενου διαστήματος, στον ίδιο ή σε άλλο φορέα απασχόλησης (εργοδότη/-τρια), θα πρέπει να ακολουθηθεί εκ νέου η διαδικασία έναρξης πρακτικής. Αν η διακοπή της πρακτικής άσκησης γίνει από τον/την εργοδότη/-τρια, τότε οφείλει ο/η τελευταίος/-α να ενημερώσει άμεσα τη ΣΑΕΚ φοίτησης του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης.

2.3 • Φορείς υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Κάθε πρακτικά ασκούμενος/-η πραγματοποιεί την πρακτική άσκηση σε τμήματα των φορέων απασχόλησης αντίστοιχα με την ειδικότητά του/της, με την εποπτεία υπεύθυνου του φορέα, ειδικότητας αντίστοιχης με το αντικείμενο κατάρτισής του/της.

Ειδικότερα, στην ειδικότητα «Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων» οι εκπαιδευόμενοι/-ες πραγματοποιούν πρακτική άσκηση σε **τομείς** που σχετίζονται με την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς **σε φορείς/επιχειρήσεις** τόσο του δηmosίου όσο και του ιδιωτικού τομέα, όπως:⁶

A. Στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού:

- Σε μουσεία όλων των ειδών,
- Σε αρχαιολογικούς χώρους,
- Σε μονές και ιερούς ναούς,
- Σε πινακοθήκες και γλυπτοθήκες,
- Σε κάθε είδους πολιτιστικούς χώρους, εφόσον διαθέτουν και εκθεσιακούς χώρους (βιβλιοθήκες, χώρους μουσικών ακροάσεων και άλλων θεαμάτων, αστεροσκοπεία, πλανητάρια, ενυδρεία, νίναρια κ.λπ.), και
- Σε χώρους που εντάσσονται στην έννοια «μουσείο», σύμφωνα με το καταστατικό του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM).

B. Στον ιδιωτικό τομέα:

- Σε ιδιωτικά μουσεία ή πινακοθήκες, και
- Σε συλλογές έργων τέχνης οργανισμών, τραπεζών, βιομηχανιών ή άλλων ιδιωτικών πολιτιστικών φορέων.

6 Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς. (2017). *Οδηγός Σπουδών της ειδικότητας: Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων*. <http://www.gsae.edu.gr/attachments/article/1427/%CE%A6%CE%A5%CE%9B%CE%91%CE%9A%CE%91%CE%A3%20%CE%9C%CE%9F%CE%A5%CE%A3%CE%95%CE%99%CE%A9%CE%9D%20%CE%9A%CE%91%CE%99%20%CE%91%CE%A1%CE%A7%CE%91%CE%99%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%9A%CE%A9%CE%9D%20%CE%A7%CE%A9%CE%A1%CE%A9%CE%9D.pdf>

Και σε **θέσεις εργασίας** ως «Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων», όπως ενδεικτικά αναφέρονται ακολούθως:

- Εκθεσιακοί χώροι,
- Σημεία υποδοχής/εισόδου (όπου μπορεί να υπάρχουν και πωλητήρια και εκδοτήρια εισιτηρίων),
- Σημεία πρόσβασης και ελέγχου πεζών και οχημάτων, και
- Σημεία ελέγχου περιμέτρου (στατικά φυλάκια, περιπολίες κ.λπ.).

3 | Ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας της πρακτικής άσκησης

Ο/Η εργοδότης/-τρια της επιχείρησης που προσφέρει θέση πρακτικής άσκησης ορίζει ένα έμπειρο στέλεχος συναφούς επαγγελματικής ειδικότητας με τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η ως «εκπαιδευτή στον χώρο εργασίας», ο οποίος αναλαμβάνει την αποτελεσματική υλοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στον χώρο εργασίας, την παρακολούθηση της προόδου των εκπαιδευομένων και την ανατροφοδότηση των υπεύθυνων εκπαιδευτών/-τριών στην εκπαιδευτική δομή.

Αναλυτικότερα, ο/η εκπαιδευτής/-τρια είναι το συνδετικό πρόσωπο του/της εργοδότη/-τριας της επιχείρησης με την εκπαιδευτική δομή (ΣΑΕΚ) και, κατά συνέπεια, έχει συνεχή συνεργασία με αυτήν. Επιπλέον, ο ρόλος αφορά στην παροχή συμβουλών, πληροφοριών ή καθοδήγησης, καθώς πρόκειται για ένα άτομο με χρήσιμη εμπειρία, δεξιότητες και εξειδίκευση, το οποίο υποστηρίζει την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη των πρακτικά ασκουμένων.

4 | Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα της πρακτικής άσκησης

Κατά τη διάρκεια της *πρακτικής άσκησης* επιδιώκεται η αναβάθμιση των γνώσεων, επαγγελματικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων των σπουδαστών/-τριών ΣΑΕΚ, με αποτέλεσμα την ομαλή μετάβασή τους από την αίθουσα κατάρτισης στον χώρο εργασίας, και μάλιστα κάτω από πραγματικές εργασιακές συνθήκες. Στο πλαίσιο αυτής της μετάβασης και της ομαλής ένταξης, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες καλούνται να καλλιεργήσουν όχι μόνο επαγγελματικές δεξιότητες που αφορούν την ειδικότητα και που δεν εξαντλούνται στο πλαίσιο της αίθουσας κατάρτισης, αλλά και οριζόντιες δεξιότητες που ενισχύουν την επαγγελματική τους συμπεριφορά και καλλιεργούν την περιβαλλοντική αλλά και επιχειρηματική κουλτούρα. Έτσι, η πρακτική άσκηση αποτελεί ένα προπαρασκευαστικό στάδιο, κατά το οποίο αναβαθμίζονται οι γενικές και ειδικές γνώσεις, συντελούνται σημαντικές διεργασίες επαγγελματικού προσανατολισμού και διευκολύνεται η επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου.

Αναλυτικότερα, κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης δίνεται η δυνατότητα στον/στην πρακτικά ασκούμενο/-η να ασκηθεί στις εργασίες που απορρέουν από τα επιμέρους μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης στην ειδικότητα. Η άσκηση μπορεί να επιτευχθεί μέσω της παρατήρησης της εργασίας, της συμμετοχής σε ομάδα εκτέλεσης της εργασίας, της καθοδηγούμενης εργασίας ή της δοκιμής/αυτόνομης εκτέλεσης της εργασίας από τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η.

Στον πίνακα που ακολουθεί, αποτυπώνονται οι ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων της πρακτικής άσκησης για την ειδικότητα «Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων», και οι αντίστοιχες ενδεικτικές εργασίες και ειδικές προδιαγραφές ανά ενότητα κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης. Επισημαίνεται ότι οι εν λόγω εργασίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους/τις πρακτικά ασκούμενους/-ες για τη συμπλήρωση του βιβλίου πρακτικής άσκησης.

**Πίνακας 3 /// Ενόττες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων
πρακτικής άσκησης**

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
Α. «Εξυπηρέτηση-πληροφόρηση επισκεπτών/-τριών»	• Παροχή εξυπηρέτησης, ενημέρωσης, καθοδήγησης και πληροφόρησης στους/στις επισκέπτες/-τριες για τα μνημεία, τις δράσεις, τις εκδηλώσεις, τις ώρες λειτουργίας, τις τιμές και το δικαίωμα ελεύθερης εισόδου, • Απασχόληση σε πωλητήρια και εκδοτήρια εισιτηρίων, • Παροχή πληροφοριών σε ξένους/-ες επισκέπτες/-τριες.	• Επιχειρησιακή ενδυμασία/στολή, • Στιλό, • Σημειωματάριο, • Φακός, • Φορητός ασύρματος, • Σφυρίχτρα.
Β. «Μέριμνα για την πολιτιστική κληρονομιά»	• Απόκτηση βασικών γνώσεων για τις διαφορετικές μορφές και εκφάνσεις της τέχνης και εν γένει του πολιτισμού, από την αρχαιότητα έως σήμερα, • Κατανόηση των βασικών αρχών της μουσειολογίας που αφορούν την προστασία, την ερμηνεία και την επικοινωνία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, • Παράσταση σε διαδικασίες διαχείρισης και φροντίδας της πολιτιστικής κληρονομιάς, • Αναγνώριση των βασικών αρχών συντήρησης και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.	• Επιχειρησιακή ενδυμασία/στολή, • Στιλό, • Σημειωματάριο, • Φακός, • Φορητός ασύρματος, • Σφυρίχτρα.
Γ. «Ασφάλεια χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς» συνέχεια >>	• Μέριμνα για την ασφάλεια των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, των επισκεπτών/-τριών και των λοιπών παρευρισκομένων, καθώς και των αντικειμένων που εκτίθενται μέσα στους χώρους αυτούς, • Πραγματοποίηση σταθερών φυλάξεων και περιπολιών προς επιτήρηση των εξωτερικών περιμέτρων των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς,	• Επιχειρησιακή ενδυμασία/στολή, • Στιλό, • Σημειωματάριο, • Φακός, • Φορητός ασύρματος,

συνέχεια >>

**Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων
πρακτικής άσκησης**

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
« συνεχία Γ. «Ασφάλεια χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς»	• Παρακολούθηση των εισόδων και εξόδων για τυχόν παραβατικές ενέργειες, • Χειρισμός σύγχρονων ηλεκτρονικών συστημάτων ασφάλειας και επιτήρησης χώρων, • Εφαρμογή των γενικών κανόνων επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας.	
Δ. «Διαχείριση απειλών, κινδύνων και καταστάσεων έκτακτης ανάγκης»	• Ενημέρωση των ιεραρχικά προϊσταμένων τους και των αρμοδίων δημόσιων αρχών για κάθε απειλή, κίνδυνο και κατάσταση έκτακτης ανάγκης, • Αντιμετώπιση εγκληματικών περιστατικών και συμβάντων, • Διαχείριση ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών, • Διαχείριση φυσικών καταστροφών, • Προστασία της σκηνής του εγκλήματος, • Παροχή πρώτων βοηθειών σε τραυματίες και ασθενείς που βρίσκονται στον χώρο.	• Επιχειρησιακή ενδυμασία/στολή, • Στιλό, • Σημειωματάριο, • Φακός, • Φορητός ασύρματος, • Σφυρίχτρα, • Κυτίο πρώτων βοηθειών, • Πυροσβεστήρες όλων των τύπων.
Ε. «Γνώσεις Δικαίου και λοιπών επιστημών»	• Εφαρμογή της νομοθεσίας που συμβάλλει στην προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, • Υιοθέτηση των αρχών του ποινικού δικαίου, ουσιαστικού και δικονομικού, • Κατανόηση της σημασίας της ψυχολογίας στη συμπεριφορά των επισκεπτών/-τριών, κατά την επικοινωνία μαζί τους,	• Επιχειρησιακή ενδυμασία/στολή, • Στιλό, • Σημειωματάριο, • Φακός, • Φορητός ασύρματος, • Σφυρίχτρα.

συνέχεια »

« συνέχεια

**Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων
πρακτικής άσκησης**

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
« συνέχεια Ε. «Γνώσεις Δικαίου και λοιπών επιστημών»	• Παρακολούθηση του/της αρχιφύλακα κατά την εποπτεία των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων που βρίσκονται υπό τις εντολές του/της, • Χρήση επικοινωνιακών δεξιοτήτων στη διαχείριση περιστατικών συγκρούσεων.	

5 | Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος πρακτικής άσκησης

5.1.A • ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ-ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ/-ΤΡΙΩΝ

Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες, στον χώρο εργασίας τους, χρησιμοποιούν τον ατομικό εξοπλισμό που τους χορηγείται (επιχειρησιακή ενδυμασία/στολή, στιλό, σημειωματάριο, φακό, φορητό ασύρματο, σφυρίχτρα).

Αρχικά, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες παρατηρούν ή/και συμμετέχουν στην εξυπηρέτηση, ενημέρωση, καθοδήγηση και πληροφόρηση των επισκεπτών/-τριών για τα μνημεία, τις δράσεις, τις εκδηλώσεις, τις ώρες λειτουργίας, τις τιμές και το δικαίωμα ελεύθερης εισόδου, βάσει των οδηγιών που τους δίνονται από τον/την υπεύθυνο/-η εκπαιδευτή/-ριά τους. Αυτό περιλαμβάνει την άμεση, ευγενική και με προθυμία ανάπτυξη επικοινωνίας με τους επισκέπτες/-τριες, προκειμένου να διαφυλάξουν το κύρος του πολιτιστικού χώρου στον οποίο βρίσκονται, και κατ' επέκταση την εικόνα της χώρας μας – ο/η φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων αποτελεί το πρώτο άτομο με το οποίο έρχονται σε επαφή οι επισκέπτες/-τριες, και από τη στάση και συμπεριφορά εξαρτάται η διατύπωση θετικών ή αρνητικών σχολίων.

Ακολούθως, παρατηρούν (ή/και συμμετέχουν) την εργασία σε πωλητήρια και σε εκδοτήρια εισιτηρίων. Αυτό περιλαμβάνει τη διάθεση σε επισκέπτες/-τριες μιας μεγάλης ποικιλίας από αναμνηστικά και δώρα, όπως πιστά αντίγραφα από εκθέματα ελληνικών μουσείων, αντικείμενα εμπνευσμένα από την προϊστορική τέχνη του ελληνικού χώρου και τη διαχρονική ελληνική τέχνη, κοσμήματα, αγγεία, είδη γραφείου, κούπες, κουμπάρδες, μεταξωτά φουλάρια, καρτ-ποστάλ, βιβλία και λευκώματα σχετικά με την τέχνη κ.ά. Επίσης, περιλαμβάνει και τη διάθεση εισιτηρίων στους/στις επισκέπτες/-τριες, καθώς και την ενημέρωσή τους για τις τιμές, τις εκπτώσεις, τις ομαδικές κρατήσεις κ.ά.

Τέλος, παρέχουν πληροφορίες και σε ξένους/-ες επισκέπτες/-τριες που βρίσκονται στο χώρο πολιτιστικής κληρονομιάς, πάντα με προθυμία και ευγένεια. Αυτό περιλαμβάνει την ομιλία και κατανόηση τουλάχιστον μίας ξένης γλώσσας (π.χ. αγγλικής, γαλλικής κ.ά.), και πιο συγκεκριμένα ορολογίας σχετικής με τα μουσεία, τους αρχαιολογικούς χώρους, τα εκθέματα, την ιστορία τέχνης, την αρχαιολογία, τη μουσειολογία, την ασφάλεια, τις πρώτες βοήθειες κ.λπ.

5.1.B • ΜΕΡΙΜΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες, στον χώρο εργασίας τους, χρησιμοποιούν τον ατομικό εξοπλισμό που τους χορηγείται (επιχειρησιακή ενδυμασία/στολή, στιλό, σημειωματάριο, φακό, φορητό ασύρματο, σφυρίχτρα).

Αρχικά, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες, αποκτούν βασικές γνώσεις για τις διαφορετικές μορφές και εκφάνσεις της τέχνης και εν γένει του πολιτισμού, από την αρχαιότητα έως σήμερα. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί και σε συνεργασία με τον/τη φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων του χώρου πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και μέσω της δοκιμής/αυτόνομης εκτέλεσης της εργασίας από τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η.

Επίσης, όταν πραγματοποιούν την πρακτική τους άσκηση, μέσω της παρατήρησης κατανοούν τις βασικές αρχές της μουσειολογίας που αφορούν την προστασία, την ερμηνεία και την επικοινωνία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Αυτό περιλαμβάνει κυρίως την αναφορά σε βασικές έννοιες και ορισμούς αναφορικά με το μουσείο και τη μουσειολογία, τον προσδιορισμό των βασικών χαρακτηριστικών της σύγχρονης μουσειακής πρακτικής και λειτουργίας των μουσείων, και την ταξινόμηση αρμοδιοτήτων διαφορετικών επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται στον χώρο του μουσείου.

Επιπρόσθετα, οι πρακτικοί ασκούμενοι/-ες παρατηρούν ή/και συμμετέχουν σε διαδικασίες διαχείρισης και φροντίδας της πολιτιστικής κληρονομιάς. Αυτό περιλαμβάνει την αναφορά σε βασικές έννοιες, αρχές και διαδικασίες που διέπουν τη διαχείριση των μουσειακών συλλογών.

Τέλος, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες, μέσω της παρατήρησης, αναγνωρίζουν τις βασικές αρχές συντήρησης και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Αυτό περιλαμβάνει κυρίως την ανάλυση βασικών εννοιών και αρχών που διέπουν τη συντήρηση (προληπτική και επεμβατική), την αναγνώριση των ενεργειών για τη διατήρηση της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς, τη διάκριση μεθόδων και διαδικασιών διατήρησης της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

5.1.Γ • ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΧΩΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες, στον χώρο εργασίας τους, χρησιμοποιούν τον ατομικό εξοπλισμό που τους χορηγείται (επιχειρησιακή ενδυμασία/στολή, στιλό, σημειωματάριο, φακό, φορητό ασύρματο, σφυρίχτρα), καθώς και τον αναγκαίο εξοπλισμό που σχετίζεται με τις συγκεκριμένες εργασίες (κυτίο πρώτων βοηθειών, πυροσβεστήρες όλων των τύπων).

Αρχικά, ασκούν εργασίες που σχετίζονται με την ασφάλεια των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, των επισκεπτών/-τριών και των λοιπών παρευρισκομένων, καθώς και των αντικειμένων/εκθεμάτων που εκτίθενται μέσα στους χώρους αυτούς. Η απασχόλησή τους μπορεί να επιτευχθεί σε συνεργασία με τον/τη φύλακα μουσείων και αρχαιολογικών χώρων του χώρου πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και μέσω της δοκιμής/αυτόνομης εκτέλεσης της εργασίας από τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η.

Επιπλέον, όταν συμμετέχουν σε ομάδα πραγματοποίησης σταθερών φυλάξεων και περιπολιών προς επιτήρηση των εξωτερικών περιμέτρων των χώρων πολιτιστι-

κής κληρονομιάς, εφαρμόζουν κατάλληλες διαδικασίες και τεχνικές προς εξασφάλιση κυρίως της φυσικής ασφάλειας της εγκατάστασης αλλά και του κοινού.

Επίσης, όταν πραγματοποιούν την πρακτική τους άσκηση παρακολουθούν τις εισόδους και εξόδους για τυχόν παραβατικές συμπεριφορές, ενισχύοντας την πρόληψη αξιόποινων πράξεων, και αναγνωρίζουν τυχόν ενδείξεις κινδύνου σε άτομα.

Επιπρόσθετα, παρατηρούν τον τρόπο χειρισμού σύγχρονων ηλεκτρονικών συστημάτων ασφάλειας (π.χ. συστήματα ανίχνευσης αυθαίρετης εισόδου/συναγερμού, συστήματα κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης (CCTV), συστήματα ελέγχου πρόσβασης, συστήματα πυρανίχνευσης-πυρασφάλειας κ.ά.), κατά την εργασία τους σε κέντρο ελέγχου, ακολουθώντας το μνημόνιο ενεργειών. Έχουν τη δυνατότητα να επαληθεύουν και να επεξεργάζονται τις πληροφορίες που λαμβάνουν από τα ηλεκτρονικά συστήματα ασφάλειας, και να παρακολουθούν βέλτιστους τρόπους διαχείρισης και αντιμετώπισης περιστατικών ή/και συμβάντων.

Τέλος, εφαρμόζουν τους γενικούς κανόνες επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας στον χώρο εργασίας τους, προσέχοντας την προσωπική τους υγιεινή και τηρώντας τις απαιτούμενες προφυλάξεις για την αποφυγή ατυχημάτων και τραυματισμών, χρησιμοποιώντας τα απαραίτητα μέσα ατομικής προστασίας (ΜΑΠ).

5.1.Δ • ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΕΙΛΩΝ, ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες, στον χώρο εργασίας τους, χρησιμοποιούν τον ατομικό εξοπλισμό που τους χορηγείται (επιχειρησιακή ενδυμασία/στολή, στιλό, σημειωματάριο, φακό, φορητό ασύρματο, σφυρίχτρα), καθώς και τον αναγκαίο εξοπλισμό που σχετίζεται με τις συγκεκριμένες εργασίες (κυτίο πρώτων βοηθειών, πυροσβεστήρες όλων των τύπων).

Αρχικά, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες απαιτείται να ενημερώνουν άμεσα τον/την αρχιφύλακα τους και τις αρμόδιες δημόσιες αρχές για κάθε απειλή, κίνδυνο και κατάσταση έκτακτης ανάγκης που λαμβάνει χώρα στον τομέα της αρμοδιότητάς τους. Αυτό περιλαμβάνει την άμεση και αποτελεσματική διαβίβαση μηνυμάτων, χρησιμοποιώντας τον ατομικό τους εξοπλισμό (φορητό ασύρματο), και την έγγραφη καταγραφή αυτών μέσω αναφοράς.

Ακολούθως, παρατηρούν ή/και συμμετέχουν στην αντιμετώπιση εγκληματικών περιστατικών ή/και συμβάντων, στη διαχείριση ανθρωπογενών κρίσεων και καταστροφών, καθώς και στη διαχείριση φυσικών καταστροφών με βάση το ισχύον σχέδιο ασφάλειας, και παρέχουν ανάλογη συνδρομή στους/στις φύλακες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, και στις αρμόδιες δημόσιες αρχές, εφόσον απαιτηθεί. Επίσης, αν αποφασιστεί η εκκένωση του μουσείου ή του αρχαιολογικού χώρου, καθοδηγούν το κοινό που βρίσκεται στον τομέα ευθύνης τους προς τις εξόδους κινδύνου και σε ασφαλές σημείο, σύμφωνα με το σχέδιο εκκένωσης του μουσείου ή του αρχαιολογι-

κού χώρου, διατηρώντας πρωτίστως την ψυχραιμία τους και αποτρέποντας τυχόν συνωστισμό, τραυματισμό και πανικό από αυτό.

Επίσης, διαφυλάττουν το ανέπαφο της σκηνής του εγκλήματος μέχρι την άφιξη του/της αρχιφύλακα και των αρμόδιων δημόσιων αρχών. Αυτό περιλαμβάνει τον αποκλεισμό του τόπου του εγκλήματος και τη συνεργασία με τις αρμόδιες δημόσιες αρχές για την επιτυχή ολοκλήρωση της έρευνας και της συλλογής των ιχνών και πειστηρίων.

Τέλος, παρέχουν πρώτες βοήθειες σε πρόσωπα που το έχουν ανάγκη και μέχρι αφίξεως εξειδικευμένης βοήθειας. Αυτό περιλαμβάνει την αναγνώριση και αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων υγείας, και την παροχή βασικής ιατρικής περίθαλψης.

5.1.E • ΓΝΩΣΕΙΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες, στον χώρο εργασίας τους, χρησιμοποιούν τον ατομικό εξοπλισμό που τους χορηγείται (επιχειρησιακή ενδυμασία/στολή, στιλό, σημειωματάριο, φακό, φορητό ασύρματο, σφυρίχτρα).

Αρχικά, οι πρακτικοί ασκούμενοι/-ες, εφαρμόζουν στον χώρο της εργασίας τους τη νομοθεσία που συμβάλλει στην προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, και υιοθετούν τις αρχές του ποινικού δικαίου, τόσο του ουσιαστικού όσο και του δικονομικού. Αυτό περιλαμβάνει τη γνώση της σχετικής νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς, διεθνείς συμβάσεις με το ίδιο αντικείμενο, καθώς επίσης και βασικών διατάξεων του ποινικού κώδικα και του κώδικα ποινικής δικονομίας, προκειμένου να μπορούν να εφαρμοστούν, όταν απαιτηθεί.

Επιπρόσθετα, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες, στον χώρο εργασίας τους, κατανοούν τη σημασία της ψυχολογίας στη συμπεριφορά των επισκεπτών/-τριών κατά την επικοινωνία μαζί τους, ερμηνεύοντας τις συμπεριφορές τους με όρους της ψυχολογίας. Αυτό περιλαμβάνει την αντίληψη των ανθρώπινων συμπεριφορών και των διαπροσωπικών σχέσεων, την επικοινωνία και την ανταπόκριση σε ατομικές και ομαδικές ανάγκες.

Επίσης, παρακολουθούν τον/την αρχιφύλακα κατά την εποπτεία των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων που βρίσκονται υπό τις εντολές του/της. Ενδεικτικά, αυτό περιλαμβάνει την εφαρμογή στρατηγικών διοίκησης ανθρώπινου δυναμικού, τη σύνταξη προγραμματισμού εργασίας, την κατανομή αρμοδιοτήτων, την εκπαίδευση, τον έλεγχο και τους τρόπους αξιολόγησης των φυλάκων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, καθώς και τη διαχείριση των διαθέσιμων πόρων για την αποτελεσματική λειτουργία του τομέα ευθύνης τους.

Τέλος, παρατηρούν ή/και συμμετέχουν στη διαχείριση περιστατικών συγκρούσεων στον χώρο της εργασίας τους. Επίσης, μέσω της δοκιμής/αυτόνομης εκτέλεσης της εργασίας, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες χρησιμοποιούν επικοινωνιακές δεξιότητες, συντάσσουν ποιοτικές εκθέσεις και χρησιμοποιούν ορθά το ραδιοτηλέφωνο κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

5.2 • Μεθοδολογία υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Για την επιτυχή υλοποίηση της πρακτικής άσκησης, απαιτείται συνέργεια των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και αγοράς εργασίας, αλλά και συνεργασία του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού που εμπλέκεται στη μαθησιακή διαδικασία και το οποίο περιλαμβάνει τον/την εργοδότη/-τρια που προσφέρει θέση πρακτικής άσκησης, τον/την εκπαιδευτή/-τρια στον χώρο εργασίας, τους/τις εργαζόμενους/-ες στην επιχείρηση, καθώς και τον/την εκπαιδευτή/-τρια και τον/την επόπτη/-τρια από την πλευρά της εκπαιδευτικής δομής. Η εν λόγω συνεργασία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αναβάθμιση της ποιότητας του τρόπου εφαρμογής της πρακτικής άσκησης και για την πραγμάτωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων της ειδικότητας.

Στο πλαίσιο της μάθησης στον χώρο εργασίας, ο/η ασκούμενος/-η έρχεται σε επαφή με πραγματικά εργασιακά περιβάλλοντα, ασκείται σε πραγματικές εργασιακές συνθήκες και συνεργάζεται με επαγγελματίες της ειδικότητας ή άλλων ειδικοτήτων που απασχολούνται στην ίδια επιχείρηση. Για τον λόγο αυτόν, η ύπαρξη κουλτούρας μάθησης αποτελεί προαπαιτούμενο για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Αναλυτικότερα, κομβικός είναι ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας της επιχείρησης ο/η οποίος/-α καλείται να λειτουργήσει ως μέντορας, να υποστηρίξει τον/την εκπαιδευόμενο/-η στη διερεύνηση των επαγγελματικών του/της στόχων, να ενθαρρύνει την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την απόκτηση νέων εμπειριών, ώστε να εισέλθει στον κόσμο της πραγματικής εργασίας. Επομένως, καλείται να δημιουργήσει ένα περιβάλλον εμπιστοσύνης και ασφάλειας που παρέχει στον/στην εκπαιδευόμενο/-η τη δυνατότητα δοκιμής και λάθους μέσω της ενθάρρυνσης της ατομικής πρωτοβουλίας. Απαραίτητα μεθοδολογικά βήματα από την πλευρά του/της εκπαιδευτή/-τριας της επιχείρησης για την ομαλή ένταξη των εκπαιδευομένων στο εργασιακό περιβάλλον και την προώθηση της συνεργασίας με το υφιστάμενο προσωπικό της επιχείρησης είναι η περιγραφή της θέσης πρακτικής άσκησης, ο προσανατολισμός στο έργο και η εναλλαγή εργασιακών θέσεων.

Ειδικότερα, ως προς την περιγραφή της θέσης πρακτικής άσκησης, ο/η εκπαιδευτής/-τρια καλείται να λάβει υπόψη τη συνοπτική περιγραφή της ειδικότητας και τις αρμοδιότητες/καθήκοντα όπως αποτυπώνονται στον οδηγό κατάρτισης, γεγονός που προϋποθέτει τη συνεργασία με την εκπαιδευτική δομή. Καλείται να τροφοδοτήσει τους/τις ασκούμενους/-ες με τις απαραίτητες πληροφορίες που αφορούν την εκτελούμενη εργασία, τις ευθύνες, τις δεξιότητες και την εκπαίδευση που απαιτείται, τις συνθήκες κάτω από τις οποίες γίνεται η εργασία και τις σχέσεις της με άλλες εργασίες.

Παράλληλα, απαραίτητος κρίνεται και ο προσανατολισμός στο έργο με στόχο να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες το εργασιακό περιβάλλον στο οποίο εντάσσονται, να λάβουν υπόψη τα χαρακτηριστικά και τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης, να γνωρίσουν το προσωπικό της και να αναπτύξουν το αίσθημα του ανήκειν. Στο πλαίσιο του προσανατολισμού οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για την ιστορία

της επιχείρησης, την πολιτική της, τα προϊόντα ή υπηρεσίες, την κτιριακή υποδομή, τη γενική δομή, τους κανόνες συμπεριφοράς, την πολιτική προαγωγών, τα συστήματα αξιολόγησης κ.λπ.

Τέλος, προτείνεται η εναλλαγή των εργασιακών θέσεων (job rotation), κατά την οποία ο/η εκπαιδευόμενος/-η περνάει διαδοχικά από όλες τις συναφείς ή συσχετιζόμενες θέσεις εργασίας, μέχρι να ασκηθεί σε όλο τον κύκλο της εργασίας. Η συγκεκριμένη πρακτική μειώνει τη μονοτονία, την κούραση και, κατά συνέπεια, τα σφάλματα, ενώ αυξάνει την απόδοση και την ικανοποίηση. Ωστόσο, δεν συνιστάται για τις ειδικότητες που απαιτούν υψηλή ειδικευση και οι οποίες χρειάζονται χρόνο, επομένως ο/η εκπαιδευτής/-τρια πρέπει να λάβει υπόψη του τον περιορισμένο χρόνο (εξάμηνο) υλοποίησης της πρακτικής άσκησης. Τέλος, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι το μικρό μέγεθος της επιχείρησης μπορεί να λειτουργήσει ανασταλτικά στην εφαρμογή της εν λόγω πρακτικής.

Βιβλιογραφία

Α | Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με την ειδικότητα

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Αλεξανδρή, Ε. (2015). *Πολιτισμική Κληρονομιά – Διαχείριση. Πολιτιστική αναγέννηση της Αθήνας του 19ου αιώνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- Αντωνίου, Α. Σ. & Cooper, C. L. (επιμ.). (2007). *Αποτελεσματική διαχείριση εργασιακού στρες. Stress Management*. Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.
- Argan, G.-C. & Bonito-Oliva, A. (2014). *Η μοντέρνα τέχνη 1770-1970. Η τέχνη στην καμπή του 21ου αιώνα* (μτφρ. Λ. Παπαδημήτρη). Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
- Βέμη, Μ. & Νάκου, Ε. (επιμ.). (2010). *Μουσεία και εκπαίδευση*. Αθήνα: Εκδόσεις Νήσος.
- Βράντζας, Ι. (2018). *Τεχνολογίες ηλεκτρονικών συστημάτων προστασίας και ασφάλειας* [Πτυχιακή εργασία]. Σπάρτη: Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πελοποννήσου, Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών, Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής Τ.Ε.
- Γαρυφαλλος, Γ. Ε. (1999). *Ηλεκτρονικά συστήματα ασφάλειας. Θεωρία – Εφαρμογές*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- Γέμτου, Ε. (2017). *Σημειώσεις για το μάθημα «Ιστορία Τέχνης και Πολιτισμού»*. Αθήνα: ΕΚΠΑ, Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης (ΙΦΕ), Σχολή Θετικών Επιστημών.
- Γκαζή, Α. & Νούσια, Τ. (2003). *Αρχαιολογία στον ελληνικό χώρο (τόμος Γ΄: Μουσειολογία, μέριμνα για τις αρχαιότητες)*. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Γκάρνερ, Α. (2001). *Η τέχνη της επικοινωνίας. Πώς να γίνετε περισσότερο αποτελεσματικοί σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο* (μτφρ. Β. Λαμπάδη). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Γκούρτσας, Ν. Β. (2010). *Πρώτες βοήθειες, First Aid*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Δίσιγμα.

- Γούναρης, Γ. Γ. (2000). *Εισαγωγή στην παλαιοχριστιανική αρχαιολογία* (τόμος Α': Αρχιτεκτονική). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press.
- Γούναρης, Γ. Γ. (2007). *Εισαγωγή στην παλαιοχριστιανική αρχαιολογία* (τόμος Β': Ζωγραφική). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press.
- Dexter-Lord, G. & Lord, B. (2018). *Εγχειρίδιο διοίκησης μουσείων. Σύγχρονες προσεγγίσεις & παραδείγματα από την ελληνική πραγματικότητα* (μτφρ. Ε. Μάζη & Ε. Ριχάνη). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Δίσιγμα.
- Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας. (2017). *Εγχειρίδιο πρώτων βοηθειών*. ΕΚΑΒ, Τμήμα Εκπαίδευσης. Ανακτήθηκε από:
www.ekab.gr/files/entypa/EKAB-protos-voithteis-A3.pdf
- Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας. (2017). *Εκπαίδευση ομάδων πληθυσμού. Εγχειρίδιο πρώτων βοηθειών*. Υπουργείο Υγείας, Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας, Επιστημονικό Συμβούλιο ΕΚΑΒ. Ανακτήθηκε από:
<https://www.ekab.gr/files/entypa/EKAB-protos-voithteis-A3.pdf>
- Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία. (2021). *Ασθένειες που συνδέονται με την εργασία*. Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από:
<https://osha.europa.eu/el/themes/work-related-diseases>
- Ζαγγελίδης, Γ. (επιμ.). (2013). *Μαχητικά αθλήματα – Αυτοάμυνα. Θεωρία. Σημειώσεις*. Θεσσαλονίκη: ΤΕΦΑΑ Θεσσαλονίκης.
- Ζιρώ, Ο., Μερτζάνη, Ε. & Πετρίδου, Β. (2009). *Ιστορία της τέχνης – Β' & Γ' ΕΠΑ.Λ., Τομέας Εφαρμοσμένων Τεχνών*. Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ». Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από:
http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/4706/Istoria-tis-Technis_B-G-EPAL_html-apli/
- Gombrich, E. H. (1994). *Το χρονικό της τέχνης* (μτφρ. Λ. Κάσδαγλη). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
- Honour, H. & Fleming, J. (1998). *Ιστορία της τέχνης* (μτφρ. Α. Παππάς). Αθήνα: Εκδόσεις Υποδομή.
- Hooper-Greenhill, E. (2006). *Το Μουσείο και οι πρόδρομοί του* (μτφρ. Α. Παππάς). Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς.

- Janson, H.-W. & Janson, A. F. (2011). *Ιστορία της τέχνης. Η δυτική παράδοση* (μτφρ. Μ. Αντωνοπούλου & Ν. Κουβαράκου). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- Καλοφωλιά, Ε., Τζαμαλή, Κ., Μαγειράκης, Ι., Εταιρίδου, Κ., Παπανικολάου, Μ., Παναγιωτακοπούλου, Ι. Σ., Σορβανή, Β. & Ακριτίδης, Χ. (2017). *Οδηγός Σπουδών. Ειδικότητα: «Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων»* (Κωδικός: 28-00-11-1). Αθήνα: Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης και Νέας Γενιάς, Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης.
- Καμίτση, Ε. (2013). *Γαλλικά για τον τουρισμό (A1-A2). Εκπαιδευτικό υλικό για τα κέντρα Διά Βίου Μάθησης*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης. Ανακτήθηκε από: https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/03_10_18_france.pdf
- Καρακώστας, Ι. Κ. (2006). *Περιβάλλον & Δίκαιο. Δίκαιο διαχείρισης και προστασίας των περιβαλλοντικών αγαθών*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Καρύδης, Χ., Κουλουμπή, Ε. & Σακελλαρίου, Α. (2013). *Η επιστήμη της προληπτικής συντήρησης. Διατήρηση και διαχείριση συλλογών*. Αθήνα: Time Heritage.
- Καφενταράκης, Ι. (2020). *Ενημερωτικός Οδηγός Προγράμματος «SELF-DEFENSE INSTRUCTOR I»*. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Κέντρο Επιμόρφωσης και Διά Βίου Μάθησης. Ανακτήθηκε από: https://learning.uth.gr/wp-content/uploads/2020/05/ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟΣ-ΟΔΗΓΟΣ_Αυτοάμυνα_3.pdf
- Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (KEMEA). (2014). *Εγχειρίδιο Έγλης Security*. Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από: <https://saek-kardits.kar.sch.gr/openeclass/modules/document/file.php/162/%ce%95%ce%b3%cf%87%ce%b5%ce%b9%cf%81%ce%af%ce%b4%ce%b9%ce%bf%20KEMEA-final.pdf>
- Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (KEMEA). (2018). *Εγχειρίδιο. Εκπαιδεύσεις για την προστασία των υποδομών ζωτικής σημασίας*. Ανακτήθηκε από: <http://www.ciprotection.gr/images/CIPManual/CIPmanual.pdf>
- Κόκκου, Α. (2009). *Η μέριμνα για τις αρχαιότητες στην Ελλάδα και τα πρώτα μουσεία* (2η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Καπόν.
- Koutsoumpas, N. (2021). *The Archaeological Dictionary: English-Greek/Greek-English*. Αρχαιολογικό λεξικό: αγγλικά-ελληνικά/ελληνικά-αγγλικά. Oxford: Archaeopress.

- Κρασιάς, Γ. Α. (2010). *Το Ισχύον Διεθνές Νομικό Πλαίσιο για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς* [Διπλωματική εργασία]. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Νομικών Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών. Ανακτήθηκε από:
<https://ikee.lib.auth.gr/record/125870/files/GRI-2011-6277.pdf>
- Κωτίδης, Αν. (1995). *Ελληνική τέχνη. Ζωγραφική του 19ου αιώνα*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.
- Λέκκας, Ε. & Ανδρεαδάκης, Ε. (2015). *Εισαγωγή στη θεωρία της διαχείρισης καταστροφών και κρίσεων* [ηλεκτρονικό βιβλίο]. Αθήνα: Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Στρατηγικές Διαχείρισης Περιβάλλοντος, Καταστροφών και Κρίσεων».
- Λιάκος, Η. Π. (2009). *Αστυνομική αυτοάμυνα. Βασικές αρχές και τεχνικές: χρήση ελεγχόμενης δύναμης*. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.
- Lubke, D. & Gagnon, C. (2017). *Γαλλική γραμματική σε πίνακες (A1-B2)*, (μτφρ. Γ. Ανδρικόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Λύτρας, Π. Ν. (1993). *Τουριστική ψυχολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.
- Λύτρας, Π. Ν. (2015). *Τουριστική ψυχολογία και συμπεριφορά τουρίστα-καταναλωτή. Διερεύνηση της συμπεριφοράς των τουριστών και των ασχολούμενων με τα τουριστικά επαγγέλματα*. Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.
- Μανώλογλου, Ε., Τσάρτας, Π., Μάρκου, Α. & Παπλιάκου, Β. (1999). *Ο τουρισμός ως παράγοντας κοινωνικής αλλαγής*. Αθήνα: Εκδόσεις Εξάντας.
- Μαρμαράς, Ε. Β., Ράπτη, Σ. Χ. & Σταματίου, Ε. (2000). *Προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς – Β΄ & Γ΄ ΕΠΑ.Λ., Τομέας Εφαρμοσμένων Τεχνών*. Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ». Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από: Ανακτήθηκε από:
<http://ebooks.edu.gr/ebooks/handle/8547/3779>
- Μονοβάσιος, Ε., Πετρόπουλος, Ν. & Χασάπης, Γ. Α. (επιμ.). (2022). *Περί ιδιωτικής ασφάλειας. Επιχειρώντας μια ολιστική προσέγγιση...* (τόμοι Α΄ και Β΄). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

- Μουζάκης, Γ. (2017). *Διαχείριση και αντιμετώπιση μεγάλων τεχνολογικών κινδύνων*. Π.Μ.Σ. «Στρατηγικές Διαχείρισης Περιβάλλοντος, Καταστροφών και Κρίσεων». Αθήνα: ΕΚΠΑ.
- Μπαντιμαρούδης, Φ. (2011). *Πολιτιστική επικοινωνία. Οργανισμοί, θεωρίες, μέσα*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Μπιτζής, Α. & Περδίκης, Α. (1996). *Αστυνομική αυτοπροστασία. Ειδικό μέρος: οχυρώσεις, ομηρίες, ομηρίες αστυνομικών, ληστείες, φρούρηση στόχων, χρηματοποστολές, αντιπαρακολούθηση, έρευνες κτιρίων*. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.
- Μπούνια, Α. (2009). *Στα παρασκήνια του μουσείου. Η διαχείριση των μουσειακών συλλογών*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Μπούνια, Α., Νικονάνου, Ν. & Οικονόμου, Μ. (επιμ.). (2008). *Η τεχνολογία στην υπηρεσία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Διαχείριση, εκπαίδευση, επικοινωνία*. Αθήνα: Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο.
- Μπούρας, Χ. & Τουρνικιώτης, Π. (επιμ.). (2010). *Συντήρηση, αναστήλωση και αποκατάσταση μνημείων στην Ελλάδα 1950-2000*. Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς.
- Μυκονιάτης, Η. (1996). *Ελληνική τέχνη. Νεοελληνική γλυπτική*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.
- Νασιάκου, Μ. (1982). *Η Ψυχολογία σήμερα. 1. Γενική Ψυχολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Παντελοδήμος, Δ. & Καϊτέρης, Κ. (2002). *Ελληνο-γαλλικό λεξικό. Grec-Français*. Αθήνα: Librairie Kauffmann.
- Παπαλεξανδρής, Στ. (2012). *Πρώτες βοήθειες*. Αθήνα: ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ.
- Παυλογεωργάτος, Γ. (2003). *Διατήρηση της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Παρατηρητής.
- Pease, A. & Pease, B. (2017). *Η γλώσσα του σώματος* (μτφρ. Θ. Μαστακούρης). Αθήνα: Εκδόσεις Ιβίσκος.

- Περδίκης, Α. & Μπιτζής, Α. (2006). *Αστυνομική αυτοπροστασία. Γενικό μέρος. Ψυχοσωματική προετοιμασία. Τακτικές αντιμετώπισης πραγματικών επεισοδίων*. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.
- Περράκης, Σ. (επιμ.). (2014). *Η σύμβαση για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς. 40 χρόνια μετά. Μια κριτική αποτίμηση*. Αθήνα: Εκδόσεις Ι. Σιδέρη.
- Πλάντζος, Δ. (2018). *Η τέχνη της ζωγραφικής στον αρχαιοελληνικό κόσμο*. Αθήνα: Εκδόσεις Καπόν.
- Σιούτη, Γ. Π. (2003). *Εγχειρίδιο δικαίου περιβάλλοντος. Δημόσιο δίκαιο και περιβάλλον*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Ταρνάρης, Β. (2017). *Επιχειρησιακή ασφάλεια και προστασία φυσικών προσώπων*. Αθήνα: Athens Dynamic Services.
- Tobelem, J. M. (2015). *Η νέα εποχή των μουσείων. Τα πολιτιστικά ιδρύματα απέναντι στην πρόκληση της διαχείρισης* (μτφρ. Φ. Βλαχοπούλου). Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς.
- Τσενές, Ι. Σ. (2014). *Εγχειρίδιο φύλαξης μουσείων και αρχαιολογικών χώρων*. Αθήνα: Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM), Ελληνικό Τμήμα.
- Τσιτούρη, Α. (2005). «Καθολική πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία σε χώρους πολιτισμού: πραγματικότητα ή ουτοπία;», *Τετράδια Μουσειολογίας*, 2, σσ. 37-42. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Τσούσκας, Λ. Ι. (2000). *Πρώτες βοήθειες*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press.
- ΥΠΕΚΑ. (2009). *Ασφαλείς και Υγιείς Χώροι Εργασίας. Εργαλείο για την Εκτίμηση Κινδύνου. Οφέλη για εσένα προσωπικά. Οφέλη για τις επιχειρήσεις* (2η έκδοση). Γενική Διεύθυνση Συνθηκών και Υγιεινής της Εργασίας. Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης (ΥΠΕΚΑ).

ΥΠΠΟΑ. (2017). *Τεύχος οδηγιών για τα καθήκοντα του προσωπικού Φύλαξης –Πληροφόρησης*. Αθήνα: Τμήμα Ασφάλειας και Φύλαξης Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων, Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού (ΥΠΠΟΑ), Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από: <http://www.neapnyka.gr/wp-content/uploads/ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ-καθηκοντολογίου-29.9.2017teliko.pdf>

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. (χ.χ.). *Υγεία και ασφάλεια στην εργασία*. Αθήνα. Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από: <https://ypergasias.gov.gr/ergasiakes-scheseis/ygeia-kai-asfaleia-stin-ergasia/>

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. (2001). *Σήμανση ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας*. Αθήνα. Ανακτήθηκε από: <https://chem-deaax.web.auth.gr/Nomothesia/3448-%CE%A3%CE%AE%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CF%83%CE%B7%20%CE%91%CF%83%CF%86%CE%AC%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%A5%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82%20%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82%20%CE%A7%CF%8E%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%82%20%CE%95%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%82.pdf>

Φίκας, Ι. (2005). *Τέχνη και πολιτισμός του αρχαίου κόσμου*. Αθήνα: Εκδόσεις Καρακώτσογλου.

Winckelmann, J.-J. (2010). *Ιστορία της αρχαίας τέχνης, Η τέχνη των ανατολικών λαών, των Ετρούσκων, των Ελλήνων και των Ρωμαίων* (μτφρ. Λ. Αναγνώστου). Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Χεριανίδου, Μ. (2019). *Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς σε ένοπλες συρράξεις* [Μεταπτυχιακή εργασία]. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Νομική Σχολή, Τομέας Διεθνών Σπουδών. Ανακτήθηκε από: <https://ikee.lib.auth.gr/record/303625/files/GRI-2019-23909.pdf>

Χρηστίδου, Σ. (2016). *Αγγλοελληνικό λεξικό καλλιτεχνικών όρων*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα.

Χρήστου, Χ. (1996). *Ελληνική τέχνη. Ζωγραφική του 20ού αιώνα*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Ambrose, T. & Paine, C. (2006). *Museum Basics* (2nd edition). London-New York: Routledge.
- Burke, R. & Liston, D. (eds.). (1993). *Museum Security and Protection. A Handbook for Cultural Heritage Institutions. ICOM and the International Committee on Museum Security*. London: Routledge.
- Corbeau, S., Dubois, C. & Penfornis, J.-L. (2004). *Tourisme.com. Méthode de français professionnel du tourisme*. Paris: CLE International.
- European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations A.I.S.B.L. E.C.C.O. *Professional Guidelines (II)*. Retrieved from: https://www.ecco-eu.org/wp-content/uploads/2021/03/ECCO_professional_guidelines_II.pdf
- Evans, V., Dooley, J. & Rogers, H. P. (2018). *Art & Design*. Athens: Express Publishing.
- Hekman, W. (ed.). (2010). *Handbook on Emergency Procedures*. Amsterdam: ICOM International Committee for Museum Security (ICOM). Retrieved from: https://icom.museum/wp-content/uploads/2018/07/ICMS_Handbook_eng.pdf
- Maglavera, T. (2021). *English for Fine Arts Studies* (2nd edition). Thessaloniki: University Studio Press.
- Matassa, F. (2011). *Museum Collections Management. A Handbook*. London: Facet Publishing.
- National Park Service. (2006). *The Museum Handbook Part I: Museum Collections*. Retrieved from: <https://www.nps.gov/museum/publications/mhi/mhi.pdf>

B | Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με τη μεθοδολογία ανάπτυξης των εκπαιδευτικών εγχειριδίων

- Βαρβιτσιώτη, Ρ., Γούλας, Χρ., Θεοδωρή, Ελ., Καρατράσογλου, Ι., Μαρκίδης, Κ., Μπαμπανέλου, Δ. & Νάτσης, Π. (2022). *Πρότυπος Οδηγός Κατάρτισης*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.
- Βαρβιτσιώτη, Ρ., Θεοδωρή, Ελ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2023). *Ανάπτυξη οριζόντιας εκπαιδευτικής μεθοδολογίας/Εκπαιδευτικός σχεδιασμός στο πεδίο της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.
- Βαρβιτσιώτη, Ρ., Θεοδωρή, Ελ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2023). *Πρότυπο Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.
- Βαρβιτσιώτη, Ρ., Θεοδωρή, Ελ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2023). *Πρότυπη Τράπεζα Θεμάτων*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.
- Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης. Τμήμα Σπουδών, Προγραμμάτων και Οργάνωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης. (2020). *Οδηγοί σπουδών ειδικοτήτων ΙΕΚ του Ν. 4186/2013*. Ανακτήθηκε στις 5 Μαρτίου 2026 από: <https://gsvetlly.minedu.gov.gr/sxoles-anoteris-epaggelmatikis-katartisis-s-a-e-k/odigoi-katartisis-spoudon>
- Γούλας, Χ. & Λιντζέρης, Π. (2017). *Διά Βίου Μάθηση, Επαγγελματική Κατάρτιση, Απασχόληση και Οικονομία: Νέα Δεδομένα, Προτεραιότητες και Προκλήσεις*. Αθήνα: ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ.
- Γούλας, Χ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2021). *Πρότυπο ανάπτυξης εκπαιδευτικών υλικών του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ* [Εσωτερική έκδοση]. Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας.
- Δημουλάς, Κ., Βαρβιτσιώτη, Ρ. & Σπηλιώτη, Χ. (2007). *Οδηγός Ανάπτυξης Επαγγελματικών Περιγραμμάτων*. Αθήνα: ΓΣΕΕ, ΣΕΒ, ΓΣΕΒΕΕ, ΕΣΕΕ.
- ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. (2021). *Νέα βίντεο παρουσίασης επαγγελμαμάτων* [Video]. Ανακτήθηκε από: <https://oasi.inegsee.gr/>

- Καραλής, Θ., Καρατράσογλου, Ι., Μαρκίδης, Κ., Βαρβιτσιώτη, Ρ., Νάτσης, Π. & Παπαευσταθίου, Κ. (2021). *Μεθοδολογικές προσεγγίσεις ανάπτυξης επαγγελματικών περιγραμμάτων και πλαισίων εκπαιδευτικών προδιαγραφών προγραμμάτων*. Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. Ανακτήθηκε στις 15 Μαρτίου 2022 από: https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2021/07/Me8odologia_EP_Ebook.pdf
- Λευθεριώτου, Π. (χ.χ.). *Η Εκπαιδευτική Διεργασία στην Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Cedefop. (2014). *Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στη Ελλάδα: Συνοπτική Περιγραφή*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Cedefop. (2014). *Terminology of European Education and Training Policy: A Selection of 130 Key Terms* (2nd edition). Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Cedefop. (2018). *Skills forecast, trends and challenges to 2030*. DOI: 10.2801/4492TI-RF-18-002-EN-NISBN: 978-92-896-2712-2/18/12/2018.
- Kopnov, V. A., Shmurygina, O., Shchipanova, D., Dremina, M. A., Papaloizou, L., Orphanidou, Y. & Morevs, P. (2018). "Functional Analysis and Functional Maps of Qualifications in ECVET Context", in: *The Education and Science Journal*, 20(6), pp. 90-117. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/326242379_Functional_Analysis_and_Functional_Maps_of_Qualifications_in_ECVET_Context
- Mansfield, B. & Schmidt, H. (2001). *Linking Vocational Education and Training Standards and Employment Requirements: An International Manual*. European Training Foundation. Retrieved June, 9, 2020, from: https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/m/C12578310056925BC12571FE00473D6B_NOTE6UAEET.pdf
- Μπουραντάς, Δ. Κ. (2002). *Μάνατζμεντ, θεωρητικό υπόβαθρο, σύγχρονες πρακτικές*. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου.

Psifidou, I. (2009). "What learning outcome based curricula imply for teachers and trainers", in: *7th International Conference "Comparative Education and Teacher Training"* (June 29-July 3, 2009), vol. 7, pp. 183-188. Sofia, Bulgaria: Bureau for Educational Services.

Γ | Σχετική εθνική νομοθεσία

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης (2006/962/ΕΚ). Ανακτήθηκε στις 20 Ιουλίου 2026 από: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2006/962/oj>

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύσταση του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2018 σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης (2018/C 189/01). Ανακτήθηκε στις 20 Ιουλίου 2026 από: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=PL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=PL)

Νόμος υπ' αρ. 4763/2020 «Εθνικό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/958 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2018 σχετικά με τον έλεγχο αναλογικότητας πριν από τη θέσπιση νέας νομοθετικής κατοχύρωσης των επαγγελματιών (ΕΕ L 173), κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για το Ελληνογερμανικό Ίδρυμα Νεολαίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 254/Α/21-12-2020).

Υπ' αρ. ΦΒ7/108652/Κ3 Απόφαση Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων – Παιδείας και Θρησκευμάτων – Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων «Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας» (ΦΕΚ 4146/Β/9-9-2021).

Υπ' αρ. Κ5/97484 Απόφαση Υπουργών Οικονομικών – Ανάπτυξης και Επενδύσεων – Παιδείας και Θρησκευμάτων – Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων – Υγείας «Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων» (ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021).

Υπ' αρ. Κ1/118932/2017 Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Ανάπτυξης – Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων – Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Υγείας «Ρύθμιση θεμάτων επιδότησης και ασφάλισης της Μαθητείας των σπουδαστών των δημόσιων και ιδιωτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και Σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ)» (ΦΕΚ 2440/Β/18-7-2017).

Υπ' αρ. Κ1/54877/2017 Απόφαση Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων
«Τροποποίηση του Κανονισμού λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής
Κατάρτισης (ΙΕΚ) που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης
(ΓΓΔΒΜ)» (ΦΕΚ 1245/Β/11-4-2017).

Υπ' αρ. 5954/2014 Απόφαση Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων «Κανονισμός
Λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ)
που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ)»
(ΦΕΚ 1807/Β/2-7-2014).

Υπ' αρ. 110998/2006 Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Εθνικής
Παιδείας και Θρησκευμάτων – Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας
«Πιστοποίηση Επαγγελματικών Περιγραμμάτων» (ΦΕΚ 566/Β/8-5-2006).

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ

Συντακτική ομάδα

Ρένα Βαρβιτσιώτη

Ελένη Θεοδωρή

Κωνσταντίνος Μαρκίδης

Δέσποινα Μπαμπανέλου

Επιμέλεια σύνταξης

Δέσποινα Μπαμπανέλου

Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο συντάχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης με τίτλο «Διαμόρφωση οδηγών κατάρτισης και εκπαιδευτικών εγχειριδίων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (IEK)» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5069281 μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο-Ε.Κ.Τ.).

**Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση**

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

